

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

58 tomas

2015 m. liepos 14 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

503-oji EESRK plenarinė sesija, Gruodžio 2014 m. 10–11 d.

2015/C 230/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros – 2014–2020 m. sanglaudos politikos priemonės vietos, kaimo, miestų ir priemiesčių vystymui (tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkavusios Graikijos prašymu)	1
2015/C 230/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES Alpių regiono strategijos (tiriamoji nuomonė)	9
2015/C 230/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES oro uostų pajėgumo (tiriamoji nuomonė Europos Komisijos prašymu)	17
2015/C 230/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Mokesčių politikos vaidmens“ (nuomonė savo iniciatyva)	24
2015/C 230/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pramonės permainų Europos pakavimo sektoriuje“ (nuomonė savo iniciatyva)	33
2015/C 230/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Medienos apdirbimo sektoriaus indėlio į anglies dioksido balanso užtikrinimą“ (nuomonė savo iniciatyva)	39
2015/C 230/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos kino skaitmeniniame amžiuje (nuomonė savo iniciatyva)	47
2015/C 230/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rusijos pilietinės visuomenės (nuomonė savo iniciatyva)	52

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

503-oji EESRK plenarinė sesija, Gruodžio 2014 m. 10–11 d.

2015/C 230/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – būsimos augimo varomosios jėgos“ (COM(2014) 339 <i>final</i> – SWD (2014) 181 <i>final</i>)	59
2015/C 230/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT). Dabartinė padėtis ir perspektyva“ (COM (2014) 368 <i>final</i>)	66
2015/C 230/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES veiksmų planas siekiant iš naujo sutarti dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“ [COM(2014) 392 <i>final</i>]	72
2015/C 230/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Baltosios knygos „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“ (COM(2014) 449 <i>final</i>)	77
2015/C 230/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa“ (COM(2014) 332 <i>final</i>)	82
2015/C 230/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Efektyvaus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje“ [COM(2014) 445 <i>final</i>], Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žiedinės ekonomikos kūrimas. Europos be atliekų programa“ [COM(2014) 398 <i>final</i>] ir Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų, 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, 1999/31/EB dėl atliekų švartynų, 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų [COM(2014) 397 <i>final</i> – 2014/0201 (COD)]	91
2015/C 230/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo MVĮ veiksmų planas. Kaip padėti aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis“ [COM(2014) 440 <i>final</i>] ir dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“ [COM(2014) 446 <i>final</i>]	99
2015/C 230/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Informuotumo apie padėtį didinimas gerinant jūrų stebėjimo institucijų bendradarbiavimą: tolesni veiksmai kuriant bendrą ES jūrų srities dalijimosi informacija aplinką“ (COM (2014) 451 <i>final</i>)	107
2015/C 230/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo trečiojoje šalyse strategijos (komunikatas)“ (COM(2014) 389 <i>final</i>)	112
2015/C 230/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Turkijos kilmės žemės ūkio produktų importo į Sąjungą (kodifikuota redakcija) (COM(2014) 586 <i>final</i> – 2014/0272 (COD)).	117
2015/C 230/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, sustabdančio tam tikras lengvatas, taikomas į Europos Sąjungą importuojamiems Turkijos kilmės žemės ūkio produktams (kodifikuota versija) COM(2014) 593 <i>final</i> – 2014/0275 (COD)	118

2015/C 230/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, atidarančio tam tikras Sąjungos tarifines aukštos kokybės jautienos, taip pat kiaulienos, paukštienos, kviečių ir meslino bei sėlenų, išsijų ir kitų liekanų kvotas bei numatančio tokių kvotų administravimą (kodifikuota redakcija) (COM(2014) 594 <i>final</i> – 2014/0276 COD)	119
2015/C 230/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas daugiametis Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklių valdymo ir tų išteklių žvejybos planas ir iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2187/2005 bei panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1098/2007 (COM(2014) 614 <i>final</i> – 2014/0285 COD). . .	120
2015/C 230/22	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos priemonių, numatytų Europos ekonominės bendrijos ir Islandijos Respublikos susitarime (kodifikuota versija) COM(2014) 308 <i>final</i> – 2014/0160 (COD)	121
2015/C 230/23	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų eksporto taisyklių (kodifikuota redakcija) COM(2014) 322 <i>final</i> – 2014/0167 (COD)	122
2015/C 230/24	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų importo taisyklių (kodifikuota redakcija) COM(2014) 321 <i>final</i> – 2014/0166 (COD)	123
2015/C 230/25	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių (nauja redakcija) COM(2014) 323 <i>final</i> – 2014/0168 (COD)	124
2015/C 230/26	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tekstilės gaminių, kuriems netaikomos dvišalės sutartys, protokolai ar kiti susitarimai arba kitos konkrečios Sąjungos importo taisyklės, bendrųjų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių (nauja redakcija) COM(2014) 345 <i>final</i> – 2014/0177 (COD)	125
2015/C 230/27	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio Sąjungos procedūras bendros prekybos politikos srityje siekiant užtikrinti tarptautinėmis prekybos taisyklėmis, ypač sudarytomis globojant Pasaulio prekybos organizacijai (PPO), suteiktų Sąjungos teisių įgyvendinimą (kodifikuota redakcija) COM(2014) 341 <i>final</i> – 2014/0174 (COD)	126
2015/C 230/28	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl priemonių, kurių gali imtis Sąjunga remdamasi PPO ginčų sprendimo tarybos patvirtinta ataskaita antidempingo ir apsaugos nuo subsidijavimo klausimais (kodifikuota redakcija) COM(2014) 317 <i>final</i> – 2014/0163 (COD).	127
2015/C 230/29	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Juodkalnijos Respublikos stabilizacijos ir asociacijos susitarimo (kodifikuota redakcija) (COM(2014) 374 <i>final</i> – 2014/0190 (COD)).	128
2015/C 230/30	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos nuo subsidijuoto importo iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių (kodifikuota redakcija) COM(2014) 660 <i>final</i> – 2014/0305 (COD).	129

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

503-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, GRUODŽIO 2014 M. 10–11 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros – 2014–2020 m. sanglaudos politikos priemonės vietos, kaimo, miestų ir priemiesčių vystymui

(tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkavusios Graikijos prašymu)

(2015/C 230/01)

Pranešėjas: Roman HAKEN

2014 m. balandžio 2 d. ES Tarybai pirmininkavusios Graikijos vardu Nuolatinių atstovų komiteto pirmininkas, ambasadorius Theodoros N. Sotiropoulos paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros – 2014–2020 m. sanglaudos politikos priemonės vietos, kaimo, miestų ir priemiesčių vystymui.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 18 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 133 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pažymi, kad per pastaruosius dvidešimt metų LEADER metodas įrodė savo perspektyvumą. Jis padėjo kaimo vietovių veiklos vykdytojams įvertinti ilgalaikį savo regiono potencialą ir įrodė, kad yra veiksminga ir efektyvi priemonė vystymosi politikai įgyvendinti. Europos Komisija taip pat skatino taikyti šį partnerystės metodą pagal ES URBAN, URBACT, EQUAL iniciatyvas, vietinę programą „Darbotvarkė 21“, „Virsmo miesto“ judėjimą ar teritorinio užimtumo paktus gimstantiems projektams finansuoti. Taip atsirado bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP, dar žinoma angliška santrumpa CCLD – *Community-Led Local Development*) ir tai yra pereinamojo pobūdžio LEADER metodo atnaujinimas.

1.2. Bendruomenės inicijuota vietos plėtra yra konkreti priemonė, skirta naudoti subregioniniu lygmeniu ir papildanti kitas paramos vietos plėtrai priemones. Ji gali sutelkti ir įtraukti vietos bendruomenes ir organizacijas, kad jos prisidėtų skatinant pažangų, tvarų ir integracinį augimą. Ši veikla stiprina teritorinę sanglaudą ir padeda siekti kitų konkrečių politinių tikslų, taip pat ir bendradarbiaujant su partneriais iš trečiųjų šalių. Veiksmingai naudojant Europos struktūrinių ir investicinių fondų lėšas ji padeda siekti tvaraus augimo kuriant naujas, kokybiškas darbo vietas ir įmones, įskaitant vietos subjektų vykdomą veiklą klimato kaitos ir tvaraus vystymosi srityje pagal strategiją „Europa 2020“.

1.3. Reikėtų kuo greičiau bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą paversti priemone SMART, kad būtų galima padėti vietos veiklos vykdytojams įveikti ekonomikos ir socialinę krizę ir sugrąžinti gyventojų pasitikėjimą Europos Sąjungos politika. Reikėtų atkreipti dėmesį į novatoriškus projektus, galimybes kurti naujas ir kokybiškas darbo vietas ir įmones, stiprinti klimato kaitai valdyti skirtas priemones ir, vadovaujantis atnaujinta strategija „Europa 2020“, sudaryti palankesnes sąlygas tvariam vystymuisi ir socialinei įtraukčiai. Bendruomenės inicijuota vietos plėtra yra naujo pobūdžio partnerystė, kuria siekiama padėti kurti socialines inovacijas.

1.4. Daugelis valstybių narių ja pasinaudojo sudarydamos partnerystės susitarimus, o tai rodo, kad šiuo metu vietos plėtrai teikiama didelė reikšmė⁽¹⁾. Ši daugiašalio valdymo būdą reikėtų pradėti taikyti visai Europos struktūrinių ir investicinių fondų finansuojamai veiklai, galbūt visuose fonduose nustatant privalomo taikymo ribą (mažiausiai 5 %). EESRK pritaria, kad visos ES valstybės narės palaipsniui pradėtų naudoti šią priemonę taikydamos partnerystės principą ir keisdamosi geriausia patirtimi.

1.5. EESRK palankiai vertina tai, kad 2014 m. pirmininkavimo Tarybai laikotarpiu Graikija ir Italija didelį dėmesį skiria sanglaudos politikai, kuri yra veiksminga priemonė tvariam augimui skatinti ir šiuo metu Europoje besitęsiančiai ekonomikos krizei įveikti.

1.6. EESRK tikisi, kad ši nuomonė padės įgyvendinti bandomuosius projektus (būtent finansuojamus Europos Komisijos lėšomis) siekiant įteisinti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros priemonę ten, kur ji šiuo metu netaikoma, t. y. priemiesčių ir, ypač, miestų vietovių sąlygomis, kad būtų galima išplėsti jos taikymo galimybes. Komitetas pritaria, kad šis metodas būtų taikomas 2014–2020 m. laikotarpiu ir tada, kai tikslinga jį taikyti, visiems fondams ir tiek kaimo, tiek miesto vietovėms. Taip bus derinamos abi demokratijos formos – atstovaujamoji ir dalyvaujamoji demokratija. Apskritai tai priemonė, leidžianti viešojo administravimo sektoriui plėtojant partnerystę bendradarbiauti su organizuota pilietine visuomene ir piliečiais.

1.7. EESRK mano, kad būtų naudinga vietos veiklos vykdytojams, t. y. piliečiams, ekonominiams ir socialiniams partneriams, nevyriausybiniams ne pelno organizacijoms ir vietos valdžios institucijoms taikant bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodą dalyvauti, pavyzdžiui, rengiant vietos plėtros strategiją jų gyvenamojoje vietoje. Taip pat svarbu, remiantis kaimo vietovėse įgyta patirtimi įgyvendinant LEADER metodą, bendruomenės inicijuotai vietos miestų plėtrai suteikti turinį, kad miestai ir piliečiai žinotų, kokias priemones bus galima pasiūlyti įgyvendinant bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą miestuose.

1.8. EESRK apgailestauja, kad vietos valdžios institucijos dažnai neigiamai vertina bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodą, nors jis ir yra veiksmingas. Būtina laikytis gairių, kurios padėtų kompetentingai informuoti ir orientuoti veiklos vykdytojus, visų pirma valdžios institucijas, siekiant sudaryti galimybę pasinaudoti šia proga ir parengti bei įgyvendinti vietos plėtros strategijas. Šių grupių „rezultatų nuosavybės“ klausimas yra nepaprastai svarbus ilgalaikiam plėtros strategijų stabilumui užtikrinti ir strategijos „Europa 2020“ tikslams įgyvendinti. Kad ši priemonė būtų sėkmingai įgyvendinta, būtina visų lygmenų (Europos, nacionalinio, regionų ir vietos) parama.

1.9. EESRK pažymi, kad ekonominiai ir socialiniai partneriai bei organizuota pilietinė visuomenė turi būti kviečiami aktyviau dalyvauti įgyvendinant bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą, bet tam būtina stiprinti jų gebėjimus atlikti šį vaidmenį. Tiesioginis visų šių partnerių dalyvavimas bendradarbiaujant su valdžios institucijomis yra tikro piliečių interesų ir poreikių atstovavimo pagrindas.

1.10. EESRK laikosi nuomonės, kad bendruomenės inicijuota vietos plėtra yra naujas reiškinys regioninės politikos srityje ir nėra pakankamai gerai žinoma nei vietos lygmeniu, nei kai kuriose valstybėse narėse, nei platformose, kuriose dalyvauja šią veiklą galintys vykdyti subjektai. Tam, kad įgyvendinant Europos politiką būtų lengviau taikyti naująją bendruomenės inicijuotos vietos plėtros priemonę, vertinimo tikslais reikėtų išsamiai išanalizuoti, kaip kiekviena konkreti valstybė narė imasi šios veiklos, ir pateikti rekomendacijų, kad įgyvendinimas būtų veiksmingas. Taip bus sukaupta ne tik geriausios praktikos pavyzdžių, bet ir informacijos apie nesėkmingą patirtį, kurios ateityje reikėtų vengti. EESRK kartu su kompetentingomis Europos Komisijos, Europos Parlamento, Tarybos ir Regionų komiteto tarnybomis norėtų dalyvauti rengiant šį tyrimą. Juo remiantis būtų galima įsteigti jungtinę grupę „Bendruomenės inicijuota vietos plėtra“, kuri veiktų kaip institucijų platforma.

⁽¹⁾ Bendrųjų nuostatų reglamente Nr. 1303/2013 2014–2020 m. laikotarpiui numatyti trys skirtingi integruoti požiūriai. Vienas jų – bendruomenės inicijuota vietos plėtra, kiti – integruotosios teritorinės investicijos (ITI) ir bendri veiksmų planai.

1.11. Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros klausimu EESRK pritaria:

- a) **finansavimui iš keleto fondų** – reikia stebėti ir stiprinti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodą Europoje horizontaliai taikant finansavimą iš keleto fondų ir pagal ES programas ir stengtis kuo greičiau pradėti tai taikyti kitu programavimo laikotarpiu;
- b) **praktikos ir požiūrių suvienodinimui** – reikėtų skatinti ES aukštą bendruomenės inicijuotos vietos plėtros kokybės lygį, standartizuoti vietos veiklos grupių ⁽²⁾ veiklą ir keistis geriausia patirtimi, padėti užpildyti „baltąsias dėmes“ žemėlapyje, kad būtų galima išplėsti LEADER metodą teritorijų ir temų požiūriu, kadangi tai lemia LEADER ir (arba) bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodo sėkmę įgyvendinant įvairias ES programas;
- c) **tinklų kūrimui ir bendradarbiavimui** – tai viena pagrindinių sklandaus bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodo veikimo sąlygų; reikia įgyvendinti bendradarbiavimo projektus veikiančiuose tinkluose ir kurti naujus tinklus regionų, nacionaliniu ir Europos lygmeniu, taip pat reikia užtikrinti su tinklų kūrimu ir veikimu susijusių išlaidų tinkamumą (narių įnašai);
- d) **metodo išplėtimui** – kitaip tariant, padėti taikyti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodą už Europos Sąjungos ribų, pavyzdžiui, vykstant rengimosi plėtrai deryboms arba įgyvendinant vystymosi politiką;
- e) **proceso supaprastinimui** – neužkrauti šiems smulkiems vietos lygmens subjektams pernelyg didelės administracinės naštos ir kai tik įmanoma sumažinti ataskaitų teikimo reikalavimus nesumažinant jų patikimumo, neleisti kompetentingoms institucijoms, vykdančioms Europos struktūrinių ir investicinių fondų remiamą veiklą, keisti taisyklių, nedelsiant ir visur pradėti įgyvendinti informavimo programas, rengti seminarus, kurie sudaro galimybes keistis geriausia patirtimi ir kuriuose remiami viešieji ir privatūs vietos veiklos vykdytojai;
- f) **stiprinti ekonominių ir socialinių partnerių bei pilietinės visuomenės atstovų gebėjimus**, kad kuo daugiau partnerių galėtų pasiūlyti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvų iki numatyto termino pabaigos (t. y. iki 2017 m. gruodžio 31 d.).

1.12. Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodas gali būti puikiai taikomas ne tik skirstant Europos struktūrinių ir investicinių fondų išteklius, bet ir perskirstant nuosavus išteklius (vietos, regiono ar nacionalinio lygmens). Todėl svarbu, kad plėtros strategijos, konkretūs projektai ir su jais susijusios priemonės būtų įgyvendinami ne atsižvelgiant į ES numatytas skirti lėšas, o taip, kad atspindėtų realius poreikius, galinčius pakeisti vietos bendruomenių gyvenimo kokybę.

1.13. EESRK laikosi nuomonės, kad būtina griežtai laikytis pagrindinių bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodo principų. Subalansuota partnerystė, kurioje dalyvauja vietos bendruomenės, turi būti *ex ante* sąlyga fondų lėšoms ir subsidijoms gauti. Būtina netoleruoti tokių formalų partnerystę, kai, pavyzdžiui, vietos ir regionų valdžios institucijos, siekdamos gauti subsidijas, tenkinasi tuo, kad paskelbia partnerystę, kuri jokios veiklos nevykdo. Todėl reikia sukurti veiksmingą tikrinimo ir priežiūros sistemą, kad nebūtų pažeidžiamas bendruomenės inicijuotos vietos plėtros principas.

1.14. EESRK pažymi, kad šiam metodui būdingi ypatumai, į kuriuos būtina atsižvelgti, ir ne tik ekonomikos krizės laikotarpiu: valstybės biudžetų finansinių srautų skaidrumas, didesnis viešojo administravimo įstaigų ir gyventojų tarpusavio pasitikėjimas, investuotų lėšų veiksmingumas. JTO, EBPO, Pasaulio bankas ir kitos institucijos taip pat taiko tokius partnerystę grindžiamus metodus. Tai platesnis požiūris, kuriuo pritariama bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodų taikymui už Europos ribų, pavyzdžiui, vykstant rengimosi plėtrai deryboms vystymosi politikos srityje ir dedant pastangas įgyvendinti 2015 m. JT tvaraus vystymosi tikslus bei laikantis įsipareigojimų klimato kaitos srityje.

⁽²⁾ T. y. taikant bendruomenės inicijuotos vietos plėtros priemonę reikalauti vienodų sąlygų ir jas užtikrinti įvairiose ES valstybėse narėse atsižvelgiant į šio metodo principus ir nacionalinius bei regioninius ypatumus.

1.15. EESRK nuomone, galimi kito laikotarpio bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iššūkiai – supaprastinti ir sumažinti administracinę naštą. Tai yra:

- a) padėti kurti alternatyvias ir nepriklausomas arbitražo ir (arba) taikinimo sistemas (ar platformas), kurių veikloje dalyvautų ekspertai, kad būtų galima greitai ir paprastai išspręsti administracines ir finansines problemas, kylančias dėl galimų veiklos programų valdančių institucijų ir įvairių atskirų partnerystės projektų administratorių konfliktų (remiantis finansų auditorių pavyzdžiu, bet ne tik su finansais susijusioje srityje);
- b) praktiškai pritaikyti principą, pagal kurį už įgyvendinimą (ir už stebėsenos ataskaitų tikrinimą) atsakingos institucijos analizuoja a) konkrečią pažangą ir projektų rezultatus, naudą ir poveikį, b) išlaidų pagrįstumą ir c) terminų laikymąsi, nesigilinant į detales siekiant šio rezultato;
- c) taip pat skelbti įvairių kandidatų pristatomus „integruotų projektų“ konkursus (kaip buvo EQUAL iniciatyvos atveju) konkrečiame regione;
- d) finansų srityje pakeisti šiuo metu naudojamą pažeidimų apibrėžtį ir biudžetinės drausmės sąvokos aiškinimą, kitaip tariant:
 - nesinaudoti nepagrįstai griežtu aiškinimu banaliais „kelių eurų“ atvejais: netikrinti ir nelaikyti pažeidimais tų atvejų, kai blogai suskaičiuota ar trūksta nedidelių sumų, pavyzdžiui, mažesnių negu 10 (ar 40) eurų,
 - bet, jeigu paaiškėja, kad žalos suma yra mažesnė negu jų atlyginimui susidarančios išlaidos (neatsižvelgiant į tai, ar jos tektų gavėjui, ar tikrinimo įstaigai), reiktų jų nenagrinti, o veikiau užfiksuoti ir pridėti prie kitų neesminių nuostolių.

1.16. EESRK rekomenduoja naudoti atskirus terminus, kad būtų galima skirti įvairius bendruomenės inicijuotos vietos plėtros programos taikymo būdus, kaip tai daroma kaimo vietos veiklos grupių ir žuvininkystės vietos veiklos grupių atvejais. Pavyzdžiui, miesto vietos veiklos grupes rekomenduojame vadinti „miesto partneryste“, bendruomenės inicijuotos vietos plėtrą miestų zonose siūlome vadinti santrumpa CLLD-U. Tai padėtų geriau apibrėžti su veikla susijusią erdvę ir atskirti finansų srautus bei jų paskirtį. Taip pat rekomenduojame, sekant sėkmingu LEADER programos pavyzdžiu, pagalvoti apie naują, patrauklesnį bendruomenės inicijuotos vietos plėtros pavadinimą ir santrumpą, kuriems pritartų visi veiklos vykdytojai. Pavadinimas yra neatsiejamas nuo reklaminės kampanijos, o metodo pavadinimas „bendruomenės inicijuota vietos plėtra“ gali likti paaiškinimu.

2. Įžanga. Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros priemonė ir jos kūrimas (LEADER programa): aplinkybės, poveikis ir Europos institucijų požiūris

2.1. Pagrindiniai LEADER metodo principai, jų pridėtinė vertė ir taikymas įgyvendinant bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodą:

2.1.1. Teritorinis požiūris

Siekiant tvariai vystyti konkrečias nedideles teritorijas, įgyvendinant programą pasinaudojama realiu jų potencialu. Joje atsižvelgiama į konkrečios teritorijos privalumus ir trūkumus bei parengtą realius jos poreikius tenkinančią vystymosi strategiją. Teritorijos ribos yra lanksčios, nustatomos atsižvelgiant ne tik į administracines ribas.

2.1.2. Požiūris „iš apačios į viršų“

Apibrėžiant vystymosi strategijos prioritetus ir dėl jų priimant sprendimą, mūsų manymu, ypač svarbu įtraukti teritorijos valdžios institucijas ir gyventojus. Didelį dėmesį skiriame žemiausiam lygmeniui ir tai yra svarbiausias iš septynių programos punktų. Tačiau programa siekiama ne palikti nuošalyje aukštesnį nacionalinį lygmenį, o tik sudaryti palankias sąlygas abiejų lygmenų komunikacijai.

2.1.3. Vietos veiklos grupės

Didelę programos dalį sudaro parama vietos veiklos grupėms. Vietos veiklos grupės turi sutelkti viešojo, privataus sektorių ir savanorystės partnerius ir surengti dialogą dėl teritorijos plėtros vizijos.

2.1.4. *Novatoriškas požiūris*

Programa remiamos inovacijos. Jos tikslas – kurti naujus produktus, procesus, organizacijas ir rinkas. Inovacijas skatinti padeda vietos veiklos grupėms suteikiamas maksimalus lankstumas.

2.1.5. *Integruotas ir daugiasektorinis požiūris*

Įgyvendinant programą numatoma sutelkti įvairius sektorius. Ja siekiama koordinuoti ekonominius, socialinius ir kultūrinius klausimus bei aplinkosaugą ir juos įtraukti į bendrus projektus.

2.1.6. *Tinklų kūrimas*

Programa remiamas tinklų kūrimas, kad dalyviai galėtų keistis patirtimi. Šie tinklai būna institucinio pobūdžio (kai juos finansuoja Europos Komisija) arba mažiau oficialūs (steigiami nacionaliniu, regionų ar vietos lygmeniu).

2.1.7. *Bendradarbiavimas*

Programoje numatytas keitimasis patirtimi nėra pagrindinis bendradarbiavimo būdas. Vietos veiklos grupės gali tiesiogiai bendradarbiauti įgyvendindamos teminį projektą.

2.1.8. *Vietos gyventojų sutelkimas*

Siekiant su regiono gyventojais įgyvendinti tikrą projektą, būtina ne tik juos informuoti, bet ir sukurti komunikacijai palankią aplinką, didinti pasitikėjimą principu ir įtikinti, kad jų idėjos bus objektyviai įvertintos ir į jas bus atsižvelgta.

2.2. **Regionų komitetas** „mano, kad BIVP yra svarbi darnios miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių plėtros priemonė, padedanti stiprinti gebėjimus plėtoti ryšius su priemiesčių ir kaimo gyvenamosiomis vietovėmis“⁽³⁾;

2.3. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas parengė keletą nuomonių dėl partnerių bendradarbiavimo ir dalyvavimo (nuomonių nuorodos pateikiamos toliau išnašose)⁽⁴⁾.

2.4. **Europos Komisija** bendruomenės inicijuotos vietos plėtros klausimais paskelbė LEADER metodo patirtimi paremtus dokumentus: „Europos struktūriniai ir investicijų fondai. Gairės valstybėms narėms ir programų valdymo institucijoms. Gairės paramos gavėjams“⁽⁵⁾ ir „Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros gairės naudojantis ES struktūriniais ir investicijų fondais“⁽⁶⁾.

2.5. Šiuos dokumentus reikėtų plačiau viešinti įgyvendinant tikrą, iniciatyvią informavimo strategiją. Taip pat būtina numatyti forumą bendriems bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą vykdančių subjektų ir ekspertų susitikimams sudarant galimybę svarstyti ir palyginti įvairiuose ES regionuose taikomus požiūrius. Prie šių susitikimų organizavimo galėtų prisidėti ir EESRK.

⁽³⁾ Regionų komiteto nuomonė „Bendruomenės inicijuota vietos plėtra“ (OL C 17, 2013 1 19, p. 18).

⁽⁴⁾ EESRK nuomonės: „Valdymas ir partnerystė nacionaliniu bei regioniniu lygmenimis ir regioninės politikos projektų pagrindas“ (OL C 77, 2009 3 31, p. 143); „Sanglaudos politikos strategijos ir programos 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu“ (OL C 228, 2009 9 22, p. 141); „Veiksminga partnerystė valdant sanglaudos politiką“ (OL C 44, 2011 2 11, p. 1); „Sanglaudos politikos vaidmuo ir prioritetai ir strategija „Europa 2020“ (OL C 248, 2011 8 25, p. 1); „Regioninės politikos įnašas į pažangų augimą“ (OL C 318, 2011 10 29, p. 82); „LEADER – vietos vystymosi priemonė“ (OL C 376, 2011 12 22, p. 15); „Europos struktūriniais fondams taikytinos bendrosios nuostatos“ (OL C 191, 2012 6 29, p. 30).

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_cldd_local_actors_lt.pdf

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_cldd_local_actors_lt.pdf

3. Vietos veiklos grupės kaimo vietovėse ir parama jų veiklai 2014–2020 m. laikotarpiu. Valstybės kontroliuojami viešieji finansai

3.1. Vietos veiklos grupė yra svarbiausias LEADER programos segmentas. Tai vietos lygmens partnerystė, proporcingai atstovaujanti ir sektoriams, ir veiklos sritims. Vietos veiklos grupė turi juridinio asmens statusą ir gali vykdyti visas sprendimų priėmimo ir valdymo procedūras. Europos Sąjungoje iš viso yra 2 402 vietos veiklos grupės, kurių veiklą remia kaimo plėtros programos ir kitokios priemonės, pavyzdžiui, LEADER; jų veikla apima 77 % visos ES teritorijos ⁽⁷⁾, kitaip tariant beveik 90 % kaimo vietovių ir daugiau kaip 50 % ES gyventojų ⁽⁸⁾.

3.2. LEADER metodas pasirodė esantis toks veiksmingas, kad jį reikėtų išplėsti, kad būtų galima, kai įmanoma, jį taikyti visoms ES kaimo vietovėms. Tačiau kartu reikėtų užtikrinti valstybių narių nustatytą taisyklių, kuriomis reguliuojamas tarptautinis vietos veiklos grupių bendradarbiavimas, suderinamumą.

3.3. Siūlomi 2014–2020 m. laikotarpio programos prioritetai:

- a) **jaunimas kaimo vietovėse:** pasitelkiant bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvą siekiama skatinti jaunimą iš centro keltis į regionus, didinti kaimo vietovių patrauklumą jaunajai kartai, remti vystymąsi ir gerinti prieigą prie informacinių technologijų, skatinti švietimą;
- b) **vietos ekonomika:** remti vietos ekonomiką, mažas ne žemės ūkio paskirties įmones (pavyzdžiui, stengiantis atgaivinti amatus ir mikroįmones) ir MVĮ;
- c) **socialinis verslumas:** stiprinti socialinį verslumą vietos lygmeniu novatoriškuose sektoriuose, kurie prisideda prie darbo vietų kūrimo ir tvaraus vystymosi (pavyzdžiui, turizmo, atsinaujinančiosios energijos šaltinių ar kultūros ir sporto veiklos). Būtina, kad vietos, nacionaliniai ir Europos veiklos vykdytojai bei kiti ekonominiai partneriai pripažintų, kad socialinė ekonomika turi lemiamos reikšmės ekonominiam ir socialiniam vystymuisi vietos lygmeniu. Europos institucijos turėtų rengti kampanijas, skirtas pabrėžti socialinės ekonomikos indėlį į vietos plėtrą. Be to, reikėtų nustatyti bendras gaires, kaip socialines įmones įtraukti į vietos plėtrai skirtą partnerystę. Todėl EESRK siūlo steigti kooperatyvus ir kitokias socialines įmones pasitelkiant viešąsias ir privačias konsultavimo paslaugas teikiančias įmones, kurias remia vietos lygmens verslininkai ir verslo inkubatoriai. EESRK pritaria vietos socialinių įmonių ir vietos bei regionų valdžios institucijų partnerystės propagavimui būtinoms paslaugoms teikti (pavyzdžiui, socialinės įtraukties, švietimo srityse);
- d) **sveikų maisto produktų** ir regioninių produktų gamyba;
- e) **techninės infrastruktūros vystymas** (pavyzdžiui, nuotekų valymo įrenginiai, įskaitant individualius vandens valymo įrenginius ir fitovalymą);
- f) **perėjimas prie tvarios, mažo anglies dioksido kiekio visuomenės.** Šis aspektas galėtų būti vienas iš bendruomenės inicijuotos vietos plėtros rodiklių ir tikslų tvaraus vystymosi, išmetamo anglies dioksido kiekio, atsparumo srityse ir ES tvaraus vystymosi ir klimato kaitos siekių, taip pat vienas iš JT 2015 m. tikslų, susijusių su tvariu vystymusi ir išsipareigojimais klimato kaitos srityje.
- g) **veiksmingai naudotis turimais ištekliais** (pavyzdžiui, nacionaliniais kaimo tinklais).

4. Miestų zonos ir žuvininkystės vietos veiklos grupės. Konkretūs uždaviniai

4.1. Teritorijos, kuriose miestas ir kaimo vietovės yra netoliese, yra tinkama erdvė veiksmingai įgyvendinti bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą. Tokia priemonė leidžia reaguoti į pokyčius šioje erdvėje ir atsižvelgti į teritorijos funkcinį ryšį. Miesto ir netoli miestų esančių kaimo vietovių ryšiai kartais būna labai stiprūs, tad derėtų jiems skirti ypatingą dėmesį.

⁽⁷⁾ Europos kaimo plėtros tinklas, grafinė informacija apie LEADER.

⁽⁸⁾ Žr. L. van Depoele „Local development strategies in the ES“, *The Case of LEADER in Rural Development*, (Kaimo plėtros strategijos ES, LEADER atvejais įgyvendinant kaimo plėtrą), p. 4:
http://www.eurolocaldevelopment.org/wp-content/uploads/2013/03/local_development_strategies_in_the_eu-pdf

4.2. Miestų zonoms iškyla specifinės problemos (iššūkiai), kurias galima išspręsti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvomis. Pagrindinės problemos – tvarus judumas, socialiniu požiūriu darnios visuomenės kūrimas, žemės naudojimo prioritetų nustatymas. Miestų zonomis vadinamos teritorijos apima daugiau kaip 25 000 gyventojų turinčius miestus. Čia reikėtų paminėti bendrą EBPO ir EK projektą RURBAN, kuriuo siekiama nustatyti ir įvertinti oficialias ir neoficialias miestų ir kaimų partnerystes bei jų indėlį į vietos plėtrą⁽⁹⁾.

4.3. Vietos plėtros požiūris taikytas ir 2007 m., kai Europos žuvininkystės fondo lėšomis buvo siekiama paremti tvarų žvejų bendruomenių vystymąsi steigiant žuvininkystės vietos veiklos grupes.

5. Miestų zonos: sutelkti gyventojus ir užtikrinti vietos plėtros finansavimą

5.1. Nėra vienodos „miestų zonos“ sąvokos apibrėžties, remiamės nacionaliniu ir vietos lygmeniu naudojamomis taisyklėmis. Kaimo vietovėmis vadinamos teritorijos, kai mieste, kurį jos supa, gyvena ne daugiau kaip 25 000 gyventojų. Analogiškai galima jį taikyti ir miesto zonomis (nustatant mažiausią 10 000 ir didžiausią 150 000 gyventojų skaičių). Valdžios institucijos dalyvautų paskirdamos kompetentingus atstovus, atsakingus už atitinkamą teritoriją. Būtų idealu, jei tai būtų ir pagrindinės miesto savivaldybės, ir apylinkių ar kitų administracinių vienetų atstovai (pavyzdžiui, konkretaus miesto rajono, socialiai atskirtos vietovės, su tam tikromis problemomis susiduriančių miesto zonų ir kt. atstovai).

5.2. Konkreti tam tikrų miestų patirtis, įgyta jiems dalyvaujant veiklos programoje *Urbact II*, Europos žinių vystymo platformoje⁽¹⁰⁾ (ir, netrukus, miestų plėtros forume) gali būti įkvėpimo šaltinis⁽¹¹⁾. Taip pat reikėtų apžvelgti „Virsmo miestų“ judėjimą ir permakultūros bendruomenių projektus, kuriuos įgyvendinant tūkstančiai vietos bendruomenių visoje ES sėkmingai pritaikė bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvas.

5.3. Dvidešimties metų patirtis kaimo vietovėse taip pat rodo, kad iš pradžių miestuose atsižvelgiama į kaimo patirtį, pavyzdžiui, pereinamuoju laikotarpiu, kuriam bus atliktas vertinimas. Tai, kartu su ekspertų ir kuratorių pagalba, padės užtikrinti sėkmingą šio metodo perkėlimą.

5.4. Prasidėjus 2007–2013 m. programavimo laikotarpiui vietos paramos grupių *Urbact* forma miestuose iš karto buvo įsteigti patariamieji organai, pakviesti dalyvauti vietos veiksmų planų rengimo procese. Bet priešingai nei LEADER ir bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvų atvejais tai buvo gana neoficialios patariamiosios ekspertų grupės, iš kurių nebuvo reikalaujama atstovauti įvairiems sektoriams. Šių grupių sudėtį lėmė konkretaus projekto tematika. Veiklos programa *Urbact II* finansiškai nerėmė vietos paramos grupių veiklos. Tam, kad partnerystės principas būtų veiksmingesnis, taip pat ir miestuose, reikėtų partnerystės steigti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros pagrindu. Šioms partnerystėms reikia skirti jų veiklai būtinų finansinių išteklių. „Šį metodą galima taikyti ir miestų zonose bei mažų ir vidutinių miestelių teritorijose, įskaitant jų funkcinę erdvę atliekant vietos ar subregioninių centrų vaidmenį“⁽¹²⁾.

5.5. Atsižvelgiant į miestuose sprendžiamas problemas, įvairios veiklos programos sudaro tinkamą priemonę bandomiesiems projektams finansuoti pasitelkiant bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą. Todėl siūlome, kad ši priemonė ir su ja susijusios strategijos įgyvendinant bandomąsias programas būtų finansuojamos miestams skiriamo finansavimo lėšomis (pavyzdžiui, aplinkos, kultūros paminklų ir paveldo apsaugai ir kt.)⁽¹³⁾.

5.6. Būtų naudinga iš skirtingų valstybių narių surinkti miestų plėtros taikant partnerystės požiūrį geriausios patirties pavyzdžius ir juos įtraukti į 1.10 punkte minimą tyrimą. Elgesio kodeksas „Partnerystės principas įgyvendinant Bendros strateginės programos fondų paramą. Europos partnerystės elgesio kodekso elementai“⁽¹⁴⁾ taip pat gali padėti dirbant su partneryste susijusį darbą.

⁽⁹⁾ <http://www.oecd.org/regional/rurbanrural-urbanpartnerships.htm>

⁽¹⁰⁾ www.eukn.org

⁽¹¹⁾ http://www.emi-network.eu/Sharing_knowledge/News_on_EU_policy/Cohesion_Policy_2014_2020_negotiations_about_the_urban_dimension

⁽¹²⁾ Lenkijos miestų asociacija, 2014 m. sausio mėn., <http://ldnet.eu/CLLD+in+urban+areas>

⁽¹³⁾ Lygiagrečiai bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvai taikoma kita svarbi kompleksinė priemonė – integruotos teritorinės investicijos (ITI). Kartu taikant šias abi priemones galima sukurti veiksmingą sinergiją.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_fr.pdf

6. Kaip pasiekti, kad bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvos būtų įgyvendinamos dažniau ir visur?

6.1. Bendruomenės inicijuota vietos plėtra turi padėti piliečiams tinkamai ir tvariai vystyti savo savivaldybes ir miestus. Tokiu būdu piliečiai gali tiesiogiai dalyvauti gerinant savo bendruomenės gyvenimo kokybę; tai iš tiesų integracinis augimas, kurio rezultatai matomi vietos lygmeniu. Suprantama, norint įgyvendinti šią vietos plėtrą būtina skirti išteklių gebėjimams stiprinti, kad, atsižvelgiant į daugiapakopio valdymo principą, visi partneriai galėtų visapusiškai atlikti savo vaidmenį ir dalyvauti horizontalioje partnerystėje, o ne būti tiesiog proceso stebėtojais. Be to, reikia sudaryti sąlygas labiau patyrusių subjektų ir ekspertų siūlomai pagalbai ir kuravimui, t. y. profesiniam tobulinimui ir mokymui. Šiuo pasiūlymu taip pat turi būti išanalizuoti ir paaiškinti LEADER iniciatyvos veiksmingumą ir sėkmę nulėmę veiksniai ir nurodytos priežastys, dėl kurių, norint sėkmingai įgyvendinti sanglaudos politiką, reikėtų išplėsti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros požiūrio taikymą visoms su ES struktūriniais ir investicijų fondais susijusioms programoms.

6.2. Ten, kur šis metodas dar netaikomas, reikėtų atlikti vidutinės trukmės laikotarpio vertinimą, kad būtų galima imtis veiksmų pasinaudojant 2014–2020 m. ES struktūriniais ir investicijų fondų lėšomis.

6.3. Šiuo požiūriu socialiniams ir ekonominiams partneriams, pilietinės visuomenės atstovams, vietos ir regionų valdžios institucijoms ir valstybės administracijos įstaigoms svarbiausia keistis konkrečiomis žiniomis. Šiuos mainus turėtų paremti suinteresuotieji subjektai.

6.4. Reikia laiko bendruomenės inicijuotos vietos plėtros strategijoms parengti; tačiau taip pat reikia numatyti pakankamai laiko joms įgyvendinti ir skirti pakankamą biudžetą įvairioms priemonėms finansuoti. Pernelyg ilgas parengiamasis etapas, nesuteikiantis jokios naudos teritorijai (įgyvendintų projektų forma), ir skubotas veiklos finansavimas (kadangi artėja numatyto naudojimo termino pabaiga) gali sukelti nepasitikėjimą šia priemone.

6.5. Kitos spręstinios problemos siekiant teisingai pasinaudoti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyva yra biurokratija ir pernelyg didelės administracinės kliūtys, pavėluotas išlaidų kompensavimas, išankstinis projektų finansavimas iš galutinių paramos gavėjų nuosavų išteklių arba iš paskolų, kurias jie turi imti ir kurių palūkanas jiems tenka mokėti. Todėl reikėtų sukurti sutelktinio finansavimo modelius, panaudoti viešojo ir privačiojo sektorių finansavimą, paskatinti organizuotą bankų sektoriaus dalyvavimą suteikiant valstybės garantiją.

6.6. Dažnai valstybės narės dėl Europos Komisijos taisyklių priima papildomų „nacionalinių“ biurokratinių nuostatų, kurios labai apsunkina galimybes pasinaudoti subsidijomis ir savo galimomis pasekmėmis atgraso prašančiuosius. Kai kurios vietos valdžios institucijos taip pat siekia kiek įmanoma sumažinti teritorijų valdymo ir mažų vietos veiklos grupių administravimo išlaidas. Vis dėlto šie žingsniai gali paskatinti bendrą visos sistemos veikimo krizę.

6.7. EESRK prašo parengti dėstytojus: reikia užtikrinti nacionalinių ar regioninių subjektų rengimą suteikiant techninę paramą pagal Bendrųjų nuostatų reglamento Nr. 1303/2013 5 straipsnį. Taip pat reikia sudaryti būtinas sąlygas tinklams sukurti ir veiksmingai naudoti regionų, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, kadangi tinklaveika suteikia didelės pridėtinės vertės.

6.8. Būtų naudinga iš skirtingų valstybių narių surinkti geriausios patirties pavyzdžius ir juos įtraukti į 1.10 punkte minimą tyrimą.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 11 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES Alpių regiono strategijos
(tiriamoji nuomonė)
(2015/C 230/02)

Pranešėjas: Stefano PALMIERI

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 27 d. raštu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

ES Alpių regiono strategijos (EUSALP).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 18 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 132 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina dėmesį, kuris skiriamas Europos Sąjungos Alpių regiono strategijos (EUSALP) rengimui; šios strategijos tikslas – paremti sanglaudą ir konkurencingumą šiame regione atsižvelgiant į uždavinius, kurių valstybės narės ar regionai negali savarankiškai įveikti įprastomis priemonėmis.

1.2. EESRK pabrėžia, kad Alpių regiono vystymosi dinamika labai priklauso nuo Alpių kalnų masyvo ir šio regiono identitetą ir išskirtinumą atspindinčių aspektų. Alpių kalnai yra su strategija susijusių teritorijų jungiamoji grandis ekonominiu, socialiniu ir aplinkos požiūriu.

1.3. EESRK atkreipia dėmesį į tvirtus EUSALP suinteresuotų valstybių įsipareigojimus ir aukštą nacionalinių ir regioninių vyriausybių sąmoningumo ir dalyvavimo lygį. Tokių rezultatų padėjo pasiekti 8-ajame dešimtmetyje Alpių regione pradėtas bendradarbiavimo procesas.

1.4. EESRK mano, kad Alpių regioną apibūdina ir jo išskirtinumą lemia jam būdingi ypatumai: šiame regione susitelkusi dalis pasaulyje konkurencingiausių teritorinių sistemų, kaimo ir kalnų vietovių, miestų zonų ir miestų ekonominiai ir socialiniai skirtumai, gamtos ir kultūros paveldas, didžiulė transporto šrautų koncentracija.

1.5. EESRK iš esmės pritaria bendriems strategijos principams ir mano, kad tikslai, ramsčiai ir prioritetai atitinka diskusijų dokumento nuostatas, tačiau laikosi nuomonės, kad rengiant veiksmų planą šie trys elementai turi būti susieti ir patobulinti.

1.6. EESRK pripažįsta, kad teritorijoje, kuriai skirta EUSALP, pasiektas daug aukštesnis išsivystymo lygis ekonomikos, aplinkos tvarumo ir socialinės sanglaudos požiūriu, palyginti su bendru Europos vidurkiu. Nepaisant šios padėties, dėl ekonomikos ir finansų krizės, ekonomikos ir rinkų globalizacijos įvykusių pokyčių Alpių regionui kyla daug svarbių ir sudėtingų uždavinių. Todėl EESRK mano, kad norint paremti Europos ekonomikos konkurencingumą ir socialinę sanglaudą, labai svarbu siekti bendro EUSALP tikslo „užtikrinti, kad šis regionas išliktų vienu patraukliausių Europos regionų, pasinaudotų savo ištekliais ir tvaraus ir novatoriško vystymosi galimybėmis⁽¹⁾“.

1.7. EESRK mano, kad ypač svarbu plėtojant EUSALP sustiprinti holistinį požiūrį į vystymąsi ir šiuo tikslu nustatyti kokybiškesnius tikslus, kaip nurodyta toliau 4.4 punkte.

1.8. EESRK tikisi, kad rengiant EUSALP veiksmų planą pavyks labiau tarpusavyje susieti ir suderinti su konkurencingumu (1 ramstis) ir tvarumu (3 ramstis) susijusius tikslus, taip užtikrinti vystymosi tikslų įgyvendinimą kartu atsižvelgti į būsimų kartų poreikius ir galimybes.

⁽¹⁾ Europos Komisijos konsultacijų dokumentas „ES strategija dėl Alpių regiono (EUSALP)“.

1.9. Dėl pirmojo ramsčio EESRK mano, kad svarbiausia užtikrinti tvarų augimą ir skatinti visišką užimtumą, inovacijas, konkurencingumą ir Alpių regiono sanglaudą stiprinant kalnų ir miesto teritorijų tarpusavio solidarumą. Su šiuo ramsčiu susiję prioritetai bus aptarti 5.2 punkte.

1.10. EESRK pritaria antrojo ramsčio tikslui skatinti teritorinį vystymąsi, grindžiamą teritorijos vidaus ir išorės sistemų bendradarbiavimu, paslaugų prieinamumu, tvarių judumu ir transporto ir ryšių infrastruktūros stiprinimu. Su šiuo ramsčiu susiję prioritetai bus aptarti 5.3 punkte.

1.11. EESRK visiškai pritaria trečiojo ramsčio pasiūlymui, kad būtina labiau stiprinti tvarų valdymą ir užtikrinti aplinkos apsaugą, taip pat pasinaudoti regiono teritoriniais ištekliais. Su šiuo ramsčiu susiję prioritetai bus aptarti 5.4 punkte.

1.12. EESRK mano, kad jei nebus užtikrintas tvirtas valdymas ir skirti finansiniai ištekliai gebėjimų stiprinimo veiksams, gali susilpnėti EUSALP veiksmingumas ir strateginė vertė. Todėl atsižvelgdamas į Tarybos išvadą, EESRK tikisi, kad bus nustatytas veiksmų planas, kuris užtikrins finansavimo programų papildomumą, institucinių priemonių koordinavimą ir naujų makroregioninių projektų kūrimą ⁽²⁾.

1.13. EESRK pakartoja, kaip jau yra teigęs savo nuomonės „Makroregioninių strategijų valdymas“ ⁽³⁾ išvadoje, kad EUSALP rengimui ir įgyvendinimui būtina speciali bendradarbiavimu ir koordinavimu pagrįsta valdymo sistema. Todėl EESRK mano, kad siekiant strategijos veiksmingumo EUSALP būtinas veiksmingas daugiapakopis valdymas ⁽⁴⁾, kuris leistų pasinaudoti „horizontaliojo matmens“ (pilietinės visuomenės dalyvavimas), ir „vertikalojo matmens“ (vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas) privalumais visapusiškai laikantis subsidiarumo ir proporcingumo principų ⁽⁵⁾.

1.14. EESRK tikisi, kad į gebėjimų stiprinimo veiklą bus įtraukta organizuota pilietinė visuomenė, ir teigiamai vertina iniciatyvą sukurti nuolatinį forumą, kuris atstovaus Alpių regiono socialiniams ir ekonominiais partneriams ir juos remtų.

1.15. EESRK mano, kad labai svarbu skatinti užimtumą, visų pirma jaunimo ir ilgalaikių bedarbių, taip pat veiksmus, kuriais remiamos socialinės investicijos ir socialinės apsaugos sistemų koregavimas.

2. ES Alpių regiono strategija. Bendrosios pastabos

2.1. Šios nuomonės tikslas – įvertinti viešųjų konsultacijų dokumentą „ES strategija dėl Alpių regiono“ ⁽⁶⁾ (toliau EUSALP) remiantis kitomis jau priimtomis Komiteto nuomonėmis dėl makroregioninių strategijų.

2.2. Alpių regiono teritorijoje yra penkios valstybės narės (Italija, Prancūzija, Austrija, Vokietija ir Slovėnija) ir dvi trečiosios šalys (Šveicarija ir Lichtenšteinas), jos plotas – 450 000 km², kuriame gyvena 70 mln. gyventojų.

2.2.1. Teritorinės struktūros, kurioms taikoma EUSALP, labai svarbūs Alpių kalnai, kurie yra ne tik šio regiono identiteto dalis ir atspindi jo išskirtinumą, bet ir yra šio regiono teritorijas jungianti grandis ekonominiu, logistikos ir aplinkos požiūriu ⁽⁷⁾.

2.3. Atsižvelgiant į nuo 2009 m. įgyvendinamą ES makroregionų politiką, EUSALP dėl savo geografinės aprėpties turi ne tik strateginės vertės Europos sanglaudos politikai ir užtikrina veiklos, susijusios su Baltijos jūros regiono strategija (EUSBR) ⁽⁸⁾, Strategija dėl Dunojaus regiono (EUSDR) ⁽⁹⁾, Strategija dėl Adrijos ir Jonijos jūrų regiono (EUSAIR) ⁽¹⁰⁾, tęstinumą, bet ir yra labai svarbi iniciatyva siekiant paremti planus sukurti vieną Viduržemio jūros vakarų makroregioną ⁽¹¹⁾.

⁽²⁾ 2011 m. birželio 23–25 d. ES Vadovų Tarybos išvados EUCO 23/1/11 REV 1.

⁽³⁾ OL C 12, 2015 1 15, p. 64.

⁽⁴⁾ Baltoji knyga dėl daugiapakopio valdymo CONST – IV – 020, 2009 m.

⁽⁵⁾ Europos Komisija „Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodeksas“ (C (2013) 9651 final).

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/

⁽⁸⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>.

⁽⁹⁾ <http://www.danube-region.eu>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.danube-region.eu>.

⁽¹¹⁾ EESRK nuomonė „ES Viduržemio jūros regiono makroregioninės sanglaudos plėtojimo strategijos parengimas“ (OL C 170, 2014 6 5, p. 1).

2.4. Nuo 8-ojo dešimtmečio pradėjo nyki Alpių regionus istoriškai skyrusios nacionalinės sienos, susiformavo bendras supratimas, kad Alpių regiono teritoriją būtina vertinti kaip vieną bendrą erdvę, ją saugoti ir pasinaudoti teikiamomis galimybėmis. Būtent dėl šių priežasčių pradėtos įgyvendinti tarpregioninio, tarpvalstybinio ir pasienio regionų bendradarbiavimo iniciatyvos, kurių vienas pagrindinių tikslų – skatinti Alpių regiono tautų tarpusavio supratimą ir taip įveikti problemas, kylančias dėl kalbų, socialinių, ekonominių ir etninių skirtumų, ir skatinti tvirtesnę integraciją Europos lygmeniu ⁽¹²⁾.

2.5. 2012 m. birželio mėn. Bad Ragace ir 2013 m. spalio mėn. Grenoblyje vykusios Alpių regionų konferencijos buvo svarbiausi etapai, paskatinę pradėti EUSALP procesą, kuris baigsis iki 2015 m. pabaigos strategijos patvirtinimu Taryboje ⁽¹³⁾.

2.5.1. Grenoblio konferencijoje ⁽¹⁴⁾ priimtoje politinėje rezoliucijoje dėl ES Alpių regiono strategijos įgyvendinimo apibrėžti tikslai, įvertintos galimybės įveikti kilsiančius iššūkius trijose svarbiose srityse: konkurencingumas ir inovacijos, žemės ūkis ir miškininkystė, turizmas; vanduo, energija, aplinka ir klimato kaita; prieinamumas, ryšiai ir transportas.

3. Konsultacijų dokumentas: bendrieji principai, aprėptis ir tikslai

3.1. Alpių kalnų masyvas apibrėžia EUSALP strategijoje numatyto bendradarbiavimo erdvę. Didelė teritorinė įvairovė – kalnų vietovės, jas supančios priekalnės, lengvai pasiekiami ir atokūs slėniai, žemumos ir aukštumos, didmiesčių zonos ir miestai – yra vienas svarbiausių Alpių regiono ypatumų, skiriančių jį nuo kitų Europos dalių.

3.1.1. Siekiant geriau nustatyti sritis, į kurias turėtų būti sutelkti EUSALP tikslai ir prioritetai, Komitetas nurodo penkias Alpių regionui būdingas teritorijų kategorijas: Alpių didmiesčių zonos, Alpių miestai, ekonomiškai stiprėjančios kaimo vietovės, silpnėjančios kaimo vietovės, turizmo zonos.

3.2. EUSALP skiriasi nuo Baltijos jūros, Dunojaus ir Adrijos ir Jonijos jūrų makroregioninių strategijų dėl Alpių regionui būdingų specifinių ypatumų, kuriems reikėtų skirti ypatingą dėmesį: jame yra keletas labiausiai pasaulyje išsivysčiusių, konkurencingos ekonomikos, aukštos gyvenimo kokybės, politiškai ir socialiai stabilių regionų; esama akivaizdžių ekonominių ir socialinių skirtumų tarp kaimo, lygumų vietovių ir miestų; gamtos paveldas ir unikalios ekosistemos; didelę įtaką Alpių regiono socialinei sanglaudai ir vystymuisi turintis kultūros paveldas; transporto srautų koncentracija, dėl kurios kyla eismo spūsčių ir aplinkos apsaugos problemų.

3.3. Bendras EUSALP tikslas – siekti, kad Alpių regionas išliktų vienu patraukliausių Europoje, pasinaudotų savo ištekliais ir tvaraus ir novatoriško vystymosi galimybėmis.

3.3.1. Šį tikslą pavyks pasiekti įgyvendinant veiksmus, susijusius su trimis teminiais ramsčiais: „Didinti Alpių regiono konkurencingumą, gerovę ir stiprinti sanglaudą“; „Užtikrinti visiems Alpių regiono gyventojams prieinamumą ir jungtis“; „Užtikrinti tvarumą“.

3.3.2. Pirmasis ramstis: didinti Alpių regiono konkurencingumą, gerovę ir sanglaudą

3.3.2.1. Nors Alpių regionas yra didžiausia ekonomikos ir gamybos zona Europoje ir turi didžiulį augimo potencialą, jame vis dar yra ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos problemų. Daugiausia problemų tolygiam regiono vystymuisi kyla dėl kalnų. EUSALP tikslas – skatinti novatorišką regiono ekonomikos augimą pasirenkant subalansuotesnį modelį, kuris būtų kuriamas atsižvelgiant į teritorijų įvairovę ir ypatumus. Būtina remti konkurencingą ekonomiką, kuri padėtų užtikrinti gerovės, efektyvaus energijos vartojimo, kokybiško gyvenimo ir regionui būdingų tradicinių vertybių pusiausvyrą.

⁽¹²⁾ Alpių regiono šalių asociacija (Arge-Alp); Alpių ir Adrijos regionų aljansas (Alpe-Adria); Alpių ir Viduržemio jūros euroregionas (Alp-Med); Tirolio ir Trentino Alto Adidžės euroregionas (Tirol-Alto Adige-Trentino); Alpių konvencija; programa „Alpių erdvė“, tarpvalstybinis bendradarbiavimas.

⁽¹³⁾ 2013 m. gruodžio 19–20 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, p. 25.

⁽¹⁴⁾ Konferencija vyko Grenoblyje 2013 m. spalio 18 d., joje dalyvavo EUSALP regionų vyriausybių atstovai ir vadovai.

3.3.3. Antrasis ramstis: užtikrinti visiems Alpių regiono gyventojams prieinamumą ir jungtis

3.3.3.1. Būtina skatinti darnų teritorijų vystymąsi taikant ekologiško judumo modelius, diegiant tvaraus transporto sistemas, plėtojant ryšių ir infrastruktūros paslaugas. Europos transporto sistemoje Alpių regionas atlieka strateginį vaidmenį, kadangi per jo teritoriją eina Šiaurės-Pietų ir Rytų–vakarų ašys. Alpių regione yra svarbiausi Europos transporto mazgai ir daug teritorinėms sistemoms svarbių Alpių kalnų perėjimo vietų, kuriose yra aplinkos apsaugos problemų. Labai svarbu vykdyti koordinuotą politiką, kad būtų galima spręsti transporto problemas, užtikrinti gyventojų gerovę ir ekologinę pusiausvyrą. Alpių regionui būdinga didelė teritorijų ir geografinė įvairovė, todėl jungčių klausimas turi būti išplėstas ir apimti infrastruktūros ir ryšių paslaugų aspektus.

3.3.4. Trečiasis ramstis: užtikrinti Alpių regiono tvarumą

3.3.4.1. Išsaugoti Alpių regiono paveldą ir skatinti tvariai naudotis gamtos bei kultūros ištekliais yra svarbiausi šio regiono uždaviniai. Vanduo, naudingosios iškasenos, didelės biologinės įvairovės kraštovaizdžiai ir turtingas bei įvairus kultūros paveldas yra išskirtinumas, kurį reikia saugoti ir puoselėti. Pasinaudoti tokių išteklių kaip vanduo ir biomasė potencialu tausojant aplinką yra labai svarbu siekiant skatinti šio regiono konkurencingumą ir sanglaudą, kadangi tai gali padėti siekti strateginių tikslų, pavyzdžiui, energetinio savarankiškumo ir regiono pajėgumo kaupti energiją.

4. Konkrečios pastabos dėl Alpių regiono makroregioninio aspekto

4.1. Alpių regiono strategija – tvirto politinio išipareigojimo rezultatas, apie ją gerai žino joje dalyvaujančios šalys; tai ne tik iššūkis, bet ir didelė galimybė pačiai ES. EUSALP tikslas – vystyti ekonomiką, sujungti teritorijas ir saugoti Europos ekonomikos konkurencingumui ir socialinei sanglaudai ypač svarbaus regiono aplinką.

4.2. Rengiant EUSALP būtinas įvairių suinteresuotųjų subjektų struktūruotas dialogas, kad būtų galima nustatyti ir bendromis pastangomis patenkinti specifinius poreikius. Būtina kruopščiai atsižvelgti į aplinkos, kultūrinius, ekonominius ir socialinius ypatumus, taip pat į didelę miesto ir kaimo vietovių tarpusavio priklausomybę. Todėl reikia užmegzti plataus masto ir atvirą suinteresuotųjų subjektų dialogą siekiant parengti strategiją, kuriai būtų plačiai pritarta.

4.2.1. Svarbu koordinuoti politiką, kad būtų skatinama sanglauda. Tam tikri klausimai, susiję su ekonomikos inovacijomis, transporto rūšimis ir aplinka, yra glaudžiai tarpusavyje susiję ir negali būti sprendžiami atskirai vietos lygmeniu. Jiems būtina platesnė vizija, kurią gali užtikrinti makroregioninis lygmuo.

4.2.2. Atsižvelgiant į komunikatą dėl makroregioninių strategijų valdymo⁽¹⁵⁾, būtina, kad EUSALP daugiapakopiam valdymui būtų realiai suteiktas „horizontalus matmuo“ (pilietinės visuomenės dalyvavimas), kuris apimtų ir papildytų „vertikalų matmenį“ (vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas), visapusiškai laikantis subsidiarumo ir proporcingumo principų.

4.3. EESRK mano, kad EUSALP yra viena svarbiausių priemonių, galinčių paremti Alpių regione vykdomus veiksmus ekonomikos globalizacijos, klimato kaitos, informacinės visuomenės, žinių ekonomikos, demografinių pokyčių, prekių ir asmenų judėjimo srityse.

4.4. EUSALP suteiks galimybę stiprinti Alpių regiono vystymąsi remiantis holistiniu požiūriu, galinčiu padėti užtikrinti ekonominio, aplinkos ir socialinio aspektų veiksmingumą ir juos susieti tarpusavyje. EESRK, atsižvelgdamas į šią nuostatą ir norėdamas parodyti, kaip laikantis šio holistinio požiūrio įgyvendinti konkrečius siekius, nustatė penkis strateginius tikslus, kurie turėtų būti įtraukti į veiksmų planą:

— skatinti dinamišką MVĮ sistemą ir klestintį verslą, galinčius paskatinti užimtumą;

— padėti stiprinti tradicijomis ir socialine įvairove grindžiamus gebėjimus;

⁽¹⁵⁾ „Makroregioninių strategijų valdymas“, COM(2014) 284 final.

- skatinti subalansuotas ir vienodas galimybes naudotis visuotinės svarbos paslaugomis visame Alpių regione;
- skatinti Alpių regiono teritorijų bendrą atsakomybę ir tolygų bendradarbiavimą;
- remti biologinės įvairovės, kraštovaizdžių ir gamtos išteklių apsaugą ir tvarų jų valdymą.

4.4.1. Skatinti dinamišką MVĮ sistemą ir klestintį verslą, galinčius paskatinti užimtumą. EUSALP turi padėti susijusioms teritorinėms sistemoms išlikti konkurencingomis pasaulio ekonomikoje ir išsaugoti bei kurti naujas kokybiškas darbo vietas.

4.4.2. Padėti stiprinti tradicijomis ir socialine įvairove grindžiamus pajėgumus. EUSALP turi padėti išsaugoti teritorijoms būdingas savitas vertybes ir kartu skatinti kaupti vietovei būdingas žinias ir tradicijas ir jomis remiantis skatinti ekonomikos vystymąsi ir socialinę įtrauktį.

4.4.3. Skatinti subalansuotas ir vienodas galimybes naudotis visuotinės svarbos paslaugomis visame Alpių regione. Įgyvendinant EUSALP bus padedama išsaugoti ir pritaikyti visuotinės svarbos paslaugų pasiūlą regiono gyventojų, visų pirma gyvenančių geografinių kliūčių turinčiose vietovėse, poreikiams.

4.4.4. Skatinti Alpių regiono teritorijų bendrą atsakomybę ir tolygų bendradarbiavimą. EUSALP turėtų būti remiamas naujas Alpių regiono teritorijų bendros atsakomybės ir tolygaus bendradarbiavimo metodas, pavyzdžiui vertikalieji didmiesčių ir kaimo bei turistinių vietovių ryšiai.

4.4.5. Remti biologinės įvairovės, kraštovaizdžių ir gamtos išteklių apsaugą ir tvarų jų valdymą. EUSALP turėtų padėti užtikrinti biologinės įvairovės, kraštovaizdžių ir gamtos išteklių apsaugą ir tvarų valdymą išlaikant išsaugojimui skirtų veiksmų ir ekosistemų paslaugų ir produktų racionalaus panaudojimo tinkamą pusiausvyrą. Be to, turi būti skatinama taikyti aplinką tausojančius valdymo modelius siekiant tolygiau paskirstyti ekosistemų produktų ir paslaugų teikiamą naudą įvairioms Alpių regiono teritorijoms.

4.5. EESRK mano, kad EUSALP turi būti įgyvendinama vadovaujantis Tarybos priimtais sprendimais, kuriuose ji laikosi nuomonės, kad, pirma, makroregioninėms strategijoms neturi būti skiriama nei papildomų išteklių, nei dėl jų priimami papildomi teisės aktai ar kuriami nauji valdymo organai (trys „ne“), ir, antra, jos manymu, būtina parengti veiksmų planą, grindžiamą finansavimo programų tarpusavio papildomumu, institucinių priemonių koordinavimu ir naujų makroregioninių projektų kūrimu. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas gebėjimų stiprinimui (angl. *capacity building*).

4.5.1. Labai svarbu, kad gebėjimų stiprinimo veikloje dalyvautų ne tik valdžios institucijos, bet ir organizuotos pilietinės visuomenės atstovai. Tokiai veiklai vykdyti būtų galima įsteigti nuolatinį forumą, kuriame būtų atstovaujama socialiniams ir ekonominiams partneriams.

4.5.2. EESRK mano, kad 2014–2020 m. Europos struktūriniuose ir investicijų fonduose regioninėms programoms Europos Sąjunga jau numachių pakankamai lėšų⁽¹⁶⁾, kurios turi būti veiksmingai panaudotos strategijai įgyvendinti šiuo tikslu geriau koordinuojant veiksmus ir laikantis bendro strateginio požiūrio. 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu naujos finansavimo galimybės bus numatytos pagal šias ES priemones: programą „Horizontas 2020“⁽¹⁷⁾, programą COSME⁽¹⁸⁾, Europos infrastruktūros tinklų priemonę⁽¹⁹⁾, Užimtumo ir socialinių inovacijų programą (EaSI)⁽²⁰⁾, programas Erasmus+⁽²¹⁾ ir LIFE⁽²²⁾.

5. Konkrečios pastabos dėl trijų ramsčių

5.1. EESRK mano, kad, siekiant įgyvendinti strateginius konsultacijų dokumente apibrėžtus ir šios nuomonės 4 punkte nurodytus konkrečius tikslus, labai svarbu nustatyti konkretesnius su EUSALP trimis ramsčiais susijusius tikslus.

⁽¹⁶⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013.

⁽¹⁷⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1290/2013.

⁽¹⁸⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1287/2013.

⁽¹⁹⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1315/2013.

⁽²⁰⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1296/2013.

⁽²¹⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1288/2013.

⁽²²⁾ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1293/2013.

5.1.1. Pagrindinis uždavinys, kurį turėtų padėti išspręsti Alpių regiono strategija – tai suderinti ekonomikos, aplinkos apsaugos ir socialinius tikslus ir užtikrinti geresnę jų pusiausvyrą.

5.2. Pirmasis ramstis: Alpių regiono vystymasis. Didinti Alpių regiono konkurencingumą, gerovę ir sanglaudą

5.2.1. EESRK manymu, labai svarbu Alpių regione užtikrinti tvarų augimą, skatinti visišką užimtumą, inovacijas, konkurencingumą ir sanglaudą ir šiuo tikslu stiprinti ir įvairinti konkrečią ekonominę veiklą siekiant kalnuotų ir miesto vietovių tarpusavio solidarumo.

5.2.2. Prioritetai

5.2.2.1. Skatinti MVĮ inovacijas ir jų konkurencingumą gerinant sąlygas gauti kreditą, stiprinant įmonių gebėjimą pasinaudoti 2014–2020 m. ES programų ir su inovacijomis susijusių viešųjų pirkimų sistemos (ypač ikiprekybiniais viešaisiais pirkimais⁽²³⁾) teikiamomis galimybėmis.

5.2.2.2. Padėti stiprinti su žaliaja ekonomika (angl. *green economy*) susijusius procesus, visų pirma kurti naujas įmones, pasinaudoti Alpių regiono aplinkos ypatumais ir dideliais jame slypinčiais gamybos ir inovacijų diegimo pajėgumais.

5.2.2.3. Propaguoti Alpių regiono produktus taikant prekės ženklo žinomumo (angl. *brand awareness*) politiką arba individualius ženklus su kilmės nuoroda, taip pat vykdant regioninę rinkodarą. Ekosistemos produktų ir paslaugų⁽²⁴⁾ geresnis panaudojimas suteikia papildomos pridėtinės vertės, kuri gali paremti šio regiono konkurencingumą.

5.2.2.4. Stiprinti mokslo ir technologijų parkų, universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir MVĮ bendradarbiavimą, skatinti mokslinių tyrimų infrastruktūros pajėgumus ir jos ryšius su pažangiausiomis pasaulio institucijomis. Rengiant EUSALP veiksmų planą reikėtų nustatyti horizontaliuosius prioritetus mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklai paremti.

5.2.2.5. Parengti bendrą strategiją, kaip Alpių makroregioninę erdvę paversti tvaria turistų lankomiausiu regionu pasinaudojant jo gamtos, kultūros ir istorijos paveldu.

5.2.2.6. Užtikrinti, kad užimtumas būtų svarbiausias EUSALP prioritetas ir ypatingas dėmesys turi būti skiriamas jaunimui ir ilgalaikiams bedarbiams. Ypač svarbu remti naujų saugių ir kokybiškų darbo vietų kūrimą taip sprendžiant su sezoniniu darbu susijusią problemą, visų pirma būdingą Alpių regiono kalnų ir kaimo turistinėms vietovėms.

5.2.2.7. Remti iniciatyvas, kurių tikslas – kurti bendrą užimtumo, darbuotojų judumo erdvę, suteikti tarptautinių stažuotių ir darbo patirties įgijimo galimybes, kurti tarptautinio mokymosi ir karjeros programas, taip pat užtikrinti visišką diplomų ir profesinių kvalifikacijų pripažinimą. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas turizmo srityje dirbančiųjų kvalifikacijai, kadangi jie dažniausiai susiduria su sezoninio darbo problema.

5.2.2.8. Skatinti įvairių lygmenų Alpių regiono teritorijų bendradarbiavimą ir stiprinti didmiesčių ir miestų, kaip konkurencingumo ir socialinės sanglaudos skatintojų, vaidmenį.

5.2.2.9. Padėti įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama skatinti socialines investicijas ir priderinti socialinės apsaugos sistemas vykdant politiką, derančią su Europos Komisijos komunikatu dėl „socialinių investicijų į augimą ir sanglaudą“⁽²⁵⁾.

5.2.2.10. Remti veiksmus, skirtus neįgaliųjų integracijai ir užkirsti kelią diskriminacijai dėl rasės, etninės kilmės, amžiaus, seksualinės orientacijos ar lyties.

5.3. Antrasis ramstis: Alpių regiono sujungimas. Užtikrinti visiems Alpių regiono gyventojams prieinamumą ir jungtis

5.3.1. EESRK pritaria tikslui skatinti teritorinę vystymąsi, grindžiamą teritorijos vidaus ir išorės sistemų bendradarbiavimu, paslaugų prieinamumu, tvarių judumu ir transporto ir ryšių infrastruktūros stiprinimu.

⁽²³⁾ Reglamento (ES) Nr. 966/2012 131 straipsnis.

⁽²⁴⁾ Ekosistemų teikiamos prekės – tai, pavyzdžiui, maisto produktai, vanduo, degalai ir mediena, o šių sistemų paslaugos yra susijusios su vandens tiekimu ir oro valymu, natūraliu atliekų perdirbimu, dirvožemio susidarymu, apdulkinimu ir daugeliu kitų natūralių reguliavimo mechanizmų.

⁽²⁵⁾ COM(2013) 83 final.

5.3.2. Prioritetai

5.3.2.1. Remti novatoriškus sprendimus siekiant, kad kalnų ir kaimo vietovėse būtų teikiamos svarbiausios paslaugos (švietimo, sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų ir mobilumo), panaikinta skaitmeninė atskirtis ir skatinama visame regione plėtoti didelės spartos plačiajuosčių ryši.

5.3.2.2. Plačiau taikyti IRT visose bendro intereso srityse (administravimo, sveikatos priežiūros, darbo paieškos paslaugų, nuotolinio mokymosi, e. prekybos Alpių regiono produktais ir t. t.) ir garantuoti įvairioms Alpių regiono teritorinėms sistemoms pakankamą viešųjų paslaugų prieinamumą užtikrinant tinkamą šių paslaugų pasiūlos dažnumo ir prieinamumo pusiausvyrą.

5.3.2.3. Skatinti integruotas transporto sistemas ir taip sudaryti sąlygas įvairių teritorinių sistemų mainams ir pagerinti krovinių ir keleivių vežimo valdymą siekiant sušvelninti poveikį aplinkai ir padidinti naudą vietos bendruomenėms. Krovinių vežimo keliais pakeisti vežimu geležinkeliais siekiant riboti judėjimą šalutiniais Alpių kelių koridoriais (pvz., suvienodinti visų Alpių transporto tranzito koridorių kelių mokestį) yra viena svarbiausių priemonių, būtinų tvariam Alpių regiono transporto vystymuisi.

5.3.2.4. Rengti logistikos sąveikumo planus makroregionų lygmeniu ir gerinti daugiarūšį susisiekimą tarp infrastruktūros mazgų (uostų, oro uostų ir krovinių terminalų) ir bendro tinklo, taip pat atšakų į vidaus vandenų kelius.

5.3.2.5. Skatinti tarpvalstybinius teminius tinklus Alpių regiono vystymuisi svarbiais klausimais, pavyzdžiui, pavyzdžiui, rizikos valdymo, turizmo, sporto, miškininkystės, žemės ūkio, energetikos ir su technologijomis susijusių paslaugų.

5.3.2.6. Stiprinti Alpių regiono valdymą aktyviau įtraukiant pilietinę visuomenę ir kartu geriau informuojant piliečius regionui svarbiausiais klausimais ir gerinant šioje srityje jų informuotumą.

5.4. Trečiasis ramstis: Saugoti Alpių regioną. Užtikrinti Alpių regiono tvarumą

5.4.1. EESRK mano, kad labai svarbu dėti daug daugiau pastangų siekiant tvariai valdyti aplinką ir užtikrinti jos apsaugą, taip pat pasinaudoti regiono geografiniais privalumais.

5.4.2. Prioritetai

5.4.2.1. Suderinti veiksmus Alpių regiono ekonomikos vystymuisi remti su klimato kaitos srities išpareigojimais, t. y. atsieti EUSALP teritorijų augimą ir konkurencingumą ir gamtos išteklių ir žaliavų naudojimą.

5.4.2.2. Geriau informuoti Alpių regiono vietos bendruomenes apie ekosistemų funkcijų reikšmę ir apie regiono gamtos turtų tolygų ir tvarų valymą. Alpės yra vienas iš svarbiausių Europos vandens šaltinių, todėl ypač svarbu stiprinti priemones, padedančias geriau valdyti Alpių regiono vandens atsargas ir vandens baseinus.

5.4.2.3. Remti iniciatyvas, kuriomis skatinama derinti Alpių regiono biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio išsaugojimo veiksmus ir priemones, padedančias aplinkos apsaugos požiūriu tinkamai juos naudoti.

5.4.2.4. Parengti tarpvalstybines priemones ir procedūras, skirtas užkirsti kelią rizikai (potvyniai, nuošliaužos, griūtys, miškų gaisrai ir t. t.) ir ją mažinti, integruotai tvarkyti miškus (kurie vertingi tiek ekologiniu ir gamtos požiūriu, tiek kaip ekonominis išteklius) ir spręsti su žemės naudojimu susijusius klausimus (žemės tankinimas ir miestų plėtra).

5.4.2.5. Prisidėti prie perėjimo prie anglies junginiais aplinkos neteršiančios energetikos sistemos šiuo tikslu įgyvendinant efektyvaus energijos vartojimo iniciatyvas, kuriant decentralizuotus atsinaujinančiais ištekliais grindžiamus paskirstymo tinklus, taikant energijos požiūriu taupius būsto ir viešojo transporto modelius.

5.4.2.6. Parengti ir įgyvendinti integruotas mobilumo sistemas siekiant mažinti priklausomybę nuo automobilio ir mažiau jį naudoti ir skatinti naudotis viešuoju transportu kaip visuotinės svarbos paslauga, ir, kai įmanoma, naudoti atsinaujinančias energija varomas transporto rūšis.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES oro uostų pajėgumo
(tiriamoji nuomonė Europos Komisijos prašymu)**

(2015/C 230/03)

Pranešėjas: M. KRAWCZYK

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 4 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

ES oro uostų pajėgumo (tiriamoji nuomonė).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2014 m. lapkričio 11 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 117 narių balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Norint spręsti pajėgumo trūkumo problemą, reikia didinti esamo oro uostų turto panaudojimo efektyvumą. Tai derėtų spręsti tokiomis priemonėmis kaip intensyvesnis įvairiarūšio transporto naudojimas, efektyvesnis nepagrindinių skrydžių centrų ir mažų oro uostų panaudojimas, didesni orlaiviai ir procesų optimizavimas. Taip pat reikėtų priimti oro uostų dokumentų rinkinį ir įgyvendinti iniciatyvas „Bendras Europos dangus“ ir SESAR. Oro uostų pajėgumas turi tapti visaverčiu iniciatyvos „Bendras Europos dangus“ ramsčiu.

1.2. Ilgalaikėje perspektyvoje oro uostų pajėgumas turės būti didinamas statant infrastruktūrą, pavyzdžiui, terminalus bei kilimo ir tūpimo takus. Pagrindiniu oro uostų plėtros tikslu privalo būti susisiekimo gerinimas ekonomiškai tvariu būdu. ES skrydžių centrai privalo turėti veiksmingas galimybes patenkinti augančią paklausą, įskaitant galimybę trumpinti planavimo procesus, kad būtų galima greitai reaguoti į atsiradusią paklausą.

1.3. Oro uostų plėtra, kai ji pateisinama, turėtų būti darniojo metodo dalis. Pirma, oro uostai turi teigiamą ekonominį poveikį kaimyninei vietai. EESRK supranta, kad šį teigiamą poveikį reikia išsaugoti. Antra, aplinkosauginiai klausimai turi būti vertinami skaidriai. Trečia, oro uostų plėtra turi socialinį aspektą. Tam reikia viešojo dialogo, kuriame dalyvautų, pavyzdžiui, skrydžių valdymo tarnyba, oro uosto vadovybė, oro transporto bendrovės, regionui atstovaujančios šalys, vietos gyventojai, Vyriausybė ir kt.

1.4. EESRK yra įsitikinęs, kad svarbiausia, jog valstybės narės imtųsi neatidėliotinų priemonių dėl žemės naudojimo planavimo ir valdymo. Priešingu atveju oro uostų plėtra susidurs su daugeliu nenumatytų ir bereikalingų kliūčių, o kai kuriais atvejais netgi iškils grėsmė esamų oro uostų pajėgumui.

1.5. Regioniniai oro uostai turėtų būti plėtojami tik jei yra aiški didesnio eismo paklausa. Valstybių narių Vyriausybės turėtų nustatyti uždavinius, kuriuos kelia pajėgumo krizė ir parengti jų sprendimo strategijas. Išskyrus valstybės įsipareigojimų atveju, reikėtų nustoti finansuoti naujo regioninio plyno lauko pajėgumo vystymą, nepažeidžiant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio nuostatų.

1.6. EESRK mano, jog labai praverstų naujos ES gairės dėl valstybės pagalbos teikimo oro uostams ir oro bendrovėms, kadangi jos suteiktų teisinio tikrumo. Tolesnis negyvybingų oro uostų egzistavimas pagaliau bus tikrinamas remiantis bendrais kriterijais.

1.7. Norint, kad oro uostai imtųsi ryžtingai spręsti pajėgumo krizę, būtinas nuoseklus ir aiškus paskatų teikimo reguliavimas, užtikrinantis ilgalaikes investicijas į infrastruktūrą.

1.8. Oro uostų pajėgumas turi ir politinį aspektą. EESRK yra įsitikinęs, kad ES kartu su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant socialinius partnerius, turi priimti bendrą strateginį sprendimą, kurie oro uostai bus svarbūs sistemai ir turėtų būti skatinami artimiausiais metais. Norint išlaikyti ES aviacijos konkurencingumą globalizuotose rinkose, reikia nedelsiant parengti integruotą Europos aviacijos strategiją, kurioje būtų atsižvelgta į ekonominius, aplinkosauginius ir socialinius aspektus bei naujų darbo vietų sukūrimą.

1.9. Būtina įvertinti pastaraisiais metais bendrai su ES finansuojamus infrastruktūros projektus. EESRK džiaugiasi Europos Audito Rūmų įsipareigojimu atlikti šį svarbų darbą. Šio darbo išvados ir rekomendacijos turėtų būti aptartos viešai.

1.10. EESRK mano, kad Europos Komisija (EK) turėtų supaprastinti ir racionalizuoti ES aviacijos, ypač ES oro uostų, valdymo struktūras. Komisijai reikia išsamių ir patikimų duomenų ir informacijos apie ES oro uostų veiklą. Tokių duomenų dabartiniu metu nėra. EESRK prašo oro uostų vadovybės ir valdžios institucijų juos teikti.

2. Įžanga

2.1. ES oro uostai yra vertingas turtas, tačiau artimiausiais metais keletas didžiausių Europos oro uostų kentės nuo vis didėjančios perkrovos, o daugelis kitų dirbs ne visu pajėgumu. Galima būtų tvirtinti, kad pajėgumo pakanka ES mastu, tačiau kyla klausimas, ar tas pajėgumas yra ten, kur jo reikia.

2.2. Pastaraisiais metais viešos diskusijos dėl oro uostų pajėgumo vyksta dviem kryptimis: kalbama apie tai, kad konkurentams ne ES ir ne Europoje, tokiems kaip Turkija ir Persijos įlankos valstybės, perleidžiamas oro uostų, kaip skrydžių centrų, pajėgumas, ir apie vadinamąjį „Ryanair sindromą“, kai pigių skrydžių oro bendrovės sparčiai didina pervežamų keleivių skaičių mažesniuose regioniniuose oro uostuose, tačiau netampa ilgalaikėmis stabiliomis tų oro uostų naudotojomis. Tačiau problema yra daug gilesnė.

2.3. 2007 m. EK paskelbė komunikatą „Europos oro uostų pajėgumų, našumo ir saugos veiksmų planas“, kuriame teigiama, kad kai kuriuos ES skrydžių centruose ⁽¹⁾ vis didėja pajėgumo ir paklausos atotrūkis ir siūloma keletas priemonių, kaip geriau panaudoti esamą pajėgumą. 2007 m. Europos Parlamentas, (EP) atsiliepdamas į Komisijos veiksmų planą, paskelbė pranešimą savo iniciatyva, kuriame palankiai įvertino EK komunikatą ir atkreipė dėmesį oro uostų pajėgumo krizės svarbą.

2.4. 2011 m. EK paskelbė dar vieną oro uostų pajėgumui skirtą komunikatą ⁽²⁾, kuris sudaro vadinamojo Geresnio oro uostų dokumentų rinkinio dalį ir kuriame pajėgumas ir kokybė įvardijami kaip svarbiausi Europos oro uostų uždaviniai.

2.5. 2004 m., 2008 m. ir 2013 m. Eurokontrolės pakartotinai vykdytame tyrime „Augimo uždaviniai“ pranašaujama, kad per artimiausius 20 metų ištiks pajėgumo krizė.

2.6. Toks aktyvumo lygis rodo, jog pajėgumo klausimas yra skubus. Aviacijos pramonė jau pasiekė svarių rezultatų. Visose veiksmų srityse buvo optimizuojamas pajėgumas ir našumas. Padaryti šie patobulinimai:

— geresnės įvairiarūšio transporto jungtys į kai kuriuos oro uostus ir iš jų bei didesnis jų skaičius,

— vidaus procesų, įskaitant konsolidavimo procesus, reorganizavimas visoje aviacijos sistemoje,

— oro uostų bendro sprendimų priėmimo (A-CDM) proceso įgyvendinimas vis didesniame oro uostų skaičiuje.

⁽¹⁾ COM(2006) 819 *final*, p. 2.

⁽²⁾ COM(2011) 823 *final*.

2.6.1. Nuo 2004 m. Bendro Europos dangaus (SES) iniciatyva siekiama geriau panaudoti Europos oro erdvę, sušvelninant neigiamus Europos oro erdvės susiskaidymo padarinius. SES iniciatyvoje dalyvaujantys oro uostai kartu prisideda prie SES tikslų įgyvendinimo pagal SESAR (*Single European Sky Air Traffic Management Research*) programą. Jei nebus antžeminio pajėgumo, SES iniciatyvai iškils pavojus.

2.7. Pastaruoju metu Komisija kartu su suinteresuotaisiais subjektais Europos oro uostų pajėgumo observatorijoje rengia naują išsamią oro uostų strategiją. Šios observatorijos tikslas trejopas:

- a. padėti Komisijai spręsti oro uosto pajėgumo ir paslaugų kokybės uždavinį;
- b. skatinti dalytis patirtimi ir geriausia praktika tiek Europos viduje, tiek ir už jos ribų, ir
- c. geriau atskleisti problemą, jos poveikį ir galimus sprendimus, įskaitant sprendimus politikos srityje.

EESRK teigiamai vertina observatorijos sukūrimą ir ragina ją tęsti savo darbą, kurio kokybė jau yra įrodyta.

3. Pastarojo dešimtmečio Europos oro uostų raida

3.1. Europoje yra daugiau kaip 450 oro uostų, tačiau nepaisant to Europos oro uostams yra iškilusi pajėgumo krizės grėsmė.

3.2. Tarptautinė Europos oro uostų taryba (ACI) oro uostus skirsto į šias grupes:

ACI oro uostų grupė	Oro uosto dydis (mln. keleivių per metus)	Europos oro uostų skaičius
1	> 25	14
2	10–25	23
3	5–10	34
4	< 5	390

Didelę srauto dalį aptarnauja santykinai mažas oro uostų skaičius. Tai paaiškinama skirtingais oro uostų modeliais. 3 ir 4 grupių oro uostai yra gana maži, aprūpina tiesioginiu susisiekimu, taip pat aprūpina keleiviais didesnius oro uostus ir užtikrina viešąsias paslaugas. Tai reiškia, kad daug didelių oro uostų priklauso nuo mažų oro uostų.

„Skrydžių centras (angl. *hub-and-spoke*) – tai vienas oro uostas, kuriame viena ar kelios oro transporto bendrovės siūlo integruotą didelio skaičiaus skrydžių krypčių sujungimo dideliu dažnumu paslaugų tinklą (AEA, European Airports, Brussels, 1995).

3.2.1. Tiesioginio susisiekimą (angl. *point-to-point*) sistemos atveju keleiviai iš kilmės vietos į paskirties vietą keliauja be persėdimo.

3.2.2. Abi sistemos viena kitą papildo; skiriasi tik jų tikslai: skrydžių centrų sistemos tikslas – maksimalaus skrydžių krypčių skaičiaus sujungimas, o tiesioginio susisiekimą sistemos tikslas – didžiausias įmanomas mobilumo ir lankstumo laipsnis.

3.3. ES finansavo daugybę su oro uostais susijusių infrastruktūros projektų. EESRK mano, jog trūksta viešai prieinamos informacijos apie šias investicijas ir jų efektyvumą gerinant susisiekimą ir naudingumą visuomenei.

3.4. EESRK mano, kad labai praverstų naujos ES gairės⁽³⁾ dėl valstybės pagalbos teikimo oro uostams ir oro bendrovėms, kadangi jos suteiktų teisinio tikrumo. Be to, gairėse daromas skirtumas tarp, pavyzdžiui, oro uostų, kurie yra

⁽³⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 123.

reikalingi viešosioms paslaugoms, ir oro uostų, kurie yra pertekliniai, t. y. jie negali padengti savo veiklos sąnaudų ir yra nereikalingi viešosioms paslaugoms užtikrinti.

4. Augimo lūkesčiai

4.1. Ateities aviacijos rinkos bus Azijos–Ramiojo vandenyno regionas, Pietų Amerika, Afrika ir Vidurio Rytai. Vidutinis metinis keleivių srauto augimas šiuose regionuose bus 6–7 % iki 2032 m. Vidutinis augimo tempas Europoje ir Šiaurės Amerikoje sieks 3 %.

Be to, didžiulės apimties pajėgumai dabartiniu metu statomi už ES ribų. Kinija pastatė beveik 80 oro uostų. Turkija, Dubajus ir Singapūras šiuo metu stato milžiniškas platformas, kurios galės aptarnauti iki 160 milijonų keleivių – t. y. žymiai daugiau negu šiuo metu didžiausias pasaulyje Atlantos oro uostas, galintis aptarnauti 96 milijonus keleivių.

4.2. Eurokontrolės naujausioje 2013 m. ataskaitoje „Augimo uždaviniai“ teigiama, jog artimiausius 20 metų pajėgumas mažės. Pagal labiausiai tikėtiną scenarijų 2035 m. 1,9 milijono skrydžių nebus vykdoma dėl pajėgumo trūkumo. Tai tolygu 12 % paklausos. 20 oro uostų Europoje patirs didelę perkrovą daugiau kaip 6 valandas per dieną, o dabartiniu metu tokią perkrovą patiria tik trys oro uostai.

4.2.1. Europos oro uostų pajėgumas augs netolygiai. Didžiausias augimas bus Rytų Europoje, o Europos vidinių skrydžių skaičius ir Šiaurės Vakarų Europos skrydžių dalis mažės. EESRK atkreipia dėmesį į šią tendenciją ir tiki, kad Europos oro uostai bus pajėgūs atremti šiuos iššūkius.

5. Augimo uždaviniai

5.1. EESRK mano, jog labai svarbu didinti Europos konkurencingumą ir patrauklumą investuoti į aviacijos sektorių. Šiuo požiūriu labai svarbus yra antžeminis pajėgumas.

5.2. EESRK yra įsitikinęs, kad labai vėluojama su iniciatyvos „Bendras Europos dangus“ įgyvendinimu, be kurio neįmanoma išspręsti pajėgumo krizės problemos. Vien tik skrydžių vėlavimų sumažinimas turėtų tiesioginį poveikį sistemos ir jai priklausančių oro uostų pajėgumui. EESRK sutinka su Tarptautine Europos oro uostų taryba (ACI), kad antžeminis pajėgumas turi būti visavertis Bendro Europos dangaus ramstis ir kad antžeminio pajėgumo tikslai turi derėti su Bendro Europos dangaus tikslais.

5.3. Eurokontrolė savo atliktame tyrime „Augimo uždaviniai“ siūlo šešias priemones, kurias bendrai taikant būtų galima paklauskos netenkinimą 2035 m. sumažinti 42 %. Tai prilygsta 800 000 papildomų skrydžių, kuriuos būtų galima įvykdyti arba aptarnauti 50 milijonų keleivių. Galimi šie sprendimai:

- didesni orlaiviai,
- papildomas greitųjų traukinių skaičius,
- vietiniai alternatyvūs sprendimai: oro transporto bendrovės turėtų augti ten, kur yra pajėgumas,
- geresnis mažesnių oro uostų panaudojimas,
- SESAR įgyvendinimas,
- skrydžių planų konsolidavimas.

5.3.1. EESRK supranta, kad, norint sumažinti paklauskos netenkinimą, turi būti įgyvendintos šios priemonės, tačiau abejoja, ar jų pakaks visai paklausai ateityje patenkinti. Be to, ne visos šias priemones galima taikyti visiems oro uostams ES.

5.4. EESRK taip pat mano, jog oro uostams skirtų dokumentų rinkinio priėmimas, kaip kad siūlo EK, taip pat padėtų geriau panaudoti esamą oro uostų turtą. EESRK tikisi, kad Parlamente ir Taryboje atliekamas darbas duos ambicingų rezultatų, atitinkančių Komiteto pasiūlymus, pateiktus nuomonėje dėl oro uostų dokumentų rinkinio ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ OL C 181, 2012 6 21, p. 173–178.

5.5. Galiausiai, atrodytų, kad nepakankamo oro uostų pajėgumo problemą būtų galima išspręsti statant naujus ir optimaliai panaudojant esamus pajėgumus. Tai padaryti sunku, kadangi daugelis oro uostų neturi galimybių investuoti į papildomą pajėgumą. Eurokontrolė 2013 m. ataskaitoje „Augimo iššūkiai“ konstatuoja, kad „įplaukų trūkumas, sunkumai apsirūpinant finansais ir augantis pasipriešinimas transporto infrastruktūros projektams“, verčia oro uostus persvarstyti savo plėtros planus.

5.6. EESRK primygtinai rekomenduoja įvertinti iki šiol padarytų ES investicijų į su oro uostais susijusią infrastruktūrą naudingumą. EESRK džiaugiasi ES Audito Rūmų pranešimu, apie tai, kad jis jau ėmėsi šio klausimo, ir rekomenduoja naudotis plačia kontroline intimi.

6. Oro uostų infrastruktūros plėtros kliūtys

6.1. Planuodami plėsti savo infrastruktūrą, oro uostai susiduria su keletu uždavinių. Šie uždaviniai arba kliūtys gali būti suskirstyti į šias grupes:

- finansiniai ir ekonominiai uždaviniai,
- norminiai reikalavimai, ypač aplinkosaugos srityje,
- visuomenės keliami iššūkiai, pavyzdžiui, augantis gyventojų pasipriešinimas,
- politinės aplinkybės.

6.1.1. Dėl dabartinės ekonomikos krizės oro uostai linkę labai atsargiai vertinti investicijas. Vieną vertus, įplaukos turi tendenciją mažėti. Antra vertus, oro uostų sąnaudos saugumui nuolat auga (veiklos sąnaudos). Dėl pastaruoju metu patobulintų valstybės pagalbos sprendimų ir naujų valstybės pagalbos gairių mažesniems oro uostams sunku išlikti gyvybingiems. Užsitikrinti infrastruktūros projektų finansavimą tapo rimta oro uostų problema.

6.1.2. Oro uostai turi reguliariai tenkinti daugybę reikalavimų. Administracinės procedūros yra labai sudėtingos, ypač kai tai siejasi su saugumo ir aplinkosaugos klausimais. EESRK jokių būdu neneigia aplinkosauginių reikalavimų svarbos. Vis dėl to šiems klausimams reikėtų taikyti darnųjį metodą. Europos Komisija jau padarė didelę pažangą, pavyzdžiui, priimdama Reglamentą (ES) Nr. 598/2014, kuriuo pagal darnųjį metodą nustatomos su triukšmu susijusių naudojimo apribojimų taikymo Sąjungos oro uostuose taisyklės ir procedūros. Europos aviacijos sektorius yra pramonės sektorius, turintis geras žaliąjo ekonomikos augimo galimybes. EESRK išpėja Europos Komisiją, kad aplinkosauginiams klausimams negalima taikyti neintegruotų sprendimų. Komitetas pabrėžia, jog būtini integruoti ir globalūs sprendimai. Atsižvelgiant į tai, pirmas naudingas Europos Komisijos žingsnis būtų užsakyti didelės apimties projektą, kurio tikslas – nustatyti ir užregistruoti visus esamus aplinkosauginius apribojimus, darančius poveikį Europos oro uostų pajėgumui.

6.1.3. Gana nauja problema, kurią kelia visuomenė, yra vis didėjantis gyventojų pasipriešinimas infrastruktūros projektams. Pagrindiniai ES skrydžių centrų plėtros projektai sustabdyti, kai kurie ilgiau nei dešimtmečiui; tarp tokių projektų galima paminėti, pavyzdžiui, trečiąjį Paryžiaus oro uostą; papildomus kilimo ir tūpimo takus Frankfurto ir Miuncheno oro uostuose; ir diskusijas Jungtinėje Karalystėje bei Londone, kaip geriausiai didinti pajėgumą metropolio, pasižymintio daugiarūšiu transportu, aplinkoje.

6.1.4. Be kitų dalykų, didėja ir visuomenės pasipriešinimas dėl triukšmo taršos. Kita vertus, oro uostai ir oro transporto bendrovės išleidžia didžiules sumas triukšmo mažinimo priemonėms. Pavyzdžiui, Vienos oro uostas pradėjo įgyvendinti apsaugos nuo triukšmo programą, apimančią 12 000 namų ūkių. Bendra preliminarinė kaina sieks apie 51 milijoną eurų, iš jų 37 milijonus tiesiogiai skirs Flughafen Wien AG. Lježo ir Šarlerua oro uostų biudžetas, skirtas žemės išpirkimui arba 20 816 namų ūkių apsaugai nuo triukšmo, sudaro 444 milijonus eurų. 2007–2011 m. Londono Hitrou oro uostas triukšmo mažinimo priemonėms išleido 37 milijonus eurų.

6.1.5. Valstybių narių Vyriausybės turėtų nustatyti pajėgumo keliamus uždavinius ir parengti jų sprendimo strategijas. Šiomis aplinkybėmis aiškiai būtinas stiprus vadovavimas Europos lygmeniu šioms pajėgumui skirtoms strategijoms koordinuoti ir finansinėms rekomendacijoms bei atitinkamai paramai teikti. Turėtų būti labai griežti kriterijai, pagal kuriuos būtų skiriamas ES finansavimas oro uostų plyno lauko plėtojimui. ES turėtų skirti finansavimą tik tokiems šios rūšies projektams, kurie yra finansiškai gyvybingi arba tenkina viešųjų išpareigojimų kriterijus.

6.1.6. EESRK norėtų pabrėžti, kad diskusijos dėl pajėgumo taip pat turi ir politinį aspektą. EESRK yra įsitikinęs, kad ES kartu su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant socialinius partnerius, turi priimti bendrą strateginį sprendimą, kurie oro uostai bus svarbūs sistemai ir turėtų būti skatinami artimiausiais metais. Pusiausvyra tarp ES prioritetų, susijusių su centrine skrydžių skirstymo sistema ir tiesioginių skrydžių sistema, turėtų būti įvertinta ir, jei reikia, persvarstyta. Kaip niekada anksčiau yra būtina integruota Europos politika, kurioje būtų atsižvelgta į ekonominius, aplinkosauginius ir socialinius aspektus bei naujų darbo vietų sukūrimą.

6.1.7. Be to, Komisijoje keletas generalinių direktoratų dirba susijusių klausimų srityje: MOVE, EMPL, COMP, JUST ir kt. Jų kompetencijos sritis priklauso nuo konkrečios politikos srities, o tarp skirtingų sričių yra daug sąsajų, pavyzdžiui, tarptautiniai santykiai, valstybės pagalba, Bendras Europos dangus ir daugiarūšis transportas. Tai pasirodė esant neveiksminga norint ES aviacijai taikyti integruotą, visą vertės grandinę apimančią metodą, kuris dabartiniu metu yra būtinas. Komisijos veikla, susijusi su aviacija, ypač su oro uostais, turi būti nedelsiant kur kas geriau integruota.

6.2. Fizinis oro uosto pajėgumas, kaip ir bet kuris kitas gamybos procesas, patiria suvaržymų, t. y. veiksmų, mažinančių faktinį pajėgumą. Kilimo ir tūpimo takų atveju šie suvaržymai apima:

- skrydžių vykdymą (skirtingų orlaivių derinimas),
- oro sąlygas,
- įrenginius.

6.2.1. Be to, visiems oro uostų pajėgumo veiksniams paprastai įtaką daro veiklos procedūros ir taisyklės, pavyzdžiui, specialus metodas ir išvykimo procedūros arba dėl triukšmo orlaivio konstrukcijai keliami reikalavimai. Faktinis oro uosto pajėgumas yra paprastai daug mažesnis nei fizinis oro uosto pajėgumas. Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) „darnusis metodas“ yra veiksmingiausias triukšmo oro uostuose ir aplink juos sprendimo metodas, atsižvelgiantis į aplinkosaugą ir ekonomiškumą.

6.2.2. Nagrinėdama oro uostų pajėgumo klausimą, EK linkusi atsižvelgti tik į kilimo ir tūpimo takų pajėgumą. Kaip parodyta pirmiau, tai nėra visapusiškas požiūris, ir EESRK ragina Europos Komisiją sprendžiant oro uostų pajėgumo klausimą taip pat atsižvelgti į kitus, lemiamą įtaką oro uostų pajėgumui darančius veiksniai, pavyzdžiui, oro erdvės pajėgumą aplinkiniuose oro uostuose. Oro uostų ir oro erdvės (arba oro navigacijos paslaugų teikėjų) sąveika yra lemiamos svarbos sprendžiant oro uostų pajėgumo krizės problemą. Tačiau šios sąveikos valdymas labai skiriasi visoje ES ar net pačiose valstybėse narėse.

6.2.3. EESRK yra įsitikinęs, kad svarbiausia, jog valstybės narės imtųsi neatidėliotinų priemonių žemės naudojimo planavimo ir valdymo srityje. Dažnai už tai yra atsakingos vietos ir regionų valdžios institucijos, kurios ne visada įvertina oro uostų vaidmenį nacionaliniuose ir Europos tinkluose, visų pirma svarbiausiose centrinėse teritorijose, kur daromas didelis spaudimas dėl žemės naudojimo kitoms reikmėms. ES turi susitarti dėl bendrų šio proceso principų ir sukurti nuoseklų teisinį ir planavimo pagrindą siekiant optimizuoti sprendimus dėl naujų pajėgumų.

6.3. Reikia sukurti konsoliduotą bendrą ES aviacijos rinką. Tačiau EESRK įspėja, kad skrydžių centrums neturėtų būti teikiamas pranašumas regioninių oro uostų sąskaita. Jie papildo vienas kitą ir turėtų likti būtinomis pagrindinio ir visuotinio tinklo, kaip jie įvardijami TEN-T politikoje, dalimis. Kartais dėl šios priežasties perkrova ir augimas yra neatsiejami.

6.4. EESRK ragina Komisiją žvelgti į Europos oro erdvės pajėgumo klausimą iš tarptautinio konkurencingumo perspektyvos – tai be abejonės yra labai svarbu – ir turint omenyje sklandų ES vidaus rinkos veikimą. Geresnis ir racionalesnis regioninio pajėgumo panaudojimas galėtų padėti sumažinti didiesiems skrydžių centrums daromą spaudimą.

Šiuo metu išbandomi nuotolinio skrydžių valdymo bokštai (pvz., Švedijoje) gali šiuo atveju būti patraukli priemonė siekiant sumažinti tokių regioninių oro uostų veiklos sąnaudas, kartu išlaikant aukščiausią saugos lygį.

6.5. Komisijai tenka esminis vaidmuo. Tačiau jos vaidmuo nėra išsamiai apibrėžtas: norėdama ne tik stebėti ir raginti visus dalyvius efektyviau dirbti, Komisija pirmiausia turėtų turėti išsamius ir patikimus duomenis ir informaciją apie ES oro uostų veiklą. Tokių duomenų pastaruoju metu nėra, kaip ir nėra kriterijų, pagal kuriuos turėtų būti vertinamas „efektyviai veikiantis oro uostas“, nei oficialių statistinių duomenų apie ES lygmens oro uostams skiriamą viešąjį finansavimą.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Mokesčių politikos vaidmens“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 230/04)

Pranešėjas: Carlos TRIAS PINTÓ

Bendrapranešėjis: Petru SORIN DANDEA

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. vasario 27 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Mokesčių politikos vaidmens.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 18 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 164 nariams balsavus už, 53 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Ekonomika Europoje atsigauja lėčiau nei kituose pasaulio kraštuose, nes esama tam tikrų funkcinų sutrikimų, kuriuos turi pašalinti glaudesnė ekonominė ir pinigų sąjunga. Šioje nuomonėje remiamas EPS stiprinimo procesas, visų pirma euro zonoje, apmokestinimo vaidmens požiūriu. Pažanga tiesioginio apmokestinimo srityje buvo ir toliau bus sunkiai pasiekama, nes ši sritis priklauso valstybių narių kompetencijai ir yra neatsiejamai susijusi su kiekvienos valstybės narės per šimtmečius sukurta būtinomis laikomų valstybės išlaidų finansavimo sistema. Bet koks apmokestinimo tvarkos pakeitimas privalo užtikrinti konkurencingą mokesčių sistemą pasaulio mastu.

1.2. Kad tinkamai veiktų ekonominė ir pinigų sąjunga, naujos kadencijos teisėkūros institucijos turi paruošti dirvą fiskalinei sąjungai, galinčiai susidoroti su gausybe įvairių tikrai integracijai ir bendrosios rinkos sukūrimui trukdančių nacionalinių taisyklių, ir laipsniškai siekti ne tik šios sąjungos, bet ir sustiprinto euro zonos bendro biudžeto.

1.3. Vidutinės trukmės laikotarpiu kartu su ECB pinigų ramsčiu reikėtų iš esmės sukurti ir „bendro biudžeto ramstį“, užtikrinantį makroekonomikos stabilumą EPS, visų pirma ištikus „asimetriniams šokams“.

1.4. Norint pašalinti mokesčių politikos trūkumus ir spragas, reikia imtis platesnio užmojo veiksmų euro zonoje, kad būtų sumažinti ir standartizuoti įvairūs mokesčiai, išplėstos mokesčių bazės, geriau suderinti mokesčių tarifai ir sustiprinti bendradarbiavimo ir keitimosi informacija mechanizmai siekiant įveikti sukčiavimą ir mokesčių slėpimą.

1.5. Siekdamas greitai išspręsti visuotinę mokesčių bazės erozijos ir pelno perkėlimo problemą, naujos kadencijos teisėkūros institucijos privalo visapusiškai bendradarbiauti su EBPO ir G20. EBPO padarė didelę pažangą diegdama pasaulinį pelno mokesčio modelį, pagal kurį siekiama surinkti mokesčius ten, kur vykdoma pagrindinė ekonominė veikla. Jis turėtų tapti pagrindu įmonių pelno apmokestinimui Europos Sąjungoje.

1.6. Siekiant gilesnės fiskalinės sąjungos, būtina toliau vykdyti biudžeto priežiūrą pagal dviejų dokumentų rinkinį ir greitai sukurti nuosavybų išteklių fondą euro zonoje, kad būtų ištaisytas makroekonominis disbalansas ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vis dėlto sistema yra labai nelanksti ir grieždiška ir negali greitai užtikrinti lankstumą, reikalingą reaguojant į pasikeitusias ekonomines aplinkybes ir suderinti politiką euro zonoje, kai valstybės narės nebeturi pakankamos veiksmų laisvės, kad galėtų įgyvendinti savo ekonomikos gaivinimo planus. Pasekmės sukelia didelį finansų nestabilumą.

1.7. Komitetas visiškai pritaria tam, kad būtų tęsiamas Europos semestro procesas, kurį reikia peržiūrėti siekiant užtikrinti jo veiksmingumą. Atskiros, konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos galėtų būti priemonė pereiti prie bendro pagrindo.

1.8. Reikia padidinti menką, vos 1 % ES BVP sudarantį bendrą biudžetą, ypač euro zonoje. Komisijos Pirmininko J. C. Juncker politinėse gairėse „Nauja pradžia Europai“ raginama biudžetą orientuoti į naujų darbo vietų kūrimą, augimo ir konkurencingumo skatinimą. EESRK pritaria šiam požiūriui ir pabrėžia būtinybę pasinaudoti daugiametės finansinės programos peržiūra 2016 m. pabaigoje sudarant sąlygas didesniai biudžetui, kad būtų užtikrintas tinkamas pinigų sąjungos veikimas.

1.9. Komisija turėtų laikytis savo pačios 2013 m. kovo mėn. Komunikato „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą“⁽²⁾ nuostatų ir taikyti konvergencijos ir konkurencingumo priemonę, skirtą sutartinėms sąlygoms, kad siekdamos pašalinti trūkumus, kurių negalima pašalinti be finansinės pagalbos, valstybės narės imtųsi reformų, naudingų tiek nacionaliniam, tiek Europos lygmeniui. Šis fondas turėtų tapti nuosavų išteklių fiskaliniu pajėgumu, galinčiu suteikti laikiną paramą kovojant su regionus ištinkančiais šokais⁽³⁾.

1.10. euro zonos biudžetas turėtų padėti geriau veikti pinigų sąjungai, suteikti fiskalinę paramą, kad būtų sukurta tikra bankų sąjunga, ir atremti asimetrinius šokus. Šių funkcijų niekas neatliko prasidėjus ekonomikos krizei, drastiškai padidinusiai skirtumus, kuriems reikėjo fiskalinių priemonių.

1.11. EESRK, suprasdamas šio klausimo sudėtingumą, siūlo keletą priemonių, kurias reikėtų laipsniškai įgyvendinti nenukrypstant nuo Europos sutartyse nustatytų tikslų⁽⁴⁾:

Trumpuoju laikotarpiu (6–18 mėn.):

- ES sukurti „bendrą konsoliduotąją pelno mokesčio bazę“⁽⁵⁾, kaip rekomenduojama ankstesnėse Komiteto nuomonėse⁽⁶⁾, ir nustatyti teisingesnius parametrus nei dabartiniame Komisijos pasiūlyme⁽⁷⁾. Taip pat reikia atsižvelgti į EBPO padarytą pažangą,
- reaguoti į pasaulinius pokyčius mokesčių bazės erozijos ir pelno perkėlimo srityje EBPO ir G20 lygiu siekiant užtikrinti, kad mokesčių sistemos būtų skaidrios ir nebūtų teikiamos nesąžiningos mokesčių lengvatų; nedelsiant nutraukti valstybių narių praktiką tam tikriems koncernams suteikti ypatingas mokesčių privilegijas,
- siekti sudaryti veiksmingus susitarimus euro zonoje, kad planuojamas finansinių sandorių mokestis būtų pradėtas taikyti ne tik vienuolikai jam pritariančių valstybių narių,
- įtraukti piliečius į kovą su šešėline ekonomika, mokesčių slėpimu ir mokestiniu sukčiavimu skatinant privatųjį sektorių stiprinti priemones, pavyzdžiui, paslaugų talonus ir naudojimąsi elektroniniais mokėjimais, kurie palieka pėdsaką, ir bendradarbiavimą su valdžios institucijomis šiais tikslais,
- pasinaudojant tvirtesniu bendradarbiavimu keturiose srityse pagerinti administracinį bendradarbiavimą ne tik esamo tinklo ir PVM duomenų bazės srityje:

i) sustiprinti „Eurofisc“ platformą⁽⁸⁾, kaip PVM tarpuskaitymo namų ir kovos su mokestiniu sukčiavimu ES agentūros užuomazgą, kuri pradeda veikti euro zonoje, kad būtų užbaigta nacionalinio išdo informacijos grandinė taip išsprendžiant „dokumentų karuselės“ problemą⁽⁹⁾;

⁽²⁾ COM(2013) 165 final.

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl KKP/Pagrindinės ekonominės politikos reformos (OL C 271, 2013 9 19, p. 45).

⁽⁴⁾ Žr. visų pirma SESV 113 ir 115 straipsnius.

⁽⁵⁾ Žr. ECO komisijai svarbias nuostatas iš naujosios Europos Komisijos politinių gairių, kurias Europos Parlamentui pristatė Jean-Claude Juncker. Taip pat. žr. J. C. Juncker *Nauja pradžia Europai. Mano darbotvarkė (...)*, p. 6.

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė dėl BKPMB (OL C 24, 2012 1 28, p. 63).

⁽⁷⁾ COM(2011) 121 final.

⁽⁸⁾ www.eurofisc.eu.

⁽⁹⁾ Fiktyvūs pirkimai galutinio vartojimo valstybėje daro potencialiai neribotų nuostolių valstybės iždai.

- ii) sustiprinti 2011 m. tarpusavio pagalbos direktyvą ⁽¹⁰⁾, kaip ES teisinę bazę, kai kurias jos dalis, jei reikia, paverčiant reglamentu;
- iii) Komitetas ragina Komisiją įgyvendinti savo pasiūlymą, pateiktą veiksmų plane, skirtame stiprinti kovą su mokesčiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu, į juodąjį sąrašą įtraukiant tas valstybes, kurios veikia kaip mokesčių rojai, nesilaikydamos gero mokesčių valdymo principų, ir prašo Europos Sąjungos lygiu nustatyti bendrus kriterijus šioms valstybėms ir teritorijoms identifikuoti, kad būtų išvengta skirtingų kriterijų taikymo. Komitetas ragina Konkurencijos GD visapusiškai išanalizuoti visus valstybių narių ir atskirų bendrovių tarpusavio nesąžiningus susitarimus dėl mokesčių. Be to, biržose kotiruojamų įmonių socialinės atsakomybės ataskaitose turėtų būti konkrečiai paminėtas naudojimas šiose teritorijose esančiomis įmonėmis ir jų buvimo vieta;
- iv) įsteigti Europos mokesčių supaprastinimo organą remiantis ankstesne valstybių narių patirtimi.

Vidutinės trukmės laikotarpiu (18 mėnesių–5 metai):

- dėl pelno mokesčio devintojo dešimtmečio „pinigų gyvatės“ principu ir rengiantis Sutarties pakeitimams, euro zonoje sukurti „mokesčių gyvatę“, sudarytą iš minimalių ir maksimalių mokesčių tarifų, siekiant juos laipsniškai suderinti,
- pasiekti konkretų fiskalinį pajėgumą euro zonoje ⁽¹¹⁾ pasinaudojant pajamomis iš pirmiau minėto mokesčio (finansinių sandorių mokesčio) ir keturių kitų išteklių: neatsinaujinančiosios energijos vartojimo (apsiribojant tais ištekliais, kurių kainos pastaraisiais metais krito), laikinos įmokos daugiau nei 6 % BVP viršijus mokėjimų balansą ⁽¹²⁾, bendrai garantuotų obligacijų išleidimo ir senjoražo pajamų leidžiant pinigų emisijas,
- euro zonoje įsteigti kompetentingą instituciją, kuri koordinuotų valstybių narių veiklą renkant šiuos penkis mokesčius, tikrintų, kontroliuotų ir paskirstytų pajamas,
- sudaryti papildomą federalinį biudžetą euro zonoje, kuris leistų sukurti bendrą nedarbo draudimo sistemą, imtis sanglaudos politikos ir tvarių investicijų, susijusių su ekologiška ekonomika,
- iš dalies pakeisti esamą euro zonos fiskalinių sprendimų priėmimo modelį sukuriant kvalifikuotos daugumos sistemą. Komitetas pripažįsta, kad tam prireiktų ginčytinų Sutarties pakeitimų.

2. EPS ir jos fiskalinė ir mokesčių sistema

2.1. Sistema

2.1.1. 28 Europos Sąjungos valstybės narės pradėjo integraciją prisiimdamos didesnę atsakomybę ir tvirtesnius įsipareigojimus euro zonoje ir padedant pinigų sąjungai, dabar sustiprintai plėtojama bankų sąjunga ir Tarpvyriausybinė sutartimi dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo ekonominėje ir pinigų sąjungoje.

2.1.2. Mokesčių politika šiuo metu apima daugiau nei 600 skirtingų mokesčių. Jie atneša didžiąją pajamų dalį, kurių suma (mokesčiai ir socialinio draudimo išmokos) sudaro 39,4 % valstybių narių BVP ⁽¹³⁾ ir 40,4 % euro zonoje. Siekiant padėti ECB įgyvendinti bendrą pinigų politiką, reiktų geriau koordinuoti euro zonos valstybių narių mokesčių politiką.

2.1.3. euro zonoje darant pažangą siekiant fiskalinės sąjungos, reiktų gebėti pasikliauti nuosavaisiais ištekliais ir pradėti veiksmingai remti svarbias struktūrines reformas šalyse, kurių ekonomika patiria sunkumų, ir įgyvendinti solidarumų pagrįstą ir išteklių persikirstymo politiką, kuri būtina norint atremti asimetrinius šokus.

⁽¹⁰⁾ Direktyva 2011/16/ES.

⁽¹¹⁾ Žr. EESRK nuomones „Biudžeto politika: augimas ir biudžeto koregavimas“ (OL C 248, 2011 8 25, p. 8) ir „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pasiūlymai būsimam ES teisėkūros laikotarpiui“ ir „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas“, COM(2012) 777 final/2, 3 dalį.

⁽¹²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo. Būsimo ES teisėkūros laikotarpio* (OL C 451, 2014 12 16, p. 10).

⁽¹³⁾ 2014 m. birželio 16 d. Eurostato paskelbti 2012 m. duomenys (92/2014).

2.1.4. Palyginti su kitomis pažangios ekonomikos ES ir visų pirma euro zonoje augimo (BVP) ir užimtumo rodikliai yra mažesni. Dauguma ekonomikos integracijos teorijų siūlo modelius, apimančius tiek pinigų, tiek mokesčių sąjungą. Tačiau SESV nustatyta, kad sprendimai dėl mokesčių turi būti priimami vieningai, todėl priimti teisės aktai tampa dar sudėtingiau.

2.1.5. Mažesnio makroekonomikos veiksmingumo euro zonoje priežastis gali iš dalies būti fiskalinės politikos (lengvai centralizuotos ir priklausančios valstybių narių kompetencijai) ir pinigų politikos (vis labiau centralizuotos ir priklausančios ECB kompetencijai euro zonos šalyse) nesutapimas.

2.1.6. Ribota ECB kompetencija jam neleidžia biudžeto deficito finansuoti naujomis pinigų emisijomis. Tai gali turėti teigiamos įtakos kainų stabilumui ir valiutos vertei, tačiau ne augimui, užimtumui ir kitiems tikslams. Nuo pinigų sąjungos sukūrimo ES padaryta tik nedidelė pažanga siekiant fiskalinės sąjungos. Todėl sunku užtikrinti darbo jėgos ir kapitalo judumą ir kovoti su krize bei asimetriniais šokais.

2.2. *Išlaidų ir išlaidų tendencijos ir problemos*

2.2.1. Iki šiol vykdomo minimalaus mokesčių politikos koordinavimo vos pakanka norint užtikrinti, kad tarp valstybių narių nebūtų iškraipoma konkurencija ir būtų sušvelnintos konkurencinės varžybos, kurios visų pirma daro poveikį įmonių ir gyventojų pajamų mokesčiams taikomiems nominaliems ir faktiniams mokesčių tarifams; tai galėtų daryti teigiamą poveikį, jei valstybėse narėse šis klausimas būtų sprendžiamas vieningai. Deja, šiuo metu tai yra neigiamos sumos žaidimas, kuriame laimėtojai yra pajamos iš kapitalo ir labai mobilios darbo jėgos, o didžioji dauguma – pralaimi.

2.2.2. Nors fiskalinei integracijai reikia pervedimų sistemos ir kompetentingos institucijos, ES biudžetas tesudaro 1 % BVP. Nepaisant tikslų, nurodytų strategijoje „**Europa 2020**“ ir projekte „**Europa 2030**“, gryniesiems pervedimai apima labai mažą šių išteklių dalį.

2.2.3. 2012 m. parengtame visavertės ekonomikos ir pinigų sąjungos veiksmų plane⁽¹⁴⁾ siūloma vidutinės trukmės laikotarpiu pereiti prie pinigų ir fiskalinės sąjungos be kitų dalykų imantis konkrečių iniciatyvų, o trumpuoju laikotarpiu planuojama sustiprinti fiskalinę ir ekonominę valdymą (šešių dokumentų rinkinys, fiskalinis paktas ir dviejų dokumentų rinkinys); Europos semestrą ir jo rekomendacijas ir galiausiai Sutartį dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje, pasirašytą 25 valstybių, nepatenkančių į SESV. Sistema yra vienakryptė, nelanksti ir grieždiška, neužtikrinanti lankstumo, kurio reikia norint reaguoti į ekonominės padėties pokyčius ištikus krizei ir suderinti politiką euro zonoje.

2.2.4. Iš esmės stebėtina, kad iki šiol buvo imtasi tik su išlaidomis susijusių priemonių ir buvo visiškai pamirštos fiskalinės sąjungos pajamos.

2.2.5. Be to, kad nėra fiskalinės priežiūros institucijos, trejetas veikė politizuotai ir pradėjo taikyti taupymo politiką šalims, kurioms reikėjo pagalbos, todėl susilaukė Europos Parlamento⁽¹⁵⁾ ir EESRK kritikos dėl nepakankamo veiksmingumo ir skaidrumo.

2.2.6. EESRK pritaria Komisijos pirmininko J. C. Juncker politinėms gairėms „Nauja pradžia Europai“, kuriose ES raginama pakeisti „trejetus“ demokratiškesne, labiau teisėta ir atskaitinga, Europos institucijomis besiremiančia struktūra, kuriai būtų taikoma ypač griežta tiek Europos, tiek nacionalinio lygmens parlamentinė kontrolė.

⁽¹⁴⁾ COM(2012) 777 final/2.

⁽¹⁵⁾ Alejandro Cercas, pranešimas EP528.091v02-00.

2.2.7. Tuo tarpu kelete pačių pažeidžiamiausių euro zonos šalių taikyta fiskalinio devalvavimo politika ne padidino konkurencingumą, o padarė žalos Europos socialiniam modeliui⁽¹⁶⁾, nes naštos sumažinimas darbo jėgai, kaip gamybos veiksmui, beveik nepadidino augimo, užimtumo ir nepagerino skolų padėties ir buvo be reikalo prarandamos pajamos. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse pusiausvyros atstatymas pradeda duoti teigiamų rezultatų.

3. Pastabos

3.1. Finansinių ir skaitmeninių paslaugų apmokestinimo svarba

3.1.1. Sunkumai, su kuriais buvo susiduriama mokesčių integracijos srityje, buvo akivaizdūs dviejose srityse – finansinių sandorių ir skaitmeninės ekonomikos sandorių; Komisija turi duoti greitą atsaką atsižvelgdama į Konkurencijos GD tyrimus, Skaitmeninės ekonomikos mokesčių politikos ekspertų grupės rekomendacijas⁽¹⁷⁾ ir EBPO pirmuosius pasiūlymus dėl koordinuoto tarptautinio požiūrio kovojant su tarptautinių įmonių mokesčių slėpimu⁽¹⁸⁾ pagal EBPO/G20 Mokesčių bazės erozijos ir pelno perkėlimo projektą (parengtą siekiant sudaryti vieną tarptautinių mokesčių taisyklių rinkinį, kad baigtųsi mokesčių bazės erozija ir pelnas nebūtų dirbtinai perkeliamas į kitą jurisdikciją siekiant išvengti mokesčių).

3.1.2. Kadangi planuoto, visai ES taikomo finansinių sandorių mokesčio srityje nepadaryta didesnė pažanga nei 2013 m. vasario mėn. priimta direktyva dėl tvirtesnio 11 euro zonos šalių bendradarbiavimo⁽¹⁹⁾, ji turėtų būti pradėta taikyti bent jau euro zonai (pamirštant pastaruosius keletą mėnesių darytą nepakankamą pažangą).

3.1.3. EESRK palankiai vertina pasiūlymą iš dalies pakeisti direktyvą dėl pajamų apmokestinimo⁽²⁰⁾ siekiant pagerinti informacijos kokybę ir užtikrinti veiksmingesnę mokesčių slėpimo prevenciją.

3.2. Mokesčių struktūros: bazės, tarifai ir atleidimas nuo mokesčių

3.2.1. Kasmet ES praranda daugiau mokesčių pajamų nei JAV ir kitos šalys, kuriose mažesnė šešėlinė ekonomika, mažiau mokesčio sukčiavimo arba neteisėtos darbo praktikos ir mokesčių slėpimo atvejų⁽²¹⁾. Siekiant užkirsti kelią disfunkcijoms, pavyzdžiui, mokesčių rojui, išplėstinėms ir sudėtingoms mokesčių struktūroms reikia didesnio vientisumo, paprastumo ir suderinimo įvairiose šalyse. Šis Komisijos ir euro grupės koordinuojamas procesas turėtų prasidėti euro zonoje pasinaudojant Europos supaprastinimo įstaiga, panašia į kai kuriose šalyse jau veikiančias įstaigas⁽²²⁾.

3.2.2. Be to, EESRK mano, kad pagal Europos semestrą (pasinaudojant kai kuriomis konkrečiais šaliai skirtomis rekomendacijomis), kuris yra valstybių narių ekonomikos politikos koordinavimo forumas, siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, pirmenybę reikėtų teikti mokesčių politikos konvergencijai.

3.2.3. EESRK ragina sukurti veiksmingesnę ir teisingesnę sistemą, pagal kurią mokesčių reformos ir suderinimas būtų orientuoti į skaidrumą, mokesčių bazių išplėtimą ir agresyvaus mokesčių slėpimo prevenciją, tokiu būdu sudarant sąlygas mažinti mokesčių tarifus ir perskirstyti mokesčių našą.

⁽¹⁶⁾ Eurofound Yearbook, 2013 m.

⁽¹⁷⁾ Žr. ataskaitą, 2013 m. spalio 22 d. Komisija priėmė sprendimą dėl ekspertų grupės įsteigimo, kuri tais pačiais metais apibendrė savo veiklos sritį ir savo veiksmų planą. Jos nuomonė paskelbta 2014 m. gegužės 28 d.

⁽¹⁸⁾ <http://www.oecd.org/tax/beps-2014-deliverables.htm>.

⁽¹⁹⁾ Žr. COM(2013) 71 final, 03/0045 (CNS): Belgija, Vokietija, Estija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Austrija, Portugalija, Slovėnija ir Slovakija.

⁽²⁰⁾ Pajamų apmokestinimas – Europos Komisija.

⁽²¹⁾ Žr. Friedrich Schneider, *Shadow Economies and Corruption all over the World: Empirical Results for 1999 to 2003*, specialus leidimas *International Journal of Social Economics (IJSE)*, 1 serija, 35 tomas, Nr. 9, 2008.

⁽²²⁾ Pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės mokesčių supaprastinimo biuras, Jos Didenybės išdas, dalis Jungtinės Karalystės Vyriausybės.

3.2.4. EESRK rekomenduoja apriboti atleidimo nuo mokesčių sistemą atsižvelgiant į kiekvieno mokesčio pobūdį atlikus nuoseklią ekonominę ir socialinę sąnaudų ir naudos analizę pagal tarptautinį mokesčių pajamų principą, kuris buvo sustiprintas 1968 m., ir į tai, kad, Komisijos tyrimų duomenimis⁽²³⁾, per pastaruosius penkerius krizės metus mokesčių lengvatų sistemos sugebėjo užkirsti kelią nemažam rinkos nelygybės padidėjimui daugumoje ES valstybių narių.

3.2.5. EESRK ragina ES per euro zonos atstovus aktyviau dalyvauti diskusijose dėl suderinimo ir supaprastinimo veiklos koordinavimo su EBPO⁽²⁴⁾, TVF⁽²⁵⁾ ir G20⁽²⁶⁾, pradedant pervedimo kainomis, sukčiavimu ir šešėline ekonomika ir visų pirma mokesčių naštos paskirstymo teisingumo problemomis.

3.2.6. EESRK mano, kad mokesčių bazės erozijos ir pelno perkėlimo planas⁽²⁷⁾ bus itin svarbus kovojant su mokesčių slėpimu ir agresyviu mokesčių planavimu pasauliniu lygiu. Todėl Komitetas ragina G20, EBPO ir visas valstybes nares jį vystyti sukuriant Europos PVM tarpuskaitos namų ir kovos su mokesčiniu sukčiavimu agentūros užuomazgą, kad būtų panaikinta sandorių Sąjungos viduje „karuselės piktnaudžiavimo“⁽²⁸⁾ problema, daranti daugiau žalos nei šešėlinė ekonomika.

3.2.7. Galiausiai, atsižvelgiant į tai, kad dėl atleidimo nuo mokesčių ir lengvatų nustatomi faktiniai mokesčių tarifai yra daug mažesni už nominalius, jie turi būti derinami su Europos užimtumo, pelningų investicijų, įmonių konkurencingumo ir socialinės įtraukties tikslais bei Sąjungos politika, apibrėžiančia Europos socialinį modelį.

3.3. Verslo apmokestinimas

3.3.1. EESRK ragina pirmenybę teikti pelno mokesčių suderinimui, kad būtų daroma pažanga kuriant nuoseklią biudžeto ir **fiskalinę** sąjungą⁽²⁹⁾, kad MVĮ nemokėtų didžiausių faktinių mokesčių tarifų. Dėl tokios padėties iškraipoma konkurencija, o tai prieštarauja bendrosios rinkos esmei. Be to, EESRK griežtai smerkia kai kurių valstybių narių taikomą praktiką tam tikriems tarptautiniams concernams suteikti ypatingų neviešinamų mokesčių lengvatų, viešai apie tai neskelbiant, todėl ragina Europos Komisiją imtis visų įmanomų priemonių, kad tokia praktika būtų panaikinta.

3.3.1.1. Vienas iš pirmųjų ir svarbiausių svertų turėtų būti orientuotas į „bendros konsoliduotosios pelno mokesčio bazės“ sukūrimą. Šią poziciją Komitetas oficialiai pristatė 2006 m.⁽³⁰⁾, o vėliau ją patvirtino⁽³¹⁾. Dar 1992 m. **O. Ruding** pranešime buvo atkreiptas dėmesys į bendrą mokesčio bazės nustatymo taisyklių būtinybę **pradedant nuo mažiausių ir didžiausių tarifų**.

3.3.1.2. Pagal „pinigų gyvatės“ principą, skirtą atremti valiutos svyravimus iki euro įvedimo, Komitetas siūlo skatinti atsakingas įstaigas bendradarbiauti nustatant aukščiausių ir žemiausių pelno mokesčio ribą. Taip pat reikėtų koordinuotai panaikinti atleidimus nuo mokesčių, kurie mažiausiai didina užimtumą ar našumą.

3.3.2. EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl direktyvos dėl patronuojančių ir dukterinių bendrovių skirtingose valstybėse narėse – vieną iš 34 priemonių, įtrauktų į 2012 m. pabaigoje Komisijos pateiktą „Veiksmų planą stiprinti kovą su mokesčiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu“⁽³²⁾. Tačiau Komitetas norėtų, kad tai būtų įgyvendinama reglamento forma.

⁽²³⁾ Europos Komisijos tyrimo išvada 02/2013 „Pasiikeitusių mokesčių lengvatų poveikis pajamų paskirstymui ES šalyse nuo krizės pradžios“.

⁽²⁴⁾ EBPO projektas *Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)*, 2013 m.

⁽²⁵⁾ TVF vaidmuo tarptautinio apmokestinimo srityje.

⁽²⁶⁾ https://www.g20.org/sites/default/files/g20_resources/library/Saint_Petersburg_Declaration_ENG.pdf

⁽²⁷⁾ Mokesčių politikos ir administravimo centras – EBPO.

⁽²⁸⁾ Fiktyvūs pirkimai galutinio vartojimo valstybėje daro potencialiai neribotų nuostolių valstybės iždai.

⁽²⁹⁾ Žr. EESRK deklaraciją „Europos veiksmų planas“, patvirtintas 2014 m. balandžio 29–30 d. plenarinėje sesijoje. Taip pat žr. EESRK nuomonę „Pažangios biudžeto politikos konsolidavimo strategijos: kaip paskatinti Europos augimą“ (OL C 248, 2011 8 25, p. 8).

⁽³⁰⁾ EESRK nuomonė „Bendros konsoliduotosios pelno mokesčio bazės sukūrimas ES“ (OL C 88, 2006 4 11, p. 48).

⁽³¹⁾ EESRK nuomonė „Bendra konsoliduotoji pelno mokesčio bazė“ (OL C 24, 2012 1 28, p. 63).

⁽³²⁾ COM(2012) 722 final.

3.3.3. ES viduje vykdamą prekybą prekėmis ir paslaugomis didesnė pažanga padaryta PVM suderinimo srityje, kur buvo pagerintas mokesčių bazės suderinimas, tačiau vis dar labai skiriasi mokesčių tarifai.

3.3.4. Galiausiai dėl jų strateginio pobūdžio EESRK rekomenduoja teikti pirmenybę mokestinėms paskatoms moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai⁽³³⁾.

3.3.5. Visų planuojamų priemonių atveju reikėtų pasirūpinti, kad jos nekenktų Europos įmonių konkurencingumui.

3.4. Asmenų ir namų ūkių apmokestinimas

3.4.1. Fiziniai asmenys yra apmokestinami tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai. Negalima pamiršti, kad netiesioginis apmokestinimas ir visų pirma netiesioginio apmokestinimo suderinimas jį didinant yra regresyvaus pobūdžio ir gali radikaliai paveikti mažiausias pajamas turinčius gyventojų sluoksnius nekompensuojant pajamų priedų.

3.4.2. Tiesioginio fizinių asmenų apmokestinimo srityje suderinimas apsiriboja konkrečiais atvejais, o mokesčių naštos atžvilgiu konvergencija nevyksta.

3.4.3. Bent jau euro zonoje reikėtų peržiūrėti gyventojų pajamų mokesčio teisės aktų skyrių skaičių ir socialinio draudimo įmokų kainą siekiant užkirsti kelią „socialiniam dempingui“, suvienodinti vadinamąjį mokesčių pleišną dėl darbo jėgos ir taip palengvinti jos judumą⁽³⁴⁾. Tokio apmokestinimo progresyvinį pobūdį reikėtų išplėsti pajamoms iš kapitalo ir turtui, kuriuo jos sukuriamos, kad nuosavybės, paveldėjimo ir dovanojimo mokesčiai vėl taptų kontrolės priemone. Be to, šie mokesčiai ne taip mažina paklausą kaip darbo jėgos mokesčiai.

3.4.4. Dėl būtinybės daugiau dėmesio skirti investicijoms, o ne vartojimui, svarbu suderinti ir sukurti „konvergencijos gyvates“ taupymo pajamų⁽³⁵⁾, fizinių asmenų gautų dividendų ir tarpvalstybinių pensinių išmokų apmokestinimo srityse.

3.4.5. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija ieško būdų, kaip užtikrinti, kad mokesčių struktūros būtų palankesnės augimui, ir kokių vaidmenį mokesčiai galėtų atlikti patenkinant konsolidavimo poreikius plečiant mokesčių bazes, pavyzdžiui, būsto apmokestinimą. Taigi Europos semestre Europos Komisija valstybėms narėms rekomendavo toliau naudotis periodiniais turto mokesčiais siekiant konsolidavimo arba siekiant lengvinti darbo jėgos mokesčių naštą perkeltiant ją kitur⁽³⁶⁾.

3.4.6. EESRK taip pat siūlo patvirtinti papildomas priemones aplinkos mokesčiams suderinti kaip atspirties tašku vadovaujantis Komisijos 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija.

3.4.7. Piliečiai padės išspręsti rimtą mokestinio sukčiavimo ir neteisėtos darbo praktikos problemą, jei jie bus skatinami tai daryti. Reikia sustiprinti įvairias priemones, pavyzdžiui, paslaugų talonus arba atleidimą nuo mokesčių ir mokesčių lengvatas kitoms paramos paslaugoms, nes jos suderina socialinės gerovės skatinimo ir šešėlinės ekonomikos panaikinimo tikslus.

3.4.8. Siekiant kovoti su šešėline ekonomika, EESRK siūlo taikyti mokesčių paskatas naudojamiems mokėjimo būdams, pavyzdžiui, atsiskaitymui kortelėmis ir mobiliaisiais telefonais, kurie palieka pėdsaką ir skatina finansinę bei skaitmeninę įtrauktį taikant suderintas mokesčių lengvatas arba atleidimą nuo mokesčių asmenims ir įmonėms, kurie pradeda naudoti mažiau grynųjų pinigų.

3.4.9. Remiantis įprasta JAV praktika, taip pat būtų galima ekonominėmis paskatomis sustiprinti visuomenės bendradarbiavimą nustatant galimas sukčiavimo operacijas.

⁽³³⁾ Mokesčių iniciatyvos mokslinių tyrimų ir vystymosi skatinimui.

⁽³⁴⁾ 2014 m. liepos 8 d. euro grupės deklaracija *Structural reform agenda – Thematic discussions on growth and jobs – Reduction of the tax wedge*.

⁽³⁵⁾ http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31050_lt.htm

⁽³⁶⁾ Europos Komisija (2014), *Mokesčių reformos ES valstybėse narėse*, p. 112.

3.5. Teritorijų apmokestinimas (regionų, valstybių ir ES)

3.5.1. Didelė mokesčių įvairovė skatina sukčiavimą, korupciją ir šešėlinę ekonomiką. EESRK ragina euro zonos valstybes nares priimti didesnius išpareigojimus keturiose pagrindinėse apmokestinimo srityse: tiesioginio fizinių ir juridinių asmenų apmokestinimo (įskaitant pajamų iš kapitalo ir nuosavybės apmokestinimą ir kitus su turtu susijusius mokesčius), netiesioginio apmokestinimo PVM ir specialių mokesčių.

3.5.2. Pažanga fiskalinio valdymo srityje yra neišvengiamai susijusi su laipsnišku valstybių narių suvereniteto praradimu. Tokiu būdu mokesčių surinkimas galėtų ir toliau priklausyti valstybių narių kompetencijai, o kontrolę, patikrinimus ir pajamų paskirstymą vykdytų Europos Sąjunga kartu su valstybėmis narėmis. Šiuo tikslu EESRK siūlo įsteigti ES mokesčių inspekciją, pirmiausia euro zonoje.

3.5.3. Taikant subsidiarumo principą, reikia atsižvelgti į vietos mokesčius, tačiau EESRK rekomenduoja pradėti supaprastinimo kampaniją mažinant, grupuojant ir standartizuojant daugelį esamų mokesčių.

3.6. Išorės matmuo ir sąsaja su kitomis politikos sritimis

3.6.1. Viršvalstybinė fiskalinė politika ⁽³⁷⁾ būtų veiksminga priemonė pasiekti Sutarčių tikslus, visų pirma sanglaudos ir tvarumo politikos srityje.

3.6.2. EESRK ragina bent jau euro zonoje sudaryti papildomą federalinį biudžetą, kuris suteiktų galimybę rinkti mokesčius ir laipsniškai perimti tas politikos sritis, kurias geriau įgyvendinti kartu: nedarbo draudimo, susieto su aktyvia darbo rinkos politika ⁽³⁸⁾, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, gynybos, bendro skolos palūkanų naštos kompensavimo mechanizmo ⁽³⁹⁾ ir kt.

3.6.3. Galiausiai EESRK tvirtai remia EBPO ir G20 iniciatyvas tarptautinio bendradarbiavimo mokesčių klausimais ir kovos su mokesčiniu sukčiavimu srityse ir ragina automatinį pasikeitimą fiskaliniais duomenimis paversti tarptautiniu standartu.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ Stefan Collignon, *Taking European integration seriously*.

⁽³⁸⁾ Žr. EESRK nuomonės „Ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimas. Būsimas ES teisėkūros laikotarpis“ ir „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinis matmuo“ (OL C 271, 2013 9 19, p. 1).

⁽³⁹⁾ EESRK nuomonė dėl *Ekonomikos augimo atkūrimo* (OL C 143, 2012 5 22, p. 10).

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Toliau pateikiamas diskusijų metu atmetas pakeitimas, už kurį buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų:

1.4 punktas**Iš dalies pakeisti taip:**

„Norint pašalinti mokesčių politikos trūkumus ir spragas, reikia imtis platesnio užmojo veiksmų euro zonoje, kad būtų sumažinti ir standartizuoti įvairūs mokesčiai, išplėstos mokesčių bazės, geriau suderinti mokesčių tarifai ir sustiprinti bendradarbiavimo ir keitimosi informacija mechanizmai siekiant įveikti sukčiavimą ir mokesčių slėpimą. Siekiant šio tikslo reikia atsižvelgti į tai, kad bendra mokesčių našta euro zonoje neviršytų kaimyninių šalių mokesčių naštos.“

Paaiškinimas

Kadangi nuomonėje pateikiami pasiūlymai dėl naujų mokesčių nustatymo, svarbu užtikrinti, kad bendra mokesčių našta euro zonoje neviršytų kaimyninių šalių mokesčių naštos. Kitu atveju tai (didelė mokesčių našta) gali turėti neigiamo poveikio euro zonai ir paskatinti įmonių perkėlimą ir darbuotojų išvykimą.

Balsavimo rezultatai

Už	80
Prieš	129
Susilaikė	17

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pramonės permainų Europos pakavimo sektoriuje“**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2015/C 230/05)

Pranešėjas: Gonçalo LOBO XAVIER**Bendrapranešėjis: Nicola KONSTANTINOU**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. sausio 22 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Pramonės permainų Europos pakavimo sektoriuje.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 119 narių balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos pakavimo pramonė susiduria su keletu iššūkių. Kadangi ši pramonės šaka atlieka lemiamą vaidmenį ne viename sektoriuje, ji užima labai svarbią vietą Europos ekonomikos konkurencingumo požiūriu. Europa turi išsaugoti lyderės pozicijas šioje pramonės šakoje ir toliau palaikyti aplinkos tvarumo, saugos ir ženklo daros tendencijas pakuočių srityje. EESRK mano, kad šis pirmavimas turėtų būti grindžiamas keturiais pagrindiniais ramsčiais: efektyviu išteklių naudojimu; MTTP ir inovacijomis; socialiniu dialogu; tvarumu ir prisitaikymu.

1.1.1. Efektyvus išteklių naudojimas

Atsižvelgiant į tai, kad šio sektoriaus produktai naudojami vartojimo prekių laikymui, apsaugai ir išlaikymui ir po to dažnai yra išmetami, sektoriui tenka lemiamas vaidmuo skatinant didinti perdirbimo apimtis ES valstybėse narėse. Tačiau šio tikslo siekiančias įmones vis dar reikia remti; EESRK nuomone, Komisija galėtų šioje srityje padėti suteikdama daugiau informacijos apie geriausią praktiką ir geriausią turimų išteklių naudojimą. Be to, tai būtų galima pasiekti remiant visus suinteresuotuosius subjektus, įskaitant vykdančius veiklą ne Europoje, kurie laikosi aplinkosauginių reikalavimų. Efektyvus išteklių naudojimas yra labai svarbus pakavimo proceso elementas ir vienas iš ekologijos klausimų. EESRK mano, kad Europos Komisija galėtų parengti politikos programą, skirtą remti perėjimą, kuris būtinas siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, ir atnaujinti bei išlaikyti aplinką tausojančią pakavimo pramonę.

1.1.2. Iššūkiai

EESRK yra žinoma, kokius uždavinius augančios energijos kainos kelia pramonei ne tik kasdienėje veikloje, bet ir perdirbimo procese. EESRK pažymi, kad pakavimo sektoriui itin svarbus perdirbimo procesas vyksta ne tik Europos Sąjungoje, bet ir už jos ribų. EESRK mano, kad subalansuotų energijos kainų klausimas turėtų būti vienas iš Europos Sąjungos politinių prioritetų šiame konkrečiame sektoriuje.

Siekdamas labiau prisidėti prie ES nustatytų išmetamo anglies dioksido mažinimo tikslų, kiekvienas pramonės sektorius turėtų nusistatyti realius perdirbimo tikslus remiantis ES teisėje (Pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvoje ir Atliekų pagrindų direktyvoje) apibrėžtais tikslais, siejamais su strategija „Europa 2020“, ir vėliau teikti metines ataskaitas, kad būtų galima įvertinti pažangą. Nepaisant kiekvienos valstybės narės pastangų pateikti duomenis, kuriuos kasmet skelbia Eurostatas, vis dar trūksta dalies duomenų vertinimo. EESRK mano, kad naudojant daugiau pakuočių, nei būtina, yra švaistomi ištekliai ir kad tokia praktika turėtų kelti ne tik pramonės, bet ir vartotojų susirūpinimą. Visuomenės informavimo didinimo kampanija galėtų būti viena iš galimybių skatinti laikytis Pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvoje apibrėžtų esminių reikalavimų dėl „perteklinio pakavimo“. Komisija, pavyzdžiui, turėtų parengti tikslų tvarkaraštį, kuriuo vadovaujantis būtų galima visiškai uždrausti vienkartinius plastikinius maišelius, kad vietoj jų būtų naudojami daugkartinio naudojimo arba biologiškai skaidūs maišeliai. Šis tvarkaraštis turėtų apimti konsultacijų su socialiniais partneriais etapą ir sektoriaus restruktūrizavimą remiančias priemones.

1.1.3. Moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos

Tyrimų, kurie buvo atlikti rengiant šią nuomonę, ir diskusijų su suinteresuotaisiais subjektais bei Komisija metu paaiškėjo, kad nėra pakankamai duomenų tam tikrais labai svarbiais klausimais. Todėl būtų sveikintina Komisijos parama rengiant patobulintą sektoriaus duomenų rinkimo metodologiją siekiant socialiniams partneriams suteikti atitinkamą informaciją, užtikrinančią ilgalaikį sektoriaus gyvybingumą. EESRK mano, kad sektorius taip pat susiduria su dideliais iššūkiais MTTP srityje: jiems galima priskirti efektyvų prekių vežimą, efektyvias atsekamumo sistemas, sąnaudų mažinimą, reguliavimo ir saugumo klausimus, taip pat *ekologiškų pakuočių projektavimą* ir pakuotės savybes per visą gyvavimo ciklą. EESRK mano, kad atsižvelgiant į šiuos specialius poreikius ir požiūrį labai svarbu, kad inovacijų programai „Horizontas 2020“ numatytos lėšos būtų skiriamos pirmenybės tvarka pakavimo pramonei ir taip suteiktų jai galimybę. Tiek sektorių asociacijos, tiek įprasti suinteresuotieji subjektai turi skatinti gebėjimą dalyvauti Europos konsorciuose siekiant paspartinti inovacijų diegimą.

EESRK nuomone, labai svarbios yra nuolatinės investicijos, kurių reikia siekiant įveikti visus dabartinius iššūkius. Ilgalaikiam sektoriaus išlikimui labai svarbu, kad kapitalo investavimas vyktų kartu su investicijomis į sektoriaus darbo jėgą. Tam reikia tinkamo planavimo ir dialogo tarp darbuotojų, darbdavių, vyriausybių, Europos institucijų ir plataus visuomenės suinteresuotųjų subjektų rato, įskaitant nacionalines švietimo infrastruktūras.

Akivaizdu, kad pakavimo pramonės plėtotei didelį poveikį daro naujos tendencijos, pavyzdžiui, e. prekyba. 2013 m. „Eurobarometro“ apklausos rezultatai rodo e. prekybos augimą – beveik pusė Europos piliečių per pastaruosius šešis mėnesius pirkė internetu⁽¹⁾. Komisijos teigimu, e. prekyba yra svarbus Europos vystymąsi skatinantis veiksnys. Preliminariais duomenimis, 2013–2016 m. jos ekonomikos ir užimtumo augimo potencialas gali viršyti 10 proc.⁽²⁾. Ši raida gali paskatinti taikyti naujus sprendimus, skirtus mažinti, pavyzdžiui, kartono ir plastiko atliekų kiekį, ir į šias tendencijas būtina atsižvelgti MTTP veikloje.

Patirtis rodo, kad inovacijos pakavimo pramonėje taip pat gali būti viena iš jaunimo užimtumo galimybių. Ateities rinkoje gali atsiverti plačių galimybių pramoniniams dizaineriams, medžiagų inžinieriams ir kitoms naujoms profesijoms. EESRK nuomone, sektoriuose, kuriuose intensyviai naudojamos pakuotės, atsiranda galimybių diegti su tvarumu ir projektavimu susijusias inovacijas.

1.1.4. Pilietiniai įsipareigojimai, darbo jėgos socialinis dialogas, tvarumas ir prisitaikymas

EESRK nuomone, rimtas šio Europos sektoriaus darbdaviams ir darbo jėgai tenkantis iššūkis – užtikrinti, kad pramonė išsaugotų konkurencinį pranašumą, visapusiškai naudotųsi technologinėmis inovacijomis ir gamintų aukštos kokybės tvarias prekes. EESRK taip pat mano, kad suinteresuotieji subjektai turi nustatyti, kokių igūdžių šiame sektoriuje reikės ateityje, kad būtų galima pritaikyti švietimo sistemas šiam gyvybiškai svarbiam iššūkiui atremti. Naujos tendencijos, pavyzdžiui, prekyba internetu, kelia iššūkius, kuriuos reikėtų išsamiai išnagrinėti ir įvertinti jų poveikį.

EESRK daro išvadą, kad dauguma pakavimo įmonių ir jų darbuotojų pasirengę prisitaikyti prie permainų, todėl reikia daugiau informacijos, kad suinteresuotosios šalys galėtų priimti teisingus sprendimus dėl sektoriaus ir užimtumo. Šis prisitaikymas prie permainų rinkoje turėtų vykti atsižvelgiant į darbuotojus, bet ir nepamirštant greitų permainų ir veiklos perkėlimo keliamos grėsmės.

EESRK mano, kad diskusijoms apie sektoriaus tvarumą būtinas pilietinės visuomenės ir socialinis dialogas nacionaliniu ir Europos lygmeniu. Tokią galimybę pakavimo pramonei suteiktų sukurtas sektorinis socialinio dialogo komitetas.

2. Išanga

Pagrindinis šio dokumento tikslas – informuoti Europos institucijas apie rekomendacijas, kurios, EESRK ir CCMI nuomone, yra svarbios skatinant Europos ekonomiką ir visų pirma pakavimo sektorių. Europa turi būti kelrodžiu ir skatinti griežtą teisės aktų laikymąsi, tokiu būdu remdama ekonomiką, kuri būtų tvari ir orientuota į vidaus rinkos gerinimą: visų svarbiausia yra pasitikėjimas ir teisinių reikalavimų laikymasis, o ne apsauga.

⁽¹⁾ „Eurobarometro“ apklausa Nr. 398 „Vidaus rinka“ (2013 m. spalio mėn.).

⁽²⁾ MEMO-13-1151, Europos Komisija, cituojama Komisijos komunikate „Bendrosios siuntinių pristatymo rinkos sukūrimo veiksmų planas“ (COM(2013) 886 final).

2.1. Pakuotės mūsų kasdieniame gyvenime naudojamos labai įvairioms reikmėms: **apsaugos** (padeda išvengti dužimo, išsipylimo ir užteršimo, pailgina galiojimo laiką), **reklamos** (pateikiama produkto sudėtis, savybės, reklaminės žinutės ir prekės ženklas), **informavimo** (produkto identifikavimas, ruošimas ir naudojimas, informacija apie maistingumą ir laikymą, išpėjimai dėl saugaus naudojimo, kontaktinė informacija, instrukcija, kaip atidaryti, šalinimas gyvavimo ciklo pabaigoje), **patogumo** (produkto ruošimas, tiekimas, saugojimas ir porcionavimas), **naudojimo** (pateikimas vartotojui, mažmenininkui ir vežėjui), **prekių paruošimo** (vežimas nuo gamintojo iki mažmenininko, išdėstymas prekybos vietoje) ir **atliekų mažinimo** (perdirbimas, pakartotinis šalutinių produktų naudojimas, saugojimui ir vežimui reikalinga energija).

2.2. Kadangi įvairovė šiame sektoriuje milžiniška, pakavimo pramonei būtina taikyti platų ir įvairiapusį požiūrį. Kadangi tai reikšmingas sektorius, reikia būti atidiems ir atsižvelgti į įvairovę, būtinybę laikytis taisyklių ir teisės aktų ir, žinoma, sektoriaus konkurencingumą.

2.3. Nors su tam tikrais sunkumais susiduria dauguma sektorių, tačiau pavieniai pošakiai turi spręsti tik jiems kylančias specifines problemas. Tai yra dėl to, kad konkretiems produktams taikomi skirtingi reikalavimai, visų pirma standartų ir sertifikavimo srityse.

2.4. Pakuočių naudojimas informavimui apie inovacijas ir kokybę suteikia šansą Europai. Šiuo tikslu keletu priemonių siekiama aiškiai identifikuoti tam tikroje pakuotėje esančio produkto kokybę ir novatoriškumą. Tai yra amžinas iššūkis, kuris yra svarbus siekiant, kad ES produktai išsiskirtų iš kituose pasaulio regionuose gaminamų produktų.

2.5. EESRK mano, kad reikia apsvarstyti dar du svarbius klausimus: pakavimo pramonės logistinius aspektus ir prieigą prie sektoriuje naudojamų žaliavų.

Turint omenyje šiuos du klausimus tampa aišku, kodėl Europos pakavimo pramonei tenkantys iššūkiai yra tokie dideli.

Pagrindinis šio dokumento tikslas – informuoti Europos institucijas apie rekomendacijas, kurios, EESRK ir CCMI nuomone, yra svarbios skatinant apskritai Europos ekonomiką ir ypač pakavimo sektorių. Kaip ir kitose srityse, Europa ir vėl turi būti kelrode ir raginti laikytis taisyklių ir teisės aktų, kurie iš tikrųjų padeda ekonomikai ir yra tvariai įgyvendinami siekiant suteikti postūmį vidaus rinkai: kartiniai žodžiai turėtų būti „pasitikėjimas“ ir „teisinių reikalavimų laikymasis“, o ne „apsauga“.

2.6. Naudojamos medžiagos yra ypač svarbus klausimas, kurį reikia atidžiai išanalizuoti, kad būtų galima atverti rinką ir visiems rinkos dalyviams užtikrinti vienodas sąlygas.

2.7. EESRK mano, kad užmezgus koordinuojamą ir įtraukų sektoriaus suinteresuotųjų subjektų dialogą bus galima užtikrinti, kad sektorius išliktų tvarus ilguoju laikotarpiu ir suteiktų deramą darbą, galėtų geriau reaguoti į permainas ir prisitaikyti prie vartotojų ir platesnių visuomenės sluoksnių poreikių. Šiuo požiūriu socialinio dialogo potencialas stiprinti sektorių dar ne visiškai išnaudotas, todėl reikia kuo skubiau imtis priemonių.

2.8. Net jei sektoriui reikia prisitaikyti prie permainų ir persitvarkyti siekiant atitikti rinkos reikalavimus, vienintelis būdas rasti tvarias ir teisingas priemones – įvairiais kanalais siekti suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo. Kad būtų galima spręsti su sektoriumi, jo struktūra ir konkurencingumu susijusius klausimus, taip pat tokius svarbius klausimus kaip užimtumas, įgūdžiai, prisitaikymas ir sektoriaus bei jo darbo jėgos gyvybingumas ateityje, Komisija turėtų skatinti tinkamai struktūruotą ir organizuotą socialinį dialogą. Be to, norint suteikti platformą, kurioje savo interesus galėtų išreikšti platesnė auditorija (t. y. visuomenė ir vartotojai, darbuotojai, darbdaviai, vyriausybės ir pan.), reikia tarp įvairių dalyvių ir institucijų sukurti dvikryptę komunikacijos kanalą. Tokiu būdu visos suinteresuotosios šalys galės įsitraukti į sektorių ir sustiprinti jo pagrindinį vaidmenį visuomenėje.

3. Bendrosios aplinkybės

3.1. Europos pakavimo sektorius apima platų veiklos spektrą, ir, nors turi spręsti panašias problemas kaip ir kitos pramonės šakos, jis šiuo metu susiduria su dideliais, tik jam vienam būdingais iššūkiais, kurie neišnyks ir trumpuoju bei vidutinės trukmės laikotarpiu. Pakavimo sektorius apima stiklo, metalo, plastiko, medienos ir popieriaus pakavimo įmones, kuriose iš viso dirba daugiau kaip 6,5 mln. žmonių Europoje ⁽³⁾ (Eurostatas).

3.2. Pakavimo sektoriui būdingas ne tik platus produktų spektras, bet ir įvairiausi procesai, kurie yra skirtingi ir taikomi kuriant produktus konkrečiai rinkai ir ypatingoms reikmėms, o tai reikalauja skirtingos aplinkos, kelia įvairiausių iššūkių ir yra susiję su tam tikrais ypatumais.

Pavyzdžiui, stiklo pakavimo įmonėms svarbus sąnaudų veiksnys yra energijos naudojimas. Kadangi iki 80 proc. stiklo pakuočių atliekų yra perdirbama, stiklo perdirbimo indėlis siekiant ES perdirbimo ir regiono anglies pėdsako mažinimo tikslų yra didelis.

3.3. Taip pat svarbus aspektas yra susisiekimas tarp pakuotėms naudojamų medžiagų, o išaugusios medžiagų, pavyzdžiui, pakuotėms naudojamo gofruotojo kartono ir vamzdžių, pervežimo sąnaudos turėjo neigiamo poveikio pakavimo sektoriui. Taigi energijos sąnaudų poveikis visoje sektoriaus tiekimo grandinėje – šiuo požiūriu ypač svarbu atstumas, kurį produktai, pavyzdžiui, atspausdinta medžiaga, nukeliauja, kol pasiekia pakavimo įmones – perkeliamas pakavimo sektoriui.

3.4. Metalas gali būti perdirbamas ne vieną kartą ir jo kokybė nesuprastės, o tai dar labiau padidina sektoriaus indėlį siekiant ES perdirbimo tikslų.

3.5. Stiklo tara yra naudojama butelių ir indų gamybai bei kitiems pakavimo produktams; remiantis Eurostato duomenimis, tai yra didžiausias ES stiklo pramonės sektorius, kuriam tenka apie 60 proc. visos stiklo gamybos ir kuriame dirba 90 000 žmonių ES. Apskritai užimtumas stiklo sektoriuje sumažėjo dėl išaugusio automatizavimo, pramonės konsolidavimo ir žemomis kainomis pagrįstos konkurencijos. Importas iš ES nepriklausančių šalių vis labiau didina konkurenciją, o netoli ES esančiose arba besiribojančiose šalyse, kuriose yra mažesnės darbo sąnaudos ir ne toks griežtas reguliavimas, išaugo gamybos įmonių skaičius; taip trumpuoju laikotarpiu atsiranda pertekliniai pajėgumai ir daromas spaudimas kainoms.

Prancūzija, Vokietija ir Italija yra didžiausios gamintojos ES, įskaitant kitas dideles gamintojas ES. Stiklas yra ištęklius tausojanti medžiaga, kuri gali būti perdirbama begalę kartų. Pavyzdžiui, stiklo pakavimo įmonėms svarbus sąnaudų veiksnys yra energijos naudojimas, kuris ne toks svarbus kitoms įmonėms. Kadangi 80 proc. stiklo pakuočių atliekų yra perdirbamos, stiklo perdirbimo indėlis siekiant ES perdirbimo ir regiono anglies pėdsako mažinimo tikslų yra didelis. Tačiau kituose sektoriaus segmentuose energijos poreikis yra mažesnis, nes naudojamos kitos medžiagos ir gaminami kitokie produktai.

3.6. Turint omenyje popieriaus ar panašių medžiagų naudojimą, sektoriaus tiekimo grandinę apsunkina tai, kad įmonės, kurios yra atsakingos už popieriaus ir kartono pakuočių perdirbimą – už tokius produktus kaip kartoninės dėžutės, gofruotasis kartonas, dėžių kartonas ir taros kartonas – linkusios popierių gaminti pačios ir yra žiedinio proceso, apimančio naudotų medžiagų pavertimą popieriaus mase ir spaustuvinių dažų šalinimą, taip pat medienos žaliavos naudojimą, dalis.

3.7. Tačiau plastiko pakuočių segmentas taip pat turi savo ypatumų: kai kurie pramonės organai atstovauja ne visiems pakuočių pošakiams. Plastiko pakuotės tiekiamos ir kitoms nei pirmiau minėtoms rinkoms – galutiniai jų naudotojai yra automobilių gamintojai, kosmetikos įmonės ir įmonės, gaminančios sveikatos produktus ir tarą fasuotiems maisto produktams. Kol kas tėra tik viena šiam pošakiui atstovaujanti pramonės asociacija. Plastiko pakuotės taip pat yra susijusios su aplinkos klausimais, pavyzdžiui, su pirkiniais skirtų plastikinių maišelių gamyba, jų šalinimo sunkumais ir juos sudarančių sudedamųjų dalių irimu.

3.8. Šiomis aplinkybėmis dėl gamybos procesų įvairovės įsisteigė pernelyg daug verslų atstovaujančių organų, o tai savaime trukdo įmonėms ir darbuotojų atstovams bendradarbiauti tokiais svarbiais klausimais kaip aplinkos tvarumas ir permainų valdymas. Pakavimo pramonės pošakių, pavyzdžiui, metalo pakuočių, susiskaidymą rodo didelis profesinio atstovavimo organų skaičius. Pavyzdžiui, aliuminio gamintojai dažnai gamina ir aliuminio pakuotes ir turi savo profesines organizacijas (Europos aliuminio asociacija). Tačiau metalo pakuočių specialistai, gaminantys skardines gėrimams (iš plieno ir aliuminio), turi savo profesines organizacijas, kaip ir savo profesinę asociaciją turinčios plieno produktų srityje besispecializuojančios pakavimo įmonės.

⁽³⁾ 700 000 tiesioginių darbo vietų.

3.9. Vertinant šio sektoriaus indėlį tiek į BVP, tiek į užimtumą, tai yra svarbus sektorius, todėl konkrečioms šio sektoriaus klausimams reikia skirti ypatingą dėmesį. Nors ir sudaryta iš daugelio segmentų, pakavimo pramonė tenkina gamintojų grandies įmonių poreikius visose ekonomikos neapsiribodama vien tradicinėmis rinkomis.

3.10. Produktų pakuotės patenkina ne vieną poreikį tokiose srityse kaip produkto apsauga (padeda išvengti dužimo, išsipylimo ir užteršimo), informavimas reklamos tikslais (produkto identifikavimas, ženklo daras, paruošimas, naudojimas, informacija apie maistingumą ir saugą), prekių paruošimas (vežimas ir pateikimas prekybos vietoje), atliekų mažinimas (perdirbimas, saugojimui ir vežimui reikalinga energija), kurios yra svarbios stengiantis sumažinti išmetamą anglies dioksido kiekį; pakuočių projektavimas yra svarbus siekiant maksimaliai padidinti vežamoms prekėms skirtą erdvę. Pačių pakuočių vaidmuo mažinant atliekas tapo svarbus, kai tokios internetinės prekybos įmonės kaip *Amazon* pradėjo dideliais kiekiais naudoti pakuotes; dėl šios priežasties reikia išnagrinėti „už tai atsakingos suinteresuotosios šalies“ klausimą.

Pavyzdžiui, *Amazon* naudoja sertifikuotas „lengvai atidaromų pakuočių“ sistemas. Nuo 2008 m. atsisakiusi plastiko ir pakavimo juostelių, *Amazon* drastiškai pakeitė savo koncepciją 2 000 gamintojų, kurie teikia 200 000 produktų, atžvilgiu ir tokiu būdu sumažino kartono sunaudojimą 5,4 mln. m², generinių medžiagų – 11 203,7 t. ir 410 000 m³ bendro dėžių tūrio. Iš tikrųjų galutinė atsakomybė už pakuočių atliekas tenka vartotojui, tačiau gamintojas arba tarpinis naudotojas turi būti suinterasuotas pakuočių, kurios galiausiai taps atliekomis, kiekiu.

3.11. Toliau pateikti klausimai turi būti nuodugniai išnagrinėti, kad būtų galima apskritai suprasti esamą padėtį ir parengti galimus sprendimus siekiant, kad Europos pakavimo sektorius išliktų konkurencingas ir palankus aplinkai bei suteiktų deramą darbą tūkstančiams nuo jo priklausančių darbuotojų.

3.12. Bet koks pokytis disponuojamų žaliavų srityje turės įtakos galutinių pakavimo produktų kainai ir pasiūlai, ir tai gali rimtai sutrikdyti sektoriaus veiklą. Galiausiai reikia išnagrinėti žaliavų naudojimo veiksmus ir tendencijas, kad pramonė galėtų iš anksto numatyti būsimas permainas ir išvengti su tuo susijusių galimų trukdžių. Pavyzdžiui, metalo pakuočių sektoriui ypač didelį spaudimą daro staiga išaugusios žaliavų ir energijos kainos.

3.13. 2012 m. Komisija paskelbė Europos inovacijų partnerystę žaliavų srityje siekdama išnagrinėti su medienos ir mineralinių žaliavų tiekimu susijusius sunkumus.

3.14. Dėl paklausos, ypač Azijos šalyse, išaugo popierinėms pakuotėms naudojamų antrinių žaliavų kaina, o šių pakuočių gamintojai negali šių papildomų sąnaudų paprasčiausiai perkelti vartotojams. Paklausa Kinijoje labai padidino popierinėms pakuotėms naudojamų perdirbtų medžiagų kainą (rūšiuotosios makulatūros kaina nuo 2006 m. išaugo beveik dvigubai, o per tą patį laikotarpį perdirbto popieriaus kaina – beveik 50 proc.). Kainos turėtų didėti ir artimiausioje ateityje.

4. Sektoriaus poreikiai ir tendencijos

4.1. Eurostato duomenimis, iš 355 000 žmonių, įdarbintų Europos plieno pramonėje, pakavimo pramonei skirtų metalo pakuočių (apimančių plieną ir aliuminį) gamyboje dirba apie 60 000 žmonių; *Metal Packaging for Europe* duomenimis, 80 000 žmonių dirba aliuminio pramonėje, o visoje Europos aliuminio vertės grandinėje – 255 000 darbuotojų. Tačiau dėl sektoriaus konsolidavimo arba dėl pasaulinės konkurencijos šiame sektoriuje buvo prarasta ir vis dar prarandama darbo vietų ⁽⁴⁾.

4.2. Šio sektoriaus darbdaviams ir darbuotojams Europoje tenkantis uždavinys – užtikrinti, kad sektorius išlaikytų savo konkurencinį pranašumą, visapusiškai naudotųsi technologinėmis inovacijomis ir gamintų ekologiškai tvarias ir aukštos kokybės prekes.

⁽⁴⁾ Remiantis Eurostato duomenimis, pastarąjį dešimtmetį nuolat mažėjo užimtumas gofruotojo kartono, plastiko, metalo, stiklo ir medienos pakuočių gamyboje. Nuo 2003 m. užimtumas šiuose pakuočių pošakiuose sumažėjo 1,2 mln. darbuotojų.

4.3. Dėl pasaulinės konkurencijos ir toliau blogėjo sektoriaus darbuotojų darbo sąlygos, nors jie ir kuria gerovę, naudoja inovatyvias technologijas, apskritai išsaugo sektoriaus veikimą ir užtikrina tvarią ateitį būsimoms kartoms.

4.4. Europos pakavimo sektoriaus pajėgumai ir toliau išlieka pertekliniai – tai didina pasaulinės konkurencijos poveikį, mažina darbo užmokestį ir blogina darbo sąlygas. Sektoriaus užimtumo mažėjimo tendencija rodo, kokią poveikį daro konkurencija ir pertekliniai pajėgumai.

4.5. Pakavimo sektorius gali būti naudingesnis Europos ekonomikai, nes yra pajėgus perdirbti medžiagas. Vis daugiau pakavimo medžiagų yra arba perdirbamos, arba jau pagamintos iš kitų apdirbamosios pramonės sektorių perdirbtų medžiagų. Perdirbimo aplinkosauginė nauda yra pakankamai akivaizdi ir ji nuolat minima Komisijos dokumentuose. Tačiau pakavimo sektorius gali pagerinti perdirbimo apimtį valstybėse narėse. Tuo pat metu jis gali užbaigti žiedinės ekonomikos ciklą padėdamas išvengti neaiškių atliekų eksporto ir neleisti patekti į Europos rinkas pakuočių, kurios neatitinka aplinkosaugos geriausios praktikos, importuotojams ⁽⁵⁾. Metalų ir aliuminio pakuočių įmonės, kurių produkcija sudaro 16 proc. visų aliuminio produktų Europoje, priklauso tiek nuo žaliavų (boksito) gavybos, tiek nuo metalo laužo perdirbimo.

4.6. Vartotojų, kuriems pateikiama svarbi informacija arba rekomendacija dėl produkto naudojimo, apsauga taip pat yra reikšmingas ir svarbus Europos pakavimo pramonės aspektas. Vartotojai pagrįstai tikisi, kad pakuotės apsaugos jų perkamas prekes, o maisto ar gėrimų atveju – juos išsaugos ir užkirs kelią pavojui, kurį sveikatai kelia užteršti maisto produktai. Mažmenininkų lūkesčiai yra panašūs, tačiau jie taip pat tikisi, kad pakuotės maksimaliai prailgins jų parduodamų prekių galiojimo trukmę.

4.7. Būsima pakavimo pramonės būseną ir struktūrą daugiau ar mažiau priklauso nuo inovacijų ir investicijų į technologijas: pavyzdžiui, trimatis spausdinimas suteikia galimybių sektoriui ir vartotojams, bet sėkmingas jo įdiegimas ir veikimas sektoriuje labai priklauso nuo bendradarbiavimo sektoriuje ir vartotojų lūkesčių. Pasitelkusi reikiamą dialogą pramonė turi pasinaudoti esamomis technologijomis ir prisitaikyti.

4.8. Geroji praktika siekiant pertvarkyti sektorių ir prisitaikyti prie permainų yra nuolat plėtojama, tačiau, norint maksimaliai padidinti jos potencialą, reikalinga Europos institucijų parama. ES gali pasiūlyti pagalbą kaip finansinę paramą arba sukurdamą forumą, kuriame būtų toliau plėtojamų socialinių partnerių diskusijos, o sektorius šiame procese turi bendradarbiauti su ES.

4.9. Tvarius ir praktiškus sprendimus bus galima rasti tik tada, kai socialiniai partneriai bendradarbiaus, o tokią galimybę suteiks nacionaliniu bei Europos lygmeniu vykstantis socialinis dialogas. Todėl svarbu pakavimo sektoriui sukurti sektorinį socialinio dialogo komitetą, kad būtų galima pradėti spręsti kai kuriuos šiame dokumente iškeltus klausimus.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽⁵⁾ Be teisės aktų, skirtų užtikrinti, kad pakavimo medžiagos atitiktų aplinkosauginius standartus, Europos pakuotojai taip pat laikosi įvairių gairių siekdami sumažinti išmetamų teršalų kiekį ir skatinti geriausią praktiką aplinkosaugos srityje. Konkurentai iš Europai nepriklausančių šalių taip pat turi laikytis Europos teisės aktų, tačiau jiems neprivalomi šie savanoriški principai ar standartai, kurių laikosi Europos įmonės.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Medienos apdirbimo sektoriaus indėlio į anglies dioksido balanso užtikrinimą“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 230/06)

Pranešėjas: Ludvík JÍROVEC

Bendrapranešėjis: Patrizio PESCI

2014 m. vasario 27 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva

Medienos apdirbimo sektoriaus indėlis į anglies dioksido balanso užtikrinimą.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 119 narių balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Siekdamas kuo geriau išnaudoti medienos produktų naudą anglies dioksido balansui ir didinti Europos medienos apdirbimo pramonės konkurencingumą⁽¹⁾ ir jos gebėjimą skatinti inovacijas, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas parengė toliau pateiktas rekomendacijas.

1.2. EESRK pripažįsta, kad Europos ir nacionaliniai teisės aktai daro didelį poveikį medienos apdirbimo pramonei. Dėl šios priežasties EESRK ragina valstybes nares išnagrinėti visas galimybes, susijusias su medienos, kaip ekologiškos medžiagos, naudojimu, siekiant didinti šio sektoriaus konkurencingumą, skatinti užimtumą ir remti investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas.

1.3. EESRK ragina Europos Komisiją, konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais, parengti Europos gaires dėl medienos pasiūlos, kad padidėtų medienos tiekimas ir būtų skatinamas tvarus medienos išteklių naudojimas. Į jas turėtų būti įtraukti efektyvaus išteklių naudojimo principai. Reikėtų kruopščiai išnagrinėti ir sustiprinti „Europos tvaraus medienos naudojimo gerosios praktikos gairėse“ (2010 m.) pateiktas rekomendacijas.

1.4. EESRK primena, kad svarbu iš „tretinės biomasės“ apibrėžties išbraukti „padėklus ir po vartojimo atgautą medieną“.

1.5. Kaip EESRK jau yra pripažinęs savo nuomonėje dėl Galimybių ir iššūkių siekiant konkurencingesnio Europos medienos apdirbimo ir baldų sektoriaus, kuri buvo priimta 2011 m. spalio mėn.⁽²⁾, ir remdamasis principais, išdėstytais neseniai priimtame ES komunikate „Žiedinės ekonomikos kūrimas. Europos be atliekų programa“, EESRK pabrėžia, kad „daugiapakopio naudojimo“ principas (naudojimas, pakartotinis naudojimas, perdirbimas, energijos atgavimas), kai tai ekonomiškai ir techniškai įmanoma atsižvelgiant į konkrečius nacionalinius ir regionų ypatumus, yra geriausias būdas užtikrinti kuo efektyvesnį medienos išteklių naudojimą. EESRK palankiai vertina tai, kad, remiantis jo prašymu pripažinti medienos daugiapakopio principo svarbą, šis principas buvo perkeltas į keletą ES dokumentų, pavyzdžiui, dėl Europos pramonės atgimimo, Naują ES miškų strategiją, Komisijos tarnybų darbinį dokumentą, „ES su mišku susijusios pramonės

⁽¹⁾ EESRK vadovaujasi medienos apdirbimo sektoriaus apibrėžtimi pagal Europos ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (NACE) C16 kodą: „Medienos bei medienos ir kamštienos gaminių, išskyrus baldus, gamyba; gaminių iš šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba. Medienos pjaustymas ir obliavimas. Gaminių ir dirbinių iš medienos, kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba. Faneravimo dangos ir medienos plokščių gamyba. Sumontuotų parketo grindų gamyba. Kitų statybinių dailidžių ir stalių dirbinių gamyba. Medinės taros gamyba. Kitų medienos gaminių gamyba; dirbinių iš kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba.“

⁽²⁾ EESRK nuomonė „Galimybės ir iššūkiai siekiant konkurencingesnio Europos medienos apdirbimo ir baldų sektoriaus“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 24, 2012 1 8, p. 18–23).

(medienos apdirbimo, baldų gamybos, celiuliozės ir popieriaus gamybos ir perdirbimo bei spausdinimo) projektą“, pridėta prie komunikato „Nauja ES miškų strategija – miškams ir su mišku susijusiam sektoriui“. Tačiau Komitetas nepritaria jokioms teisiškai privalomoms taisyklėms ir remia atvira rinka pagrįstą požiūrį ir rinkos dalyvių laisvę.

1.6. Statybinių medžiagų valdymui turėtų būti priskiriamos priemonės, kurios leistų užtikrinti, kad perdirbimo medžiagos, pavyzdžiui, mediena, neatsidurtų sąvartynuose. EESRK ragina Europos Komisiją ir suinteresuotuosius subjektus parengti medienos atliekų rinkimo gaires ir rekomendacijas, taip pat sprendimus, susijusius su medienos apdorojimu po vartojimo.

1.7. EESRK ragina ES Komisiją nustatyti standartą, kuris tinkamai atspindėtų akustines uždarų erdvių savybes, atsižvelgiant į tai, kad mediena gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant garso izoliaciją ir būti sugeriančioji medžiaga. Iš tikrųjų, mediena gali padėti užtikrinti kambarių garso izoliaciją nuo išorės triukšmo ir sumažinti atgarsių laiką. Reikėtų išnagrinėti su medienos panaudojimu susijusias galimybes.

1.8. EESRK ragina valstybes nares ir suinteresuotuosius subjektus parengti nacionalinius veiksmų planus, skirtus padidinti medienos naudojimą pastatuose ir žaliosios infrastruktūros objektuose. Vietos valdžios institucijos turėtų tiesiogiai dalyvauti įgyvendinant šiuos veiksmų planus.

1.9. Pripažindamas, kad statybininkai ir architektai su mediena nėra susipažinę taip gerai kaip su kitomis medžiagomis, EESRK ragina valstybes nares parengti medienos naudojimo skatinimo iniciatyvas. EESRK ragina Europos medienos apdirbimo pramonės atstovus ir Europos socialinius partnerius rengti koordinuotas informacijos kampanijas, kurios padėtų gerinti sektoriaus įvaizdį.

2. Europos medienos apdirbimo sektoriaus apibūdinimas. Iššūkiai ir galimybės. Galimas ES teisės aktų poveikis sektoriaus konkurencingumui.

2.1. Europos medienos apdirbimo pramonės metinė apyvarta siekia apie 122 mlrd. eurų, o jos produkcijos vertė – 115 mlrd. eurų. Eurostato duomenimis, 2012 m. medienos apdirbimo pramonės sektoriuje veikė daugiau nei 311 000 bendrovių. Apie 126 000 bendrovių veikė ir baldų pramonėje. Vertinant medienos apdirbimo pramonę *stricto sensu*, lentpjūvių pramonės sektorių sudarė apie 40 000 bendrovių, o kituose medienos apdirbimo produktų pramonės pasektoriuose veikė apie 145 000 bendrovių. Nepaisant padėties pagerėjimo, šie skaičiai gali neatspindėti realios padėties, kadangi, galimas dalykas, kad mažosios įmonės į statistiką neįtrauktos – tai priklauso nuo duomenis pateikiančių valstybių narių. Baldų ir statybos elementų sektoriuose mažųjų įmonių yra labai daug. Todėl tikrasis bendrovių skaičius galėtų viršyti 375 000.

2.2. 2012 m. visame ES medienos apdirbimo sektoriuje smarkiai sumažėjo darbo vietų skaičius. Vidutiniškai jų sumažėjo 4,4 proc. – nuo - 3,2 proc. Vokietijoje iki net - 13,7 proc. Ispanijoje. 2012 m. Kroatijoje ir Danijoje darbo vietų skaičius išaugo labiausiai, o didžiausias sumažėjimas užfiksuotas Ispanijoje (- 13,7 proc.), Kipre (- 13,1 proc.) ir Slovakijoje (- 11,5 proc.).

Europos ir nacionalinė politika daro didelę įtaką medienos apdirbimo sektoriaus konkurencingumui. Kaip pabrėžiama 2014 m. ES konkurencingumo ataskaitoje, gamybos, darbo jėgos ir žaliavų sąnaudos Europoje dažnai yra daug didesnės nei daugelyje kitų regionų; didelėje sektoriaus dalyje kyla didelis veiklos perkėlimo pavojus. Dėl šios priežasties Europa turėtų reikalauti, kad į ES rinką pateikiamiems produktams būtų taikomi tokie pat socialiniai, aplinkosaugos ir saugos standartai, kaip ir tiems, kurie gaminami Europoje. Be to, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Europos medienos apdirbimo sektoriuje ir toliau sparčiai auga gamybos sąnaudos, ypač susijusios su dervomis ir energija. Europoje energijos sąnaudos tris kartus didesnės nei JAV.

2.3. Dėl atsinaujinančiosios energetikos vystymo ir susijusių subsidijų mažėja medienos žaliavos pasiūla ir didėja jos kaina. Apskaičiuota, kad 2012 m. apie 15 proc. (arba 182 mln. kubinių metrų) visos EEK regione paruoštos medienos buvo panaudota kaip medienos kuras. Remiantis naujausiu EEK/FAO bendru medienos energijos tyrimu (2011 m. „Joint Wood Energy Enquiry“), energija iš medienos yra pagrindinis atsinaujinančiosios energijos komponentas, kuris sudaro 38,4 proc.

visų atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Kaip teigiama neseniai *Indufor*⁽³⁾ Europos Komisijos užsakymu atliktame Europos tyrime dėl medienos žaliavos pasiūlos ir paklausos ES medienos apdirbimo pramonėje, norint iki 2020 m. pasiekti atsinaujinančiosios energijos tikslą, energijai gaminti skirtos medienos kiekis Europos Sąjungoje turėtų būti lygus visai šiuo metu turimai paruoštai medienai. Atsižvelgiant į ES valstybių narių nacionaliniuose atsinaujinančiosios energijos veiksmų planuose numatytą medienos poreikį, iki 2016 m. pritrūks 63 Mm³ medienos.

2.4. Atsižvelgdamas į naująją Europos Komisijos komunikatą dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos ir į reikalavimą atsinaujinančiosios energijos dalį iki 2030 m. padidinti bent iki 27 proc., EESRK mano, jog būtina pasvarstyti įvairius būdus, kaip padidinti medienos naudojimą ES, pavyzdžiui, atsižvelgiant į 2010 m. paskelbtose „Europos tvaraus medienos naudojimo gerosios praktikos gairėse“ pateikiamas rekomendacijas siekiant sutelkti išteklius ir rasti sprendimus, kaip išvengti įvairių biomasės išteklių naudotojų konkurencijos iškreipimo.

2.5. Atsižvelgdamas į tai, EESRK ragina valstybes nares įvertinti, kiek šalyje ar regione medienos biomasės turima energijos reikmėms ir kiek tokios biomasės medienos apdirbimo pramonė jau naudoja kaip žaliavą.

2.6. Be to, EESRK apgailestauja, kad kelete valstybių narių vis dar taikomos nuostatos, ribojančios medienos naudojimą daugiaaukščių pastatų statybai, taip pat diskriminacinės priešgaisrinės taisyklės. Daugelyje šalių priešgaisrinės taisyklės yra pagrindinė kliūtis naudoti medieną pastatuose. Europos pastatų priešgaisrinės saugos standartai yra suderinti, tačiau už priešgaisrinę saugą ir toliau bus atsakingos valstybės narės. Šios taisyklės turėtų būti nedelsiant panaikintos, nes jos yra rinkos kliūtys, trukdančios medienos produktus plačiau naudoti statybos sektoriuje⁽⁴⁾.

2.7. EESRK taip pat apgailestauja, kad Europos medienos plokščių ir lentpjūvių sektoriai jau yra pašalinti iš sektorių, kuriuose galimas anglies dioksido nutekėjimas, sąrašo. Labai didelė tikimybė, kad dėl tokio pašalinimo iš sąrašo pirmiau minėtų gamybos sektorių įmonės dar aktyviau nei dabar bus perkeliamos į ES nepriklausančias šalis. Abiejų sektorių buvimas sąraše būtinas siekiant apriboti konkurencinio spaudimo neigiamą poveikį; tokį spaudimą visos bendrovės patiria dėl didelio medienos kainų šuolio, kurį lėmė konkurencija su biomasės energijos sektoriumi. 2008–2013 m. vien Europos medienos plokščių sektoriuje uždaryta 51 gamykla; dėl to prarasta 10 386 Mm³ gamybos pajėgumų. Kai kurios iš uždarytų linijų buvo išmontuotos ir vėl surinktos už Europos Sąjungos sienų. Gamybos pramonės išsaugojimas Europoje turėtų būti prioritetas visiems politikos formuotojams, ypač Europos Komisijai. Dėl šios priežasties suinteresuotieji Europos Komisijos generaliniai direktoratai yra raginami imtis priemonių, kad būtų užtikrintas Europos pramonės konkurencingumas ir išvengta apdirbamosios pramonės sektoriaus įmonių perkėlimo.

2.8. Viena efektyvių priemonių, užtikrinančių Europos pramonės konkurencingumą ir padedančių išvengti gamybos perkėlimo, galėtų būti naujas energijos/anglies dioksido mokestis, kuris užkirstų kelią Europos gamintojų diskriminacijai.

⁽³⁾ *Indufor* yra nepriklausoma tarptautinė konsultacinė grupė, kurios bendrovės veikia Suomijoje ir Naujojoje Zelandijoje. Ji teikia konsultavimo paslaugas klientams iš privačiojo ir viešojo sektoriaus. Jų taikomas metodas apima visus tvaraus vystymosi aspektus – ekonominį, socialinį ir aplinkos. Jos vykdo veiklą įvairiose srityse, pavyzdžiui, tvaraus miškų valdymo, investicijų į miško plotus ir želdynus, miško vertinimo ir išsamaus patikrinimo, medienos ir pluošto pramonės, ekologiškų produktų, miško išteklių vertinimo ir kartografavimo, klimato kaitos ir ekosistemos funkcijų miško kraštovaizdyje, miškų politikos ir strateginių tyrimų, taip pat su tvarių miškų valdymu ir žemėnauda susijusio konsultavimo tvarumo ir vystymosi klausimais srityse.

⁽⁴⁾ Daugelio šalių nacionalinėse statybos taisyklėse linkstama riboti medinių karkasų naudojimą daugiaaukščių pastatų statyboje. Degių medžiagų naudojimas daugelyje šalių ribojamas dėl su gaisrais pastatuose susijusių abejonių. Tačiau, kaip atskleidė išsamūs tyrimai ir vystymasis, pirmenybę reikėtų teikti konkrečių medžiagų nemininčioms statybos taisyklėms, o daugelyje šalių daugiau kaip dešimtmetį yra paplitusios funkcija pagrįstos taisyklės. Mediena dega, tačiau kontroliuojamai; tiesą sakant, įmanoma apskaičiuoti, kokios skerspjuvio dalies ugnis nepaveiks po valandos degimo. Medinės konstrukcijos yra labai atsparios ugniai – joms degant susidaro apanglėjęs sluoksnis, kuris padeda išsaugoti vidinės medžio dalies stiprumą ir struktūrinį vientisumą, todėl sumažėja visiškų jų suirimo pavojus.

3. Aktyvesnis medienos produktų naudojimas siekiant sumažinti anglies dioksido išmetimą ir taip kovoti su klimato kaita

3.1. Visuotinis atšilimas – didelį susirūpinimą keliantis politinis klausimas. Atšilimas smarkiai veikia žmonių sveikatą ir gamtos išteklius. Tai, kokias medžiagas renkamės, gali turėti didelį poveikį anglies dioksido išmetimui, kuris yra vienas iš svarbiausių visuotinį atšilimą lemiančių veiksnių. Gamintojai ir vartotojai vis labiau pripažįsta sąvokas „ekologiškas“ ir (arba) „aplinką tausojantis“. Kartu įgyvendinama nacionalinė ir Europos politika tokių produktų naudojimui skatinti. EESRK mano, kad gyvavimo ciklo analizė ⁽⁵⁾ ateityje bus tinkama aplinkosaugos vadybos priemonė.

3.2. Europa gali smarkiai sumažinti anglies dioksido išmetimą didindama savo miškų anglies dioksido absorbento funkciją (optimizuodama jų valdymą) ir plačiau naudodama tvariai pagamintus medienos produktus. Moksliškai įrodyta, kad medienos produktų naudojimas statyboje ir kasdieniame gyvenime teigiamai veikia klimatą. Tai, kiek anglies dioksido kaupiama medžiuose ir susijusiuose medienos produktuose, priklauso nuo medžio rūšies, augimo sąlygų (aplinkos), medžio amžiaus ir aplinkinių medžių tankumo. Vis dėlto nustatyta, kad, naudojant kubinį metrą medienos vietoj kitų statybos medžiagų, anglies dioksido išmetimas vidutiniškai sumažėja net 0,75–1 t. Be to, 1 m³ medienos sukaupia 0,9 t anglies dioksido.

3.3. Kaip atskleidė neseniai atliktas Jeilio universiteto tyrimas „Anglies dioksidas, iškastinis kuras ir miškai“ (angl. *Carbon, fossil fuel and biodiversity mitigation with wood and forests*) ⁽⁶⁾, jei statant pastatus ir tiltus būtų naudojama daugiau medienos, būtų galima visame pasaulyje labai sumažinti anglies dioksido išmetimą ir iškastinio kuro naudojimą. Mokslininkai nustatė, kad medienos produkcijos naudojimo padidinimas iki 34 proc. turėtų didelį teigiamą poveikį. Anglies dioksidą kaupiant medienos produkcijos celiuliozėje ir lignine, visame pasaulyje anglies dioksido būtų išmetama 14–31 proc. mažiau.

3.4. EESRK ragina Europos Komisiją remti valstybių narių ir Europos miškininkystės sektoriaus pastangas parengti ir taikyti priemones ir galbūt paskatas, kurios skatintų naudoti ilgo gyvavimo ciklo paruoštos medienos produktus ⁽⁷⁾. Kuo ilgiau mediena yra naudojama ir pakartotinai naudojama, tuo ilgiau ji kaupia anglies dioksidą. Medienos atliekas (*stricto sensu*) galima iki minimumo sumažinti daugiausia dėl to, kad visos medžio dalys gali būti veiksmingai naudojamos bei pakartotinai naudojamos ir galiausiai sudeginamos, taip išgaunant jų energiją ⁽⁸⁾. Jei Europa nori veiksmingai spręsti klimato kaitos klausimą, valstybės narės ir Europos institucijos turėtų skatinti medienos produktų naudojimą ir sukurti palankias politines aplinkybes, kad medienos gyvavimo ciklas būtų kuo ilgesnis.

4. Mediena statyboje

4.1. Pastatų statyba ir eksploatavimas duoda didelės naudos aplinkai. Visame pasaulyje pastatuose sunaudojama 20 proc. vandens, 25–40 proc. energijos; be to, eksploatuojant pastatus išmetama 30–40 proc. šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Tai, kokie produktai pasirenkami statybai ar renovacijai, turi didelį poveikį aplinkai. Dėl šios priežasties EESRK pripažįsta, kad mediena yra labai svarbi statant tvarius ir ekologiškus pastatus. Galimybės, susijusios su medienos naudojimu statyboje, nėra visapusiškai išnaudojamos; tai turi įtakos medienos apdirbimo priemonės konkurencingumui. EESRK nori išnagrinėti, kaip pagerinti padėtį nepadarant neigiamo poveikio kitų medžiagų naudojimui.

⁽⁵⁾ Gyvavimo ciklo analizė yra priemonė išmetimams į aplinką nustatyti ir proceso, produkto ar veiklos sukeltam susijusiam poveikiui įvertinti. Ji naudinga ir pramonei, kuriai kuriant aplinką tausojančius produktus reikalingi praktiški ir paprasti naudoti sprendimų priėmimo modeliai.

⁽⁶⁾ *Journal of Sustainable Forestry* 33:248-275, 2014.

⁽⁷⁾ Kaip pripažįstama Europos Sąjungos sprendime COM(2012) 93 *final* dėl naudojant žemę, keičiant žemės naudojimą ir vykdant miškininkystės veiklą išmetamo ir absorbuojamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos taisyklių ir informacijos apie su šia veikla susijusius veiksmus, padidinus tausų iš nukirsto medžio pagamintų produktų naudojimą galima gerokai apriboti į atmosferą išmetamą šesd kiekį ir padidinti jo absorbavimą iš atmosferos.

⁽⁸⁾ Neseniai Italijoje atlikto tyrimo „Gyvavimo ciklo analizė ir panaudotos medienos naudojimo medienos plokštėms gaminti ir atsinaujinančios energijos reikmėms palyginimas“ duomenimis, atsižvelgiant į poveikį klimato kaitai, perdirtą medienos žaliavą naudoti plokščių gamybose naudingiau, nei deginti biokuro elektrinėse. Tyrimą atliko Italijos tyrimų institutas *eAmbiente, c/o Parco Scientifico Tecnologico VEGA*. Šis tyrimas buvo pristatytas per 2014 m. rugsėjo 19 d. Mestrėje (Italija) surengtą EESRK klausymą dėl medienos apdirbimo sektoriaus indėlio į anglies dioksido balanso užtikrinimą.

4.2. Nuo seno pripažįstama, kad mediena yra aplinką tausojanti medžiaga, naudotina gaminant įvairius produktus. Visame pasaulyje atliktais gyvavimo ciklo vertinimo tyrimais patvirtinta, kad medienos produktai turi didelių privalumų aplinkosaugos požiūriu. Mediena yra viena iš nedaugelio 100 proc. atsinaujinančių statybos medžiagų; ji kaupia anglies dioksidą ir dėl oro tarpų ląstelinėje struktūroje yra natūrali izoliacinė medžiaga. Ji yra saugi, stipri ir patikima – net ekstremaliomis sąlygomis, pavyzdžiui, uragano, žemės drebėjimo ir gaisro atvejais.

4.3. Tarp statybinių medžiagų gyvavimo ciklo pabaigos valdymo galimybių yra pakartotinis panaudojimas, perdirbimas ir atgavimas. Šiuo metu daug statybos atliekų vis dar išvežama į sąvartynus; dėl to padidėja sąvartynų apkrova ir apsunkinama eksploatacija. Tokia medžiaga kaip mediena gali būti tiesiogiai perdirbama į tokį pat produktą pakartotiniam naudojimui arba perdirbama į kitus naudoti tinkamus produktus. EESRK pabrėžia, kad perdirbimo procese būtinas pakartotinis apdorojimas, kuris paprastai nėra ekonomiškai naudingas, nebent veiksmingas surinkimas būtų organizuojamas netoli medžiagos šaltinio. Dėl šios priežasties EESRK ragina Europos Komisiją ir susijusius suinteresuotuosius subjektus kaupti visus nacionalinio lygmens gerosios patirties pavyzdžius, siekiant parengti medienos atliekų rinkimo gaires ir rekomendacijas, taip pat sprendimus, susijusius su medienos apdorojimu po vartojimo. Statybos ir pastatų griovimo medžiagų kiekio mažinimas ir jų perdirbimas gali padėti sumažinti ir bendras statybos bei atliekų šalinimo sąnaudas.

4.4. Statybos pramonė daugiausia medienos produktų naudojantis sektorius. Pavyzdžiui, Suomijoje statybai sunaudojama apie 70–80 proc. vietinės medienos produktų. Medinių karkasų technologija pastaruosiu metu pradėta taikyti keliose Europos šalyse, visų pirma Jungtinėje Karalystėje, Airijoje ir Prancūzijoje. Kartu EESRK pripažįsta, kad medienos naudojimas gali paskatinti žaliosios ekonomikos vystymąsi ir dėl to naudojimas turėtų būti intensyvesnis.

4.5. EESRK pripažįsta, kad žinios apie medienos naudojimo statyboje privalumus yra gana ribotos. Tai pasakyti ne tik apie architektus – galutiniai naudotojai apie medienos savybes taip pat dažnai žino nepakankamai. Ribotos žinios lemia tai, kad mediena dažnai naudojama ribotai ir kad galiausiai kyla problemų, kurios neigiamai veikia nuomonę apie medieną. Be to, kvalifikuotų darbininkų trūkumas medinių karkasų namų statybos sektoriuje stabdo šio statybos būdo plėtrą daugelyje Europos šalių.

4.6. EESRK ragina Europos medienos apdirbimo pramonę ir susijusius socialinius partnerius rengti koordinuotas informacijos kampanijas sektoriaus įvaizdžiui gerinti. Jaunimas turėtų būti skatinamas pasirinkti švietimo ir mokymo programas, kad galėtų tinkamai pasirengti darbui medienos apdirbimo pramonėje.

5. Socialiniai aspektai, susiję su platesniu medienos naudojimu ir medienos apdirbimo pramonės vaidmens ekonomikoje didinimu ⁽⁹⁾

5.1. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dauguma medienos apdirbėjų igūdžius įgyja darbo vietoje, neformaliai perimdami juos iš patyrusių darbuotojų. Dauguma medienos apdirbėjų su pagrindinėmis mechanizmų valdymo operacijomis ir su darbo užduotimis susipažįsta per kelis mėnesius, tačiau kvalifikuotu medienos apdirbėju tampa per dvejus metus ar ilgesnį laikotarpį. Darbo vietos taip pat kuriamos darbuotojams suteikiant mokymo ir švietimo galimybių, pritaikytų prie darbo rinkos poreikių ir paklausos. Be to, EESRK dar kartą pabrėžia, kad mokslinių tyrimų ir inovacijų programos paskatins darbo vietų kūrimą ir augimą visoje ES. Dėl šios priežasties medienos apdirbimo sektorius skatinamas pasinaudoti programos „Horizontas 2020“ teikiama galimybėmis.

5.2. Valstybės narės turėtų su užmoju įgyvendinti neseniai paskelbtą ES komunikatą „Efektyvaus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje“, kad būtų užtikrintos investicijos į pastatų renovaciją ir kuriamos darbo vietos.

⁽⁹⁾ EESRK mano, kad socialiniai aspektai ir pastabos, išdėstyti EESRK nuomonėje „Galimybės ir iššūkiai siekiant konkurencingesnio Europos medienos apdirbimo ir baldų sektoriaus“ vis dar yra aktualūs.

5.3. EESRK pripažįsta, kad triukšmas viešose vietose labai kenkia žmonių sveikatai⁽¹⁰⁾. Mediena yra svarbi aplinką tausojanti medžiaga; naudojama kaip izoliacinė medžiaga, ji gali būti taip pat naudinga įvairiais socialiniais ir sveikatos aspektais. Mediena gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant garso izoliaciją, taip pat ji gali būti sugeriančioji medžiaga. Mediena gali padėti užtikrinti kambarių garso izoliaciją nuo išorės triukšmo ir sumažinti atgarsių laiką. EESRK ragina Europos Komisiją nustatyti standartą, kuris tinkamai atspindėtų uždarytų erdvių akustines savybes. Atsižvelgiant į tai, kad mediena gali skleisti garsą (į ją stukteliųjus), sustiprinti ar sugerti garso bangas, kurias sukelia kiti objektai, reikėtų išnagrinėti galimybes, susijusias su atitinkamu medienos naudojimu. Be to, mokslškai įrodyta, kad mediena daro teigiamą poveikį oro kokybei patalpose.

5.4. Nacionaliniu lygmeniu yra numatyta keletas iniciatyvų šviesti žmones apie galimybes naudoti medieną kaip aplinką tausojančią medžiagą, tačiau trūksta realaus koordinavimo. Akivaizdu, kad vis platesnis medienos produktų naudojimas yra sietinas su informacijos kampanijomis, kurios turėtų būti vykdomos nacionaliniu lygmeniu. Pagrindinis informavimo apie medieną kampanijų tikslas – sukurti medienos naudojimui palankias nuostatas, susijusias tiek su techniniais, tiek su kultūriniais aspektais.

5.5. Kaip gerosios patirties pavyzdį EESRK norėtų paminėti iniciatyvą „WOODDAYS“. Šis renginys⁽¹¹⁾ buvo pirmą kartą surengtas 2014 m. kovo 21 d. Milane. Tai buvo dešimties dienų renginys, kuriame daugiausia dėmesio skirta augantiems miestams ir pažangiam bei tausiu išteklių naudojimui pagrįstam miestų tankinimui naudojant medieną. Jis buvo suorganizuotas siekiant pristatyti medieną kaip statybos medžiagą, turinčią iki tol nepripažintą potencialą ten, kur ateityje medinių pastatų statyba bus labai svarbi – pačioje miestų širdyse. Iniciatyva bus pakartota ir kituose Europos miestuose: Bratislavoje, Liublianoje ir Briuselyje.

5.6. EESRK norėtų pabrėžti, kad pagrindinėse žaliųjų pastatų programose į medienos produktų naudojimą žvelgiama kiek skirtingai. Kai kuriomis programomis siekiama rezultatų, o ne paisoma naudojamų medžiagų, o kitose programose medienai kaip priimtina medžiagai nustatomi „apribojimai“ (nors kitoms statybos medžiagoms tokie reikalavimai nėra nustatyti). Naudojant daugiau medienos taip pat būtų daromas įvairiapusiškas teigiamas poveikis ES ekonomikai. Atsižvelgdamas į tai, EESRK rekomenduoja sekant Prancūzijos pavyzdžiu nustatyti privalomus medienos naudojimo statybų sektoriuje rodiklius.

6. Medienos sutelkimas

6.1. Siekiant užtikrinti, kad mediena būtų dažniau naudojama statyboje ir kasdieniame gyvenime, reikalingi sprendimai ir priemonės didinti medienos telkimą (įskaitant sprendimus, skirtus pakartotinio naudojimo ir perdirbimo reikmėms atgauti daugiau medienos, medienos produktų ir likučių iš pramonės atliekų ir atliekų po vartojimo) ir ilginti medienos produktų gyvavimo ciklą.

6.2. Tvari ir nuolatinė medienos žaliavos pasiūla yra labai svarbi siekiant išsaugoti medienos produktų pramonės konkurencingumą. Reikėtų kruopščiai išnagrinėti ir sustiprinti „Europos tvaraus medienos naudojimo gerosios praktikos gairėse“ (2010 m.) pateiktas rekomendacijas.

6.3. Pastaraisiais metais medienos pasiūlai daromas didelis spaudimas, pirmiausia dėl Europos ir nacionalinių priemonių, skatinusių naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius; dėl šių priemonių dažniausiai buvo deginama mediena. EESRK primena, kad svarbu iš „tretinės biomasės“ apibrėžties išbraukti „padėklus ir po vartojimo atgautą medieną“. Tokios medžiagos yra svarbi tam tikrų rūšių produktų, kuriuos gamina medienos plokščių gamintojai, žaliava; kai kuriais atvejais jos gali sudaryti iki 95 proc. naudojamos medienos⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ „Padidėjęs triukšmas darbe ar kitoks triukšmas gali sukelti klausos sutrikimų, hipertenziją, išeminę širdies ligą, irzlumą ir miego sutrikimus. Imuninės sistemos pokyčiai ir apsigimimai siejami su triukšmo poveikiu.“ (Kaip teigiama *Passchier-Vermeer W, Passchier WF (2000). Noise exposure and public health. Environ. Health Perspect. 108 Suppl 1: 123–31. doi:10.2307/3454637. JSTOR 3454637. PMC 1637786. PMID 10698728.*)

⁽¹¹⁾ „WOODDAYS“ yra asociacijos *pro-Holz Austria* iniciatyva, įgyvendinama bendradarbiaujant su Miuncheno technikos universiteto Medžio konstrukcijų departamentu ir remiant Europos lentpjūvių pramonės organizacijai (EOS) bei Europos medienos plokščių gamintojų federacijai (EPF).

⁽¹²⁾ Italijos grupė „Saviola“, kurią išgarsino šūkis „Padėkite mums gelbėti medžius“, yra pirmaujantis medienos atliekų perdirbėjas pasaulyje, galintis per metus po vartojimo perdirbti 1,5 mln. tonų medienos. Jų gamybos filosofija yra pagrįsta antrinių žaliavų, kurios gali būti atnaujintos ir pakartotinai naudojamos nekertant naujų medžių, atgavimu ir pakartotiniu naudojimui vykdanč ekonominiu ir ekologiniu požiūriu tvarų procesą. Grupė kaupia įvairių rūšių medieną: padėklus, vaisių dėžes, siuntinių dėžes.

6.4. EESRK norėtų pabrėžti, kad „daugiapakopio naudojimo“ principas (naudojimas, pakartotinis naudojimas, perdirbimas, energijos atgavimas), kai tai ekonomiškai ir techniškai įmanoma atsižvelgiant į konkrečius nacionalinius ir regionų ypatumus, bus geriausias būdas užtikrinti kuo efektyvesnę medienos, kuri yra natūrali žaliava, naudojimą. Tačiau Komitetas nepitaria jokioms teisiškai privalomoms taisyklėms ir remia atvira rinka pagrįstą požiūrį ir rinkos dalyvių laisvę. Tinkama mediena turėtų būti perdirbama, o ne naudojama kuro reikmėms. Naudojant medieną pagal „daugiapakopio naudojimo“ principą ne tik užtikrinamas ekonomiškai naudingiausias žaliavos naudojimas, bet ir didelė nauda klimato kaitos srityje, nes ji yra nuolatinio anglies dioksido kaupimo ir pakeitimo medžiaga.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

PRIEDAS

CCMI nuomonės

Toliau pateiktas CCMI nuomonės tekstas buvo atmetas, CCMI priėmus pakeitimą, tačiau surinko daugiau kaip ketvirtadalį balsų.

6.4 punktas

6.4. EESRK norėtų pabrėžti, kad „daugiapakopio naudojimo“ principas (naudojimas, pakartotinis naudojimas, perdirbimas, energijos atgavimas), kai tai ekonomiškai ir techniškai įmanoma atsižvelgiant į konkrečius regionų ypatumus, bus geriausias būdas užtikrinti kuo efektyvesnę medienos, kuri yra natūrali žaliava, naudojimą. Tinkama mediena turėtų būti perdirbama, o ne naudojama kuro reikmėms. Naudojant medieną pagal „daugiapakopio naudojimo“ principą ne tik užtikrinamas ekonomiškai naudingiausias žaliavos naudojimas, bet ir didelė nauda klimato kaitos srityje, nes ji yra nuolatinio anglies dioksido kaupimo ir pakeitimo medžiaga.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos kino skaitmeniniame amžiuje**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2015/C 230/07)

Pranešėja: Anna Maria DARMANIN

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. lapkričio 6 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Europos kino skaitmeniniame amžiuje.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 11 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 190 narių balsavus už, 9 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos komunikatą „Europos kinas skaitmeniniame amžiuje. Kultūrų įvairovės ir konkurencingumo sąsaja“ (COM(2014) 272 *final*), kuriame pagrįstai iškeliami su šiuo labai svarbiu Europos sektoriumi susiję argumentai, skirti diskusijoms ir apmąstymams.

1.2. EESRK pabrėžia, kad reikia išlaikyti tinkamą pusiausvyrą tarp audiovizualinio sektoriaus, kaip verslo ir komercinės veiklos, vertės ir jo vertės Europai kultūros paveldo požiūriu. Šie du aspektai iš esmės negali būti nagrinėjami atskirai.

1.3. Atėjo laikas atvirai apsvarstyti vieną ar daugiau sektoriui skirtų novatoriškų ir naujų verslo modelių siekiant išnaudoti skaitmeninio pasaulio atveriamas galimybes. Todėl EESRK ragina šį sektorių, Komisiją ir nacionalines vyriausybes būti atviriems ir pasirengusiems diskutuoti ir skatinti tokius verslo modelius.

1.4. Viena iš nagrinėtinų sričių – finansavimas; konkurencingumo būtina siekti, tačiau ne Europos kino kultūrinio matmens sąskaita. Finansavimas daugiausia priklauso nuo valstybių narių. Vis dėlto reikėtų apsvarstyti galimybę surengti atvirą diskusiją dėl maksimalių finansavimą užtikrinančios metodikos ir alternatyvių finansavimo metodų. Tai apima viešąjį finansavimą siekiant pritraukti privačių lėšų, racionalesnį viešųjų išteklių naudojimą ir ES bei valstybių narių finansavimo papildomumą, taip pat privačias lėšas iš naujų veikėjų, pavyzdžiui, interneto paslaugų teikėjų ir telekomunikacijų bendrovių.

1.5. Svarbus šio sektoriaus veiksmų plano prioritetas turėtų būti kūrybinės aplinkos tobulinimas. Toks požiūris turėtų būti svarstomas Komisijos komunikate ir apimti mokomąją aplinką, sektoriaus darbuotojų darbo sąlygas, kūrybinio talento vystymą, kūrybinę raišką, pridėtinės vertės kūrimo būdus ir Europos kino srities išmanymą bei kino kalbą.

1.6. EESRK pritaria minčiai, kad žiūrovai turėtų būti esminis diskusijų apie audiovizualinį sektorių aspektas, nes jie ne tik yra galutinio produkto naudotojai, bet dažnai formuoja tendencijas, taigi ir sektoriaus vystymosi kryptis.

1.7. EESRK mano, kad reikia daugiau dėmesio skirti duomenų rinkimui Europos lygmeniu siekiant geriau suprasti šią pramonę.

1.8. EESRK norėtų pabrėžti, kad Komisijos komunikate taip pat turėtų būti akcentuojama, kad vienas iš opių klausimų yra ir dabartinė padėtis, susijusi su šio sektoriaus darbo sąlygomis, sudaromomis darbuotojams, savarankiškai dirbantiems asmenims ir MVĮ; kai kurie jų šiuo metu skirtingais būdais dirba mažų garantijų darbo sąlygomis, kurios kyla iš dalies dėl pačios kino pramonės ypatumų, tačiau ir dėl konkurencingumo stokos, kai lėšų bandoma sutaupyti darbo užmokesčio sąskaita.

1.9. EESRK laiko kino srities išmanymą svarbiu aspektu siekiant daugiau europiečių sudominti Europos filmais ir padidinti jų populiarumą. Todėl EESRK rekomenduoja kino srities išmanymą propaguoti tiek Europos, tiek ir nacionaliniu lygmeniu.

1.10. Kita sritis, kurioje, EESRK nuomone, reikėtų dėti daugiau pastangų – tai prieinamumas, todėl moksliniai tyrimai ir inovacijos turėtų būti orientuojami į kliūčių, susijusių, pavyzdžiui, su kalba ir negalia, šalinimą.

1.11. Europos Komisijos siūlomas Europos kino forumas turėtų apimti visus audiovizualinio sektoriaus suinteresuotuosius subjektus. Tai svarbi visų audiovizualinio sektoriaus veikėjų subūrimo priemonė, kad jie galėtų spręsti šiam sektoriui išskylančius opius klausimus. EESRK remia šį ilgai lauktą konsultacinį forumą ir pabrėžia, jog labai svarbu, kad visi šio sektoriaus suinteresuotieji subjektai jame vienodai aktyviai dalyvautų. Tai taip pat apima mažesnių suinteresuotųjų subjektų grupes ir vartotojų bei darbuotojų atstovus.

1.12. Forumas turėtų sutelkti dėmesį į pagrindines skaitmeninio amžiaus problemas bei galimybes ir orientuoti sektoriaus politiką bei strategiją į konkrečias priemones.

1.13. Be to, EESRK pabrėžia, jog nepaisant to, kad skaitmeninis pasaulis sparčiai keičiasi ir gali būti laikomas sektoriui kylančiu iššūkiu, jis kino pramonei taip pat atveria daugybę įvairių galimybių (įskaitant palydovinio ryšio perspektyvą, numatomą ES planuose 2020 m.).

2. Svarbiausios komunikato nuostatos

2.1. Europos kino pramonė – viena iš mūsų kultūros įvairovės priemonių – labai savita ir kartu labai kūrybinga. Tai didelis visuotinio Europos kultūros paveldo turtas, taip pat ūkio šaka, kuriai tam tikri patiriami sunkumai kelia didelę grėsmę.

2.2. Komisija anksčiau yra paskelbusi keletą direktyvų, susijusių su konkrečiomis kino pramonės sritimis, pavyzdžiui, intelektine nuosavybe. Šis komunikatas – tai pirmasis iš pastarojo meto dokumentų, kuriame nagrinėjama visa kino pramonė.

2.3. Komisijos dokumente pabrėžiami Europos kino sektoriaus ypatumai, būtent:

- Europos filmus pamato mažiau žiūrovų, nes mažiau šių filmų rodoma kitų šalių kino teatruose ar per televiziją,
- keičiasi vartojimo modeliai: filmų žiūrimumas išlieka toks pats, tačiau jie žiūrimi kitomis medijomis. Mažiau žmonių lankosi kito teatruose ir daugiau jų žiūri filmus per televiziją arba naudodamiesi užsakomosiomis vaizdo programų paslaugomis (VOD),
- esama trūkumų, trukdančių patekti į pasaulinę rinką, be kita ko, finansavimo susiskaidymas ir ribotos galimybės vykdyti tarptautinius projektus.

2.4. Todėl Komisijos dokumente siekiama įvardyti šiuos uždavinius ir juos spręsti, visų pirma sudarant pagrindą diskusijai. Uždaviniai kyla šiose srityse:

- finansavimas,
- sektoriaus verslo modelis,
- didesnis kūrybinio sektoriaus skatinimas,
- žiūrovų pasiekimas.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą suteikti pagrindą visų Europos audiovizualinio sektoriaus suinteresuotųjų subjektų ir kitų veikėjų diskusijai. Šis dialogas yra būtinas ir seniai reikalingas ne tik siekiant pasinaudoti besikeičiančio skaitmeninio pasaulio ir naujų technologijų teikiama nauda, bet ir toliau stiprinti šį įvairų ir sudėtingą sektorių.

3.2. EESRK sutinka su Europos Komisija dėl konkrečių uždavinių, kurie buvo nurodyti komunikate. Vis dėlto EESRK norėtų pridėti dar vieną dokumente neminimą uždavinį, t. y. dabartinę darbo aplinką, kurioje dirba sektoriaus darbuotojai, savarankiškai dirbantys asmenys ir verslininkai.

3.3. EESRK pritaria dokumente nurodytoms nagrinėtinoms pagrindinėms sritims. Tačiau EESRK mano, kad būtina aptarti ir spręsti klausimus šiose papildomose srityse:

- mokomoji aplinka, neapsiribojant tik verslo įgūdžiais švietimo sistemoje,
- darbo sąlygos ir aplinka,
- teatro ir kino ryšys,
- išsamesnių duomenų rinkimas ir geriausios praktikos pavyzdžių rodymas,
- vidaus rinka ir intelektinės nuosavybės teisių ir autorių teisių sąsaja su kino pramone.

3.4. Be to, EESRK pabrėžia, jog nepaisant to, kad skaitmeninis pasaulis sparčiai keičiasi ir gali būti laikomas sektoriui kylančiu iššūkiu, jis kino pramonei taip pat atveria daugybę įvairių galimybių. Tai apima palydovinių ryši, kaip kad numatyta ES palydovinės infrastruktūros planuose 2020 m. ir palydovų naudojimą filmų platinimui kino teatrams, siekiant didesnio lankstumo, aplinkos apsaugos ir ekonominio efektyvumo tikslų.

4. Konkrečios pastabos

Audiovizualinio sektoriaus finansavimo aplinka

4.1. EESRK pritaria koncepcijai, kad viešąjį finansavimą šiame sektoriuje nebūtinai reikia didinti, bet veikiau optimizuoti, kad jis kino pramonei suteiktų pridėtinės vertės. Viešasis finansavimas priklauso nuo valstybių narių, o ES skiriamos lėšos turėtų dar labiau padidinti vietinio finansavimo veiksmingumą. Tačiau toks viešasis finansavimas turėtų būti naudojamas siekiant pritraukti daugiau privačių lėšų.

4.2. Audiovizualinės pramonės finansavimo modelis turi būti grindžiamas įvairių rūšių produktams skiriama parama ir tiesioginių dotacijų bei finansinio svorto deriniu siekiant sudaryti palankesnes sąlygas privatiems investuotojams patekti į rinką. Viešojo finansavimo svorto poveikis yra labai svarbus racialesniam viešųjų išteklių panaudojimui ir pastangų sutelkimui į kultūros produktus.

4.3. EESRK pabrėžia, kad nėra lengva rasti konkurencingumo ir kūrybinės raiškos pusiausvyros; viešasis finansavimas turėtų būti skirtas ne vienam iš šių dalykų, bet abiem proporcingai paskirstytas.

4.4. Finansavimo srityje Komisijos iškeltus klausimus, suteikiančius pagrindą diskusijai, EESRK norėtų papildyti šiais:

4.4.1. Viršnacionaliniu lygmeniu reikia tinkamai apsvarstyti galimybę sukurti filmams teikiamą „Europos“ prekės ženklą. Nacionalinis ženklavimas yra svarbus ir jam visada turi būti skirta pagrindinė vieta filmo pabaigos titruose, tačiau „Europos“ prekės ženklas turi būti toliau plėtojamas tiek pasaulio mastu, tiek ir nacionaliniu lygmeniu.

4.4.2. Pagrindinės taikytinos finansinės priemonės – garantijų fondų sistemos ir mokesčių lengvatos. Garantijų fondai, ypač tuo atveju, kai jie atitinka Bazelio susitarimo reikalavimus, skatina bankų skolinimą, o mokesčių lengvatos – investicijas į nuosavą kapitalą arba pusiau nuosavą kapitalą. Šios finansinės priemonės privalo būti formuojamos taip, kad papildytų europines programas, visų pirma finansinę iniciatyvą „Kūrybiška Europa“, garantijų fondus MVĮ ir ES struktūrinius fondus.

4.4.3. Šiame sektoriuje turi būti naudojamos ir į jį orientuojamos papildomos finansavimo priemonės, pavyzdžiui, „Horizontas 2020“ ir „Erasmus+“, taip išlaikant tinkamą pusiausvyrą ir naudojant ne tik programą „Kūrybiška Europa“.

4.5. Komisijos komunikate kaip kino pramonės finansavimo priemonė minimos privačios investicijos. EESRK rekomenduoja, kad prie kino pramonės finansavimo prisidėtų nauji skaitmeninio sektoriaus veikėjai, pavyzdžiui, telekomunikacijų bendrovės ir turinio teikėjai.

4.6. Pavienių iniciatyvų nepakanka; vyriausybės ir ES turi sukurti audiovizualinės pramonės finansinę infrastruktūrą, kurios tikslas – įgyvendinti ir skatinti tam tikras finansines ir nefinansines paslaugas (įskaitant gebėjimų ugdymo paslaugas), skirtą visai kino pramonės gamybos grandinei: kūrimui, gamybai, platinimui.

Novatoriška verslo aplinka

4.7. EESRK dalyvauja diskusijose dėl intelektualinės nuosavybės teisių, bendrosios skaitmeninės rinkos ir Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos (AVŽPD). Tačiau EESRK pritaria minčiai ištirti nestandartinius verslo modelius, kuriuos gali būti tikslinga taikyti vykstant dabartiniams skaitmeninio amžiaus technologiniams pokyčiams. EESRK taip pat pabrėžia, kad reikia labiau racionalizuoti šiuo metu vykdomą šio sektoriaus politiką.

4.8. Reikia išnagrinėti naujus verslo modelius ir remti pasiryžimą imtis drąsių sprendimų. Vis dėlto EESRK pabrėžia, kad norint pasiekti šį tikslą visi suinteresuotieji subjektai turi atvirai ir nuodugniai dalyvauti diskusijose dėl verslo modelių keitimo. Be to, tokias diskusijas turi inicijuoti pati kino pramonė.

4.9. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad šis aspektas turi lemiamos reikšmės sėkmingai kino pramonės veiklai, todėl ragina visus suinteresuotuosius subjektus būti atviriems tokiems naujiems verslo modeliams, siekiant ne tik pasinaudoti visais skaitmeninio amžiaus teikiamais privalumais, bet ir prisitaikyti prie sparčiai kintančių vartotojų elgsenos modelių.

4.10. Turi pasikeisti prodiuserių ir transliuotojų mąstysena kultūriniu požiūriu: ateityje kinui ir televizijai skirti produktai gyvuos kartu su mišrių medijų produktais, todėl prodiuseriai ir transliuotojai turi kurti skirtingus verslo modelius skirtingo pobūdžio produktams. Atsižvelgdami į konkrečių produktų pobūdį ir komercinį potencialą jie turi numatyti skirtingus biudžetus ir skirtingas išleidimo strategijas. Kartu vyriausybės turi persvarstyti viešojo finansavimo modelį ir siekti labiau subalansuoto skirtingos paramos derinio.

4.11. EESRK perspėja, kad neverta tik nežymiai gerinti esamą verslo praktiką jos neįvertinus iš visiškai naujos perspektyvos. Pavyzdžiui, paprasčiausias lankstesnių filmo išleidimo skirtingais formatais laikotarpių nustatymas nebūtinai padės rasti verslo sprendimus, kurių reikalauja skaitmeninis amžius.

Kūrybinės aplinkos tobulinimas

4.12. EESRK laikosi nuomonės, kad kino meno mokyklų bendradarbiavimas yra labai svarbus siekiant toliau stiprinti šį sektorių. Be to, EESRK pabrėžia, kad tokia sektoriaus sritis kaip kino meno mokyklos taip pat turi būtų įtraukta į Europos lygmeniu organizuojamas suinteresuotųjų subjektų diskusijas.

4.13. Dar viena aktualija, kurią reikia išsamiau apsvarstyti šioje srityje, – tai ypatingi kino meno mokykloms kylantys sunkumai, kai technologijos keičiasi taip sparčiai, kad daugeliu atveju šios mokyklos savo studentus moko naudodamosi pasenusiomis technologijomis. Todėl dažnai parengiami kinematografijos specialistai, nepasirengę technologinei aplinkai, kurioje jie atsiduria pradėję dirbti šiame sektoriuje.

Prieinamumas ir žiūrovų skaičiaus didinimas

4.14. EESRK pritaria minčiai, kad žiūrovai taip pat turėtų būti itin svarbi sektoriaus varomoji jėga. Dėl šios priežasties EESRK dar kartą pabrėžia, kad Europos lygmeniu reikia rinkti tinkamus duomenis, taip pat įtraukti vartotojų organizacijas į suinteresuotųjų subjektų diskusijas, pavyzdžiui, į Europos kino forumą.

Duomenų rinkimas ir tyrimas

4.15. EESRK mano, kad reikia daugiau dėmesio skirti duomenų rinkimui Europos lygmeniu siekiant geriau suprasti šią pramonę. Tokie duomenys turėtų būti renkami ne tik apie sektoriaus žiūrovų skaičių, bet ir apie lėšų naudojimą skirtingais lygmenimis, sektoriaus konkurencingumą ir darbo aplinką bei sąlygas.

4.16. EESRK taip pat pripažįsta, kad reikia nacionaliniu ir ES lygmenimis kurti duomenų šaltinius, kurie taip pat apimtų finansinių tarpininkų naudojamus duomenis, skirtus investicinei rizikai įvertinti ir valdyti.

Darbo aplinka ir darbo sąlygos

4.17. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad reikia diskutuoti apie sektoriaus darbo sąlygas ir darbo aplinką ir šiam klausimui skirti daug dėmesio. Šiuo metu sektorius toks įvairialypis, kad dažnai darbo sąlygų sričiai neskiriama dėmesio, nes apie jas trūksta duomenų.

4.18. Šiame sektoriuje, deja, vis labiau plinta mažų garantijų darbas, iš dalies dėl pačios kino pramonės ypatumų (pavyzdžiui, filmas pastatomas per trumpą laikotarpį), tačiau ir dėl konkurencingumo stokos, kai lėšų bandoma sutaupyti darbo užmokesčio sąskaita.

4.19. Todėl EESRK ragina Komisiją įtraukti šį uždavinį į komunikate svarstomus klausimus ir jį nagrinėti vykstant diskusijoms. Kino sektoriaus darbuotojams atstovaujantys suinteresuotieji subjektai turi būti įtraukti į suinteresuotųjų subjektų diskusijas ir Europos kino forumą.

Europos kino forumas

4.20. EESRK remia Komisijos iniciatyvą įsteigti Europos kino forumą. Sektoriaus atstovams jau seniai reikia susiburti ir apšvarstyti kylančius klausimus, kurie yra aktualūs kino pramonės konkurencingumui šių dienų skaitmeniniame amžiuje.

4.21. EESRK pabrėžia, jog labai svarbu, kad visi suinteresuotieji subjektai vienodai aktyviai dalyvautų šiame sektoriuje. Tai taip pat apima mažesnes, „mažiau galingas“ suinteresuotųjų subjektų grupes, taip pat vartotojų ir darbuotojų atstovus.

4.22. Nors skaitmeninio amžiaus poveikis televizijos sektoriui nėra toks stiprus kaip kino pramonei, šį sektorių taip pat svarbu įtraukti ir apšvarstyti platesnio masto diskusijose, nes jis taip pat yra svarbi audiovizualinio sektoriaus dalis.

Europos kino srities išmanymo skatinimas

4.23. EESRK laiko kino srities išmanymą svarbiu aspektu siekiant daugiau europiečių sudominti Europos filmais ir padidinti jų populiarumą. Todėl EESRK rekomenduoja kino srities išmanymą propaguoti tiek Europos, tiek ir nacionaliniu lygmeniu. Tai būtų ne tik naudinga pačiai kino pramonei, bet ir padėtų atkreipti dėmesį į svarbų Europos kultūros įvairovės apraiškos elementą. Kadangi konkretus kino vertinimo modelis mokyklose nebūtinai duos rezultatų, EESRK mano, kad reikia rengti modelius ir kampanijas, kurie pabrėžtų Europos kino sektoriaus sėkmę, grožį ir meną.

Prieinamumas

4.24. Kalba gali būti laikoma viena iš kliūčių, trukdančių pasiekti žiūrovus kitose Europos šalyse ir už jos ribų. Kalba – tai fizinė kliūtis, tačiau kartu ji kultūros įvairovės dalis. Be to, kinas yra veiksminga priemonė įsisavinant užsienio kalbas. Nepaisant to, EESRK mano, kad programos „Horizontas 2020“ lėšos turi būti orientuotos į novatorišką ekonomiškai efektyvų filmų dubliavimo metodą naudojantis pirmaujančiomis ir naujausiomis technologijomis.

4.25. Be to, EESRK primygtinai ragina audiovizualinį sektorių naudoti turimas priemones, siekiant užtikrinti, kad sektoriaus produktais galėtų naudotis ir žmonės, turintys regos ir (arba) klausos negalią ar sutrikimų. Kartu reikia specialių mokslinių tyrimų, kad tokios prieinamumo priemonės taptų ekonomiškai efektyvios.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

**Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Rusijos pilietinės visuomenės
(nuomonė savo iniciatyva)**

(2015/C 230/08)

Pranešėja: Mall HELLAM

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. sausio 22 d. plenarinėje sesijoje nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Rusijos pilietinės visuomenės

(nuomonė savo iniciatyva).

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 17 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 118 narių balsavus už, 6 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Bendrosios rekomendacijos

1.1. Dar niekada nebuvo taip svarbu išugdyti Rusijos ir ES pilietinės visuomenės abipusį pasitikėjimą ir užtikrinti laisvą jų tarpusavio sąveiką bei kuo labiau remti Rusijos nepriklausomas pilietinės visuomenės organizacijas (PVO).

1.2. Programa žmogaus teisių ir demokratijos srityje turėtų būti propaguojama aktyviau, o ES specialiojo įgaliojimo žmogaus teisių klausimais politinis vaidmuo turėtų būti didesnis. Pilietinės visuomenės ir žmogaus teisių klausimai turėtų būti svarstomi visuose dvišaliuose ir daugiašaliuose dialoguose su Rusija. Dialogas žmogaus teisių klausimais turėtų tapti nuolatinis ir jį visuomet, kai tik įmanoma, turėtų būti kviečiami pilietinės visuomenės suinteresuotieji subjektai, turintys atitinkamos patirties šioje srityje. Europos Sąjungos vyriausioji įgaliojtinė užsienio reikalams ir saugumo politikai turėtų rengti susitikimus su pilietine visuomene ir PVO, kai tik ji vyksta į Rusiją.

1.3. ES turėtų koordinuoti veiklą ir laikytis vieningos nuomonės sprendžiant politines problemas ir kovojant su nevyriausybinėmis organizacijoms (NVO) ir žiniasklaidai Rusijoje taikomomis represinėmis priemonėmis. EESRK ragina ES atidžiai stebėti įvairius pilietinės visuomenės padėties Rusijoje aspektus ir pateikti savo vertinimus.

1.4. Tačiau nereikėtų pervertinti dvišalio požiūrio kaip priemonės siekiant pažangos derybose su Rusija. ES turėtų išlaikyti aiškią poziciją dėl sankcijų ir atsakomybės už pilietinei visuomenei daromą spaudimą. Tačiau pririks nemažai lankstumo, kad ES ir Rusijos santykiai pradėtų gerėti. Dvišalis požiūris galėtų padėti atgaivinti šiuos santykius.

1.5. Suvokimas, kad ES ir Rusijos pilietinės visuomenės bendradarbiavimas pagal būsimą partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą (PBS) yra įmanomas ⁽¹⁾, ir atskiros finansavimo eilutės nepriklausomai ES ir Rusijos pilietinės visuomenės dialogo platformai skyrimas galėtų tapti svarbia strategine investicija. Nepaisant ypatingų politinių aplinkybių, ES turėtų tęsti švelnią ir sumania galia pagrįstas pastangas ⁽²⁾ normalizuoti padėtį ir užkirsti kelią Rusijos (savi)izoliacijai.

⁽¹⁾ Rusija ir ES keletą metų derėjosi dėl naujo Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo – vieno pagrindinių institucinių, procesą inicijuojančių dokumentų tarp šalių. Ankstesnis 10 metų Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas įsigaliojo 1997 m. ir pasibaigus jo galiojimo terminui jis būdavo automatiškai kiekvieną kartą pratęsiamas 12 mėnesių. Akivaizdu, kad susitarimas jau nebetenkina ES ir Rusijos santykių poreikių.

⁽²⁾ Šią koncepciją į tarptautinius santykius pirmą kartą įtraukė Harvardo profesorius Joseph Nye. Pagal Joseph Nye koncepciją, ir griežtoji (karinė), ir švelnioji galios (visos diplomatijos formos) yra skirtos didinti tarptautinių santykių veiksmingumą.

Todėl reikėtų vėl grįžti prie ankstesnės EESRK nuomonės dėl Šiaurės dimensijos ⁽³⁾ (įskaitant Arkties politiką ⁽⁴⁾), Baltijos jūros strategijos ⁽⁵⁾, Juodosios jūros sinergijos ⁽⁶⁾, Rytų partnerystės ⁽⁷⁾ ir Dunojaus strategijos pateiktų rekomendacijų.

1.6. ES turėtų turėti tikslią informaciją apie vykstančius demokratinius procesus ir dialogo dalyviams kylančius iššūkius. Būtina pripažinti, kad su teisėmis ir laisvėmis susijusi padėtis sparčiai blogėja (o Rusijoje tai tęsiasi pastaruosius dvejus metus) ir šią padėtį reikia nedelsiant taisyti. ES institucijos ir valstybės narės, pirmiausia tos, kurios iki šiol buvo nuošalyje, turėtų investuoti į mainų programas ir į pilietinės visuomenės bendradarbiavimui su Rusija remti skirtas programas, taip pat remti konkrečias problemas sprendžiančias Rusijos demokratines NVO, pavyzdžiui, žmogaus teisių gynėjus, aplinkosaugininkus ir vartotojų asociacijas, įvairius socialinius partnerius bei kitas nepriklausomas profesines organizacijas ir kt. Turėtų būti imtasi atitinkamų veiksmų supaprastinti ir liberalizuoti vizų išdavimą remiantis tam tikromis sąlygomis.

1.7. Įvairovė – svarbiausias sveikos Europos pilietinės visuomenės veiksnys: ES turėtų bendradarbiauti su plačiu pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų ratu, atstovaujančiu įvairiems sektoriams ir regionams, ypač dabar, nepaisant didėjančios Rusijos monopolizacijos ir izoliacijos ir jos autoritarinės elgsenos demonstravimo. EESRK ragina užmegzti kuo daugiau žmonių tarpusavio ryšių ir vykdyti kuo didesnio masto mainus švietimo ir kultūrų dialogo srityse kaip priemonę tarpusavio supratimui ir pasitikėjimui didinti. Turėtų tarpti ES ir Rusijos pilietinės visuomenės organizacijų naujos tarpusavio bendradarbiavimo platformos ir formos. ES ir Rusijos pilietinės visuomenės forumas (panašus į Rytų partnerystės PVF) galėtų būti viena dabartinių vystymo platformų, puikiai tinkančių šiam tikslui. Dėmesys turi būti skirtas ir socialinių partnerių dalyvavimui šioje ar panašioje platformoje.

1.8. ES turėtų persvarstyti finansinės paramos skyrimo NVO procedūras pagal Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę (EDŽTRP). Atsižvelgiant į tebesitęsiančią susidorojimo ir persekiojimo kampaniją, gana didelė bendro finansavimo dalis daugeliui Rusijos NVO ir jų partneriams užkrautų didelę naštą. Todėl svarbu didinti finansavimo galimybes ir rasti būdų, kaip šios lėšos galėtų saugiai pasiekti Rusijos NVO arba NVO koalicijas. Pavyzdžiui, EDŽTRP rekomenduojama padidinti Rusijos Federacijai skirtą biudžetą (siūloma padidinti nuo 3 mln. eurų iki 9 mln. eurų per metus). Kad paramos mechanizmai taptų lankstesni ir jais būtų galima lengviau pasinaudoti, galima būtų numatyti paramos perskirstymo galimybę.

1.9. Dar kita svarbi galimybė – galimybė Rusijos dalyviams pasinaudoti Europos kaimynystės priemone (EKP) pagal pasienio ir daugiašales programas su partneriais iš ES ir Rytų partnerystės šalių. Be to, EESRK rekomenduoja išplėsti Partnerystės priemonę, pagal kurią šiuo metu kasmet skiriama po 10 mln. eurų bendradarbiavimui su Rusija, kad pilietinės visuomenės institucijos galėtų teikti paraiškas. Galiausiai Europos demokratijos fondo mandatas galėtų būti suteiktas ir Rusijai. Atitinkamos regioninės ir pasienio bendradarbiavimo programos turėtų didinti paramą pilietinei visuomenei.

1.10. Dabartinėje ES finansavimo politikoje neturėtų dominuoti finansinės pagalbos projektai. Institucinė parama ir pilietinės visuomenės profesionalumo didinimas yra labai svarbūs, kad tokios pereinamojo laikotarpio ekonomikos kaip Rusija būtų tvarios. Kad Rusijos pilietinė visuomenė galėtų žengti pirmyn, svarbu stiprinti PVO, įskaitant socialinius partnerius, gebėjimus, remti NVO bendruomenės techninių ir (arba) IT bei vadybos gebėjimų ugdymą bei stiprinti bendradarbiavimą su kolegomis iš ES.

1.11. EESRK ragina kurti skubių veiksmų/įspėjimo sistemą grupėms ir pavieniams asmenims iškilusio pavojaus arba neatidėliotinos būtinybės atvejais. Pavyzdžiui, turėtų būti numatyta geresnė galimybė prašyti prieglobsčio, išduoti vizas ir jas pratęsti, skirti stipendijas ir kt. Be to, labai svarbu padėti ir paremti pilietinės visuomenės aktyvistus, kurie jau buvo priversti išvykti iš Rusijos politiniais sumetimais.

⁽³⁾ Šiaurės dimensijos ateitis, 2006 7 5; pranešėjas Filip Hamro-Drotz (OL C 309, 2006 12 16, p. 91–95).

⁽⁴⁾ ES Arkties politika. Be to, žr. http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/arctic_ocean/index_en.htm

⁽⁵⁾ Baltijos jūros regionas: organizuotos pilietinės visuomenės vaidmuo gerinant regioninį bendradarbiavimą ir kuriant regiono strategiją, 2009 5 13; pranešėja Marja-Liisa Peltola (OL C 277, 2009 11 17, p. 42–48).

⁽⁶⁾ Pilietinės visuomenės organizacijų tinklų sukūrimas Juodosios jūros regione, 2008 7 9; pranešėjai Mihai Manoliu ir Vesselin Mitov (OL C 27, 2009 2 3, p. 144–151).

⁽⁷⁾ Pilietinės visuomenės įtraukimas į Rytų partnerystę, 2009 5 13; pranešėjas Ivan Voleš (OL C 277, 2009 11 17, p. 30–36).

1.12. EESRK ragina suintensyvinti mainus ir ryšius tarp Rusijos pilietinės visuomenės ir Ukrainos pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų, o ES turėtų vadovauti ir remti šią veiklą pasinaudodama atitinkamomis struktūromis. Komitetas ragina ieškoti galimybių įtraukti Rusijos partnerius į didelius regioninius projektus su Rytų partnerystės (RP) šalimis, pirmiausia demokratijos, aplinkos, visuomenės sveikatos, transporto, energijos vartojimo efektyvumo, kt. srityse.

1.13. ES turėtų labiau struktūruotu būdu įtraukti nepriklausomus pilietinės visuomenės atstovus į ES ir Rusijos Vyriausybinių dialogą, įskaitant tokius abipusiai svarbius klausimus kaip migracija, tarpkultūriniai santykiai, klimato kaita, duomenų saugumas, informacinis saugumas, kt. Be to, ES turėtų parengti naują interaktyvų ir skaidrų piliečių dalyvavimo ir Europoje, ir Rusijoje būdą. ES vyriausiosios įgaliotinės susitikimas su pilietinės visuomenės suinteresuotaisiais subjektais, dirbančiais už ES ribų, galėtų tapti vienu žingsniu siekiant šio tikslo.

2. EESRK vaidmuo

2.1. EESRK ir Rusijos nepriklausomos pilietinės visuomenės organizacijos turėtų ieškoti būdų, kaip praturtinti ES ir Rusijos dialogą žmogaus teisių klausimais ir rasti naujų būdų jį tęsti.

2.2. Kad sustiprintume Europos ir Rusijos pilietinės visuomenės sąveiką, turėtume imtis šių priemonių:

2.2.1. apsvarstyti galimybę išplėsti EESRK ir Rusijos tęstinio darbo komiteto sudėtį, kad būtų sudaryta galimybė didesniai asmenų skaičiui dalyvauti užmezgant ryšius su Rusijos partneriais;

2.2.2. sustiprinti EESRK ir ES ir Rusijos pilietinės visuomenės forumą, kad būtų galima stebėti Rusijos pilietinės visuomenės raidą ir ieškoti būdų, kaip tęsti ES ir Rusijos nepriklausomų PVO (įskaitant aplinkosaugines, vartotojų, žemės ūkio, socialines ir kitas profesines organizacijas bei konkrečioms problemoms spręsti skirtas organizacijas) dialogą;

2.2.3. užmegzti ir vystyti ryšius su plataus spektro nepriklausomais socialiniais partneriais (pavyzdžiui, darbdavių asociacijomis ir profesinėmis sąjungomis) Rusijoje;

2.2.4. remti, plėsti ir nustatyti prioritetinius veiksmus dėl dalyvavimo tokiose srityse kaip bendradarbiavimo skatinimas ir pilietinė visuomenė Rusijoje, Ukrainoje bei likusioje Rytų partnerystės teritorijoje, įskaitant darbo santykius; apsvarstyti galimybę skirti EESRK specialų vaidmenį organizuojant Rusijos ir Ukrainos bendradarbiavimą pilietinės visuomenės lygmeniu;

2.2.5. dėl susiklosčiusios politinės padėties EESRK laikinai nutraukė bendrų seminarų su Rusijos Federacijos piliečių rūmais rengimą (RFPR). Tačiau Komitetas ir toliau palaiko ryšius su RFPR atstovais; be to, užmegs ryšius su Rusijos ombudsmeno tarnyba, kitomis atitinkamomis institucijomis ir specialistais.

3. Įžanginės pastabos

3.1. 2014 m. kovo pradžioje Rusijos Federacija ėmėsi aktyviai aneksuoti Ukrainos sudėtyje esančią Krymo autonominę Respubliką. Laikoma, kad nuo 2014 m. balandžio mėn. Rusija rytinėje Ukrainoje įsivėlusį į karinį konfliktą per trečiąsias šalis (angl. *proxy war*): vis daugiau remia prorusiškus separatistus vadinamosiose Donecko Liaudies Respublikoje ir Lugansko Liaudies Respublikoje bei tiesioginį veržimąsi į Ukrainos teritoriją. Dabar išbandoma dešimtmečius gyvavusi Europos saugumo sistema ir platesnio masto tarptautiniai susitarimai po Antrojo pasaulinio karo. Nuo 2014 m. ES ir JAV, reaguodamos į Krymo aneksiją ir krizę rytinėje Ukrainoje, Rusijos asmenims ir įmonėms taiko įvairias sankcijas. Veikiausiai 2014 m. rugsėjo 21 d. Maskvoje ir kituose dideliuose miestuose vyko didžiausias antikarinis protestas per daugelį metų (dalyvavo apytiksliai nuo 25 000 iki 50 000 žmonių).

3.2. Prezidentas Vladimiras Putinas ir Rusijos Vyriausybė 2013 m. ir 2014 m. dėjo visas pastangas, kad sustiprintų savo valdžią ir nustumtų į šalį visus galimus opozicijos atstovus. Pastaraisiais metais Rusijos Vyriausybė, reaguodama į 2011 m. gruodžio mėn.–2012 m. viduryje vykusius masinius protestus, priėmė nemažai griežtų teisės aktų. Be kitų teisės aktuose numatytų suvaržymų, juose numatyta griežtesnė NVO, interneto kontrolė, labai padidėjo baudos už dalyvavimą nesankcionuotuose protestuose, išplėsta tėvynės išdavystės apibrėžtis.

3.3. Rusijos Federacijoje toliau blogėja padėtis žmogaus teisių srityje ir pilietinės visuomenės padėtis. Įstatymo dėl nekomercinių organizacijų (dar vadinamo įstatymu dėl užsienio agentų) pataisomis, kartu su kitomis naujomis teisės aktų nuostatomis, nustatomos baudas už gynimo darbą, juodinama NVO veikla visuomenėje, o tai trukdo pilietinei visuomenei vystytis. Nerimą kelia ir tai, kad pastaruoju metu didėja pareiškiamų ieškinių teismui prieš pilietinės visuomenės organizacijas skaičius. Bendras socialinis ir politinis klimatas tampa vis labiau priešiškesnis NVO ir nepriklausomai nuomonei.

3.4. Kiti ribojamieji įstatymai, pavyzdžiui, dėl „netradicinių seksualinių santykių“ propagandos tarp nepilnamečių, kursto stigmatizavimą, didina diskriminaciją ir homofobinį smurtą. Be to, neseniai priėmus daug teisės aktų ir ėmusių administracinių veiksmų prasidėjo Rusijos nepriklausomos žiniasklaidos puolimas.

3.5. 2014 m. liepos 16 d. išvadose Europos Vadovų Taryba „prašo Komisijos iš naujo įvertinti ES ir Rusijos bendradarbiavimo programas siekiant kiekvienu konkrečiu atveju nuspręsti dėl ES dvišalio ir regioninio bendradarbiavimo programų įgyvendinimo sustabdymo. Tačiau tai bus netaikoma išskirtinai pasienio bendradarbiavimui ir pilietinei visuomenei skirtiems projektams“. Tokiomis aplinkybėmis, būtina apsvarstyti, kaip ES institucijos ir pilietinė visuomenė galėtų padėti pagerinti pilietinės visuomenės grupių Rusijoje sąlygas ir sustiprinti tikrą pilietinį ir socialinį dialogą.

4. Bendra pilietinės visuomenės padėtis

4.1. Pastaruoju metu pagrindiniai tarptautiniai suinteresuotieji subjektai – Jungtinėse Tautose, Europos Sąjungoje, Europos Parlamente, Europos Taryboje, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijoje – reiškė susirūpinimą, kad Rusijoje pilietinei visuomenei lieka vis mažiau erdvės.

4.2. Rusijos pilietinė visuomenė – plačiąja prasme, įskaitant visų tipų pelno nesiekiančias asociacijas, – nuo dešimtojo dešimtmečio pradžios vystėsi labai sparčiai. Pastaruoju metu prie NVO prisijungė daug griežtos struktūros neturinčių koalicijų ir piliečių grupių, susivienijusių dirbti labdaringuose projektuose, švietimo, teisinio raštingumo ir kt., nors, palyginti su formavimosi laikotarpiu prieš beveik 20 metų, šiuolaikinė Rusijos pilietinė bendruomenė susiduria su nepalankia asmeninėms iniciatyvoms ir visuomeniniam aktyvumui aplinka.

4.3. Nuo tada, kai 2012 m. gegužės mėn. į Kremlių sugrįžo V. Putinas, buvo priimta nemažai represinio pobūdžio įstatymų ir valdžios institucijoms suteikti platūs įgaliojimai riboti pagrindines laisves. Pavyzdžiui, pagal Rusijos pataisytą tėvynės išdavystės apibrėžtį leidžiama bausti tarptautinių žmogaus teisių gynėjus. Nustatytos milžiniškos baudos už dalyvavimą „nesankcionuotose“ demonstracijose. Įstatymas prieš „homoseksualumo propagandą“ diskriminuoja lesbietes, gėjus, biseksualius ir translyčius asmenis. NVO vadovai patys gali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn už NVO įstatymo naujų nuostatų nesilaikymą.

4.4. Iš esmės pilietinė visuomenė Rusijoje susiduria su egzistencine dilema⁽⁸⁾. Kai kurie žmogaus teisių stebėtojai mano, kad tokio masto spaudimo pilietinei visuomenei dar nėra buvę postsovietinėje istorijoje, o prasidėjus Ukrainos krizei – jis tapo dar didesnis⁽⁹⁾. Kita vertus, valstybė skyrė didelį finansavimą vadinamosioms „socialiai orientuotoms“ grupėms, taip nubrėždama skiriamąją liniją pačioje NVO bendruomenėje.

4.5. Tebesitęsia politiškai motyvuotas aktyvistų persekiojimas ir žiaurus elgesys su valdžios oponentais ir kritikais. Vertėtų paminėti, kad keletas politinių kalinių pagal amnestiją buvo paleisti iš kalėjimo prieš 2014 m. Sočio olimpinės žaidynes (tarp jų Michailas Chodorkovskis ir pankų grupės „Pussy Riot“ narės). Tačiau tuo pačiu metu keletas dešimčių protestuotojų, dalyvavusių 2012 m. gegužės 6 d. Maskvos Bolotnajos aikštėje vykusioje demonstracijoje, buvo teisiami už „masinių riaušių organizavimą“ ir smurto prieš policiją panaudojimą⁽¹⁰⁾. Vietos ir tarptautiniai žmogaus teisių gynėjai ne kartą kėlė klausimą dėl tokių kaltinimų proporcingumo ir adekvatumo.

⁽⁸⁾ Anna Sevortian. Europos žmogaus teisių gynimo centro biuletenis, 2013 m. žiema.
<http://ehracmos.memo.ru/files/WinterBulletin2013ENGWEB.pdf>

⁽⁹⁾ <http://www.hrw.org/news/2013/04/24/russia-worst-human-rights-climate-post-soviet-era>

⁽¹⁰⁾ Vienam kaltinamajam nuosprendžio vykdymas buvo atidėtas ir apribotos teisės keliauti, kitam kaltinamajam paskirtas priverstinis gydymas psichiatrinėje ligoninėje nenurodytą laikotarpį, likusiesiems – paskelbtas nuosprendis kalėti nuo dvejų su puse iki ketverių su puse metų. Šiuo metu teisiami dar keturi žmonės, kaltinami masinių riaušių organizavimu ir smurto prieš policiją panaudojimu.

4.6. 2012 m. lapkričio mėn.⁽¹¹⁾ priimtos dabartinio NVO įstatymo (vadinamojo užsienio agentų įstatymo) pataisos tapo svarbiausiu represijų prieš pilietinę visuomenę Rusijoje elementu ir pradžia kampanijos siekiant išstumti Rusijos NVO iš visuomenės.

4.7. Jaudina tai, kad „užsienio agentų“ ir daug kitų represinio pobūdžio įstatymų Rusijoje pilietinės visuomenės vystymą visame regione nukreipė bloga kryptimi⁽¹²⁾. Pati sąvoka „užsienio agentas“ sugrąžino neapykantos kupiną retoriką su neigiama potekste bei aiškia užuomina, kad NVO yra „šnipai“ („agentai“).

4.8. Iš pradžių pagal naująją įstatymą visos NVO, gaunančios finansavimą iš užsienio ir užsiimančios vadinamąja „politine veikla“ (ar gynyba), turi būti valdžios institucijų įregistruotos kaip „užsienio agentės“. To nepadarius, organizacijos veikla bus sustabdyta be teismo sprendimo. Įstatymo įgyvendinimas 2013 m. vasario mėn. prasidėjo nuo visos šalies masto tikrinimų kampanijos – buvo patikrinta daugiau nei 1 000 NVO⁽¹³⁾ (V. Putinas, vėliau komentuodamas su tuo susijusią kritiką, pripažino, kad kai kuriais atvejais buvo perlenkta lazda taikant šį įstatymą).

4.9. Daugiau kaip 60 žmogaus teisių gynimo ir pilietinės visuomenės grupių – daug jų gerai žinomos – buvo apkaltintos „administraciniais pažeidimais“, vėliau jos pateikė apeliacijas dėl kaltinimų ir baudų, nustatytų po tokių tikrinimų (vienoms pasisekė labiau, kitoms – mažiau). Maskvoje įsikūrusios NVO „Golos“, aktyviausios rinkimų stebėjimo grupės, veikla buvo sustabdyta kaip ir keletas kitų NVO. Dar tebevykstant teisminiam nagrinėjimui, 13 NVO pateikė Europos Žmogaus Teisių Teismui skundą. Nė viena NVO neužsiregistravo savarankiškai⁽¹⁴⁾.

4.10. 2014 m. birželio mėn. įstatymas buvo dar kartą pataisytas ir Teisingumo ministerijai buvo suteiktas įgaliojimas savo nuožiūra įvardyti NVO „užsienio agentėmis“, apeinant teisminę sistemą. Pirmos šešios grupės ministerijos tinklalapyje atsirado beveik akimirkšniu, vos įsigaliojus įstatymui⁽¹⁵⁾. Nuo 2014 m. spalio 1 d. 15 NVO buvo įtrauktos į sąrašą; daug jų susiję su strateginių bylų nagrinėjimu ir teisine parama⁽¹⁶⁾.

4.11. Rusijoje yra labai mažai valstybinių institucijų, dirbančių pilietinės visuomenės ir žmogaus teisių srityse: Ombudsmeno tarnyba, Prezidento pilietinės visuomenės taryba ir tam tikru mastu – Visuomenės rūmai⁽¹⁷⁾. Pastarieji buvo EESRK organizacija partnerė oficialiems ryšiams su Rusija palaikyti⁽¹⁸⁾. Tačiau šių institucijų pajėgumų nepakanka pastarojo laikotarpio neigiamiems poslinkiams, susijusiems su NVO ir pilietinės visuomenės grupėmis Rusijoje, panaikinti.

5. Socialinis dialogas

5.1. Trišalė komisija yra Rusijos oficialus organas, skirtas socialiniams darbo santykiams reguliuoti (remiantis TDO koncepcija). Komisijoje kiekvienai iš trijų šalių – visos Rusijos profesinėms sąjungoms, Rusijos Vyriausybei ir darbdavių asociacijoms atstovauja po 30 atstovų. Šiuo metu Komisija veikia pagal 2014–2016 m. Bendrąjį susitarimą⁽¹⁹⁾. Vyksta derybos dėl kolektyvinių sutarčių ir jos pasirašomos su kiekvienu konkrečiu subjektu.

⁽¹¹⁾ Įstatymui buvo pritarta ir 2014 m. Konstitucinio Teismo sprendimu.

⁽¹²⁾ 2013 m. rugsėjo mėn. panaši „užsienio agentų“ iniciatyva buvo pristatyta Kirgizijos parlamente, panašios idėjos buvo diskutuojamos Kazachstane, kt.

⁽¹³⁾ Dauguma NVO buvo tikrinamos ne vieną kartą. Daugumos organizacijų darbą nutraukdavo pasirodydavę tikrintojai, paprastai atvykdavo kaip grupės atstovai iš prokuratūros, registracijos įstaigų, migracijos ar mokesčių inspekcijos, policijos, priešgaisrinės tarnybos ir netgi TV filmavimo grupės. 2013 m. birželio mėn. Dūmoje buvo pradėtas platinti dar vienas įstatymo projektas, kuris išplėtė sąrašą atvejų, kai NVO galima tikrinti be išankstinio pranešimo.

⁽¹⁴⁾ <http://www.hrw.org/reports/2013/04/24/laws-attribution>

⁽¹⁵⁾ Tai asociacija „Golos“ (Maskva), regioninis „Golos“ biuras (Maskva), Socialinės politikos ir lyčių studijų centras (Saratovas), Dono moterys (Novočerkasas) ir Kostromos viešųjų iniciatyvų paramos centras (Kostroma).

⁽¹⁶⁾ Žr. Teisingumo ministerijos tinklalapyje pateiktą sąrašą: <http://unro.minjust.ru/NKOForeignAgent.aspx>

⁽¹⁷⁾ Visuomenės rūmai buvo suformuoti 2005 m. kaip valstybės institucija, turinti patariamąją galią; ji turi prižiūrėti ir konsultuoti dėl parlamento iniciatyvų ir valstybės politikos. Visuomenės rūmus sudaro 126 nariai, renkami dvejų metų kadencijai. Pirmajam Rūmų posėdžiui Prezidentas V. Putinas paskyrė vieną trečdalį narių. Rūmų veikla nėra nekontroversiška.

Per pastaruosius rinkimus naujuoju Rūmų direktoriumi tapo Aleksandras Brečalovas, „OPORA ROSSII“, visos Rusijos viešosios mažų ir vidutinių įmonių vadovų organizacijos, pirmininkas. Išsamesnės informacijos žr. www.oprf.ru/en.

⁽¹⁸⁾ Remiantis susitarimo memorandumu, 2008 m.

⁽¹⁹⁾ <http://www.unionstoday.ru/news/social/2013/12/25/18878>

5.2. Komisijoje ir darbdaviams, ir profesinėms sąjungoms atstovauja daug asociacijų. Rusijos pramonininkų ir verslininkų sąjunga (RSPP) ⁽²⁰⁾ yra viena svarbiausių asociacijų, į kurią įeina 361 darbdavys iš stambių pramonės įmonių. RSPP atstovai dalyvauja Trišalės komisijos posėdžiuose atstovaudami darbdaviams. Ši sąjunga teikia savo nariams tarpininkavimo paslaugas sprendžiant ginčus ir skatina įmonių bendradarbiavimą su ES bendrovėmis. RSPP nariai yra atsakingi už 6 mln. darbuotojų; Sąjunga pasirašė Rusijos verslo socialinę chartiją, yra Pasaulinio susitarimo ir Visuotinės ataskaitų teikimo iniciatyvos šalis. Darbdavių aljansui priklauso Pramonės ir prekybos rūmai ⁽²¹⁾, „Opora Rossii“ (mažos ir vidutinės bendrovės) ir kt.

5.3. Profesinių sąjungų judėjimas šiandieninėje Rusijoje niekuomet nebuvo stiprus nepriklausomas balsas; tačiau šiame fronte yra keletas optimistiškai nuteikiančių pavyzdžių, gana dažnai pasitaikančių automobilių pramonėje.

5.4. Dominuojanti veikėja šioje srityje yra Rusijos nepriklausomų profesinių sąjungų federacija (FNPR), sovietiniais laikais gyvavusio panašaus modelio „sąjungų sąjunga“ įpėdinė. FNPR bandė tapti tiltu tarp profesinių sąjungų ir valdžios; kartu ji buvo kritikuojama už aiškią provyriausybinių pozicijų ir už tai, kad visiškai nedalyvauja nei streikuose, nei gatvės veiksmuose, ir kt. Kitas svarbus aljansas – Rusijos darbo konfederacija (KTR) ⁽²²⁾. Yra ir mažesnių aljansų – „Sotsprof“, Rusijos sąjungų sąjunga (SPR) ir kt.

5.5. Nors Rusija ir yra pasirašiusi visas pagrindines TDO konvencijas, socialinių ir ekonominių bei darbo teisių priežiūra Rusijoje ir toliau kelia susirūpinimą, įskaitant EESRK.

5.6. Susirinkimų laisvė kaip darbo teisė yra labai problemiška; aktyvistų nuomone, streikuoti nepažeidžiant įstatymo beveik neįmanoma ⁽²³⁾. Be to, Rusijos teisės aktuose trūksta diskriminacijos aiškos apibrėžties, todėl darbdaviai gali diskriminuoti potencialius ir esamus darbuotojus dėl lyties, amžiaus ir priklausomybės profesinei sąjungai. Neprivilegiuotos darbuotojų grupės – kaliniai ar mažumos – yra itin pažeidžiamos; profesinių sąjungų aktyvistams trūksta veiksmingos teisinės apsaugos nuo spaudimo ir persekiojimo ⁽²⁴⁾.

5.7. Socialinių ir darbo teisių centras, Rusijos vienintelė teminė ekspertų grupė, pranešė apie 2007–2013 m. vykusius 1 395 su darbu susijusius protestus ir jų skaičius kiekvienais metais didėja ⁽²⁵⁾.

6. Žiniasklaida ir žodžio laisvė

6.1. Informacijos laisvei ir žiniasklaidai Rusijoje yra iškilęs pavojus. Po to, kai vėl buvo nustatyta baudžiamoji atsakomybė už šmeižtą, 2014 m. priimta nemažai naujų įstatymų, skirtų spaudos laisvei ir internetui varžyti. Keletas nepriklausomos žiniasklaidos kanalų – spaudos, radijo, interneto – buvo uždaryti arba priversti pakeisti savininką, darbuotojus ir redakcinę politiką. Šie pastarojo laikotarpio veiksmai, be jokios abejonės, prieštarauja Rusijos tarptautinių įsipareigojimų dvasiai.

6.2. Pagal Informacijos ir informacinių technologijų įstatymą (pakeistą 2014 m. vasario mėn.) dabar generalinio prokuroro prašymu galima blokuoti tinklalapius, jeigu teigiama, kad šiuose tinklalapiuose skelbiamas „ekstremistinio pobūdžio“ turinys arba raginama rengti masines riaušes ar nesankcionuotus susibūrimus.

6.3. Antiteroristinis įstatymas buvo pataisytas gegužės mėn. įrašant naujas nuostatas, reguliuojančias tinklaraštininkus, kurių tinklaraščiuose kasdien apsilanko daugiau kaip 3 000 skaitytojų. Dabar tokie tinklaraštininkai turi įsiregistruoti *Roskomnadzor* ir laikytis tinklaraščių reglamentuojančių Rusijos žiniasklaidos teisės aktų (įskaitant apribojimus rinkimų metu ir kt.). Be to, jų gali būti paprašyta atskleisti savo tikrąją pavardę, pateikti kitą informaciją, gali tekti prisiimti atsakomybę už trečiųjų šalių komentarus jų tinklaraščiuose. Jeigu tinklaraštis nebus įregistruotas, gali būti paskirta bauda.

⁽²⁰⁾ RSPP yra užmezgusi oficialius ryšius su *BusinessEurope* ir yra Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) ir Tarptautinės darbdavių organizacijos (angl. IOE) narė.

⁽²¹⁾ Rusijos Federacijos prekybos ir pramonės rūmai yra Europos prekybos ir pramonės rūmų asociacijos (*Eurochambres*) narys.

⁽²²⁾ Ir FNPR, ir KTR yra Tarptautinės profesinių sąjungų konfederacijos (ITUC) ir jos regioninės struktūros – Visos Europos regioninės tarybos (PERC) – narės.

⁽²³⁾ <http://www.unionstoday.ru/news/actual-18/2013/09/26/18592>

⁽²⁴⁾ Prezidento žmogaus teisių taryba 2014 m. balandžio 18 d. svarstė šį klausimą.

⁽²⁵⁾ <http://trudprava.ru/expert/analytics/protestanalyt/1047>

6.4. ES ir tarptautinė bendruomenė labai sunerimusi dėl dar vienos teisėkūros iniciatyvos, pagal kurią siūloma nuo 2016 m. 20 % apriboti užsienio investicijas į Rusijos žiniasklaidos bendroves.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

III

*(Parengiamieji aktai)***EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS****503-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, GRUODŽIO 2014 M. 10–11 D.**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – būsimą augimą varančios jėgos“

*(COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final)**(2015/C 230/09)***Pranešėjas: Gerd WOLF**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. birželio 10 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – atsinaujinusio augimo varančios jėgos“

COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2014 m. lapkričio 19 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Santrauka ir rekomendacijos

1.1. Komitetas ryžtingai pritaria Komisijos nustatytam tikslui ir jos pasiūlytomis priemonėmis šiam tikslui pasiekti. Tačiau jų įgyvendinimas iš esmės priklauso valstybių narių kompetencijai.

1.2. Dėl nepakankamo Komisijos poveikio su tuo susijusiai valstybių narių politikai Komitetas apeliuoja į visų susijusių subjektų gerą valią, konstruktyvų požiūrį ir sprendžiamąją galią ir ragina teikti prioritetą šiai neatidėliotinai, tačiau sunkiai užduočiai ir sėkmingai ją įgyvendinti, neprarandant atkaklumo ir nesukuriant papildomos biurokratinės naštos.

1.3. Komiteto nuomone, šiame darbe pirmenybę reikėtų teikti šiems uždaviniams:

— plėtoti ir stiprinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros pajėgumą ir inovacijų centrus; šiame darbe reikėtų orientuotis į iki šiol sėkmingiausiai įgyvendintus projektus; prie šio tikslo priderinti universitetų mokslo programas ir infrastruktūrą ir įtraukti į jo įgyvendinimą mokslo įstaigas,

- pakankamai ir tvariai remti fundamentinius tyrimus, kurie duos pradžią būsimoms inovacijoms,
- kurti socialinį klimatą, orientuotą į inovacijų skatinimą, pritarimą joms ir vertinimą; identifikuoti, įvertinti ir, kai galima, sumažinti arba visiškai pašalinti tam trukdančias administracines, ekonomines ir socialines kliūtis,
- teikti pakankamą paramą ir apsaugą MVĮ, pradedančiosioms įmonėms ir socialinės ekonomikos įmonėms, kurios yra pagrindiniai veiksmingos inovacijų politikos ramsčiai,
- užbaigti kurti Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvę,
- sukurti patrauklią ir stabilią Europos darbo rinką mokslininkams ir pagaliau pašalinti specifinius, su judumu susijusius socialinius trūkumus.

1.4. Išsamesnes pastabas Komitetas pateikia tolesniuose skyriuose.

2. Svarbiausios Komisijos komunikato nuostatos

2.1. Šis komunikatas skirtas pastangoms jaučiamai padidinti mokslinių tyrimų ir inovacijų, kaip atsinaujinusio augimo varomųjų jėgų, potencialą. Tai turėtų būti pasiekta gerinant investicijų kokybę valstybių narių įgyvendinamose augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo strategijose.

2.2. Šiuo tikslu Komisija siūlo:

i) Vadovaudamosi augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo koncepcija, valstybės narės pirmenybę turi teikti išlaidoms, kuriomis skatinamas augimas, pvz., investicijoms į mokslinius tyrimus ir inovacijas.

ii) Šios investicijos turi būti vykdomos kartu su reformomis, siekiant didinti moksliniams tyrimams ir inovacijoms skiriamų viešųjų lėšų ir verslo investicijų panaudojimo kokybę, efektyvumą ir poveikį.

iii) Tai darydamos valstybės narės turėtų sutelkti dėmesį į tris pagrindines reformos kryptis:

- strategijų rengimo ir politikos formavimo proceso kokybę,
- programų ir finansavimo mechanizmų kokybę,
- moksliniais tyrimais bei inovacijomis užsiimančių įstaigų veiklos kokybę.

2.3. Komisija padės valstybėms narėms ir remsis pavyzdinės iniciatyvos ⁽¹⁾ „Inovacijų Sąjunga“ ir Europos mokslinių tyrimų erdvės patirtimi.

2.4. Be to, būtina stiprinti inovacijų ekosistemą plačiąja prasme ir sudaryti tam tinkamas bendrąsias sąlygas Europos įmonėms.

2.5. Nuo tada, kai pradėta vykdyti iniciatyva „Inovacijų Sąjunga“, padaryta didelė pažanga. Tačiau reikia tolesnių pastangų, skirtų:

- gilinti bendrąją rinką,
- lengvinti ir įvairinti galimybes gauti finansavimą,
- stiprinti viešojo sektoriaus gebėjimus kurti ir diegti inovacijas,
- kurti atsparias darbo vietas žinioms imlios veiklos srityse,
- plėtoti žmogiškuosius išteklius ir ugdyti gebėjimus kurti ir diegti inovacijas,
- skatinti mažai tirtų sričių mokslinius tyrimus,

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final.

— sustiprinti išorinius mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos aspektus;

— labiau įtvirtinti mokslą ir inovacijas visuomenėje.

2.6. Komisija ragina Tarybą remiantis šiuo komunikatu ir pateiktais pasiūlymais pradėti diskusijas šia tema.

3. Bendrosios Komiteto pastabos

3.1. Per trumpą laiką moksliniai tyrimai ir inovacijos, kurie buvo neatsiejami nuo istorinio Šviečiamojam amžiaus proceso ⁽²⁾, žmonijai atnešė didžiausią iki tol pasiektą pažangą žinių, sveikatos, techninių gebėjimų ir gerovės srityse; jie yra tolesnio ekonominio augimo ir socialinės pažangos varomosios jėgos.

3.2. Tai pripažino ir už Europos ribų esančios šalys. Dėl šios priežasties vis labiau didėja pasaulinė konkurencija žinių ir inovacijų srityje. Ypač Azijoje šiuo metu kuriami dideli mokslo ir technologijų centrai ir toliau sparčiai didinamos išlaidos moksliniams tyrimams ir stiprinamas inovacinis pajėgumas.

3.3. Komitetas pritaria Komisijos komunikate nustatytam tikslui ir jam pasiekti siūlomoms priemonėms; jie atitinka ne kartą pateiktas Komiteto rekomendacijas ⁽³⁾.

3.4. Atsižvelgiant į tai, reikia kuo skubiau spręsti klausimą dėl pasiūlytų priemonių įgyvendinimo ir šiam tikslui reikalingų lėšų. Kaip Komisija ir nurodo, dauguma išdėstytų problemų ir spęstinių uždavinių priklauso valstybių narių kompetencijai.

3.5. Programos „Horizontas 2020“ lėšos yra pagrindinė priemonė, kurią Komisija gali taikyti, norėdama daryti tikslingą finansinį poveikį valstybių narių mokslinių tyrimų ir inovacijų politikai. Komitetas ne kartą nurodė, kad šie ištekliai turi ribotą svėrto poveikį.

3.6. Komitetas apeliuoja į visų susijusių subjektų gerą valią, konstruktyvų požiūrį ir sprendžiamąją galią ir ragina teikti prioritetą šiai neatidėliotinai užduočiai ir sėkmingai ją įgyvendinti, neprarandant atkaklumo ir nesukuriant papildomos biurokratinės naštos.

3.7. Siekiant šio tikslo visoms valstybėms narėms reikalinga pagalba. Svarbiausias uždavinys yra visose valstybėse narėse, ypač šioje srityje mažiau pažengusiose, plėtoti ir stiprinti modernius ir pažangius mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros ir inovacijų centrus ir jų pajėgumą bei šiam tikslui pritaikyti universitetų mokslo programas ir jų infrastruktūrą. Europai reikia pasaulinio lygio universitetų. Todėl pirmiausia reikėtų skatinti universitetus ir mokslinių tyrimų centrus, nes jie yra novatoriškų asmenybių ir idėjų šaltinis.

3.8. Tam visų pirma reikia įgyvendinti atitinkamas struktūrines reformas (įskaitant tarptautinį veiklos kokybės vertinimą), o ES struktūrinių ir sanglaudos fondų lėšas tikslingai skirti ir naudoti šiam tikslui įgyvendinti; Komisija turės to reikalauti ir atlikti su tuo susijusią stebėseną. Tai galėtų sukurti sinergiją ir sumažinti inovacijų stoką Europoje.

3.9. Ten, kur dar nėra modernios ir efektyvios mokslo ir mokslinių tyrimų sistemos, reikia ją sukurti dalijantis patirtimi ir pasitelkiant geriausią praktiką. Šiuo tikslu reikia remtis pažangiais ir patyrusiais paslaugų teikėjais ir suteikti jiems būtiną veiksmų laisvę, atsakomybę ir skirti pakankamą bei patikimą finansavimą. Šiuo atveju naudingą vaidmenį gali atlikti **porinių projektų su pažangiomis mokslinių tyrimų institucijomis** (angl. *twinning for excellence*) koncepcija, kurioje veikiantys kompetencijų centrai būtų partneriais.

3.9.1. Tačiau Komitetas išpėja dėl pernelyg didelio standartizavimo ir su tuo susijusio sisteminės konkurencijos praradimo, kuri yra būtina ateities inovacijų terpė. Kartu Komitetas išpėja ir dėl pernelyg formalizuotų vertinimo kriterijų. Kita vertus, „International Peer Review“ yra geriausia pagrindinė turima priemonė visoje Europoje reikiamai mokslinių tyrimų ir inovacijų kokybei įvertinti ir užtikrinti, nepaisant galimų trūkumų, susijusių su revoliucingų idėjų įvertinimu.

⁽²⁾ *Science as Public Culture*, Jan Golinski, Cambridge University Press.

⁽³⁾ Pavyzdžiui, OL C 132, 2011 5 3, p. 39, OL C 181, 2012 6 21, p. 111, OL C 44, 2013 2 15, p. 88, OL C 76, 2013 3 14, p. 31, OL C 76, 2013 3 14, p. 43, OL C 341, 2013 11 21, p. 35, OL C 67, 2014 3 6, p. 132.

3.10. Tačiau kartais laikotarpis tarp investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir sėkmingo sukurtų inovacijų panaudojimo yra labai ilgas, todėl nepaprastai sunku numatyti ir įvertinti priežastinį ryšį.

3.11. Nepaisant to, jau seniai nustatyta, kad šalies ekonominės veiklos rezultatai ir klestėjimas, išskyrus tuos atvejus, kai tai lemia jos gamtos ištekliai, yra itin susiję su šalies investicijomis į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir nuo jų priklausančiu inovaciniu pajėgumu.

3.12. Atsižvelgiant į tai, Europai reikia veiksmingos ir atviros bendros mokslinių tyrimų erdvės, pritraukiančios didžiausius viso pasaulio talentus, kurioje būtų taikoma į tai orientuota imigracijos politika ir kurią sudarančios nacionalinės mokslo sistemos veiksmingiau bendradarbiautų Europos lygmeniu ir palaikytų glaudesnius išorės ryšius su sėkmingiausiai veikiančiomis tarptautinėmis institucijomis.

3.13. Be to, Europai reikalingos politikos priemonės ir socialinis klimatas, kurie skatintų inovacijas, sudarytų joms palankias sąlygas ir už jas atlygintų, taip pat padėtų sukurti sąlygas atsakingam verslui. Tai reiškia, kad, be kita ko, turi būti nustatytos, įvertintos ir, jei reikia, susilpnintos arba pašalintos administracinės, ekonominės ir socialinės kliūtys ir taip gerinamos ir stiprinamos inovacijų ekosistemos.

3.14. Tam reikalinga ES valstybių narių mokslinių tyrimų ir inovacijų politika, kuri nacionalinio lygmens veiklą susietų su Europos ir tarptautinio lygmens veikla ir skatintų politikų, mokslo, ekonomikos ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą, įskaitant ir Europos lygmeniu, tačiau kartu būtų susieta ir su vietos ir regionų lygmens iniciatyvomis.

3.15. Reikia pažymėti, kad greta viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų ir inovacijų yra visų pirma įmonės, kurios pačios daug investuoja į mokslinius tyrimus ir plėtrą ir kurios sėkmingai įsitvirtina rinkoje su naujais produktais, paslaugomis ir procesais. Šios įmonės – įskaitant socialinės ekonomikos įmones – padeda savo inovacijomis užtikrinti Europos padėtį pasaulio rinkose ir sukurti bei išsaugoti darbo vietas Europoje.

3.16. Deja, to negalima pasakyti apie visas dideles bendroves. Viena priežasčių galėtų būti tai, kad vadovybė sistemingai vengia prisiimti su itin dideliais pokyčiais galinčiomis sukelti technologijomis (angl. *disruptive technologies*) susijusios rinkos rizikos⁽⁴⁾. Kad ir kaip būtų, tačiau lėktuvą sukūrė ir išstobulino ne laivų ar geležinkelio pramonė, o MICROSOFT ir APPLE sukurtos inovacijos buvo ne prieš tai rinką valdžiusių elektros ir elektronikos koncernų darbo rezultatas.

3.17. Todėl naujas idėjas dažnai pasiūlo arba pateikia rinkai verslo garsenybės ir tarpdisciplininės komandos ar netgi „autsaideriai“. Todėl MVĮ, pradedančiosioms įmonėms ir socialinės ekonomikos įmonėms tenka ypač svarbus vaidmuo. Todėl pakankama parama joms ir jų apsauga turi būti vienas pagrindinių veiksmingos inovacijų politikos ramsčių.

3.18. Kaip jau išsamiai aptarta nuomonėje dėl „Inovacijų Sąjungos“⁽⁵⁾, platus žmonių tarpusavio santykių ir organizacijų formų, įskaitant ir socialinės ekonomikos įmones, spektras turi didelį inovacijų kūrimo potencialą. Jos apima visas mokslinės, ekonominės ir socialinės veiklos sritis; tai aptariama tolesniuose nuomonės skyriuose. Tačiau inovacijos nebūtinai turi būti sistemingų mokslinių tyrimų ir plėtos produktas – tai gali būti faktinio duomenų rinkimo ir jo metu sukauptos patirties rezultatas. Jos apima:

— novatoriškas darbo vietas,

— socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą,

— socialines inovacijas, kuriose atsižvelgiama į tuos poreikius, kurių tinkamai nepatenkina rinka arba viešasis sektorius,

⁽⁴⁾ Žr., pavyzdžiui, Clayton M. Christensen „The Innovator's Dilemma“ Harper Business.

⁽⁵⁾ OL C 132, 2011 5 3, p. 39.

— darbuotojo, kaip žinių ir idėjų šaltinio, vaidmenį.

Komitetas dar kartą pritaria ⁽⁶⁾ Komisijos tikslui visapusiškai skatinti tokias inovacijas.

4. Konkrečios Komiteto pastabos

4.1. Komitetas pakartoja, kad nors moksliniai tyrimai ir inovacijos yra glaudžiai tarpusavyje susiję, tačiau jie turi skirtingų savybių ir klesti skirtingomis darbo sąlygomis ⁽⁷⁾. Todėl svarbiausia yra pripažinti šias jų pačių požiūriu skirtingas darbo sąlygas, tačiau kartu reikia stengtis jas kuo labiau susieti tarpusavyje.

4.2. Kalbant apie viešųjų lėšų, t. y. lėšų iš piliečių ir įmonių mokesčių, kurie yra skiriami taikant demokratinius procesus, naudojimą, Komitetas pastaruoju metu ⁽⁸⁾ nustatė, kad bet kokia Komisijos teikiama parama (žinoma, viešosiomis lėšomis) turėtų visų pirma būti skiriama toms užduotims, kurios tikriausiai nebus remiamos privačiomis lėšomis. Tipiškos priežastys galėtų būti šios:

- esama didelės vystymo rizikos, tačiau sėkmės atveju nauda taip pat yra didelė,
- sąnaudos yra labai didelės ir jas galima padengti tik sutelkus daug įvairių viešųjų šaltinių,
- laiko tarpas, kol bus galima gauti naudą iš panaudojimo, yra pernelyg ilgas,
- tai yra keletą sričių apimančios arba bazinės didelio poveikio technologijos (pavyzdžiui, novatoriškos medžiagos),
- rezultatą ne iškart galima pateikti rinkai, tai yra bendro pobūdžio socialinė arba su aplinka susijusi būtinybė.

4.3. Toliau nuomonėje Komitetas apibendrina savo poziciją dėl paramos moksliniams tyrimams ir plėtrai. Parama turėtų:

- pakankamai skatinti fundamentaliuosius tyrimus – tiek plėsti ir gilinti dėsnių suvokimą, tiek ir paruošti dirvą naujoms idėjoms ir esminėms inovacijoms. Tai jokiais būdais neturėtų apsiriboti Europos mokslinių tyrimų tarybos (EMTT) prižiūrima programos „Horizontas 2020“ dalimi, tačiau turi būti pakankamai akcentuojama ir likusiose programos dalyse,
- gerbti ir apsaugoti mokslo ir mokslinių tyrimų laisvę,
- kaip ir dabartiniu metu, sudarant mokslinių tyrimų sutartis kompetenciją laikyti pagrindiniu vertinimo kriterijumi,
- bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu ir telkti pajėgumus,
- sukurti atvirą ir patrauklią darbo rinką tyrėjams – pagaliau veiksmingai pašalinti arba kompensuoti dėl pernelyg didelio skaičiaus terminuotų darbo sutarčių ir tarpvalstybinio judumo kylančius socialinius trūkumus,
- bendrąsias sąlygas ir administracines taisykles pritaikyti našaus mokslo sektoriaus poreikiams,
- užtikrinti optimalų mokslo žinių platinimą, prieigą prie jų ir jų perdavimą ⁽⁹⁾,
- stiprinti Europos mokslinių tyrimų erdvės tarptautinį aspektą.

4.3.1. Komitetas pakartoja savo raginimus ⁽¹⁰⁾ pagaliau veiksmingai pašalinti tyrėjams kylančią socialinę riziką ir trūkumus, kylančius dėl būtino ir pageidaujamo tarpvalstybinio judumo bei stabilų darbo vietų stokos. Todėl Komitetas palankiai vertina naujausią Komisijos iniciatyvą (RESAVER) ⁽¹¹⁾, skirtą palengvinti tyrėjų judumą sukuriant naują visos Europos pensijų sistemą. Sukūrus šią sistemą tyrėjai galėtų persikelti iš vienos valstybės narės į kitą, nesirūpindami dėl savo pensinių teisių išsaugojimo. Komitetas mano, kad tai žingsnis teisinga kryptimi, tačiau dar negali įvertinti pasirinkto metodo tinkamumo.

⁽⁶⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽⁷⁾ OL C 218, 2009 9 11, p. 8.

⁽⁸⁾ OL C 67, 2014 3 6, p. 132.

⁽⁹⁾ Žr. OL C 218, 2009 9 11, p. 8.

⁽¹⁰⁾ Žr. OL C 110, 2004 4 30, p. 3 ir dar kartą OL C 76, 2013 3 14, p. 31.

⁽¹¹⁾ 2014 m. spalio 1 d. Komisijos pranešimas spaudai.

4.3.2. Šioje nuomonėje Komitetas neaptaria konkrečių mokslinių tyrimų temų, nes jos išsamiai išnagrinėtos Komiteto nuomonėje dėl programos „Horizontas 2020“. Komitetas pakartoja, kad šiuo klausimu taip pat reikalingas pakankamas svertas poveikis valstybių narių įgyvendinamų programų tikslams.

4.4. Toliau Komitetas apibendrina savo poziciją dėl paramos inovacijoms. Inovacijos dažniausiai kuriamos:

- kaip atsakas į socialinius poreikius ir iššūkius arba siekiant pašalinti trūkumus – tiek techninio, tiek ir socialinio pobūdžio,
- produktų kūrimo arba tobulinimo proceso metu, siekiant gerinti kokybę arba didinti pardavimų apimtį,
- dėl naujų atradimų fundamentaliųjų tyrimų srityje, dėl kurių galima geriau išspręsti anksčiau nustatytas problemas,
- kaip naujų idėjų rezultatas, siekiant sukurti visiškai naujas galimybes, pavyzdžiui, judėjimo (lėktuvai), navigacijos (GPS) arba ryšių palaikymo ir darbo supaprastinimo (internetas),
- siekiant patenkinti anksčiau nenustatytus poreikius,
- kaip mokslinių tyrimų įrankis arba šalutinis produktas. Tai gali būti susiję, pavyzdžiui, su didelio poveikio technologijomis. Ryškiausias pavyzdys gali būti „world-wide-web“, kurį sukūrė Europos mokslinių tyrimų ir mokslinių tyrimų iniciatyvų lyderė CERN⁽¹²⁾, siekdama su Ženevoje įsikūrusiu centru bendradarbiaujantiems universitetams ir mokslinių tyrimų institucijoms perduoti mokslinių tyrimų duomenis ir sujungti juos į mokslinių tyrimų programos tinklą. Deja, Europa nesugebėjo laiku pripažinti ir išnaudoti jo milžiniško ekonominio ir socialinio potencialo. Net ir šiandien neįmanoma jo visiškai įvertinti.

4.5. Tačiau tik įsteigus naujas įmones daugelis šių idėjų gali virsti inovacijomis ir novatoriškais produktais. Todėl viena svarbiausių inovacijų skatinimo politikos funkcijų yra remti tokių įmonių steigimą ir sudaryti palankesnes sąlygas joms kurti ir išgyventi pirmaisiais kritiniais veiklos metais, pavyzdžiui, nuo penkerių iki dešimties metų laikotarpiu.

4.6. Nepaisant to, kad iki šiol žmonių visuomenei inovacijos apskritai buvo naudingos ir iš esmės prisidėjo prie gerovės kūrimo ir konkurencingumo didinimo, tačiau kartais joms kyla didelių socialinių ir ekonominių kliūčių. Dažnai bet kokios naujovės ekonomikos, prekybos, socialinėje ir politikos srityje pirmiausia suvokiamos kaip grėsmė.

4.7. Inovacijos iš tikrųjų gali sukelti didelį ekonominį ar socialinį perversmą, dėl jų gali išnykti tam tikri sektoriai ar įmonės, pradžioje būti panaikintos darbo vietos arba susilpnėti vyraujančių socialinių klasių įtaka; ir tik ilgalaikėje perspektyvoje jos gali visiškai išvysti savo produktyvų ir visai visuomenei naudingą potencialą. Kaip pavyzdžius galima nurodyti mechanines stakles, socialinės partnerystės įdiegimą, genų technologiją, *Google*, *Amazon* arba atsinaujinančiosios energijos naudojimo technologijų įdiegimą. Be to, visuomenės ir ekonomikos gebėjimo prisitaikyti (amortizacijos laikotarpiai) gali nepakakti susidoroti su pernelyg sparčiais dėl inovacijų vykstančiais pokyčiais.

4.8. Dėl su tuo susijusio atskirų visuomenės grupių išreikšto susirūpinimo Komisija pradėjo taikyti⁽¹³⁾ „atsakingų mokslinių tyrimų ir inovacijų“ koncepciją⁽¹⁴⁾. Tačiau atsižvelgdamas į svarius mokslinių tyrimų ir inovacijų pasiekimus, kurie yra šiuolaikinio gyvenimo ir mokslo standartų varomoji jėga ir pagrindas, taip pat ir svarbiausia dirva istorinio Šviečiamosio laikotarpio proceso pasiekimams, kurioje kilo svarbiausios žmonijos mintys ir idėjos dėl žmogaus teisių ir valstybės galios padalijimo, Komitetas mano, kad ši koncepcija yra klaidinanti ir vienpusiška. Todėl jis rekomenduoja iš naujo pagalvoti apie jos poveikį visuomenės nuomonei apie mokslinių tyrimų ir inovacijų vertę.

⁽¹²⁾ <http://home.web.cern.ch/topics/birth-web>

⁽¹³⁾ Pavyzdžiui, www.consider-project.eu

⁽¹⁴⁾ Žr. Europos Komisija „Towards Responsible Research and Innovation in the Information and Communication Technologies and Security Technologies Fields“, ISBN 978-92-79-20404-3.

4.8.1. Savaiame suprantama, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos turi atitikti galiojančius įstatymus ir etikos normas.

4.8.2. Tačiau šis reikalavimas taikomas ir visoms kitoms visuomenės veiklos sritims – medicinai, socialinei sferai, ekonomikai, žurnalistikai, įstatymų leidybai, politikai arba teisei. Todėl Komitetas mano, kad nederėtų atsakingos veiklos koncepcijos aiškiai įtvirtinti tik mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

4.9. Greta šių pagrindinių kliūčių egzistuoja ir didelis skaičius privalomų – Europoje, be to, išskaidytų – taisyklių, kurios kelia daugiausia sunkumų naujų novatoriškų įmonių steigėjams, o prie to prisideda ir sudėtingas finansavimo klausimas.

4.9.1. Todėl Komitetas pakartoja savo rekomendaciją ⁽¹⁵⁾ pradedančiosioms įmonėms, jeigu jos mažesnės už kritinį dydį, nustatyti pereinamąjį laikotarpį ir suteikti veiksmų laisvę. Tai galėtų būti daroma nustatant išlygą dėl išimtinių atvejų, pagal kurią šioms įmonėms šio laikotarpio metu būtų netaikomos visokio pobūdžio administracinės procedūros ir nuostatos, pirmiausia leidžiant joms pademonstruoti savo ekonominį ir technologinį potencialą.

4.10. Kaip nurodyta ankstesnėse nuomonėse, į kurias Komitetas pabrėžtinai atkreipia dėmesį pateikdamas rekomendacijas dėl, pavyzdžiui, socialinių inovacijų, Komitetas ryžtingai remia Komisijos tikslą „stiprinti platesnės apimties inovacijų ekosistemą ir sudaryti tinkamas bendrąsias sąlygas, kurios skatintų Europos įmones kurti ir diegti inovacijas“. Konkrečiai tai reiškia identifikuoti ir pašalinti inovacijų kliūtis.

4.10.1. Tokiu būdu pernelyg išsamios techninės sąlygos ir apribojimai gali tapti kvėpuoti neleidžiančiu apdaru ir inovacijų kliūtimi. Į tai reikėtų atsižvelgti aptariant, pavyzdžiui, išsamius Komisijos efektyvaus energijos naudojimo iniciatyvos reikalavimus.

4.10.2. Šios pastangos turi būti skirtos tikslui – ir ateityje kaip galima geriau ir tvariai užtikrinti gyventojų ir vartotojų gerovę, sveikatą ir saugumą.

4.10.3. Be to, remiantis istoriniais pavyzdžiais, reikėtų patikrinti, ar pernelyg griežtas atsargumo principo aiškinimas, pavyzdžiui, vartotojų apsaugos srityje arba kuriant naujus gydymo metodus, neužgniauš drąsos ieškoti naujų, veiksmingų sprendimų.

4.11. Komiteto nuomone – nepaisant nenuneigiamos Europos pažangos mokslinių tyrimų ir plėtros srityje – siekiant šio tikslo, reikia ne tik baigti kurti vidaus rinką ir Europos mokslinių tyrimų erdvę, bet ir atlikti gilesnę analizę, kodėl Europoje vyrauja daug mažiau inovacijoms palankus klimatas nei, pavyzdžiui, JAV ar kai kuriose Azijos šalyse? Kodėl Google, Microsoft, Facebook arba Monsanto nesusikūrė Europoje? Ar netgi geresnės kokybės Google arba Monsanto, kuris geriau atspindėtų piliečių lūkesčius ir kuriam Europos politika galėtų daryti poveikį?

4.12. Tai, ko reikia, yra esminiai visuomenės pozicijos pokyčiai, kad inovacijos pirmiausia nebūtų laikomos rizika arba netgi grėsme, o būtų vertinamos kaip tolesnės pažangos, papildomų darbo vietų, Europos ekonomikos ir konkurencingumo augimo ir Europos visuomenės modelio kūrimo galimybė. Reikia naujos, geresnės pusiausvyros tarp atsargumo ir ryžtingumo, nedidelės rizikos ir didelių pavojų, reglamentavimo ir veiksmų laisvės.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 11 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁵⁾ OL C 132, 2011 5 3, p. 39.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT). Dabartinė padėtis ir perspektyva“

(COM(2014) 368 final)

(2015/C 230/10)

Pranešėjas: Denis MEYNENT

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 1 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT). Rezultatai ir tolesni veiksmai“

COM(2014) 368 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 19 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 136 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK susipažino su Komisijos pateikta programos REFIT įgyvendinimo dabartine padėtimi. Jis palankiai vertina Komisijos siekį gerinti įgyvendinimo procesą ir priemones. Šiuo klausimu Komitetas primena ankstesnes savo nuomones ⁽¹⁾.

1.2. EESRK pritaria, kad reikia mažinti mažoms, vidutinėms ir labai mažoms įmonėms (poveikio MVĮ tyrimai) ir piliečiams tenkančią naštą, kai yra būdų paprasčiau pasiekti tikslą ir įvykdyti uždavinius, kuriems spręsti buvo parengti teisės aktai. Vis dėlto primena, kad siekiant gero viešojo valdymo būtina turėti atnaujintų ir svarbių duomenų ir informacijos, kad būtų galima parengti, stebėti ir įvertinti politiką.

1.3. EESRK primena, kad taikant principą „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ (angl. *Think Small First*) nesiekama ir negali būti siekiama atleisti labai mažas įmones ir MVĮ nuo teisės aktų taikymo. Rengiant teisės aktus veikiau turi būti atsižvelgiama į tai, kad jie bus taikomi ir mažoms struktūroms, ir siekiama, kad tai netrukdytų įgyvendinti teisės akte apibrėžtus tikslus.

1.3.1. EESRK pabrėžia, kad šis principas neturi prieštarauti bendram interesui, pagal kurį būtina visų pirma užtikrinti piliečių, darbuotojų ir vartotojų apsaugą nuo jiems kylančios rizikos.

1.4. EESRK ypač susirūpinęs, kad trūksta socialinių poveikio vertinimų arba poveikio aplinkai vertinimų ir yra spragų tęstinėje veikloje pasibaigus konsultacijoms. Jis prašo Komisijos užtikrinti didesnę skaidrumą ir paaiškinti, kodėl dėl vienos arba kitos priemonės ar pasiūlymo atliekamas – arba neatliekamas – poveikio ir (arba) *ex post* vertinimas.

1.5. EESRK prašo Komisijos užtikrinti, kad būtų atliekama integruota analizė, kurioje vienodai atsižvelgiama į ekonominį, socialinį ir aplinkos aspektus. Jis mano, kad Komisijos nustatytus tikslus galima pasiekti tik atsižvelgus į šiuos aspektus, taip pat į visiems suinteresuotiesiems subjektams rūpimus klausimus.

1.6. EESRK laikosi nuomonės, kad pažangus reglamentavimas neatleidžia nuo įpareigojimo taikyti teisės aktus dėl piliečių, darbuotojų ir vartotojų apsaugos, lyčių lygybės arba aplinkos apsaugos standartų ir neužkerta kelio juos tobulinti.

1.7. EESRK mano, kad pažangaus reglamentavimo procese turi būti atsižvelgiama į vidaus rinkos socialinį aspektą, kaip numatyta Sutartyje, visų pirma į nacionalinę teisę perkeltant susitarimus, dėl kurių susitarta plėtojant Europos socialinį dialogą.

⁽¹⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 107, OL C 248, 2011 8 25, p. 87 ir OL C 327, 2013 11 12, p. 33.

1.8. EESRK prašo Komisijos geriau atsižvelgti į konsultacijų metu išdėstytas nuomones ir paaiškinti, kaip buvo į jas atsižvelgta arba kodėl tai nepadaryta. Apskritai jis siūlo Komisijai geriau struktūruoti konsultacijas, visų pirma remiantis instituciniu ir atstovavimo pagrindu, pasinaudojant tiek ES, tiek valstybių narių ir regionų lygmeniu jau esamų konsultacinių atstovaujiamųjų organų arba panašių institucijų ištekliais.

1.9. EESRK ketina teigiamai reaguoti į Komisijos bendrą raginimą bendradarbiauti su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene. Jis pasirengęs aktyviau dalyvauti programoje, tačiau neužmiršdamas kitų Europos socialinio dialogo formų.

1.10. EESRK pritartų Komisijos pasiūlymui atlikti *ex post* vertinimus, jei jie bus atliekami po tam tikro laiko. Priešingu atveju programa REFIT piliečiams ir įmonėms taptų nuolatinio teisinio nestabilumo ir netikrumo šaltiniu.

1.11. EESRK mano, kad Komisija yra sukaupusi reikiamą patirtį ir gali pagerinti šį procesą. Jis pritars Komisijos pasiūlymui sukurti naują aukšto lygio grupę, atsakingą už ateityje vykdomus darbus, tik tuo atveju, jei jos veikla turės realios pridėtinės vertės.

2. Svarbiausios Komisijos dokumento nuostatos. „Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT). Dabartinė padėtis ir perspektyva“

2.1. Europos Komisija, atsižvelgdama į ankstesnius savo komunikatus⁽²⁾, susijusius su komunikatais dėl Geresnio reglamentavimo⁽³⁾ ir Pažangaus reglamentavimo, pažymi, kad Europos Sąjungos teisės aktai yra labai svarbūs skatinant ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą.

2.2. Komisija pabrėžia, kad tai teikia didelių lūkesčių tiek įmonėms (vienodos sąlygos ir konkurencingumo skatinimas), tiek piliečiams (jų interesų apsauga, visų pirma sveikatos ir saugos, aplinkos kokybės ir teisė į privatumą srityje).

2.3. Todėl svarbu užtikrinti, kad teisės aktai išliktų paprasti. Juose turi būti numatyta tik tai, ko reikia strateginiams tikslams pasiekti ir išvengti reglamentavimo dubliavimosi.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK remia Komisijos nustatytus bendruosius programos REFIT tikslus ir nurodo savo nuomones⁽⁴⁾, kuriose nagrinėjama programa „Geresnis reglamentavimas“ ir „Pažangus reglamentavimas“, įskaitant nurodytus būdus, kaip patenkinti mažų ir vidutinių įmonių poreikius.

3.2. EESRK pritaria, kad reikia mažinti mažoms, vidutinėms ir labai mažoms įmonėms ir piliečiams tenkančią naštą ir suvaržymus. Iš esmės Komisija turėtų sutelkti dėmesį kokybę, o ne kiekybę ir visų pirma mažinti administracinę naštą, dėl kurios įmonės patiria daug išlaidų, mažėja jų konkurencingumas ir sudaromos kliūtys diegti naujoves ir kurti darbo vietas. Savaimė suprantama, kad tai turi būti daroma atsižvelgiant į tikslą ir uždavinius, kuriems pasiekti buvo nustatyti išipareigojimai.

3.3. Reikia vengti reikalauti pateikti pernelyg daug informacijos, tačiau, siekiant užtikrinti gerą valdymą, būtina turėti svarbiausių duomenų ir informacijos, reikalingų politikai parengti, stebėti ir įvertinti.

⁽²⁾ „ES reglamentavimo kokybė“, COM(2012) 746 *final*, ir „Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT). Rezultatai ir tolesni veiksmai“, COM(2013) 685 *final*.

⁽³⁾ „Trečioji geresnio reglamentavimo Europos Sąjungoje strateginė apžvalga“, COM(2009) 15 *final*; Komisijos komunikatas „Sumanus reguliavimas Europos Sąjungoje“, COM(2010) 543 *final*; Komisijos komunikatas „Pažangus reglamentavimas – atsižvelgti į mažųjų ir vidutinių įmonių poreikius“, COM(2013) 122 *final*.

⁽⁴⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 33, OL C 248, 2011 8 25, p. 87 ir OL C 48, 2011 2 15, p. 107.

3.4. EESRK pritaria Komisijos išreikštai nuomonei, kad teisinio tikrumo ir nuspėjamumo poreikis patvirtina, kad nereikia priimti trumpalaikių sprendimų. Jis iš tiesų mano, kad bet koks teisės aktų persvarstymas turi būti kruopščiai apgalvotas ir atitikti ilgalaikę perspektyvą siekiant užtikrinti nuspėjamumą, teisinį tikrumą ir skaidrumą.

3.5. EESRK primena, kad pagal pažangaus reglamentavimo principą neatleidžiama nuo įpareigojimo taikyti teisės aktus dėl piliečių, darbuotojų ir vartotojų apsaugos („pažangus reglamentavimas neturėtų susilpninti darbuotojų teisių nei sumažinti bazinio lygio apsaugos, visų pirma susijusios su darbuotojų sveikata ir sauga⁽⁵⁾“), taip pat teisės aktus dėl lyčių lygybės arba aplinkos apsaugos standartų. Toks pažangus reglamentavimas turi sudaryti galimybę keisti ir tobulinti.

3.6. Šiuo požiūriu EESRK palankiai vertina tai, jog Komisija dar kartą pabrėžia, kad programoje REFIT neabejojama nustatytais strateginiais tikslais ir neketinama neatsižvelgti į piliečių, vartotojų, darbuotojų sveikatą ir saugą arba aplinką. Tačiau EESRK pabrėžia, kad siekiama ne tik išvengti neigiamo poveikio piliečių sveikatai, bet ir imtis veiksmų, kurie atitiktų bendrą interesą ir užtikrintų tinkamą piliečių apsaugą nuo bet kokios jiems kylančios rizikos, nepaisant to, ar ji būtų, ar nebūtų susijusi su jų sveikata. Panašų susirūpinimą išreiškė 2014 m. birželio 26–27 d. Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas savo 2014 m. vasario 4 d. sesijoje⁽⁶⁾.

3.7. EESRK mano, kad pažangaus reglamentavimo procese turi būti atsižvelgiama į vidaus rinkos socialinį aspektą, kaip numatyta Sutartyje, visų pirma į nacionalinę teisę perkeltant socialinių partnerių susitarimus, dėl kurių susitarta plėtojant Europos socialinį dialogą.

3.8. EESRK manymu, REFIT įgyvendinimas turi būti ES, valstybių narių, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų tikslas, kaip nori Komisija. Labai svarbu sukurti pasitikėjimą ir užtikrinti, kad nekiltų jokių neaiškumų dėl programos tikslų. Kai kurios skelbtos arba priimtose priemonės⁽⁷⁾ iš tiesų jau sukėlė kai kurių suinteresuotųjų subjektų ir piliečių nepasitikėjimą.

3.9. EESRK mano, kad Komisijos nustatytus tikslus galima pasiekti tik atsižvelgus į visiems suinteresuotiesiems subjektams rūpimus klausimus.

4. Programos įgyvendinimas

4.1. EESRK susipažino su programos REFIT įgyvendinimo dabartine padėtimi. Jis ypač palankiai vertina tai, kad Komisija siekia šią padėtį pagerinti ir šiuo tikslu surengti konsultacijas dėl poveikio vertinimų ir dėl paties konsultacijų proceso. Iš tiesų labai svarbu, kad nebūtų kritikuotini programos horizontalieji elementai.

4.2. Vienu metu atliekami *ex post* ir poveikio vertinimai gali lemti tik tai, kad nebus veiksmingai taikomos demokratiškai priimtose taisyklės. EESRK pritartų Komisijos pasiūlymui atlikti *ex post* vertinimus, jei jie bus atliekami po tam tikro laiko. Atlikti *ex post* vertinimą iš esmės prasminga tik praėjus tam tikram metų skaičiui nuo reglamento perkėlimo į nacionalinę teisę ir jo *ex post* vertinimo. Priešingu atveju programa REFIT piliečiams ir įmonėms taptų nuolatinio teisinio nestabilumo ir netikrumo šaltiniu.

4.3. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija ne kartą atkreipė dėmesį į būtinybę įtraukti socialinius partnerius, pilietinę visuomenę ir MVĮ. Komitetas pažymi, kad iki šiol tai buvo veikiau tik deklaruojama, o ne tapę struktūruota praktika, kurios tikslas aptarti pateiktus pasiūlymus ir į juos atsižvelgti.

⁽⁵⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 33.

⁽⁶⁾ 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento pranešimas dėl „ES reglamentavimo kokybės, subsidarumo ir proporcingumo“. **19-oji ataskaita dėl geresnės teisėkūros (2011 m.)**“, kurioje ne tik pabrėžiama, kad teisės aktai turėtų būti paprasti, efektyvūs ir veiksmingi, būti lengvai suprantami ir prieinami mažiausiomis sąnaudomis, bet ir nurodoma, kad „*naujųjų reglamentų dėl MVĮ ar dėl stambių bendrovių poveikio vertinimas neturi būti nei darbuotojų diskriminacijos dėl juos įdarbinančių bendrovių dydžio priežastis, nei dėl to turi būti pažeidžiamos darbuotojų pagrindinės teisės, įskaitant teisę į informaciją ir konsultacijas, ar blogėti jų darbo sąlygos, gerovė darbe ir pažeidžiamos teisės į socialinę apsaugą, nei dėl to turi būti trukdoma tobulinti šias teises ar jas užtikrinti darbo vietoje atsižvelgiant į esamą ir naują riziką, susijusią su darbu*“.

Savo ruožtu 2014 m. birželio 26–27 d. Europos Vadovų Taryba nurodo, kad „Komisijos, kitų ES institucijų ir valstybių narių prašoma toliau įgyvendinti programą REFIT siekiant plataus užmojo rezultatų, atsižvelgiant į vartotojų ir darbuotojų apsaugos, taip pat sveikatos ir aplinkos aspektus“.

⁽⁷⁾ Visų pirma susijusios su *Reach*, aplinka, sveikatos ir darbo saugos *acquis*, nėsčių darbuotojų apsauga ir geresnėmis galimybėmis pasinaudoti vaiko priežiūros atostogomis, sveikata ir darbo sauga kirpyklose, raumenų ir kaulų sistemos sutrikimais, kancerogenų arba mutagenų poveikiu, tachografais, darbo laiku, darbu ne visą darbo dieną, laikinu darbu, informavimu ir konsultavimu, informacija apie darbo sutartis, maisto produktų ženklinimu arba aplinkos apsauga, vaistų vartojimo instrukcijomis, pareiga teikti informaciją apie finansinių paslaugų sąnaudas.

4.3.1. Be to, EESRK laikosi nuomonės, kad pilietinei visuomenei atstovaujančių struktūrų, profesinių sąjungų ir MVĮ dalyvavimas ir konsultavimasis su jomis tam tinkamiausiais būdais yra būtinas.

4.4. Dėl poveikio vertinimų

4.4.1. 2012 m. ir 2013 m. Komiteto poveikio vertinimų ataskaitos⁽⁸⁾ rodo, kad procese yra spragų ir dedamos pastangos jam gerinti.

Visų pirma pabrėžta, kad:

- daugelyje poveikio vertinimų tinkamai neatsižvelgta į įvairiose konsultacijose išreikštas nuomones ir apie jas užsimenama neaiškiai,
- būtina toliau dėti pastangas, visų pirma atsižvelgti į tikrai alternatyvias galimybes (aiškumas, pagrindimas ir proporcingumas) ir pateikti pakankamai išsamią informaciją apie visus galimus variantus (o ne tik apie tą, kuriam teikiama pirmenybė),
- susirūpinimą kelia ne tik socialinio poveikio (teigiamo arba neigiamo) vertinimo kokybė, bet ir poveikio aplinkai vertinimo taikymo sritis ir turinio išsamumas,
- būtina atlikti esamų ES teisės aktų ir programų *ex post* vertinimus,
- pirmenybę teikia integruotam ekonominio, socialinio poveikio ir poveikio aplinkai vertinimui.

4.4.2. Savo 2013 m. ataskaitoje Poveikio vertinimo valdyba atkreipia dėmesį, kad smarkiai sumažėjo nuomonių, kuriose nagrinėjamas poveikis MVĮ ir labai mažoms įmonėms. Tai galima paaiškinti tuo, kad Komisija geriau į jas atsižvelgia, visų pirma taikydama labai mažoms įmonėms vadinamąją atvirkštinę prievolę įrodyti. Poveikio vertinimo valdyba pabrėžia, kad palyginti su 2012 m. labai padaugėjo (30 %) konkurencingumą tiriančių poveikio vertinimų. Tačiau konsultacijų metu dar kartą atkreiptas dėmesys į skaidrumo trūkumą informuojant apie išreikštas nuomones ir kritines pastabas, taip pat į būtinybę paaiškinti, kaip atsižvelgta į susirūpinimą keliančius klausimus.

4.4.3. EESRK džiaugiasi, kad Komisija ir Poveikio vertinimo valdyba siekia pagerinti proceso kokybę. Jis pažymi, kad labiau nei anksčiau atsižvelgiama į poveikio MVĮ ir labai mažiems subjektams vertinimus, o tai atitinka ankstesnes Komiteto nuomones dėl Smulkiųjų verslo akto (angl. *Small Business Act*), principo „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ (*Think Small First*) ir poveikio MVĮ tyrimų. EESRK pabrėžia, kad šios pastangos turi būti tęsiamos. Jis primena, kad principu „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ nesiekama ir negali būti siekiama atleisti labai mažas įmones ir MVĮ nuo teisės aktų taikymo. Veikiausiai siekiamas rengiant teisės aktus atsižvelgti į tai, kad jie bus taikomi ir mažoms struktūroms, užtikrinant, kad nebus trukdoma įgyvendinti teisės akte apibrėžtus tikslus. EESRK pabrėžia, kad šių principų taikymas negali būti priežastis nustatyti teisės akto taikymo sritį atsižvelgiant tik į įmonės dydį nei prieštarauti bendram interesui, pagal kurį būtina visų pirma užtikrinti piliečių, darbuotojų ir vartotojų apsaugą nuo jiems kylančios rizikos.

4.4.4. Be to, EESRK yra labai susirūpinęs dėl kai kurių pirmiau nurodytų teiginių. Jis pažymi, kad, be ekonominio, socialinio poveikio ir poveikio aplinkai vertinimų, nagrinėjama nemažai kitų aspektų⁽⁹⁾, nors, Poveikio vertinimo valdybos manymu, socialinio poveikio ir poveikio aplinkai vertinimų kokybė kartais yra nevisiškai tinkama. Todėl EESRK norėtų būti tikras, kad Komisija turi galimybę atlikti visus šiuos vertinimus vienu metu ir kad tai neturės neigiamo poveikio norimai kokybei, pusiausvyrai, tikslams, vertinimo priemonėms ir parametrams.

4.4.5. Galiausiai, neaišku, kodėl neatliekami kai kurių projektų arba pasiūlymų, visų pirma *Ecofin* dokumentų (dviejų dokumentų rinkinio, šešių dokumentų rinkinio), poveikio vertinimai, ir tai stiprina kai kurių suinteresuotųjų šalių įspūdį, kad procesas yra labiau orientuotas į ekonominius (ir konkurencingumo), o ne į kitus aspektus. Kaip pabrėžė Komisija, supaprastinimo tikslą turi paremti ir jam pritarti visi ir jis turi būti grindžiamas aiškiais ir patikimais vertinimais.

⁽⁸⁾ IAB Report 2012, IAB Report 2013.

⁽⁹⁾ Visų Komisijos svetainėje pateiktų dokumentų dėl poveikio vertinimo (anglų kalba) sąrašas: *Commission Impact Assessment Guidelines* (January 2009) *Guidelines; Annexes 1–13*; kiti susiję GD dokumentai: *Operational Guidelines to Assess Impacts on Micro-Enterprises* (Generalinis sekretoriatas + Įmonių ir pramonės GD); *Operational Guidance for Assessing Impacts on Sectoral Competitiveness within the Commission Impact Assessment System – A „Competitiveness Proofing“ Toolkit for use in Impact Assessments*; *Operational Guidance on taking account of Fundamental Rights in Commission Impact Assessments*; *Assessing Social Impacts*; *Assessing Territorial Impacts*; *Operational guidance on how to assess regional and local impacts within the Commission Impact Assessment System*.

4.4.6. Todėl EESRK prašo Komisijos:

- skaidriau informuoti ir paaiškinti priežastis, dėl kurių prašoma arba neprašoma atlikti vienų ar kitų priemonių ar pasiūlymų poveikio vertinimą,
- užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į bendrą interesą,
- imtis veiksmų siekiant tolygiai ir integruotai atsižvelgti į tris aspektus (ekonominį, socialinį ir aplinkos) ir užtikrinti šio lygmens vertinimų kokybę,
- geriau atsižvelgti į konsultacijų metu išsakytą nuomonę ir paaiškinti, kaip į jas buvo atsižvelgta arba kodėl tai nepadarėta.

4.4.7. EESRK apgailestauja, kad Europos Komisijos komunikate nėra aiškiai minimas jo, kaip pilietinei visuomenei atstovaujančio patariamojo organo, priimančio nuomones dėl įvairių svarbiausių ES teisės aktų klausimų, vaidmuo. Komitetas ketina teigiamai reaguoti į bendresnį Komisijos raginimą socialiniams partneriams bendradarbiauti ir yra pasirengęs aktyviau bendradarbiauti siekiant gerinti procesą šiuo tikslu surengiant konsultacijas arba perduodant patirtį.

4.5. Dėl konsultacijų proceso

4.5.1. Komisija pabrėžia labai svarbų konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais vaidmenį šiame procese, tačiau ne visada atsižvelgiama į jų rezultatus. Be to, atsakymų skaičius Komisijos inicijuotose atvirose konsultacijose, respondentų atstovaujamo klausimas, taigi ir kartais nelabai reprezentatyvūs atsakymai lemia prastėjančią šio proceso kokybę. EESRK kelia klausimą, ar taip yra ne todėl, kad rengiama vis daugiau konsultacijų, ir ar tai nesusiję su laiku, personalu ir ištekliais, kurie reikalingi pagrįstam atsakymui pateikti. Be to, klausimai kartais formuluojami taip, kad tarsi aiškus atsakymas, todėl gali kilti abejonių dėl proceso objektyvumo ir nešališkumo.

4.5.2. Būtent konsultacijomis yra grindžiami kokybiški teisės aktų pasiūlymai, kurių pagrindą sudaro įtikinami duomenys. Tinkamas konsultavimasis su įmonėmis, visų pirma su MVĮ ir jų atstovais, ankstyvuojų etapu, leistų priimti faktine analize, patirtimi ir suinteresuotųjų subjektų, kuriems skirti teisės aktai ir kurie juos įgyvendins, nuomone grindžiamus sprendimus. Tai pasakytina apie įvairias piliečiams (darbuotojams, socialiai remtiniams asmenims, vartotojams ir t. t.) atstovaujančias organizacijas.

4.5.3. EESRK prašo absoliučią pirmenybę teikti socialiniams partneriams ir atitinkamoms tarpinėms organizacijoms. Tiesioginis ir individualus konsultavimasis su MVĮ ir vartotojais pasirodė esąs neveiksmingas, juokingas ir nereprezentatyvus. Be to, susijusioms organizacijoms turi būti suteikta reali galimybė dalyvauti rengiant konsultacijas ir klausimynus.

4.5.4. Todėl EESRK kelia klausimą, ar ne geriau šias konsultacijas struktūruoti instituciniu ir reprezentatyviu pagrindu pasinaudojant esamų konsultacinių organų ištekliais ir prireikus kuriant kitus, jei kiltų toks poreikis.

4.5.5. EESRK siūlo konsultacijas vykdyti pasitelkiant ir ES, ir valstybių narių lygmeniu egzistuojančias atstovaujamasias struktūras ir pažymi, kad, jei tokių struktūrų nėra, jas gali atstoti esamos konsultacinės struktūros.

4.5.6. EESRK rekomenduoja pasinaudoti Europos darbdavių federacijų, įmonių, profesinių sąjungų ir NVO patirtimi ir galimybėmis ir patikėti jiems taip pat patikėti rengti reikiamas apklausas ir tyrimus, o ne vien kreiptis į privačius konsultantus.

4.5.7. Bet kuriuo atveju EESRK yra pasirengęs priimti atsakomybę šioje srityje, tačiau neužmiršti kitų Europos socialinio dialogo formų.

5. Konkrečios pastabos

5.1. EESRK mano, kad programa REFIT turėtų būti plataus užmojo ir kartu paprasta, aiški ir skaidri.

5.2. Didinant darbotvarkių ir programų skaičių („Geresnis reglamentavimas“, „Pažangus reglamentavimas“, „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ ir t. t.) kilo tam tikra painiava.

Reikėtų aiškiai nurodyti šių programų ir projektų eiliškumą pagal svarbą ir jų sąveiką, kad visuomenė suprastų, kam jie skirti.

5.3. Užtikrinti veiksmų skaidrumą trukdo tai, kad procese dalyvauja vis daugiau struktūrų, konsultavimo ir pasiūlymų nagrinėjimo įstaigų.

5.4. Dėl to paties efektyvumo ir skaidrumo trūkumo ir atsižvelgiant į esamus mechanizmus, įskaitant Europos Parlamento lygmeniu, EESRK pritaris Komisijos pasiūlymui sukurti naują aukšto lygio grupę, atsakingą už ateityje vykdomus darbus, tik tuo atveju, jei jos veikla turės realios pridėtinės vertės. Komitetas mano, kad Komisija yra sukaupusi reikiamą patirtį ir gali pagerinti šį procesą.

5.5. EESRK pažymi, kad, Komisijos manymu, poveikio vertinimai turėtų būti atliekami visais teisėkūros proceso etapais, įskaitant teisės aktų leidėjams pateikus pakeitimus. Sistemoje, kurioje yra trys teisės aktų leidėjai ir pagal kurią privalu siekti kompromiso, neatrodo tikslinga vienam iš jų suteikti galimybę priimti galutinį sprendimą dėl poveikio vertinimo (pavojus iškreipti Sutartyje nustatytas sprendimų priėmimo taisykles).

5.6. EESRK taip pat atkreipia dėmesį, kad REFIT programos tikslas taip pat apima ir ES teisės taikymą. Komisijos poveikio vertinimo gairėse taip pat numatyta apsvastyti, ar tam tikrais atvejais kilusios problemos negalima išspręsti veiksmingai taikant teisės aktus.

5.7. EESRK palankiai vertina Komisijos pastangas remti ir stebėti veiksmingą direktyvų perkėlimą į valstybių narių teisę. Jis atkreipia dėmesį į teiginius, išdėstytus 30-oje metinėje ES teisės taikymo kontrolės ataskaitoje⁽¹⁰⁾. Šioje ataskaitoje minima, kad ypač daug vėlavimo ir pažeidimų yra aplinkos, transporto ir mokesčių srityse. EESRK nerimauja dėl to, kad 2012 m. problemos iš esmės susijusios su (nurodyta mažėjančia tvarka): transporto, sveikatos, vartotojų reikalų, aplinkos, vidaus rinkos ir paslaugų sritimis.

5.8. EESRK iš esmės mano, kad nuolat kuriam nors sektoriui taikant išimtis valstybėms narėms sudaroma galimybė pačioms pasirinktinai rengti nacionalinius teisės aktus; dėl to teisėkūra gali tapti sudėtingesnė, vidaus rinkoje padidėti teisinis netikrumas ir neapibrėžtumas. EESRK primena, kad savo ankstesnėse nuomonėse prašė, kai tikslinga, sistemingiau naudoti reglamento priemonę, kadangi ji ne tik užtikrintų didesnę teisinę tikrumą, bet ir padėtų iš dalies išspręsti šią problemą.

5.9. EESRK primena savo ankstesnes nuomones dėl perteklinio reglamentavimo (angl. *gold-plating*) ir pažangaus reglamentavimo, kuriose jis reikalavo geresnės priimamų teisinių dokumentų kokybės. Jis mano, kad būtina šioje srityje ir toliau dėti pastangas siekiant veiksmingai įgyvendinti Europos Sąjungos užsibrėžtus politinius tikslus.

5.10. EESRK taip pat primena, kad tam tikrais atvejais savireguliacija ir (arba) bendras reguliavimas gali būti veiksminga arba naudinga papildoma teisėkūros priemonė, tačiau ji turi būti deramai taikoma remiantis aiškia, gerai apibrėžta teisės aktų sistema, be kita ko, grindžiama skaidrumo, nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės principais.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/eu_law/docs/docs_infringements/annual_report_30/com_2013_726_lt.pdf.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES veiksmų planas siekiant iš naujo sutarti dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“

[COM(2014) 392 final]

(2015/C 230/11)

Pranešėjas: Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. liepos 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES veiksmų planas siekiant iš naujo sutarti dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“

COM(2014) 392 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 19 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 144 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pritaria bendrai Komisijos programai, kuria siekiama priimti:

- kovos su intelektinės nuosavybės pažeidimais Europos Sąjungoje veiksmų planą. Šiame veiksmų plane pateiktos priemonės, kuriomis siekiama įgyvendinant Europos Sąjungos INT apsaugos politiką dėmesį sutelkti į komercinio masto pažeidimus laikantis lėšų sekimo principo (angl. *follow the money*) ir
- Intelektinės nuosavybės teisių (INT) apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse strategiją, kurios tikslas nustatyti tarptautinius principus analizuojant pastarojo meto pokyčius ir pateikiant pasiūlymus pagerinti Komisijos turimas veiklos priemones, kad būtų galima trečiasias šalis paskatinti taikyti griežtesnius intelektinės nuosavybės standartus ir panaikinti prekybą suklastotomis prekėmis,

kadangi intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai yra visuotinė problema ir jį reikia naikinti visuminėmis priemonėmis.

1.2. EESRK remia veiksmų plano tikslą kovoti su komercinio masto INT pažeidimais, kadangi jie atgraso nuo investicijų į inovacijas ir stabdo tvarių darbo vietų kūrimą Europos Sąjungoje, dėl jų negaunamos mokestinės pajamos.

1.3. EESRK atkreipia dėmesį į vis stiprėjantį Vidaus rinkos derinimo tarnybos (VRDT, angl. OHIM) vaidmenį rengiant ir įgyvendinant Europos Komisijos INT skatinimo ir gynimo strategijas, taip pat remia veiksmų plane siūlomą daugelį tikslinių grupių aprėpiančių požiūrį.

1.4. EESRK remia pragmatišką Komisijos požiūrį t. y. sprendimą pirmenybę teikti tokioms priemonėms kaip lėšų sekimo principas ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas.

1.5. EESRK galėtų palankiai vertinti Komisijos daugelį tikslinių grupių aprėpiančių požiūrį, su sąlyga, kad bus geriau apibrėžti tikslai ir patikslinti jų kiekybiniai ir kokybiniai aspektai; jis visų pirma teigiamai vertina Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centro (toliau – stebėsenos centras) komunikacijos kampanijas, skirtas informuoti apie ITN pažeidimo pasekmes ne tik jaunimą⁽¹⁾, bet ir teisėjus ir praktikuojančius teisininkus⁽²⁾.

⁽¹⁾ <https://oami.europa.eu/ohimportal/fr/web/observatory/news/-/action/view/1251336>

⁽²⁾ Vidaus rinkos derinimo tarnybos (VRDT) seminaras **teisėjams klastojimo ir pinigų plovimo klausimais, 2014 m. spalio 16–17 d.** <https://oami.europa.eu/ohimportal/fr/web/observatory/news/-/action/view/1574263>. Taip žr. OL L 354, 2013 12 28 ir COM (2014) 144 final.

1.6. EESRK palankiai vertina Komisijos MVĮ skiriamą dėmesį, t. y. siekį sudaryti palankesnes sąlygas naudotis teisinėmis procedūromis, taip pat remia Europos projektą IPorta, pagalbos MVĮ sistemą⁽³⁾, kuri padeda spręsti INT apsaugos klausimus ir nacionalinės pagalbos koordinavimo klausimus.

1.7. EESRK ragina Komisiją užtikrinti visoms Europos įmonėms, nepriklausomai nuo jų dydžio, galimybes, įskaitant ir finansines, naudotis veiksmingomis INT apsaugos priemonėmis.

1.8. Tačiau apgailestauja, kad Komisijos strategijoje numatytos tik ne teisėkūros procedūra priimtose priemonės ir net nenurodytos galimybės įvertinti ir persvarstyti esamas teisėkūros priemones. Šiuo klausimu EESRK pabrėžia, kad Komisija galėjo imtis platesnio užmojo veiksmų ir atsižvelgti į šį aspektą.

1.9. Be to, Komitetas nepitaria Komisijos skiriamam pernelyg dideliu vaidmeniui savanoriškų europinių schemų, savanoriškų susitarimų memorandumų įgyvendinimui ir gerosios patirties taikymui su klastojimu ir piratavimu susijusiose srityse.

2. Bendrosios pastabos

2.1. ES veiksmų plane „Siekiant iš naujo sutarti dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“ pasiūlyta dešimt konkrečių veiksmų, kaip pereiti prie naujos politikos, kurios tikslas parengti ir taikyti kovos, visų pirma su komercinio masto INT pažeidimais, priemonės. Šie pažeidimai daro didžiausią žalą ir kvototi su jais yra svarbus ES uždavinys, kadangi jie atgraso nuo investicijų į inovacijas ir stabdo tvarių darbo vietų kūrimą, dėl jų nesurenkamos mokesstinės pajamos.

2.2. Šiose naujose priemonėse, kurios kol kas yra ne teisėkūros procedūra priimtose, siūlomi veiksmai, grindžiami lėšų sekimo principu, kuriuo siekiama „komercinio masto“ pažeidėjams neleisti skatinti pirkti ir pardavinėti INT pažeidžiančius produktus ir atkirsti juos nuo pajamų srautų.

2.3. Šioje nuomonėje aptariamame Komisijos komunikate pateiktu ES veiksmų planu „Siekiant iš naujo sutarti dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo“ ir strategija dėl intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse siekiama bendrų tikslų:

- i) visomis priemonėmis efektyviai atgrasyti ir trukdyti pateikti vidaus rinkai ir platinti trečiųjų šalių INT pažeidžiančius produktus,
- ii) skatinti investavimą, ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą nuo intelektinės nuosavybės (IN) priklausančiuose sektoriuose, kurie labai svarbūs mūsų šalių ekonomikai.

2.4. Pasiekti, kad vartotojams ir gamintojams vis labiau rūpėtų INT pažeidimų pasekmės, pavyzdžiui, organizuojant diskusijas ir informavimo kampanijas, yra taip pat svarbus šio proceso uždavinys.

2.5. Europos lygmeniu veiksmus įgyvendins Komisija, kai tinka, bendradarbiaudama su Vidaus rinkos derinimo tarnyba (VRDT), kurioje nuo 2012 m. birželio mėn. veikia stebėsenos centras⁽⁴⁾. 2013 m. lapkričio 25 d. paskelbtas stebėsenos centro tyrimas⁽⁵⁾ parodė, kad respondentams, ypač jaunesniems, nerūpi, kokią poveikį INT pažeidimai daro IN grindžiamų darbo vietų išsaugojimui ir kūrimui. Jis taip pat parodė, kad jaunieji europiečiai mano, jog IN struktūra didžia dalimi naudinga didelėms bendrovėms.

2.6. Taigi, Komisija nusprendė laikytis daugelį tikslinių grupių aprėpiančio požiūrio ir išanalizuoti, kodėl skaitmeninė karta vis labiau vaikosi INT pažeidžiančių produktų. Dalis šios strategijos skirta stebėsenos centro plėtojamos komunikacijos priemonėms, kurių tikslas – didinti Sąjungos piliečių informuotumą apie INT pažeidimų poveikį darbo vietoms ir ekonomikai.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

⁽⁴⁾ 2012 m. balandžio 19 d. Reglamentu (ES) Nr. 386/2012 Vidaus rinkos derinimo tarnybai pavedamos įvairios užduotys, kuriomis siekiama palengvinti ir palaikyti nacionalinių institucijų, privačiojo sektoriaus ir ES institucijų veiklą kovoje su INT pažeidimais. Į tas užduotis neįtrauktas nei dalyvavimas atskirose operacijose arba tyrimuose, kuriuos atlieka nacionalinės institucijos, nei klausimai, kuriems taikoma Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo III dalies V antraštinė dalis, pavyzdžiui, bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose ir policijos bendradarbiavimas.

⁽⁵⁾ Žr. interneto svetainėje oami.europa.eu. Tyrimas buvo pagrįstas literatūros apžvalga, kokybiniu tyrimu, kuriame dalyvavo 250 europiečių nuo 15 iki 65 metų, ir kiekybiniu tyrimu, kuriame savo nuomonę per telefoninius interviu pareiškė daugiau nei 26 000 europiečių.

3. Konkrečios pastabos

3.1. Komisija kol kas nepateikia išsamaus šių priemonių turinio, tačiau užtikrina, kad surengs konsultaciją dėl ne teisėkūros procedūra priimtų priemonių, grindžiamų lėšų sekimo principu, kurio tikslas komercinio masto pažeidėjams neleisti skatinti pirkti ir pardavinėti INT pažeidžiančius produktus ir atkirsti juos nuo pajamų srautų. Šios priemonės bus rengiamos skaidriai ir atsakingai, kad būtų galima veiksmingai kovoti su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais.

3.2. Procesui sustiprinti bus vykdomas Europos valdžios institucijų bendradarbiavimas ir rengiamos diskusijos ir (arba) derybos su trečiosiomis šalimis. Visų pirma bus siekiama „visomis priemonėmis efektyviai atgrasyti ir trukdyti pateikti ES rinkai ir platinti INT pažeidžiančius produktus“ į ES ir trečiųjų šalių rinkas.

3.3. Šių *ne teisėkūros procedūra priimtų priemonių* įgyvendinimas priklausys nuo suinteresuotųjų subjektų geros valios, nebus priimanamos naujos teisėkūros priemonės, o remiamasi jau sukurtomis. Šių suderintų sprendimų privalumas yra tas, kad jie gali būti greitai įgyvendinti. Tokios prevencinės priemonės padės sustiprinti civilinių teisių gynimo procedūrų veiksmingumą teismuose skundų nagrinėjimo veiksmingumą civiliniuose teismuose. Tačiau šį tikslą pavyks pasiekti, jei minėtos priemonės bus rengiamos skaidriai ir atsižvelgiant į susijusius viešuosius interesus.

3.4. EESRK mano, kad savireguliacijos forma, apsiribojanti savanoriškais susitarimais arba gerąja praktika, negalės pakeisti teisėkūros veiksmų srityse, kuriose būtinas veiksmingas reglamentavimas.

4. Komercinio masto sąvoka

4.1. Sąvoka „komercinis mastas“, kuri susijusi su Komisijos veiksmų plane nerodytomis priemonėmis, yra gerokai platesnė, nei gali atrodyti. Veiksmų plane mažai kalbama šiuo klausimu, tačiau EESRK pabrėžia, kad ši sąvoka vartojama Sąjungos *acquis* ir kad ja remiantis galima sustiprinti draudžiamąsias priemones ir civilines sankcijas.

4.2. EESRK pabrėžia, kad sąvoka „komercinis mastas“ gali apimti veiksmus, kurie nebūtinai vykdomi komerciniais tikslais.

4.3. Ši sąvoka vartojama Direktyvoje 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo ⁽⁶⁾ ir yra pagrindas naudotis tam tikromis civilinėmis teisių gynimo procedūromis. Pavyzdžiui, „komercinio masto“ kriterijus leidžia nacionaliniam teismui nurodyti imtis atsargumo priemonių: areštuoti įtariamo pažeidėjo kilnojamąjį ar nekilnojamąjį turtą, įskaitant banko sąskaitų ir kito turto išaldymą (Direktyvos 9 straipsnio 2 dalis). Kai kuriose valstybėse narėse šiuo kriterijumi naudojama kaip prielaida skirti baudžiamąsias sankcijas, nors tai nenumatyta Sąjungos *acquis*.

4.4. Kitose ES teisėkūros priemonėse vartojamos panašios į „komercinio masto“ sąvokos, pavyzdžiui, Direktyvoje 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo ⁽⁷⁾ pateikiamos sąvokos „komercinis pobūdis“, „komerciniai tikslai“, „tiesioginė ar netiesioginė ekonominė ar komercinė nauda“ ar „komercinis naudojimas“.

1998 m. spalio 13 d. Direktyvos 98/71/EB dėl teisinės dizaino apsaugos ⁽⁸⁾ 13 straipsnio „Teisės į dizainą suteikiamų teisių apribojimas“ 1 dalies a punkte nurodoma: „registruotos teisės į dizainą suteikiamomis teisėmis nesinaudojama, jeigu veiksmai atliekami: savo poreikiams tenkinti ir nekomerciniais tikslais“.

4.5. Apibendrinant galima daryti išvadą, kad kiekvienu atskiru atveju sprendimą priima teisėjas, nors ir rizikuojama sukurti nenuoseklų, nesuderintą, taigi ir ginčytiną teismų praktiką.

4.6. Komisijos tarnybos, pripažindamos šios sąvokos dviprasmiškumą ir dėl to kylantį teisinį netikrumą, paragino stebėsenos centrą kaupti nacionalinių teismų praktikos, susijusios su INT pažeidimais, pavyzdžius, kad būtų galima, be kita ko, patikslinti minėtą sąvoką. Be to, šių metų vasarą paskelbus universitetams skirtą kvietimą pareikšti susidomėjimą, kurio tikslas išanalizuoti ekonomines intelektinės nuosavybės sąvokas, 2014 m. rugsėjo 19 d. buvo surengtas pirmasis ekonomikos seminaras. Seminare kai kurie specialistai diskutavo dėl praktinio sąvokų „komercinis mastas“ ir „komerciniai tikslai“ vartojimo IN pažeidimų kontekste ⁽⁹⁾ ir dėl galimo jų aiškinimo žvelgiant iš ekonominių pozicijų.

⁽⁶⁾ Žr. OL L 195, 2004 6 16, p. 16.

⁽⁷⁾ Žr. OL L 167, 2001 6 22, p. 10.

⁽⁸⁾ Žr. OL L 289, 1998 10 28, p. 28.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/workshops/140919-workshop_en.pdf

4.7. Atsižvelgiant į šių diskusijų svarbą, EESRK norėtų, kad Komisijos tarnybos išanalizuotų šį klausimą ir pateiktų savo išvadas suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant pilietinę visuomenę.

5. Lėšų sekimo principas

5.1. Komunikate siūlomi veiksmai apima internetinę prekybą, ir platinimo tinklus. Jie susiję su skaitmeniniais ir neskaitmeniniais produktais, INT pažeidimais, kurie trukdo tokius produktus kurti, skatinti pirkti, platinti ir naudoti. Lėšų sekimo principo tikslas atgrasinti pažeidėjus prekiauti INT pažeidžiančiais produktais.

5.2. Šio principo taikymas užtikrins, kad visi didelės pridėtinės vertės IN grandinės dalyviai imsis būtinų išankstinių priemonių, kad išsaugotų savo konkurencingumą rinkoje. Pagrindinis šių rinkų tikslas ir toliau turi būti inovacijos, kuriomis skatinamos investicijos į kūrybinę ir išradimų veiklą.

5.3. Tai turėtų sustiprinti pasitikėjimą skaitmeninėmis rinkomis ir padėti platinti konkurencingus IN požiūriu didelę pridėtinę vertę turinčius produktus, taip pat skatinti šių rinkų augimą ir klestėjimą. Siekiama nuo į sankcijas ir į nuostolių, patirtų dėl INT pažeidimų, atlyginimą orientuotos intelektinės nuosavybės politikos pereiti prie labiau prevencinio ir įtraukaus požiūrio, kuris vidaus rinkos vartotojams užtikrintų plačią ir įvairią didelės IN pridėtinės vertės produktų pasiūlą.

5.4. Komisija siūlo kas dveji metai skelbti šios politikos įgyvendinimo ataskaitą. EESRK primygtinai reikalauja, kad pirmojoje ataskaitoje būtų pateikti patikimi rodikliai ir kad ji būtų paskelbta laiku.

5.5. Didinti mokėjimo paslaugų saugumą, numatant galimybę pateikti skundą tais atvejais, jei asmuo netyčia įsigyja padirbtą prekę – tai taip pat vienas būdų užtikrinti geresnę vartotojų apsaugą ir sustiprinti jų pasitikėjimą vidaus rinka. Komisija šiuo klausimu ketina surengti viešą konsultaciją dėl vartotojų apsaugos sistemų poveikio kovai su komercinio masto INT pažeidimais.

5.6. Atsižvelgiant į glaudų abiejų Komisijos iniciatyvų tarpusavio ryšį ir į lėšų sekimo principo svarbą, EESRK pageidautų, kad Komisija pradėtų plataus masto konsultaciją dėl ypač svarbaus klausimo – vartotojų apsaugos užtikrinimo mokėjimo paslaugų sektoriuje ir joje aptartų taip pat ir lėšų sekimo principo klausimą.

5.7. EESRK taip pat ragina Komisijos tarnybas konsultuotis su ekonominės veiklos vykdytojais, kad sužinotų, kaip jie apskaičiuoja dėl pažeidėjų gaunamo pelno patirtus nuostolius padirbtų prekių atvejais⁽¹⁰⁾.

6. MVĮ

6.1. Kai kuriose valstybėse narėse intelektinės nuosavybės klausimas nėra svarbus daugiau nei pusei MVĮ (54 %) arba tai joms yra žinoma sritis (46 %), tačiau manoma, kad tai yra brangiai kainuojantis, sudėtingas ir ilgas procesas. Stebina, kad tokia padėtis vyrauja žinių ekonomikoje, kurioje labai svarbūs tapo nematerialūs elementai: žinios, reputacija, dizainas ar ženklas⁽¹¹⁾.

6.2. Be to, kaip rodo kai kurie duomenys, MVĮ, kurios į savo vystymosi strategijas įtraukė pramoninės nuosavybės klausimą, pasiekė geresnių ūkinės veiklos rezultatų, palyginti su kitomis įmonėmis. Pavyzdžiui, MVĮ kategorijoje 32 Prancūzijos įmonės Pramoninės nuosavybės instituto 2010 m. inovacijų konkurso laureatės nuo 2006 m. sukūrė 614 darbo vietų, nuo 2006 iki 2009 m. penkis kartus padidino savo apyvartą ir padvigubino savo eksporto apyvartą. Be to, šios įmonės sustiprino savo mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklą padidindamos jai skirtą biudžetą 65,6 %⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Pvz., Prancūzijoje šis nuostolių apskaičiavimo principas jau taikomas (žr. 2014 m. kovo 11 d. įstatymą Nr. 2014–315, galiojantį nuo 2014 m. kovo 14 d.) Intelektinės nuosavybės kodekso (CPI) L615–7 straipsnis iš dalies pakeistas pirmiau minėto įstatymo 2 straipsniu, kuriuo apibrėžiama, kad **apskaičiuojant žalą** teismas turės **atskirai** įvertinti neigiamas ekonomines pasekmes, moralinę žalą ir INT pažeidėjo gautą pelną, įskaitant intelektualines, materialias ir reklamos investicijas. Tačiau šias nuostatas sunku praktiškai įgyvendinti, kadangi sudėtinga įrodyti INT pažeidžiančių veiklos vykdytojų gaunamą pelną.

⁽¹¹⁾ <http://www.picarre.be/assets/Documents/Rapport-PIPICARR-tlchargeable3.pdf>

⁽¹²⁾ <http://www.journaldunet.com/economie/magazine/proprie-industrielle.shtml>

6.3. EESRK pritaria Komisijos požiūriui, kad apskritai reikia sudaryti geresnes sąlygas MVĮ pasinaudoti teisinėmis procedūromis⁽¹³⁾, ypač ginčų dėl INT pažeidimų atveju. Dėl bylinėjimosi sudėtingumo ir didelių išlaidų novatoriškos MVĮ dažnai atsisako ginti savo INT, įskaitant tas, kurios pagrįstos esminių standartų patentais.

6.4. Didelės išlaidos yra Europos įmonių investicijas į inovacijas lemiamas veiksnys. Todėl turi būti prieinama įperkama intelektinės nuosavybės apsauga, intelektinės nuosavybės teisių atnaujinimas ir jų apsauga. Bendrasis patentas galėtų tapti priemone paskatinti įmones, įskaitant MVĮ, jaunuosius verslininkus ir naujas verslo įmones saugoti savo išradimus, tačiau patento suteikimo kaina turi būti pagrįsta ir neatgrasanti. Įmonės turi būti tikros, kad galės už pagrįstą kainą kreiptis į teismą, įskaitant Bendrą patentų teismą.

6.5. Komisijos veiksmų plane teisingai nurodoma, kad MVĮ taip pat turi priimti prekybos ar platinimo strategijas, tačiau daugelis jų tai daro nesėkmingai, kadangi trūksta žinių ir patirties, būtinų veiksmingai apsaugoti ir ginti savo INT.

6.6. EESRK remia Europos projektą *IPporta*, pagalbos MVĮ sistemą⁽¹⁴⁾, kuri padeda spręsti INT apsaugos klausimus ir nacionalinės pagalbos koordinavimo klausimus.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽¹³⁾ Pastaruoju metu Komisija pasiūlė sustiprinti ir patobulinti galiojančią vienodą europinę nedidelės sumos ieškinių nagrinėjimo procedūrą, kurią galima taikyti visose valstybėse narėse (Reglamentas (EB) Nr. 861/2007). Žr. OL C 226, 2014 7 16, p. 43.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Baltosios knygos „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“

(COM(2014) 449 final)

(2015/C 230/12)

Pranešėjas: Juan MENDOZA CASTRO

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. liepos 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Baltosios knygos „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“

COM(2014) 449 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 19 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 137 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina šią baltąją knygą, nes ji sustiprina vieną iš Sąjungos konkurencijos politikos ramsčių ir supaprastina procedūras.

1.2. Baltojoje knygoje Komisija bando rasti pusiausvyrą tarp viešojo intereso užpildyti reguliavimo sistemos spragą ir įmonių intereso, kad sąnaudų lygis išliktų kuo mažesnis. Tačiau reikia užtikrinti, kad didelės apimties Susijungimų reglamento pakeitimai neprieštarautų šiam tikslui. Taip pat reikia atsižvelgti į susijungimų naudą įmonėms.

1.3. Remdamasis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) ir administracine praktika, EESRK siūlo, kad kuriant žalos teoriją, kuria pagrįsta ši baltoji knyga:

- a) būtų tinkamai nurodyta, kokia žala gali būti padaryta konkurencijai ir galiausiai vartotojams;
- b) ji būtų visiškai nuosekli;
- c) būtų atsižvelgiama į naudą, motyvuojančią visas šalis, ir
- d) ji atitiktų empirinius duomenis (arba bent jau jiems neprieštarautų).

1.4. EESRK rekomenduoja, kad naujoje reguliavimo sistemoje taip pat būtų atsižvelgiama į socialinį poveikį, visų pirma užimtumo ir įmonių gebėjimo konkuruoti pasaulinėse rinkose srityje.

1.5. Komitetas mano, kad Komisijos siūlomoje tikslinėje skaidrumo sistemoje reikėtų tinkamai patikslinti šias sąvokas: „konkurentas“ (atsižvelgiant į antimonopolinėms priemonėms taikomą kriterijų), „vertikaliai susijusi bendrovė“ (išnagrinėjant viršutinių ribų nustatymo galimybę), ryšių pobūdis, kad akcijų paketo įsigijimas būtų „svarbus“, ir įmonių grupių, veikiančių kelete sektorių, atvejais.

1.6. EESRK nuomone, svarbu išsaugoti ir net pagerinti ES susijungimų kontrolės sistemos reputaciją.

1.7. Nors ši baltoji knyga yra žingsnis teisinga linkme, reikia išnagrinėti, ar tikslinga joje taikyti platesnį požiūrį dėl per pastaruosius 25 metus įvykusių permainų (išaugusio bylų ir kontrolės institucijų skaičiaus) ir XXI amžiaus Europos ekonomikos poreikių.

1.8. Šiuo metu ES yra 28 kontrolės institucijos (31, įskaitant EEE), taikančios skirtingus kriterijus. Todėl EESRK siūlo persvarstyti šią baltąją knygą siekiant:

— suderinti valstybių narių teisės aktus,

- peržiūrėti privalomų pranešimų reikalavimus ir
- daryti didesnę pažangą kuriant „vieno langelio“ sistemą.

1.9. Komitetas palankiai vertina baltojoje knygoje skelbiamus procedūrinius pakeitimus. Jie susiję su:

- valstybių narių kompetencijai priskirtų klausimų perdavimo Komisijai iki pranešimo pateikimo mechanizmo supaprastinimu,
- vadinamojo „parodymų prieš save davimo elemento“ pašalinimu Komisijos kompetencijai priskirtus klausimus perduodant svarstyti valstybėms narėms iki pranešimo pateikimo ir
- valstybių narių kompetencijai priskirtų klausimų perdavimo Komisijai po pranešimo pateikimo pakeitimais.

1.9.1. EESRK taip pat palankiai vertina procedūrų supaprastinimo priemones (kurios yra 2013 m. supaprastinimo paketo priemonių tęsinys), visų pirma skirtas bendrosioms įmonėms (angl. *joint ventures*) už EEE ribų.

2. Baltosios knygos nuostatos

2.1. Praėjus dešimčiai metų po Susijungimų reglamento esminių pakeitimų 2004 m. ⁽¹⁾, šioje baltojoje knygoje Komisija vertina, kaip taikomas pagrindinis didelio veiksmingos konkurencijos ribojimo patikrinimas, ir apžvelgia, kaip ateityje toliau skatinti konvergenciją, taip pat Komisijos bei valstybių narių ir jų tarpusavio bendradarbiavimą. Ji taip pat teikia pasiūlymų dėl konkrečių pakeitimų, kuriais siekiama didinti ES susijungimų kontrolės veiksmingumą.

2.2. Viena vertus, siūloma užtikrinti, kad Susijungimų reglamente būtų aptarti visi dėl koncentracijų ir įmonių restruktūrizavimo galinčios susidaryti žalos konkurencijai ir vartotojams šaltiniai, įskaitant tuos, kurie susiję su nekontrolinių akcijų paketų įsigijimu.

2.3. Kita vertus, siekiama glaudesnio bendradarbiavimo su Europos Komisija ir nacionalinėmis konkurencijos institucijomis ir tinkamo susijungimų kontrolės srities užduočių paskirstymo, visų pirma racionalizuojant taisykles dėl susijungimų bylų perdavimo iš valstybių narių Komisijai ir atvirkščiai.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK teigiamai vertina tai, kad baltojoje knygoje siūlomos reformos, kurios sustiprins vieną iš konkurencijos politikos ramsčių, ir visų pirma tai, kad joje numatomos priemonės, padėsiančios supaprastinti procedūras.

3.2. Komisija pagrindinį baltosios knygos pasiūlymą – išplėsti savo kompetenciją siekiant kontroliuoti ir anti-konkurencinį nekontrolinių akcijų paketų įsigijimą – grindžia tuo, kad Reglamentas (EB) Nr. 139/2004 gali būti taikomas tik jei atsiranda „ilgalaikių kontrolės pokyčių“ (3 straipsnio 1 dalis), kurių šiuo atveju nėra. Be to, Komitetas mano, kad SESV 101 ir 102 straipsniai patys savaime nėra pakankamas teisinis pagrindas spręsti nekontrolinių akcijų paketų įsigijimo klausimą.

3.3. Apskritai baltojoje knygoje Komisija bando rasti pusiausvyrą tarp viešojo intereso užpildyti susijungimo reguliavimo sistemos spragą ir įmonių intereso, kad administracinių sąnaudų lygis išliktų kuo mažesnis.

3.4. Tačiau, EESRK nuomone, reikėtų užtikrinti, kad dėl dabartinėje pasiūlymų formuluotėje vartojamų sąvokų taikymo srities galiausiai neišaugtų sąnaudos. Vis dėlto tai reikėtų įvertinti atsižvelgiant į naudą, kurios įmonės gauna dėl naujų nuostatų.

3.5. EESRK taip pat mano, kad reikėtų patikslinti kai kuriuos baltosios knygos aspektus siekiant išvengti, kad rezultatas prieštarautų tikslui supaprastinti susijungimų kontrolę nepadidinant administracinės naštos.

⁽¹⁾ 2004 m. sausio 20 d. Reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, 2004 1 29).

3.6. Baltojoje knygoje nurodomas susijungimo sandorių vertinimo pagrindas yra žalos teorija, kurią Komisija įtraukė 2002 m. po patirtų teisinių nesėkmių ⁽²⁾. Pagal žalos teoriją reikalaujama, kad ją taikant:

- a) būtų tinkamai nurodyta, kokia žala gali būti padaryta konkurencijai ir galiausiai vartotojams;
- b) ji būtų taikoma visiškai nuosekliai;
- c) būtų atsižvelgiama į naudą, motyvuojančią visas šalis, ir
- d) ji atitiktų empirinius duomenis (arba bent jau jiems neprieštarautų) ⁽³⁾.

3.6.1. Šie principai, paremti ES Teisingumo Teismo praktika ir Komisijos administravimo praktika ⁽⁴⁾, turi būti taikomi ir nekontrolinių akcijų paketų įsigijimo atveju.

3.7. Kadangi baltojoje knygoje siūloma gerokai išplėsti Komisijos kompetenciją, EESRK rekomenduoja atliekant susijungimų analizę atsižvelgti ir į socialinius padarinius, visų pirma užimtumo srityje.

4. ES reikalinga Europos susijungimų erdvė, atitinkanti XXI amžiaus vidaus rinkos poreikius

4.1. Europos Sąjungos susijungimų kontrolės sistema bėgant metams įgijo gerą reputaciją ir yra laikoma pavyzdžiu kituose žemynuose. EESRK nuomone, svarbu šią reputaciją išsaugoti ir netgi padidinti.

4.2. EESRK palankiai vertina baltojoje knygoje pateiktą pasiūlymą gerinti Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų veiksmų koordinavimą ir kurti Europos susijungimų erdvę, kuri paskatintų vienodą susijungimų valdymą ir padėtų užtikrinti teisinį tikrumą. Tačiau turi būti siūlomos veiksmingesnės priemonės nei konkrečios reglamento reformos ir plačiau peržiūrėta šiuo metu veikianti kontrolės sistema.

4.3. Per pastaruosius 25 metus išaugus Europos įmonių dydžiui ir joms įgijus tarptautinį mastą, ES gerokai sustiprinta susijungimų kontrolė. 1989 m. buvo tik trys šioje srityje veikiančios kompetentingos nacionalinės institucijos, 2000 m. – 14, įskaitant Komisiją, o šiuo metu jų yra 28 (31, įskaitant visą EEE).

4.4. Skirtingos taisyklės ir taikymo kriterijai yra papildoma ir daugeliu atvejų nereikalinga našta įmonėms: mažiau nei 5 % susijungimų, apie kuriuos pranešta Komisijai, yra laikomi galinčiais pakenkti konkurencijai ⁽⁵⁾. Kontrolės sistema turi padėti vartotojų ir naudotojų apsaugą suderinti su neišvengiama Europos įmonių būtinybe konkuruoti pasaulio rinkose.

4.5. Taigi EESRK siūlo persvarstyti baltąją knygą ir įtraukti ją į platesnę sistemą, kuri apimtų:

- valstybių narių teisės aktų suderinimą, kad būtų išvengta skirtingų taikymo kriterijų,
- privalomų pranešimų reikalavimų persvarstymą, kadangi patirtis rodo, kad daugeliu atvejų jie yra nereikalingi, ir
- didesnę pažangą kuriant „vieno langelio“ sistemą atsižvelgiant į didėjančią kontrolės institucijų skaičių.

⁽²⁾ Visų pirma bylos: T-342/99, *Airtours plc prieš Komisiją*, 2002 m. rink. II-2585; T-310/01, *Schneider Electric SA prieš Komisiją*, 2002 m. rink. II-4071; T-5/02, *Tetra Laval prieš Komisiją*, 2002 m. rink. II-4381.

⁽³⁾ V. Hans Zenger ir Mike Walker: *Theories of Harm in European Competition Law*
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2009296

⁽⁴⁾ Byla IV/M.938 *Guinness/Grand Metropolitan* (1997 10 15) ir byla IV/M.1524 *Airtours/First Choice* (1999 9 22).

⁽⁵⁾ <http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf>

5. Konkrečios pastabos

5.1. Tikslinė skaidrumo sistema

5.1.1. Komisija siūlo tikslinę skaidrumo sistemą, paremtą dviem suvestiniais kriterijais, siekiant nustatyti, ar yra būtina sąlyga atsirasti dideliame veiksmingos konkurencijos ribojimui:

- a) įsigyjamas konkurento arba vertikalčiai susijusios bendrovės nekontrolinis akcijų paketas;
- b) ryšys yra laikomas svarbiu, jei įsigyjamas akcijų paketas sudaro maždaug 20 % arba nuo 5 % iki maždaug 20 %, bet yra papildomų veiksmų, pavyzdžiui, teisės, kurios įsigyjantys įmonei suteikia *de facto* blokuojančią mažumą, vieta valdyboje arba teisė susipažinti su tikslinės įmonės slapta komercine informacija.

5.1.2. EESRK siūlo rengiant reglamento pakeitimus aiškiau apibrėžti šiuos aspektus:

- pirma, „konkurento“ sąvoką, kuri turi būti aptarta atsižvelgiant į antimonopolinėms priemonėms skirtingose geografinėse rinkose taikomą apibrėžtį,
- antra, parametrus, į kuriuos turėtų būti atsižvelgta taikant „vertikalčiai susijusios bendrovės“ sąvoką. Reikia išnagrinėti, ar tikslinga nustatyti tam tikras ribas atsižvelgiant į tai, kad dėl bendros formuluotės gali gerokai padidėti pagal reglamentą reikalaujamų informacinių pranešimų skaičius,
- trečia, teisinį pobūdį, kurį turi turėti ryšiai, kad akcijų paketo įsigijimas taptų „svarbus“,
- galiausiai tai, ar didelio veiksmingos konkurencijos ribojimo patikrinimas turi apimti ir bendrą įmonių grupių veiklą įvairiuose ekonomikos sektoriuose.

5.2. Valstybių narių kompetencijai priskirtų klausimų perdavimo Komisijai iki pranešimo pateikimo supaprastinimas

5.2.1. EESRK palankiai vertina pasiūlymą panaikinti Reglamento (EB) Nr. 139/2004 4 straipsnio 5 dalyje numatytą dviejų etapų procedūrą (kai iš pradžių reikia pateikti argumentuotą pareiškimą, o paskui – pranešimą) ir pakeisti ją tiesioginiu pranešimu Komisijai. Šį pakeitimą, kuris paspartins procedūras, galima pateisinti tuo, kad valstybės narės turi nedaug galimybių pasinaudoti veto teise.

5.2.2. Pasiūlymas yra teigiamas ir tuo, kad sudaro palankesnes sąlygas valstybėms narėms ir Komisijai keistis informacija šalių pradinį informacinį dokumentą arba bylos priskyrimo prašymą nusiunčiant valstybėms narėms, kad apie sandorį jos būtų perspėtos prieš pranešimo pateikimą.

5.3. Komisijos kompetencijai priskirtų klausimų perdavimas valstybių narių kompetencijai iki pranešimo pateikimo

5.3.1. Siūloma iš Reglamento (EB) Nr. 139/2004 4 straipsnio 4 dalies pašalinti „parodymų prieš save davimo elementą“, pagal kurį susijungimo ar įsigijimo šalys gali pateikti argumentuotą pareiškimą informuodamos Komisiją, kad susijungimas gali turėti didelį poveikį konkurencijai konkrečios valstybės narės rinkoje. Atlikus reformą, pakaktų įrodyti tikimybę, kad sandoris daugiausia poveikio turės šioje rinkoje.

5.3.2. Komisija mano, kad pašalinus šį atgrasantį reikalavimą galima paskatinti teikti savanorišką pareiškimą; EESRK šiam požiūriui pritaria.

5.4. Valstybių narių kompetencijai priskirtų klausimų perdavimas Komisijai po pranešimo pateikimo

5.4.1. Baltojoje knygoje siūloma iš dalies pakeisti reglamento 22 straipsnį, kad tik tos valstybės narės, kurių kompetencijai priklauso sandorį tikrinti pagal nacionalinę teisę (šiuo metu tai gali daryti viena arba daugiau valstybių narių), galėtų prašyti klausimą perduoti Komisijai per 15 darbo dienų. Komisija turėtų galimybę nuspręsti, ar patvirtinti klausimo perdavimo prašymą. Jei prašymas būtų patvirtintas, Komisijos jurisdikcija apimtų visą EEE. Tačiau jei viena (ar daugiau) kompetentinga (-ų) valstybės (-ių) narė (-ių) prieštarautų klausimo perdavimui (nereikalaujant pateikti paaiškinimo), Komisija atsisakytų visai EEE galiojančios jurisdikcijos, ir ji liktų valstybėms narėms.

5.4.2. EESRK nuomone, nors pasiūlymu galima supaprastinti procedūras, jo veiksmingumas yra ribotas, kadangi Europos Sąjungoje tik Vokietija, Austrija ir Jungtinė Karalystė yra pripažinusios šią kompetenciją nekontrolinių akcijų paketų įsigijimo atveju.

5.4.3. EESRK teigiamai vertina tai, kad atliekant klausimų perdavimo po pranešimo pateikimo pakeitimus išplečiama Komisijos kompetencija. Jei kitos valstybės narės neprieštarauja ir Komisija priima rekomendaciją, ji pati bus atsakinga už sandorio tikrinimą visoje EEE, o ne tik konkrečios valstybės narės teritorijoje (nebent valstybės narės valdžios institucija jau pritarė sandoriui savo teritorijoje prieš Komisijai prisiimant kompetenciją).

5.5. Kiti pakeitimai

5.5.1. Priėmus 2013 m. supaprastinimo dokumentų rinkinį ⁽⁶⁾, baltojoje knygoje siūlomos kitos EESRK pritarimo vertos priemonės siekiant to paties tikslo.

5.5.2. Labiausiai išsidėmėtinas yra ketinimas iš reglamento taikymo srities pašalinti susitarimus dėl bendrųjų įmonių (angl. *joint ventures*), veikiančių už EEE ribų ir neturinčių poveikio konkurencijai EEE, steigimo.

5.5.3. Be to, minima galimybė suteikti Komisijai įgaliojimus leisti privalomos išankstinio pranešimo tvarkos netaikyti tam tikrų kategorijų sandoriams, dėl kurių paprastai nekyla konkurencijos problemų.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

⁽⁶⁾ 2013 m. gruodžio 5 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1269/2013 (OL L 336, 2013 12 14, p. 1) ir Komisijos pranešimas dėl supaprastintos tam tikrų koncentracijų nagrinėjimo pagal Reglamentą (EB) Nr. 139/2004 procedūros (OL C 366, 2013 12 14, p. 5); klaidų ištaisymas (OL C 11, 2014 1 15, p. 6).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa“

(COM(2014) 332 final)

(2015/C 230/13)

Pranešėjas: Carlos Manuel TRINDADE

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. birželio 6 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa“

COM(2014) 332 final.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 20 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 189 nariams balsavus už, 23 – prieš ir 20 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina tai, kad ES turi išsamią, ekonominiu ir socialiniu požiūriais puikiai parengtą programą, kuri papildyta daugiamete Europos strategija, priimta valstybėse narėse atsižvelgiant į jų nacionalines aplinkybes. Vis dėlto EESRK mano, kad yra dar nemažai sunkumų, spragų ir naujų iššūkių, kuriuos reikia išspręsti.

1.2. EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą daugiau dėmesio skirti prevencijai, teisės aktų supaprastinimui (nekeliant pavojaus esamiems apsaugos lygiams) ir deramam šių taisyklių laikymuisi. Strategija turi užtikrinti aukšto apsaugos lygio ir įmonių administracinės naštos pusiausvyrą.

1.3. EESRK džiaugiasi, kad Komisija didelį dėmesį skiria MVĮ, naudodamasi IRT jas konsultuoja, teikia joms informaciją ir gaires, bei stiprina valstybės tarnybų paramos MVĮ koordinavimą.

1.4. EESRK laikosi nuomonės, kad būtina užtikrinti geresnį darbo inspektorių mokymą ir jų rengti daugiau, kadangi beveik pusėje valstybių narių nėra net minimalaus, TDO rekomenduojamo jų skaičiaus (t. y. 10 000 darbuotojų tenka 1 inspektorius).

1.5. Atsižvelgiant į būtinybę puoselėti prevencijos kultūrą tarp jaunų žmonių, jaunų specialistų, stažuotojų ir pameistrių, EESRK rekomenduoja Komisijai priimti priemonių, kurios jiems padėtų gauti informaciją ir tinkamą praktinį mokymą.

1.6. EESRK taip pat supranta investicijų į prevenciją vaidmenį ir pritaria, kad investuoti turi ne tik įmonės, bet ir valstybės narės. Komitetas ragina įmones ir valstybes nars investuoti daugiau ir užtikrinti darbuotojų dalyvavimą.

1.7. EESRK pabrėžia, kad ES susiduriama su sunkumais duomenų srityje, ir ragina Komisiją skubiai surinkti statistinius duomenis ir rodiklius, kurie visų pirma atspindėtų darbuotojų lytį ir profesinę veiklą. Profesinių ligų sąrašas, įskaitant nelaimingus atsitikimus darbe, ir pranešimų bei statistinės analizės taisyklės turės būti reglamentuojami ir skelbiami ES lygmeniu. Komitetas mano, kad reikia stiprinti ir viešinti specializuotų agentūrų darbą, taip pat informacijos ir geriausios praktikos sklaidą, kadangi tai padėtų stiprinti prevencijos kultūrą. Jis taip pat laikosi nuomonės, kad būtina išsamiau tirti naujas rizikas ir remiantis šiais tyrimais parengti atitinkamas (teisėkūros ar kitas) priemones.

1.8. EESRK mano, kad darbuotojų ir visų socialinių partnerių dalyvavimas visais lygmenimis ir darbo vietoje turi lemiamos reikšmės šios strategijos įgyvendinimui. Jis ragina Komisiją aktyviau diskutuoti ir konsultuotis su socialiniais partneriais ir parengti bendrų veiksmų. Valstybės narės turėtų skatinti socialinį dialogą ir kolektyvines sutartis.

1.9. EESRK kritiškai vertina tai, kad nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų srityje Komisija Europos lygmeniu neužsibrėžia jokio kiekybinio tikslo ir rekomenduoja valstybėms narėms šį kiekybinį įvertinimą įtraukti į savo nacionalines strategijas.

2. Sveikatos ir saugos darbe reikšmė

2.1. Sveikatos ir saugos darbe strateginė reikšmė Europoje įtvirtinta Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo, konkrečiai 151 ir 153 straipsniuose, visų pirma siekiant suderinti pažangą darbo sąlygų srityje.

2.2. Nors neseniai atliktos Eurobarometro apklausos duomenimis didžioji dauguma žmonių (85 %) yra patenkinti sveikatos apsauga ir sauga savo darbo vietoje, o 77 % teigia, kad gauna informacijos šiais klausimais darbo vietoje ir (arba) dalyvauja susijusiose mokymo programose, sveikatos ir saugos darbe padėtį ES galima gerinti; iš tiesų dabartinė padėtis kelia didelį susirūpinimą: ES kiekvienais metais daugiau kaip 4 000 darbuotojų miršta dėl nelaimingų atsitikimų darbe, o daugiau nei 3 mln. darbuotojų yra sunkių nelaimingų atsitikimų darbe, dėl kurių neatvyksta į darbą ilgiau kaip tris dienas, aukos. Maždaug vienas darbuotojas iš keturių mano, kad dėl dirbamo darbo jo sveikatai ir saugai gresia pavojus, arba kad jo darbas iš esmės kenkia sveikatai. Manoma, kad Vokietijoje dėl 460 mln. nedarbo dėl ligos dienų per metus darbo našumas sumažėjo 3,1 % BVP, o 2010–2011 finansiniais metais Jungtinės Karalystės biudžetui tai kainavo 2 381 mln. svarų sterlingų.

2.3. Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) duomenimis, 2008 m. ES 160 000 žmonių susirgo mirtinomis su darbu susijusiomis ligomis, iš jų beveik 96 000 atvejų pagrindinė mirties priežastis buvo vėžys. Manoma, kad Europoje dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos kas tris su puse minutės miršta žmogus. Vis dėlto Europa toliau pirmauja sveikatos ir saugos darbe srityje.

2.4. Sveikatos ir saugos darbe sąnaudos turi būti laikomos ne tik išlaidomis, bet ir investicijomis. Beje, Komisija komunikate teigia, kad remiantis naujais įverčiais, investicijos šioje srityje gali padėti pasiekti aukštus gražos rodiklius, kurių vidurkis yra lygus 2,2 ir kurie svyruoja nuo 1,29 iki 2,89. Antra vertus, reikėtų pabrėžti, kad nesant gerų darbo sąlygų, įmonės patiria daugiau sąnaudų, be to, kai kuriose šalyse draudimo įmokos santykinai yra mažesnės toms įmonėms, kuriose neįvyksta nelaimingų atsitikimų darbe.

2.5. Nepaisant 2007–2012 m. Europos strategijos dėl sveikatos ir saugos darbe⁽¹⁾ sėkmingumo Europos taisyklių aiškinimo ar aktyvesnio valstybių narių dalyvavimo požiūriu, tikslas sumažinti sergamumą profesinėmis ligomis nebuvo pasiektas ir dar yra didžiulių spragų MVĮ lygmeniu, kadangi jos susiduria su dideliais sunkumais įgyvendindamos norminius reikalavimus, nes neturi pakankamų finansinių išteklių ir techninių bei žmogiškųjų pajėgumų. Prie neigiamų aspektų galima priskirti prevencijos trūkumą profesinių ir su darbu susijusių ligų srityje, statistinių duomenų ir stebėsenos stygių, nepakankamą sveikatos ir saugos darbe bei aplinkosaugos ir cheminių medžiagų tarpusavio sąveiką ir menką socialinių partnerių dalyvavimą. Dar mažiau duomenų turime apie darbuotojų sveikatą ir saugą tuose sektoriuose, kuriuose paplitęs nedeklaruojamas ir netipinis darbas (ypač tam tikrose žemės ūkio srityse ir kai kuriuose pramonės ir paslaugų sektoriuose), nuotolinis darbas, savarankiškas darbas ir namų ūkio paslaugos.

2.6. Reikia pažymėti, kad pastaraisiais metais nelaimingų atsitikimų darbe Europoje sumažėjo iš dalies galbūt dėl to, kad sumažėjo darbo vietų pavojingiausiuose sektoriuose, kadangi visose valstybėse narėse labai sumažintas finansavimas sveikatai ir saugai darbe, visų pirma teisės aktų, patikrinimų ir prevencijos srityse.

2.7. EESRK pritaria, kad būtina išanalizuoti pagrindinius ES išskylančius uždavinius ir ragina Komisiją nustatyti griežtą politiką ir priemones šiems uždaviniams išspręsti: pagerinti valstybių narių įgyvendinimo rezultatus didinant labai mažų ir mažų įmonių gebėjimą įdiegti veiksmingas ir efektyvias rizikos prevencijos priemones; gerinti su darbu susijusių ligų prevenciją šalinant esamą, naują ir atsirandančią riziką; rasti nuoseklų ir veiksmingą demografinių pokyčių problemos sprendimą.

⁽¹⁾ 2007–2011 m. ES užregistruota 27,9 % mažiau nelaimingų atsitikimų, dėl kurių neatvykstama į darbą ilgiau negu tris dienas.

2.8. Jeigu valstybėms narėms dedant bendras pastangas sumažės profesinių ligų ir nelaimingų atsitikimų darbe skaičius, jos kartu apsaugos ir investicijas į žmogiškuosius išteklius sumažindamos sveikatos priežiūros paslaugų poreikį ir sustabdydamos augančias socialines išlaidas bei taip kurdamos Europos visuomenės gerovę.

3. 2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginės programos aplinkybės

3.1. Deramos ir strategiją „Europa 2020“ atitinkančios sveikatos ir saugos darbe sąlygos gali labai padėti siekti pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo. Europos Sąjungos strateginė programa ir reglamentai kartu su nacionalinėmis strategijomis ir taisyklėmis yra darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimo garantas. EESRK apgailestauja, kad komunikatas paskelbtas pavėluotai ir kad jame neatsižvelgiama į Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamąjį komitetą, kuris ES atstovauja trišaliams įvairiems interesams, vieningai priimtoje nuomonėje pateiktus pasiūlymus.

3.2. EESRK pažymi, kad Komisija savo komunikate neplanuoja panaikinti kliūtis teisės aktams, visų pirma susijusiems su raumenų ir kaulų sistemos sutrikimais, ir persvarstyti direktyvą dėl darbuotojų apsaugos nuo kancerogeninių medžiagų. EESRK taip pat pabrėžia, kad komunikate nedaroma jokių nuorodų į teisinės sistemos, susijusios su pokyčių numatymu, sukūrimą; ši klausimą jau iškėlė ir Europos Parlamentas. EESRK ragina Komisiją kuo skubiau spręsti šiuos klausimus.

3.3. Komitetas labai džiaugėsi anksčiau ES užsibrėžtu tikslu nelaimingų atsitikimų darbe skaičių sumažinti 25 % ⁽²⁾, tačiau apgailestauja, kad šis tikslas nenustatytas skaičiais 2014–2020 m. laikotarpiui. EESRK taip pat buvo kritiškai įvertinęs tai, kad panašaus tikslo neužsibrėžta siekiant sumažinti profesinių ligų skaičių; šis tikslas neminimas ir svarstomame komunikate, todėl taip pat nusipelno kritikos. Jo nuomone, svarbiausia parengti statistines ES lygmens priemones, kurios leistų įvertinti nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų ir įvairios patiriamos profesinės rizikos mastą.

3.4. Socialiniai partneriai ir apskritai visuomenė plačiai pripažįsta, kad būtina geriau įgyvendinti Europos ir nacionalinius standartus ir reglamentus. EESRK laikosi nuomonės, kad svarbiausia gerinti labai mažų įmonių ir MVĮ gebėjimus įgyvendinti veiksmingas ir efektyvias rizikos prevencijos priemones, kad būtų galima laikytis teisės aktų. Tai prioritetiniai veiksmai, kuriuos turi remti viešoji politika, užtikrinanti didesnes paskatas, pagalbą ir specialiai pritaikytas technines konsultacijas.

3.5. Technologinės inovacijos ir nauji darbo organizavimo būdai, visų pirma naujos netipinio darbo galimybės, sukuria naujas situacijas, lemiančias naujus iššūkius ir riziką, kurie nebuvo tinkamai nustatyti. Nustatyti šią riziką ir jai užkirsti kelią bei apibrėžti žinomas ir naujas profesines ligas yra neatidėliotinos užduotys. Nepaprastai svarbu ir skubu rasti sprendimus atnaujinant esamus teisės aktus ar parengiant naujus, su nustatyta rizika susijusioms problemoms spręsti pritaikytus teisės aktus.

3.6. Pasiiekta pažanga ilginant gyvenimo trukmę keičia Europos gyventojų demografinę struktūrą, bet tai nereiškia, kad ilgėja žmonių sveiko gyvenimo trukmė. Darbo sąlygos daro labai didelį poveikį sveikatos problemoms, kurių su amžiumi daugėja; tai visų pirma susiję su tuo, kad tam tikrai profesinei rizikai būdingas kumuliacinis poveikis. Geresnė prevencija nuo pat profesinės veiklos pradžios, visos darbuotojo karjeros metu, padeda įveikti demografinių pokyčių keliamas problemas. Be to, svarbu finansuoti mokslinius tyrimus nacionaliniu ir Europos lygmeniu, kad būtų galima nustatyti pagrindines problemas šioje srityje.

3.7. EESRK pažymi, kad darbuotojų nesaugumas ir netipinės darbo formos pablogino padėtį ES ir kad dėl ekonomikos krizės kai kurioms valstybėms narėms ir kai kurioms socialiai neatsakingoms įmonėms teko labai apriboti su sveikata ir sauga darbe susijusią veiklą. Tokia padėtis yra nepriimtina.

3.8. Antra vertus, reikėtų pabrėžti, kad kai kurios įmonės, savanoriškai ir viršydamos savo teisinius įsipareigojimus, bet siekdamos darbuotojų sveikatos, saugos ir gerovės, ėmėsi priemonių ir veiksmų. Komisija ir valstybės narės turėtų pripažinti ir paremti šių įmonių socialinį atsakingumą, kadangi jis padeda visoje Europoje veikiančiose įmonėse propaguoti socialinės atsakomybės ir atsakomybės už aplinką kultūrą.

⁽²⁾ Žr. OL C 224, 2008 8 30, p. 88-94.

3.9. Europos Sąjunga nuolat susiduria su ekonomikos sąstingio ir didelio nedarbo problemomis. Nedarbas yra ypatingas profesinės sveikatos aspektas, kadangi tam tikrais atvejais jis yra siejamas su psichikos ligomis. Panašiai ir nedeklaruojamo darbo rinkoje dirbantys žmonės patiria didesnę riziką ir dažniau nukentčia nuo nelaimingų atsitikimų darbe. EESRK yra įsitikinęs, kad be struktūrinių investicijų tvariam ekonomikos augimui, kokybiškų darbo vietų kūrimui ir socialinei sanglaudai, labai svarbu gerinti gyvenimo sąlygas, visų pirma sveikatą ir saugą darbe.

4. Bendrosios pastabos

4.1. Siekiant tvaraus ekonomikos augimo labai svarbu parengti išsamią darbuotojų sveikatos ir saugos darbe programą ir veiksmingai ją taikyti visoje Europos Sąjungoje. Dauguma ES surengtų viešų konsultacijų ⁽³⁾ dalyvių (93 % respondentų) patvirtino, kad būtina toliau dėti pastangas ir užtikrinti koordinavimą Europos lygmeniu ir pritarė tikslui išlaikyti aukštą sveikatos ir saugos darbe principų laikymosi lygį neatsižvelgiant į įmonės dydį.

4.2. Nors pastaraisiais metais daugelyje valstybių narių užfiksuota pažanga, visų pirma sumažėjo nelaimingų atsitikimų darbe skaičius, iš dalies galbūt ir todėl, kad sumažėjo darbuotojų skaičius, prevencijos kultūra dar nėra paplitusi Europos Sąjungoje, MVĮ susiduria su sunkumais dėl išteklių ir gebėjimų stygiaus, kuriuos galima įveikti tik viešosioms įstaigoms imantis veiksmų informacijos, mokymo, techninės paramos ir konsultavimo paslaugų srityse. Šiuos valdžios institucijų veiksmus reikės pritaikyti įvairių veiklos sektorių poreikiams ir jie turės būti parengti konkrečiai kiekvienam šių sektorių.

4.3. Darbuotojų atstovų dalyvavimas įmonėse ir darbo vietose sprendžiant profesinės rizikos klausimą yra būtina socialinio dialogo sąlyga. Finansinę paramą įmonėms galima skirti tik tuo atveju, jei jos laikosi sveikatos ir saugos darbe standartų. Įvairių Europos šalių patirtis rodo paritetinių susitarimų svarbą, kadangi jie padeda kurti regioninio ar sektorinio atstovavimo formas ir skatina socialinį dialogą ir prevenciją.

4.4. Yra spragų koordinuojant įvairių valstybės tarnybų darbą sveikatos ir saugos darbe klausimais. Konstatuojama, kad nepakankamai veiksmingai ir (arba) nepakankamai gerai naudojamos socialinių partnerių dalyvavimo mechanizmais visais derybų etapais ir sudarant konkrečius sektorių susitarimus; šiuos aspektus reikėtų tobulinti. Reguliariesnis sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių tarnybų ir prevencijos darbo vietoje tarnybų bendradarbiavimas padeda gerinti prevenciją ir sudaro palankesnes sąlygas profesinėms ligoms aptikti. Valstybėse narėse reikėtų įsteigti vieno langelio principu veikiančius informacinius punktus, kurie padėtų valdžios institucijoms palaikyti ryšius su MVĮ.

4.5. Dėl patiriamų biudžeto sunkumų valstybės narės sumažino žmogiškuosius ir finansinius išteklius už sveikatą ir saugą darbe atsakingoms institucijoms ir įstaigoms, visų pirma darbo inspekcijoms, kuriose labai apribota kontrolės, paramos ir įmonių konsultavimo veikla. EESRK ragina keisti šią visiškai nepriimtina padėtį, juo labiau, kad atsiranda vis daugiau naujų didelės rizikos rūšių ir blogėja gyvenimo ir darbuotojų saugos sąlygos (iš dalies dėl nedarbo ir nesaugumo darbo vietoje auga psichologinė ir socialinė rizika).

4.6. Valstybės narės turėtų skatinti ir remti derybas ir kolektyvines sutartis ir taip užtikrinti svarbų ir efektyvų socialinių partnerių vaidmenį rengiant ir įgyvendinant sveikatos ir saugos darbe politiką ir propaguojant saugią ir sveiką aplinką darbo vietoje.

4.7. EESRK apgailestauja, kad nedidelė pažanga pasiekta su sveikata ir sauga susijusių Europos statistinių duomenų srityje ir pabrėžia, kad būtina skubiai nustatyti apibrėžtis ir Europos lygmeniu sukurti vienodas pripažinimo ir pranešimo sistemas.

4.8. EESRK pritaria Komisijai, kad įtraukus socialinius partnerius visais lygmenimis, užtikrinamas veiksmingas ir efektyvus sveikatos ir saugos darbe politikos ir strategijų rengimas ir įgyvendinimas. Šiuo požiūriu svarbiausias vaidmuo turėtų tekti Trišaliai darbuotojų sveikatos ir saugos patariamajam komitetui ir Europos socialinio dialogo struktūroms. Komisija, užsibrėždama prioritetus, turės labiau atsižvelgti į minėto komiteto pasiūlymus, kurie dažnai priimami vieningai.

⁽³⁾ „Viešos konsultacijos dėl naujos ES saugos ir sveikatos darbe politikos programos“, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD, 2014 m. birželio mėn.

4.9. Vykdant socialinį dialogą sudarytų preliminarinių sutarčių klausimu EESRK ragina Komisiją nedelsiant išnagrinėti, ar užtikrinta jų atitiktis Bendrijos teisei ir reprezentatyvumas ir dėl šios priežasties įsipareigoti imtis reikiamų priemonių, kad šių sutarčių būtų laikomasi.

4.10. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms naudotis Europos socialiniu fondu, struktūriniais ir investiciniais fondais (ESIF) su sveikata ir sauga darbe susijusiai veiklai finansuoti.

4.11. EESRK pritaria Komisijai, kad būtina geriau išnaudoti sveikatos ir saugos darbe politikos bei kitų viešosios politikos sričių sinergijas. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad daugelis valstybių narių šioje srityje padarė tik nedidelę pažangą.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Nacionalinės strategijos, teisės aktų vykdymas ir stebėseną

5.1.1. EESRK pritaria Komisijos nuostatai, kad valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais ir atsižvelgdamos į naują ES strateginę programą, turi peržiūrėti nacionalines strategijas. Vis dėlto jis rekomenduoja atlikti išsamų ankstesnių nacionalinių strategijų poveikio vertinimą. Visoms valstybėms narėms turi būti svarbiausia, kad socialiniai partneriai prisiimtų atsakomybę už šią 2014–2020 m. strategiją. Reikės nustatyti vienodus rodiklius ir kriterijus, kuriais remiantis bus galima reguliariai tikrinti šios atsakomybės lygį ir užtikrinti stebėseną ir vertinimą.

5.1.2. EESRK pritaria Komisijai, kad valstybės narės, bendradarbiaudamos su Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (ES-OSHA), turi sukurti sveikatos ir saugos darbe duomenų bazę ir reguliariai (bent du kartus per metus) rengti ES-OSHA, Darbuotojų sveikatos ir saugos patariamojo komiteto (DSSPK) ir Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto (VDIK) atstovų susitikimus.

5.1.3. MVĮ skiriama finansinė ir techninė parama internetinei rizikos vertinimo priemonei (OiRA) ar kitoms informacinėmis technologijomis grindžiamoms priemonėms valstybėse narėse įgyvendinti turėtų būti laikoma esminės svarbos ir sutelkta į prioritetinius sektorius. Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūrai reikės skirti daugiau finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kad ji galėtų atlikti pagrindinį vaidmenį. EESRK apgailestauja, kad valstybės narės labai mažai naudojosi ESF švietimo ir mokymo veiklai finansuoti.

5.1.4. Identifikuojant gerąją praktiką ir konkrečias gaires MVĮ, reikia atsižvelgti į ypatingą kiekvieno sektoriaus padėtį ir ekonominės veiklos pobūdį; ES-OSHA taip pat turi aktyviau imtis veiksmų šiose srityse ir propaguoti prevencijos kultūrą.

5.1.5. Įvairių valstybių narių įmonėse reikia gerinti darbo inspekcijos veiklos sąlygas, visų pirma informavimo, konsultavimo, atsirandančios rizikos, veiksmingo teisės aktų įgyvendinimo srityse ir nustatant nedeclaruojamo darbo atvejus bei atgrasant nuo jo. Šiuo tikslu būtina darbo inspekcijoms skirti daugiau išteklių ir galių.

5.1.6. EESRK pritaria darbo inspektorių mainų ir (arba) mokymų programos vertinimui ir priemonėms, skirtoms stiprinti Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto (VDIK) tarnybų bendradarbiavimą.

5.1.7. EESRK taip pat pritaria VDIK pasiūlymui, kad sveikatos ir saugos darbe klausimai, ypač raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai, ilgo latentinio periodo ligos (profesiniai vėžio susirgimai ir lėtinės ligos, tokios kaip profesinės plaučių ligos), tinkamas REACH reglamento įgyvendinimas ir su darbu susijusi psichologinė bei socialinė rizika⁽⁴⁾ būtų laikomi strateginiais ES prioritetais. Taip pat reikėtų gerinti MVĮ gebėjimus sveikatos ir saugos darbe srityse, jas skatinti geriau tenkinti reikalavimus, joms teikti prieinamą ir atnaujinamą informaciją bei rekomendacijas ir užtikrinti, kad didžiosios įmonės prisiimtų atsakomybę gerinti MVĮ, su kuriomis jos dirba, veiklos rezultatus.

⁽⁴⁾ 2013–2020 m. strateginiai ES prioritetai, dok. Nr. 2091_FR, 2012 m. vasario mėn.

5.2. Teisėkūros supaprastinimas

5.2.1. EESRK laikosi nuomonės, kad dėl galimo galiojančių teisės aktų supaprastinimo jokia būdu neturėtų sumažėti dabartiniai sveikatos ir saugos darbe lygiai ir sustoti nuolatinis darbuotojų sąlygų gerinimas Europoje. ES surengtos viešos konsultacijos parodė, kad labai skiriasi socialinių partnerių nuomonės dėl galiojančių teisės aktų supaprastinimo įvedant naują Europos lygmens politinę priemonę: 73,4 % darbuotojų organizacijų ir tik 4,3 % darbdavių organizacijų išreiškė neprireikimą šiam supaprastinimui ⁽⁵⁾. Iš visų respondentų (523) 40,5 % pritarė supaprastinimui, 46,1 % nepritarė, o 13,4 % nepareikšė nuomonės šiuo klausimu. Vis dėlto EESRK laikosi nuomonės, kad būtų galima sumažinti tam tikrą įmonėms tenkančią administracinę naštą, nepabloginant darbuotojų sveikatos ir saugos sąlygų.

5.2.2. Reikia pabrėžti, kad Europos įmonių apklausos dėl naujos ir atsirandančios rizikos (ESENER) duomenimis, pagrindinės priežastys, dėl kurių įmonės imasi veiksmų sveikatos ir saugos darbe srityje yra „teisinių įsipareigojimų laikymasis“ (90 %), „darbuotojų spaudimas“ (76 %) ir „darbo inspekcijos spaudimas“ (60 %), taigi, jausdamos didelį spaudimą. Vis dėlto ši apklausa parodė, kad tik 37 % įmonių, reguliariai nevykdančių saugos kontrolės, nurodė, kad šių veiksmų nesiima „dėl labai sudėtingų teisinių įsipareigojimų“.

5.2.3. EESRK rekomenduoja ieškoti galimybių supaprastinti ar sumažinti įmonėms tenkančią nereikalingą administracinę naštą atlikus galiojančių teisės aktų analizę ir visais lygmenimis surengus plačias diskusijas ir derybas su socialiniais partneriais. EESRK atkreipia dėmesį į Sutarties 153 straipsnį, kuriame numatyta, kad Europos Sąjungos teisės aktais nustatomos būtiniausios sąlygos ir leidžiama valstybėms narėms toliau taikyti ar priimti savo taisykles geresnei darbuotojų apsaugai užtikrinti. Ši nuostata padeda siekti pažangos ir leidžia „užbėgti už akių“ ES iniciatyvoms, kaip buvo daugelyje valstybių narių priėmus sprendimą uždrausti asbestą prieš Komisijai priimant sprendimą šiuo klausimu.

5.3. Nauja ir atsirandanti rizika.

5.3.1. Būtina gilinti mokslines žinias naujos rizikos srityje siekiant užkirsti kelią su darbu susijusioms ir profesinėms ligoms ir sutelkiant pastangas ES lygmeniu. Būtina labiau koordinuoti įvairių Europos ir nacionalinių institucijų darbą ir užtikrinti didesnę jų sąveiką siekiant rasti tinkamų būdų strategijoms ir teisėkūros priemonėms parengti, kurios padėtų spręsti su nauja ir atsirandančia rizika susijusias problemas. Kalbant apie esamas institucijas, EESRK nemato būtinybės steigti naują nepriklausomą mokslinių konsultacijų instituciją.

5.3.2. EESRK ne kartą pabrėžė, kad reikia užtikrinti geresnes sveikatos ir saugos darbe sąlygas konkrečioms darbuotojų kategorijoms (jaunimui, moterims, vyresnio amžiaus darbuotojams, migrantams, pagal netipines darbo sutartis dirbantiems darbuotojams ir neįgaliems darbuotojams) ir spręsti naujas problemas, kylančias dėl permainų organizuojant darbą (visų pirma tai stresas ir psichinės sveikatos problemos darbe); šias problemas visiškai pripažįsta valstybės narės, socialiniai partneriai ir visuomenė. EESRK laikosi nuomonės, kad šias problemas būtina spręsti, nes jų tik daugėja ir jos turi savo ekonominę ir socialinę kainą. Komitetas pabrėžia, kad lyčių aspektas leidžia sveikatos darbe politiką derinti su pažanga, daroma lyčių lygybės srityje.

5.4. Statistiniai duomenys

5.4.1. Didžiulės spragos patikimų ir Europos lygmeniu palyginamų bei reikiamu metu pateikiamų statistinių duomenų srityje yra viena didžiausių sveikatos ir saugos darbe politikos problemų. Reikia keisti šią apgailėtiną padėtį, kuri dėl nesuprantamų priežasčių taip tęsiasi jau daugelį metų. EESRK pritaria Komisijos veiksams, skirtiems spręsti šiuos sunkumus, kuriems Komisija ir valstybės narės turėtų teikti didelę svarbą, kadangi jos gali, jeigu to pageidauja, parengti išsamesnius, nacionalinę padėtį atitinkančius statistinius duomenis. Bendradarbiavimas su PSO dėl duomenų, susijusių su tarptautiniu ICD-10 ligų klasifikavimu, platesnio taikymo leistų naudotis sveikatos priežiūros duomenų bazėmis, o tai padėtų greičiau ir veiksmingiau rinkti duomenis.

5.4.2. EESRK apgailestauja, kad nustota tvarkyti Europos statistinius duomenis dėl profesinių ligų ir ragina vėl imtis statistinių tyrimų dėl darbo su kancerogeninėmis medžiagomis, kaip tai buvo daroma praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje įgyvendinant CAREX projektą. EESRK palankiai vertina Komisijos neseniai dėtą pastangą sukurti duomenų bazę ir parengti modelį, kuris leistų įvertinti ir sąrašą įtrauktų pavojingų cheminių medžiagų daromą profesinį poveikį ES valstybėse narėse ir ELPA/EEE šalyse (HAZCHEM projektas).

⁽⁵⁾ Viešos konsultacijos dėl naujos ES saugos ir sveikatos darbe politikos programos, 2014 m. birželio mėn.

5.5. Bendradarbiavimas su tarptautinėmis institucijomis

5.5.1. EESRK mano, kad reikėtų daugiau dėmesio skirti glaudesniai bendradarbiavimui su tarptautinėmis organizacijomis, ypač TDO, PSO ir EBPO, kad būtų galima sumažinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų skaičių visame pasaulyje.

5.5.2. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti pasaulio tiekimo grandinėse nustatomoms spragoms sveikatos ir saugos darbe požiūriu ir tokiu būdu padėti užtikrinti saugesnes darbo vietas ne tik Europoje, bet ir visuose žemynuose. Reikėtų apsvarstyti galimybę šį klausimą įtraukti į ES sudaromus susitarimus, kad būtų galima užtikrinti, jog ES partneriai įgyvendins TDO konvencijas ir rekomendacijas. EESRK primena savo ankstesnes nuomones dėl asbesto ir prašo Komisijos priimti konkrečią poziciją siekiant uždrausti asbesto naudojimą visame pasaulyje.

5.5.3. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms taikyti tarptautinius standartus ir konvencijas, o Komisijos prašo reguliariai rengti ataskaitas dėl faktinio jų taikymo valstybėse narėse.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 11 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Toliau pateikiami diskusijų metu atmesti pakeitimai, už kuriuos buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų:

1.8 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK mano, kad darbuotojų ir visų socialinių partnerių dalyvavimas visais lygmenimis ir darbo vietoje turi lemiamos reikšmės šios strategijos įgyvendinimui. Jis ragina Komisiją aktyviau diskutuoti ir konsultuotis su socialiniais partneriais ir parengti bendrų veiksmų. Valstybėms narėms ~~turėtų~~ reikės skatinti darbdavių ir darbuotojų atstovų socialinį dialogą sveikatos ir saugos klausimais ir kolektyvinės sutarties.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 66

Prieš: 143

Susilaikė: 17

3.2 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK pažymi, kad Komisija savo komunikate neplanuoja panaikinti kliūtis teisės aktams, visų pirma susijusiems su raumenų ir kaulų sistemos sutrikimais, ir persvarstyti direktyvą dėl darbuotojų apsaugos nuo kancerogeninių medžiagų. ~~EESRK taip pat pabrėžia, kad komunikate nedaroma jokių nuorodų į teisinės sistemos, susijusios su pokyčių numatymu, sukūrimą; šį klausimą jau iškelė ir Europos Parlamentas. EESRK ragina Komisiją kuo skubiau spręsti šiuos klausimus.~~“

Balsavimo rezultatai:

Už: 60

Prieš: 141

Susilaikė: 13

3.5 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Technologinės inovacijos ir nauji darbo organizavimo būdai, visų pirma naujos netipinio darbo galimybės, sukuria naujas situacijas, kurios kartais gali lemti naujus iššūkius ir tam tikrą riziką, kurie nebuvo tinkamai nustatyti. Nustatyti šią riziką ir jai užkirsti kelią bei apibrėžti žinomas ir naujas profesines ligas yra neatidėliotinos užduotys. Nepaprastai svarbu ir skubu rasti esamų teisės aktų atnaujinimo sprendimus ~~atnaujinant esamus teisės aktus ar parengiant~~ parengti naujus, su nustatyta rizika susijusioms problemoms spręsti pritaikytus teisės aktus.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 77

Prieš: 140

Susilaikė: 10

3.9 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Europos Sąjunga nuolat susiduria su ekonomikos sąstingio ir didelio nedarbo problemomis. Nedarbas yra ypatingas profesinės sveikatos aspektas, kadangi tam tikrais atvejais jis yra siejamas su psichikos ligomis. Panašiai ir nedeklaruojamo darbo rinkoje dirbantys žmonės tam tikrais atvejais taip pat gali patirti didesnę riziką ir dažniau nukentėti nuo nelaimingų atsitikimų darbe. EESRK yra įsitikinęs, kad, be struktūrinių investicijų tvariam ekonomikos augimui, kokybiškų darbo vietų kūrimui ir socialinei sanglaudai, labai svarbu gerinti gyvenimo sąlygas, visų pirma sveikatą ir saugą darbe.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 62

Prieš: 145

Susilaikė: 10

4.6 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Valstybės narės turėtų skatinti ir remti ~~darbdavių ir darbuotojų atstovų socialinį dialogą derybas ir kolektyvines sutartis~~ ir taip užtikrinti svarbų ir efektyvų socialinių partnerių vaidmenį rengiant ir įgyvendinant sveikatos ir saugos darbe politiką ir propaguojant saugią ir sveiką aplinką darbo vietoje.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 66

Prieš: 141

Susilaikė: 17

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Efektyvaus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje“

[COM(2014) 445 final],

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žiedinės ekonomikos kūrimas. Europos be atliekų programa“

[COM(2014) 398 final]

ir Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų, 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų

[COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD)]

(2015/C 230/14)

Pranešėja: An LE NOUAIL MARLIÈRE

Komisija, 2014 m. liepos 14 d., Europos Parlamentas, 2014 m. liepos 28 d. ir Taryba, 2014 m. spalio 20 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Efektyvaus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje“

COM(2014) 0445 final,

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žiedinės ekonomikos kūrimas. Europos be atliekų programa“

COM(2014) 398 final

ir

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų, 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų

COM(2014) 0397 final – 2014/0201 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 12 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 129 nariams balsavus už, 129 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Komitetas palankiai vertina abu komunikatus ir atliekų direktyvų pakeitimų rinkinį ir remia veiksmus, kuriais siekiama įtikinti visas įmonės ir vartotojus, jog reikia laipsniškai atsisakyti dabartinio linijinio „imti, gaminti, vartoti ir išmesti“ ekonomikos modelio ir paspartinti perėjimą prie žiedinio modelio, kuriuo užtikrinamas atsikūrimas ir siekiama naudoti atsinaujinančiąją energiją, kuo labiau sumažinant gamtos išteklių naudojimą.

1.2. Komitetas pritaria siekui tokiam perėjimui sukurti palankų pagrindą, apimančių visą produktų gyvavimo ciklą: žaliavų tiekimas, ekologinio projektavimas, mažmeninė prekyba, verslo ir vartojimo modeliai, pakartotinis naudojimas ir pergamimas, taip pat atliekų kaip išteklių naudojimas.

1.3. Tačiau Komitetas apgailestauja, kad Komisijos pateiktuose konkrečiuose pasiūlymuose per daug dėmesio skirta atliekų politikai ir teisės aktams, o panašių su pradine grandimi susijusių konkrečių pasiūlymų, kuriais būtų siekiama patobulinti visą produktų gyvavimo ciklą, nėra. EESRK tikisi, kad Komisija pateiks ir tokių priemonių veiksmų planą, aiškiai nurodyma tvarkaraštį, procesą ir biudžetą, ir pasiūlymų dėl naujoviškų finansavimo priemonių, pavyzdžiui, ekologinių obligacijų.

1.4. Komitetas ragina Komisiją žiedinei ekonomikai palankų politinį pagrindą integruoti į kitas Europos politikos sritis, pavyzdžiui, energetikos ir klimato politiką, susieti su pramonės politika, įskaitant ES reindustrializacijos tikslą. EESRK pritaria, kad į strategijos „Europa 2020“ pagrindinius tikslus turėtų būti įtrauktas ir efektyvus išteklių naudojimo tikslas, kaip siūlo Europos efektyvus išteklių naudojimo platforma ir kaip nurodyta komunikate *Žiedinės ekonomikos kūrimas*.

1.5. Nors Komisija atsižvelgė į bendrą palankų poveikį užimtumui ir į žiedinės ekonomikos politikos dokumentų rinkinį įtraukė „Žaliojo užimtumo iniciatyvą“, Komitetas apgailestauja, kad buvo praleista palanki proga konkrečiau išnagrinėti poveikį, riziką ir naudą užimtumui. Visų pirma, nebuvo atsižvelgta į užimtumo potencialą atliekų prevencijos, pakartotinio naudojimo ir pergamimo srityse. Be to, daugiau dėmesio turėtų būti skirta deramų darbo sąlygų užtikrinimui ir darbuotojų sveikatos bei saugos standartų tobulinimui.

1.6. Sukūrus Europos Komisijos siūlomą pagrindą turėtų būti paskirstyti veiksmai, skirti informuoti suinteresuotąsias šalis ir keisti jų elgseną: galvoti apie ateitį, siekti mokslinės pažangos, diegti naujoviškas taikomąsias programas ir užtikrinti Europos konkurencingumo bei bendro intereso pusiausvyrą.

1.7. Vartotojai ir gamintojai privalo sužinoti, kokia atsakomybė jiems tenka. Vartotojai turi būti informuoti, kad galėtų atsakingai pirkti, atsekamumas turi būti optimalus, o gamintojai privalo atsakyti už savo veiksmus.

1.8. Komisijos siūlomas laipsniškas perdirbti tinkamų medžiagų šalinimo sąvartynuose sustabdymas ir platesnio užmojo atliekų perdirbimo tikslai yra būtinos perėjimo prie žiedinės ekonomikos sąlygos, ir jas reikia vykdyti. Komisija, užtikrindama, kad tikslai būtų patikimi – jie turi būti priimtini, kokybiški ir proporcingi – turėtų gauti ir visuomenės pritarimą.

1.9. Komitetas taip pat palankiai vertina tai, kad Komisija ėmėsi priemonių ES atliekų teisės aktams tobulinti, visų pirma įdiegdama geresnes stebėjimo ir valdymo priemones. Jeigu ES nori nuo dabar perdirbimų 42 % komunalinių atliekų pereiti prie 50 % 2020 m. ir 70 % 2030 m., turės būti užtikrinta, kad tam tikros valstybės labiau stengtųsi ir rinktųsi pažangius atliekų tvarkymo sprendimus. Taip pat reikėtų imtis veiksmų gerinti pirminių produktų ir jų sudedamųjų dalių, taip pat viso perdirbimo proceso kokybę.

1.10. Komitetas atkreipia dėmesį, kad Komisijos pasiūlymuose neatsižvelgiama į atliekų hierarchiją, nustatytą Atliekų pagrindų direktyvoje, kurioje apibrėžtas atliekų prevencijos, parengimo pakartotiniam naudojimui, perdirbimo, kito naudojimo (energijai gauti) ir šalinimo prioritetų eiliškumas. Nuodugnai neištirta atliekų prevencijos tikslų ir kitų atliekų prevencijos priemonių įgyvendinamumas, išskyrus neprivalomą maisto atliekų mažinimo tikslą. Ilgalaikėje perspektyvoje turėtų būti imtasi kontroliuoti bendrą sunaudotų medžiagų ir galutinių atliekų kiekį ir, siekiant saugoti aplinką, jis turėtų būti mažinamas.

1.11. Lygiai taip pat, kaip pakartotinis panaudojimas (produktų atveju), daugkartinis perdirbimas (medžiagų atveju) leidžia sutaupyti pirminių žaliavų, suvartoti mažiau energijos ir išmesti mažiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Atliekų dokumentų rinkinio peržiūra dabar suteikia unikalią galimybę pradėti taikyti ilgalaikio naudojimo medžiagų daugkartinio perdirbimo principą.

1.12. Žiedinės ekonomikos nauda neturėtų būti matuojama vien pagal susidariusių atliekų kiekį; žmonės taip pat turėtų būti skatinami saugoti materialius ir žmogiškuosius išteklius visoje vertės grandinėje ir turėtų būti siekiama panaikinti visus pavojų aplinkai arba žmonėms keliančius procesus.

1.13. Komitetas rekomenduoja politikos dokumentų rinkinį papildyti priemonėmis, kuriomis būtų konkrečiai remiamas panaudotų produktų parengimas pakartotiniam naudojimui. Nustačius, kad parengimas pakartotinai naudoti yra toks pat svarbus kaip ir perdirbimas – kaip Komisija yra nustačiusi pateikdama perdirbimo tikslus, – nesilaikoma atliekų hierarchijos. Pirmumas turėtų būti teikiamas trumpajam ciklui. Pakartotinis produktų naudojimas, jų parengimas pakartotiniam naudojimui ir pergaminimas – tai būdai geriausiai panaudoti produktų vertę ir padidinti galimybes ES išlaikyti vertės grandines, remti teritorinę plėtrą ar kurti darbo vietas.

1.14. Laikydamosi tokio požiūrio ES taip pat turėtų raginti visas valstybes nares savo atliekų planus paversti teritoriniais žiedinės ekonomikos planais ir dėmesį sutelkti į priemones, kuriomis būtų skatinama taupyti materialius išteklius ir užtikrinti žmonių gerovę.

1.15. Galiausiai Komitetas taip pat rekomenduoja plėsti sektorinį požiūrį, kad būtų skatinama žiedinė ekonomika.

2. Įžanga

2.1. 2014 m. liepos 2 d. Europos Komisija paskelbė penkių pasiūlymų rinkinį⁽¹⁾, kurį sudaro:

- a) komunikatas *Žiedinės ekonomikos kūrimas. Europos be atliekų programa* (COM(2014) 398 final);
 - b) pasiūlymas dėl naujos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų, 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų (COM (2014) 397 final);
 - c) komunikatas *Efektyvus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje* (COM(2014) 445 final)
- ir šie du dokumentai, dėl kurių EESRK parengs atskirą nuomonę⁽²⁾:
- d) Žaliasis MVĮ veiksmų planas (COM(2014) 440 final);
 - e) komunikatas „Žaliojo užimtumo iniciatyva“ (COM(2014) 446 final).

Komisija taip pat informavo, kad dar paskelbs komunikatą dėl tvaraus maisto.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Kaip būtų galima gaminti prekes ir teikti paslaugas kartu ribojant naudojamų ir eikvojamų žaliavų kiekį ir neatsinaujinančiųjų energijos šaltinių naudojimą? Viena aišku: per visą XX a. pramonės istoriją mineralų ir energijos gamtos išteklių gavybos ir naudojimo kaina nuolat mažėjo, labiausiai dėl to, kad laipsniškai didėjo produktyvumas.

3.2. Dabar, XXI a. pradžioje, šis linijinis modelis ne tik ėmė silpti, bet taip pat kyla pavojus, kad, laikui bėgant, jis taps nepriimtinas dėl to, kad planetos gamtos ištekliai nyksta. Jau pasiektas pavojingas lygis: nebėra laiko galvoti apie tai, kaip galėtume pakeisti ekonomikos modelį – reikia skubiai diegti naują.

3.3. Gavybos, gamybos, vartojimo, šalinimo ir perdirbimo srityse reikia didžiulių pokyčių norint užtikrinti, kad ateityje bendruomenės gebėtų pačios savarankiškai apsirūpinti ištekliais ir būtų užtikrinta jų tvari socialinė plėtra.

3.4. Beveik visos žmonių bendruomenės dabar taiko grobuonišką vystymosi modelį, kuris, kaip sakoma, iš dalies nebekontroliuojamas, per mažai atsižvelgiama į bendruomenes, kurioms didžiulį neigiamą poveikį daro jų išteklių naudojimas arba pernelyg intensyvus naudojimas, taip pat neatsižvelgiama į nenumatytą poveikį klimato kaitai bei taršai ir būsimosioms kartoms kylantį pavojų.

3.5. Visiems turėtų kilti abejonių dėl šio modelio, kuri susilpnino pasaulinės finansų, ekonomikos, socialinė, politinė, energetikos, ekologinė ir aplinkos krizės.

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/>

⁽²⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 99.

3.6. Siekdama, kad būtų pakeisti gamybos ir vartojimo modeliai, Europos Komisija, pateikdama žiedinės ekonomikos viziją, atveria galimybes, įtrauksiančias visą visuomenę, tačiau jas dar reikia įgyvendinti.

4. Konkrečios pastabos dėl COM(2014) 398 final

4.1. Komunikate „Žiedinės ekonomikos kūrimas“ paaiškinta bendra žiedinės ekonomikos idėja ir aprašytas jos palankus poveikis ekonomikos plėtrai ir užimtumui.

4.2. Komunikate nustatyti **bendrieji tikslai** yra aiškūs, ir būtina daryti pažangą juos įgyvendinant. Mūsų gamybos ir vartojimo modelį reikia iš esmės keisti, turime naudoti mažiau išteklių bei žaliavų ir tai daryti racionaliau.

4.3. Svarbiausia – žinoti, kaip pasiekti tuos tikslus ir kaip jie dera su visa apimančiu ir išsamiu politiniu pagrindu. Rinkos nepakankamumas ir trūkumai gali ir turi būti šalinami įvairiais būdais: rinkos paskatomis (kainos ir mokesčių signalai), reguliavimu (nustatant privalomus tikslus ir leidžiant rinkos dalyviams nuspręsti, kaip jų siekti), taip pat nustatant rinkos dalyviams taikomus standartus.

4.4. **Visa apimančiam politiniam pagrindui** taip pat būtina įvykdyti visas sąlygas – ekonomines, socialines, užimtumo, sveikatos ir saugos.

4.5. Komisijos komunikate teigiama, kad juo siekiama apibrėžti palankų politinį pagrindą gaminių projektavimui ir inovacijoms žiedinėje ekonomikoje, sudarantį sąlygas investicijoms ir įtraukiantį verslo sektoriaus ir vartotojų veiksmus.

4.6. Palankaus žiedinei ekonomikai pagrindo kūrimas

4.6.1. Komitetas pritaria palankaus žiedinei ekonomikai pagrindo kūrimo bendradarbiaujant su visomis suinteresuotosiomis šalimis principui. Nustačius šį pagrindą, turi atsiverti galimybės plėtoti naujam ekonomikos modeliui, laipsniškai pakeisiančiam dominuojantį linijinio ekonomikos augimo modelį. Pereinant prie žiedinės ekonomikos reikia visa apimančio požiūrio į visą produktų gyvavimo ciklą – nuo žaliavų tiekimo iki ekologinio projektavimo, mažmeninės prekybos, verslo modelių ir vartojimo modelių, pakartotinio naudojimo, pergaivinimo, taip pat atliekų naudojimo ir šalinimo. Iš esmės Komisijos komunikatas atitinka tokį visa apimančią požiūrį. Tačiau praktiškai Komisijos požiūris nesubalansuotas, nes konkretūs politiniai pasiūlymai daugiausia skirti tik atliekų sektoriui. Komisija tikrai pamini, kad ateityje bus kuriamas palankus žiedinei ekonomikai pagrindas⁽³⁾, aiškiai nenurodydama tvarkaraščio ir proceso. Tikimės, kad Komisija neatidėliodama pateiks aiškų ir skaidrų pasiūlymą dėl šių klausimų.

4.6.2. Žiedinės ekonomikos idėja pagrįsta išteklių naudojimo per visą gyvavimo ciklą analize. Ja skatinamas perdirbimas, tam tikrų išteklių pakeitimas kitais, produktų ilgaamžiškumas ir pakartotinis naudojimas, atliekų mažinimas visoje grandinėje, įskaitant jų susidarymo vietoje, prekių ir paslaugų ekologinis projektavimas, nauji verslo modeliai ir kt. Jos tikslas – skatinti naujas valdymo formas, įtraukiant visus pilietinės visuomenės narius. Komitetas ragina Komisiją parengti išsamią perėjimo prie žiedinės ekonomikos strategiją. EESRK taip pat tikisi, kad Komisija parengs aiškesnius politinius pasiūlymus dėl ekologinio projektavimo, inovacijų ir investicijų skatinimo ir pateiks aiškius pasiūlymus, kuriuose bus nurodyta informacija apie biudžetą, skirtą žiedinės ekonomikos veiklai remti, taip pat informacija apie naujoviškų finansinių priemonių, pavyzdžiui, ekologinių obligacijų, naudojimą. Todėl Komisija turėtų toliau dirbti ir:

- a) paaiškinti šio naujo pagrindo ir kitų Europos politikos sričių, visų pirma reindustrializacijos politikos (žaliavos, inovacijos, darbuotojų sveikata ir sauga, transportas ir kt.) ir energetikos bei klimato politikos, ryšį;
- b) atsižvelgdama į Europos efektyvaus išteklių naudojimo platformos pateiktus pasiūlymus, į persvarstytą strategiją „Europa 2020“ įtraukti efektyvaus išteklių naudojimo tikslą;

⁽³⁾ COM(2014) 398 final, p. 3.

- c) įvardyti konkretesnes priemones, kurias taikant iš tikrųjų pavyktų pakeisti gamybos ir vartojimo modelius, užtikrinant būtiną tam tikrų išteklių (atsižvelgiant į jų retumą arba toksiškumą) naudojimo mažinimą jų susidarymo vietoje, o visuomenė taptų ne tokia materialistiška ir labiau bendradarbiaujančia, taip pat padidėtų darbuotojų ir visos visuomenės gerovė.

4.6.3. Atsižvelgdamas į šias pastabas, Komitetas norėtų atkreipti dėmesį į savo 2012 m. nuomonę dėl *tvaryų gamybos ir vartojimo būdų skatinimo ES*, kurioje raginta „bendromis pastangomis plėtoti naują ekonomikos modelį ir įtraukti visus organizuotos pilietinės visuomenės suinteresuotuosius subjektus į šiam klausimui skirtą konsultacinį forumą“⁽⁴⁾.

4.7. Taikymo srities apibrėžimas

4.7.1. Europos Komisija patekdama savo požiūrį į žiedinės ekonomikos kūrimą nenurodo, kaip ji turėtų būti kuriam vietas ir regionų lygmeniu. Komitetas mano, kad bet kokia žiedinės ekonomikos strategija turėtų būti rengiama laikantis teritorinės hierarchijos principo – nuo vietos valdžios institucijų iki pasaulinio lygmens, įskaitant regioninį, nacionalinį ir europinį lygmenį, ir pirmumas visur ir visada, jeigu tik įmanoma, turėtų būti teikiamas trumpajam ciklui ir tiekimo grandinėms.

4.7.2. Potenciali socialinė ir ekonominė žiedinės ekonomikos nauda pirmiausia gali būti juntama būtent vietos lygmeniu (tvarūs miesto rajonai, ekologiški miestai), tada – (ES) regionų lygmeniu, ir tik po to nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

4.7.3. Ši teritoriniu požiūriu grindžiama perspektyva apima kovą su tarptautiniu socialiniu ir aplinkosauginiu dempingu, taigi ir galimą didelės dalies ekonomikos nedidelio masto perkėlimą. Atliekų tvarkymo optimizavimui būtina daug vietos ir regionų vadovų iniciatyvų: atrankiojo atliekų surinkimo organizavimas, atliekų surinkimo ir perdirbimo centrų steigimas, taip pat remonto, pakartotinio pardavimo ir pakartotinio naudojimo tinklų kūrimas ir kt. Kalbant apie tinkamą biologinių atliekų tvarkymą, pirmumas tikrai turėtų būti teikiamas trumposioms tiekimo grandinėms, taip pat ir darbo vietų kūrimo požiūriu.

4.7.4. Laikydamosi šių principų ES turėtų raginti valstybes nares savo atliekų planus laipsniškai keisti teritoriniais žiedinės ekonomikos planais.

4.8. Socialinio ir ekonominio poveikio kontroliavimas

4.8.1. Nors Komisijos dokumentų rinkinyje aplinkosauga (atliekų tvarkymas) tikrai siejama su ekonomika (žaliosios darbo vietos, MVĮ veiksmų planas), jame sistemingai trūksta aiškumo dėl šių aspektų:

- užimtumo potencialas, atsirandantis įvairiuose atliekų tvarkymo hierarchijos įgyvendinimo etapuose, visų pirma prevencijos ir parengimo pakartotiniam naudojimui;
- užimtumo potencialas, kurį sukuria žiedinėje ekonomikoje skatinami įvairūs novatoriški pasikeitimai (ekologinis projektavimas, pramonės simbiozė, funkcinė arba dalijimosi ekonomika ir kt.);
- ekonominės veiklos poveikis sveikatai ir saugai, potencialiai atsirandantis plėtojantis žiedinei ekonomikai.

4.9. Sektorinio požiūrio suformavimas

4.9.1. Naujoje žiedinės ekonomikos strategijoje turėtų būti labiau stengiamasi suformuoti sektorinį požiūrį atliekų srityje. Komitetas taip pat pageidautų, kad sektorinis požiūris būtų plėtojamas ne tik darnios statybos srityje.

4.9.2. Komitetas mano, kad sektorinis požiūris turėtų būti plečiamas ir turėtų apimti ne vien su tvariu maistu ar darnia statyba, bet ir su kitais sektoriais, pavyzdžiui, gamybos, susijusius pasiūlymus.

⁽⁴⁾ OL C 191, 2012 6 29, p. 6–11.

5. Konkrečios rekomendacijos dėl dokumento COM(2014) 397 final

5.1. Išplėsti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto

5.1.1. Komitetas pritaria pagrindiniams pakeitimams, kuriais siekiama:

- padidinti komunalinių atliekų ir pakuočių atliekų perdirbimo apimtį ir apriboti tam tikrų atliekų šalinimą sąvartynuose,
- nustatyti perdirbimo tikslų įgyvendinimo stebėsenai skirtą ankstyvojo perspėjimo sistemą,
- nustatyti būtiniausias didesnės gamintojo atsakomybės taikymo sąlygas, standartizuoti apibrėžtis,
- supaprastinti ataskaitų teikimo prievoles.

5.1.2. Tačiau atrodo, kad tam tikros papildomos galimybės (pavyzdžiui, konkrečių tikslinių prevencijos ir pakartotinio naudojimo tikslų nustatymas arba privalomos kai kuriems produktams taikomos grąžinimo sistemos) buvo iškart atmestos atlikus poveikio vertinimą. Komisijos pasiūlymuose nesilaikoma Atliekų pagrindų direktyvoje⁽⁵⁾ nustatytos atliekų hierarchijos, t. y. atliekų prevencijos, parengimo pakartotinai naudoti, perdirbimo, kitokio naudojimo ir šalinimo prioritetų eiliškumo.

5.1.3. Atliekų pagrindų direktyvos 9 straipsnio c punkte reikalaujama, kad Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktų ataskaitas, jei reikia, kartu su pasiūlymais dėl priemonių, kurių reikia imtis, kad būtų nustatyti atliekų prevencijos ir atribojimo tikslai 2020 metams, kartu su atliekų prevencijos rodikliais. Kadangi atliekų prevencija yra neatskiriama žiedinės ekonomikos dalis, ši ataskaita turėjo būti pateikta su žiedinės ekonomikos dokumentų rinkiniu. Su dabartiniu žiedinės ekonomikos priemonių rinkiniu pateiktame poveikio vertinime nurodyta, kad pasiūlymas nustatyti visa apimančią atliekų prevencijos tikslą buvo atmestas, nepateikiant išsamios šio klausimo analizės.

5.1.4. Panašu, kad nepakankamai užtikrintas ir **ekologinis produktų ir paslaugų projektavimas**. Tai būtų galima padaryti nustačius:

- konkrečias sąlygas, įtrauktinas į **viešuosius pirkimus**,
- reikalavimus, kad tam tikriems produktams būtų teikiamas pirmumas, palyginti su kitais produktais,
- prievoles į produktus įtraukti tam tikrą procentinę dalį perdirbtų medžiagų,
- ekonomines paskatas už pakartotinai naudojamus produktus arba už perdirbamus produktus (pavyzdžiui, mažesnis PVM);
- kt.

5.1.5. Komitetas mano, kad reikėtų parengti strategiją **suplanuoto nusidėvėjimo** klausimu, apimančią technologinius, verslo, reguliavimo, švietimo ir informavimo aspektus⁽⁶⁾.

5.2. Tikslai, kuriuos reikia papildyti

5.2.1. Tinkamam atliekų hierarchijos taikymui iš esmės būtini kiekybiniai prevencijos tikslai, kaip jau nurodė Europos Parlamentas, Regionų komitetas ir Audito Rūmai. Komisija turėtų nustatyti tokius tikslus remdamasi valstybių narių pateiktomis nacionalinėmis prevencijos programomis.

5.2.2. Reikėtų atidžiai išnagrinėti Regionų komiteto pasiūlytą 10 % mažesnio komunalinių atliekų kiekio tikslą⁽⁷⁾. Atsižvelgiant į nacionalinę ir regioninę buitinių atliekų ribojimo patirtį, galbūt taip pat reikėtų nustatyti Europos lygmens ribą (maždaug 200–300 kg vienam asmeniui per metus).

⁽⁵⁾ OL L 312, 2008 11 22, p. 3.

⁽⁶⁾ OL C 67, 2014 3 6, p. 23–26.

⁽⁷⁾ <http://cor.europa.eu/en/news/regional/Pages/cities-and-regions-eu-waste.aspx>

5.2.3. *Komunalinės atliekos* (Atliekų pagrindų direktyvos 3 straipsnis) turėtų būti griežtai apibrėžtos kaip buitinės atliekos ir neapimti komercinių ir pramoninių atliekų arba atliekų, dėl kurių didesnė atsakomybė tenka gamintojui, kad būtų galima aiškiai apibrėžti funkcijas ir atsakomybę.

5.2.4. *Komercinės ir pramoninės atliekos* turėtų būti apibrėžtos kaip atliekos, nelaikomos buitinėmis atliekomis, ir turėtų būti nustatytas atskiras jų perdirbimo tikslas.

5.2.5. Neturėtų būti apibrėžiama, kad *užpildymas* yra vienas naudojimo tipų, turėtų būti draudžiamas tada, kai atliekos yra pavojingos, ir taikomas tik statybos ir griovimo atliekoms (Atliekų pagrindų direktyvos 3 straipsnis).

5.2.6. Į Komisijos pasiūlymą dėl kiekybinio prevencijos tikslo, taikomo tik maisto atliekoms, turėtų būti įtrauktas ir **pakuočių kiekio mažinimo** tikslas, arba susietas su pastaruoju tikslu.

5.2.7. Komitetas rekomenduoja į politikos dokumentų rinkinį įtraukti priemones, kuriomis būtų konkrečiai remiamas panaudotų produktų parengimas pakartotiniam naudojimui. Tai, kad parengimui pakartotiniam naudojimui teikiama tokia pat svarba kaip ir perdirbimui, kaip Komisija yra nustačiusi perdirbimo tiksluose, neatitinka atliekų hierarchijos. Dėl produktų ir jų dalių atnaujinimo atsiranda ne tik plačios galimybės efektyviau naudoti produktus ir medžiagas, bet ir kurti darbo vietas ir regioniniu lygmeniu. Be to, parengimas pakartotiniam naudojimui (pakuočių ir elektros arba elektroninės įrangos, ar net kitų prekių, pvz., žaislų ir sauskelnių paruošimas pakartotiniam naudojimui) neturėtų būti traktuojamas taip pat, kaip perdirbimas ir turėtų būti nustatytas atskiras tikslas (pavyzdžiui, maždaug 5 %).

5.2.8. Teisėkūros procedūra priimamame akte planuojama perdirbamų arba pakartotinai naudojamų komunalinių atliekų kiekį iki 2030 m. padidinti iki 70 %; perdirbamų arba pakartotinai naudojamų pakuočių atliekų kiekį iki 2030 m. padidinti iki 80 %; iki 2015 m. pasiekti, kad į sąvartynus nebūtų priimamos perdirbti tinkamos atliekos; susidarantį maisto atliekų kiekį iki 2025 m. sumažinti 30 % Šie tikslai yra labai svarbūs ir jų turi būti laikomasi.

5.2.9. Kiekybiniai tikslai turi būti neatsiejama ekonominės veiklos vykdytojų diegiamų verslo modelių dalis (visų pirma pakavimo ir prekybos sektoriuose), ir šie vykdytojai turėtų rasti efektyviausią būdą nustatytus tikslus pasiekti. Tačiau būtina užtikrinti, kad šis būtinas perėjimas būtų vykdomas laikantis ir kitų ne mažiau svarbių principų ir kriterijų. Didžiausias susirūpinimas kyla dėl susijusių darbuotojų darbo sąlygų, sveikatos ir saugos standartų. Dėl sunkių darbo ir nestabilių užimtumo sąlygų, taip pat vyraujančios sveikatos ir saugos rizikos, pakuočių ir atliekų tvarkymo sektoriai yra itin pažeidžiami. Reikia imtis veiksmų ir užtikrinti, kad šie plataus užmojo tikslai būtų pasiekti nebloginant darbo sąlygų – priešingai, darbo sąlygos turi būti gerinamos ⁽⁸⁾).

5.2.10. **Vietos valdžios institucijoms reikėtų sukurti finansinį pagrindą:** ekonominės sąlygos turi tokios, kad vietos valdžios institucijos galėtų laikytis nustatytų tikslų, taigi jos turi gauti būtiną finansavimą. Jeigu valdžios institucijas ribos griežtos taisyklės dėl skolų, atsiradus bet kokiam papildomų investicijų poreikiui (pavyzdžiui, atliekų tvarkymo sektoriuje), neišvengiamai mažės kitos pagrindinės veiklos išlaidos. Politinis pagrindas turi užtikrinti **tinkamą finansinį pagrindą**, prireikus būtų galima pasinaudoti konkrečiais biudžetais, pavyzdžiui, ES struktūriniais fondais ir lėšomis, kurias galima gauti pagal strategiją „Europa 2020“.

5.2.11. Kalbant apie maisto atliekų mažinimą, negalima atsisakyti maisto saugos ir reikia užtikrinti vartotojų apsaugos standartus. Šiuo požiūriu reikia įtraukti **vartotojų apsaugos organizacijas ir maisto saugos subjektus** ir su jais konsultuotis.

5.2.12. Maisto atliekos yra organinės žaliavos, kurių kuo didesnis kiekis turėtų būti perdirbtas arba nepakitusios sudėties sugrąžintas į žemės ūkio gamybą. Dėl savo pobūdžio kai kurios maisto atliekų rūšys yra labai tinkamos naudoti galvijų pašarams arba dirvožemio trąšoms. Įvairiomis ribojamojo pobūdžio nuostatomis šiuo metu tai uždrausta. Todėl EESRK rekomenduoja Komisijai išnagrinėti, ar šie apribojimai yra tikslingi.

⁽⁸⁾ Išsamesnes pastabas dėl atliekų tvarkymo žr. 2014 m. rugsėjo mėn. *HesaMag* leidinyje, paskelbtame Europos profesinių sąjungų instituto (EPSI): <http://www.etui.org/en/Topics/Health-Safety/HesaMag>

6. Konkrečios pastabos dėl COM(2014) 445 final

6.1. Komunikatu dėl išteklių naudojimo efektyvumo statybos sektoriuje siekiama mažinti bendrą sektoriaus poveikį aplinkai per visą gyvavimo ciklą. Jame siūlomas pastatų aplinkosauginio veiksmingumo vertinimo rodiklių rinkinys, kad projektuotojai, gamintojai, rangovai, institucijos ir naudotojai galėtų rinktis remdamiesi informacija. Labai svarbu sukurti skaidrią rodiklių sistemą, visų pirma **standartizuotus statistinius duomenis** ir palyginamų, vartotojui naudoti patogų rodiklių rinkinį.

6.2. Į žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinį reikėtų įtraukti tinkamas paklausa pagrįstas „traukos“ priemonės, kurios paskatintų formuotis savarankišką antrinių žaliavų rinką (pvz., produktai, kuriuose yra nustatytas būtiniausias perdirbtų medžiagų kiekis). Reikia sukurti tokias sąlygas, kurioje maisto atliekomis būtų prekiaujama kaip gerą rinkos likvidumą turinčiomis žaliavomis nustatant atitinkamą kainą. Tai geriausia paskata rinkti atliekas.

6.3. *Su produktų klasifikavimu susiję uždaviniai – serijinių ieškinių rizikos prevencija*

6.3.1. Užkirsti kelią serijiniams ieškiniams – svarbus draudimo bendrovių uždavinys: dėl daikto, kurio kopijų pagaminta dešimtys tūkstančių, defekto gali tiesiogiai arba netiesiogiai susidaryti remonto išlaidų, sudarančių dešimtis ar net šimtus milijonų eurų. Pavyzdžiui, per pastaruosius dvidešimt metų daug ieškinių buvo patekti dėl tam tikro statybos produkto įvairių sudedamųjų dalių cheminio nesuderinamumo.

6.3.2. Tokios rūšies serijinių ieškinių priežastis paprastai būna laikui bėgant atsirandanti reakcija dėl sąveikos su išorės veiksniais (drėgme arba temperatūra). Kai kuriuos šiuos reikalavimus galima taip pat sieti su importuotais produktais, kurių tam tikros savybės pradžioje nebuvo tinkamai nurodytos.

6.3.3. Tai, kad gaminant statybines medžiagas naudojamos perdirbtos medžiagos, savaime nėra kliūtis. Tačiau labai svarbu gerai išmanyti fizines ir chemines perdirbamos medžiagos savybes, kad būtų užkirstas kelias bet kokiam nesuderinamumo pavojui, kai medžiagos bus pakartotinai naudojamos. Sunku pateikti tinkamą perdirbtinų medžiagų apibrėžtį, jas suklasifikuoti bei užtikrinti, kad pakartotinai naudojamų produktų partijoje nebūtų nukrypimų.

6.3.4. Atliekų dokumentų rinkinio peržiūra suteikia unikalią galimybę pradėti taikyti daugkartinio perdirbimo principą siekiant skatinti efektyviai naudoti išteklius. Daugkartinis perdirbimas vykdomas tada, kai perdirbimo procese medžiagų struktūrinė sandara neblogėja, pavyzdžiui, ilgalaikio naudojimo medžiagų atveju, ir jos gali būti pakartotinai grąžinamos į apyvartą daugelį kartų sustiprinant žiedinę ekonomiką ir užtikrinant, kad funkcionalios medžiagos nebūtų švaistomos ar prarandamos deginant ar šalinant į sąvartynus. Pagal savo pobūdį ilgalaikio naudojimo medžiagos – tai turtas, kuriuo visuomenė gali naudotis amžinai.

6.3.5. Pakartotinį naudojimą būtų lengviau valdyti įdiegus statybinių medžiagų atsekamumo per jų pirmą gyvavimo ciklą sistemą; reikėtų parengti medžiagų klasifikavimo pagal jų būsimą paskirtį taisyklių rinkinį, dėmesį sutelkiant į didelį biologinį skaidumą ir kokybės standartų nustatymą.

6.4. Komisija galbūt turėtų nustatyti privalomas nuostatas ir nuobaudas, kad būtų išvengta potencialaus dempingo, kai nepageidaujamomis tapusios medžiagos būtų išvežamos iš ES.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo MVĮ veiksmų planas. Kaip padėti aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis“

[COM(2014) 440 final]

ir dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“

[COM(2014) 446 final]

(2015/C 230/15)

Pranešėjas: M. PEZZINI

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. liepos 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo MVĮ veiksmų planas. Kaip padėti aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis“

COM(2014) 440 final

ir dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“

COM(2014) 446 final.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 12 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) mano, kad Europos žiedinė ekonomika bus svarbi ES sisteminiam konkurencingumui, jei bus grindžiama bendra Europos strategine vizija, kurią įgyvendinant aktyviai dalyvaus darbo rinkos subjektai, Vyriausybės, darbdaviai ir darbuotojai, vartotojai ir įvairių lygmenų teisėkūros ir reguliavimo institucijos.

1.2. EESRK įsitikinęs, kad perėjimas prie žiedinės ekonomikos Europoje gali sudaryti palankias galimybes įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus: gali tapti ekonomikos augimo varikliu, prisidėti prie naujų žaliųjų darbo vietų kūrimo ir įgūdžių vystymo, sustiprinti gebėjimus tvariai valdyti gamtinius išteklius tvarioje ir konkurencingoje ekonomikoje.

1.3. Komitetas prašo pradėti Europoje plataus užmojo prognozavimo veiklą, kuri būtų grindžiama dalyvavimu ir leistų konkrečiai apibrėžti bendrą visų viešojo ir privataus sektorių dalyvių viziją ir parengti suderintą ir veiksmingą ES, nacionalinio ir regioninio lygmens politiką ir priemones, kad būtų galima darniai pereiti prie žiedinės ekonomikos ir suteikti praktinį postūmį ekologinių inovacijų veiksmų planui. Reikėtų remti pilietinės visuomenės veikėjų tinklus, propaguojančius perėjimą prie žiedinės ekonomikos modelio. Komitetas galėtų aktyviai skatinti tokius tinklus, taip pat apsparstyti galimybę įsteigti Europos žiedinės ekonomikos platformą.

1.4. EESRK mano, kad greta pirmiau minėtos veiklos būtina pradėti struktūruotą dialogą su tam tikrais sektoriais, kuriuose būtų galima įgyvendinti bandomąsias programas, atliekančias svarbų vaidmenį ir parodančias, ko galima pasiekti tvaresniais veiksmais, ir į šias iniciatyvas visapusiškai įtraukti vartotojų organizacijas, labai mažas ir mažas įmones ir socialinės ekonomikos įmones.

1.5. Komitetas mano, kad atliekant sąnaudų ir naudos analizę svarbu įvertinti, kam gali tekti našta dėl sisteminės apdirbamosios pramonės, prekybos, paskirstymo ir vartojimo sektorių pertvarkos, kai bus atsisakyta suplanuoto nusidėvėjimo modelio ir pereita prie naujų produktų ir sudedamųjų dalių naudojimo ir vartojimo modelių siekiant kuo ilgiau išlaikomos produktų pridėtinės vertės ir pakartotinio naudojimo.

1.6. Komiteto nuomone, perėjimas prie naujo žiedinės ekonomikos, t. y. atnaujinamosios gamybos ir pakartotinio naudojimo modelio turėtų būti susietas su „socialiai atsakingai teritorijai“ būdingų metodų sklaida, kadangi jie padeda ugdyti bendrą inovacijomis ir dalyvavimu grindžiamą kultūrą.

1.7. EESRK prašo ES numatyti galimybę remiantis iš anksto apibrėžtais kriterijais nustatyti tam tikrą skaičių inovacijoms palankių zonų – išmanūs miestai, laisvieji uostai, vietos įmonių grupės, ekologinį planą įgyvendinančios teritorijos – kuriose būtų galima imtis bandomųjų perėjimo prie žiedinės ekonomikos veiksmų, be kita ko pasinaudojant teigiama patirtimi, įgyta įgyvendinant Europos priemones, kaip pavyzdžiui, Merų paktas.

1.8. EESRK teigiamai vertina Žaliojo MVĮ veiksmų plano ir Žaliojo užimtumo iniciatyvos pasiūlymus, tačiau apgailestauja, kad nepasiūlyta konkrečių veiksmų ir praktinių gairių MVĮ, kaip tapti tvaresnėmis ir ekologiškesnėmis. Be to, prašo, atsižvelgiant į Smulčio verslo aktą, veiksmų plane vadovautis principu „visų pirma galvokime apie mažuosius“.

1.9. EESRK mano, kad ypač svarbus aktyvus socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės vaidmuo rengiant, įgyvendinant ir stebint nacionalinę tvaraus vystymosi politiką ir pereinant prie žiedinės, aplinkos požiūriu tvarios, naujas įmones ir žaliąsias darbo vietas kurti galinčios ekonomikos.

1.10. EESRK nuomone, reikėtų sustiprinti veiksmus, skirtus užpildyti dabartines žaliajai ekonomikai būtinų gebėjimų spragas veiksmingai ir tikslingai panaudojant struktūrinių fondų, visų pirma Europos socialinio fondo, Regioninio fondo ir Žemės ūkio ir žuvininkystės fondų lėšas ir inovacijų priemones: programas „Horizontas 2020“, COSME ir LIFE, taip pat EIB žaliojo mikrofinansavimo priemones.

1.10.1. Būtų naudinga taip pat imtis šių veiksmų:

- realiai kiekybiškai įvertinti tvarių ir neperkeliamų darbo vietų kūrimo šaltinius,
- užtikrinti teisingą ir tvarų procesą, išvengiant skurdo ir energijos nepritekliaus rizikos įvairiais lygmenimis plėtojant struktūruotą socialinį dialogą, atitinkantį bendrą strateginę viziją,
- vykdyti informavimo ir orientavimo veiklą bendradarbiaujant su socialiniais partneriais,
- siekti stiprios darbo rinkos, švietimo ir mokymo sektorių subjektų sąveikos įtraukiant socialinius partnerius.

1.11. EESRK įsitikinęs, kad darnus ir dalyvavimu grindžiamas Europos perėjimas prie žiedinės ekonomikos gali atverti daug galimybių labai mažoms, mažoms, vidutinėms ir socialinės ekonomikos įmonėms, kurios joms leis tapti svarbia ekonomikos augimo varomąja jėga tiek vidaus, tiek tarptautinėje rinkoje. Todėl svarbu skirti prioritetinį dėmesį šiems aspektams:

- savanoriško įmonės aplinkosaugos vidinio audito mechanizmo stiprinimas ir siekis, kad šis auditas taptų įprastu,
- galimybių gauti kreditą, įskaitant garantijų sistemas, didinimas,
- ekologinių inovacijų labai mažose ir mažose įmonėse, visų pirma įgyvendinamų pagal demonstracinių sisteminių ekologinių inovacijų projektus finansavimas,

- verslumo ugdymo ir kuravimo programų įmonėse stiprinimas,
- parama ES žiedinei medžiagų, sudedamųjų dalių ir tarpinių produktų rinkai, visų pirma sukuriant žiedinę eBay prekybą, grindžiamą Europos ir tarptautiniais techniniais ir reguliavimo standartais, siekiant stabilizuoti Europoje pirminius ir antrinius išteklius, kurie gali būti labai vertingi užtikrinant tiekimo saugumą ir prekybos balansą.

1.12. Komitetas įsitikinęs, kad perėjimas prie žiedinės ekonomikos turi būti stipriai remiamas, visų pirma Europos žemyne. Todėl reikėtų:

- klausimą dėl šio bendro integruoto požiūrio įtraukti į Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūrą siekiant išnaudoti jo suteikiamas ekonomines ir užimtumo galimybes,
- sutelkti dėmesį į naujas idėjas ir (arba) ypač sparčiai naujoves ir technologijas savo veikloje diegiančius, taip pat esamomis technologijomis gebančius naudotis ir tvarias socialines naujoves įgyvendinančius sektorius,
- pakeisti įvairiais lygmenimis (Sąjungos, nacionaliniu ir teritoriniu) taikomą draudimais grindžiamą modelį iniciatyvą skatinančių modelių parengiant labai reikalingą baltąją knygą dėl žiedinės ekonomikos, užimtumo ir ekonomikos augimo Europoje, apimančią susijusias gausias priemones ir politikos sritis.

2. Išanga

2.1. Žiedinės ekonomikos, kuri yra priešinga linijinės ekonomikos modeliui (imti-gaminti-naudoti-išmesti), koncepcija susiformavo kilus būtinybei pereiti prie tvaraus augimo, kurio tikslas – kuo ilgiau išlaikyti produktų pridėtinę vertę ir padidinti galimybes produktyviai pakartotinai panaudoti jų sudedamąsias dalis, tokiu būdu mažinti susidarančių atliekų ir sąvartynų kiekį ir poveikį aplinkai.

2.2. McKinsey tyrimas rodo, kad dėl linijinio ciklo – imti-gaminti-naudoti-išmesti – iššvaistoma nuo 60 iki 80 % išteklių. Tai nėra tvarus būdas pasauliui, kuriame yra 3 mlrd. vidurinėsios klasės vartotojų.

2.3. Siekiant pereiti prie žiedinės ekonomikos būtina iš esmės pakeisti gamintojų, darbuotojų, vartotojų ir piliečių požiūrį į išteklių ir žaliavų naudojimą, produktų projektavimą, rinkos ir verslo modelius ir į naujų būdų, kaip atliekas paversti ištekliais, kūrimą.

2.4. Jau yra technologijų, būtinų medžiagų gyvavimo sekimui visoje vertės grandinėje. Be to, vis labiau brangsta ištekliai ir kyla siūlomų prekių kainos. Vartotojams būtų naudingiau kartais gauti paslaugą, nei tiesiog turėti produktą.

2.5. Žaliojo augimo modeliui būtini ne tik esminiai kultūros pokyčiai ir stiprus postūmis inovacijoms ir moksliniams tyrimams, bet ir didelės investicijos į technologijas, švietimą, organizavimą, naujų profesinių profilių rengimą, taip pat nauji finansavimo būdai ir tinkama politika.

2.6. Būtina integruota politika siekiant pasinaudoti užimtumo galimybėmis, kurias atvers atitinkamos naujos profesijos, ir įveikti iššūkius, kurie kils dėl perėjimo prie nelineinio ekonomikos ciklo, šiuo tikslu stiprinti komunikaciją, kad būtų galima spręsti bendras svarbias problemas, visų pirma taikant naujus mokymo, darbo ir organizavimo modelius.

2.7. Siekiant ateityje užtikrinti ES pramonės konkurencingumą svarbu stiprinti gebėjimą gaminti iš panaudotų teritorijose esančių išteklių tvarius mažiau žaliavų, energijos ir vandens sąnaudų reikalaujančius produktus. Todėl reikėtų projektuoti ir gaminti produktus, kuriuos galima pakartotinai naudoti, taisyti, restauruoti ir perdirbti ir šiuo tikslu organizuoti su šia veikla susijusias paslaugas.

2.8. Atliekos, kurios susikaupia gamybos etape, turėtų būti perdirbtos į išteklius, kuriuos galėtų panaudoti kita gamykla, arba į trąšas, kurios būtų tiekiamos regiono ūkiams. Atliekinę šilumą reikėtų panaudoti kitais tikslais, pavyzdžiui, būstų arba šiltnamių šildymui.

2.9. Pagal žiedinį modelį iš kiekvienos žaliavų tonos, kiekvieno energijos džaulio ir kiekvieno žemės hektaro bus gaunama vis daugiau papildomos naudos ir pasiektas didesnis našumas, nes žaliavos bus taupomos, naudojamos pakartotinai ir perdirbamos.

2.10. Siekiant visapusiškai išnaudoti perėjimo prie žiedinės ekonomikos galimybes reikia:

2.10.1. **panaikinti sisteminės kliūtis, trukdančias MVĮ taikyti žiedinius verslo modelius**, efektyviai naudoti iš atliekų srautų gautas medžiagas, sektorinius ir tarpsektorinius tinklus, ypač ES lygmeniu;

2.10.2. žmogiškųjų išteklių srityje kurti naujas aukštos kvalifikacijos reikalaujančias profesijas, kad jų atstovai galėtų valdyti atitinkamus procesus, turint omenyje tai, kad su žaliosiomis darbo vietoms susijusio švietimo ir mokymo principas – kokybiškas bazinis mokymas papildomas visą darbiningą laikotarpį trunkančio mokymo priemonėmis, apimantis ir sąmoningumo aplinkosaugos srityje ugdymą⁽¹⁾;

2.10.3. sukurti tinkamas finansavimo priemones, visų pirma moksliniams tyrimams ir inovacijoms, gebėjimų stiprinimui ir rinkos tyrimams ir šiuo tikslu pasinaudoti programos „Horizontas 2020“, struktūrinių fondų, EIB ir viešojo ir privataus sektorių partnerystės priemonėmis;

2.10.4. siekti, kad įvairaus lygmens valdžios institucijos supaprastintų ir nustatytų taisykles, kurių tikslas būtų ne drausti, o skatinti iniciatyvius veiksmus, tokius būdu sudarant palankias sąlygas kurtis ir vystyti ekologiškomis žaliąsias kvalifikuoto darbo vietas kuriančioms įmonėms laikantis Smulkiojo verslo akto principų;

2.10.5. plėtoti aktyvų socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės vaidmenį rengiant, įgyvendinant ir stebint nacionalinę tvaraus vystymosi politiką, pereinant prie žiedinės, aplinkos požiūriu tvarios ir naujas žaliąsias darbo vietas kuriančios ekonomikos;

2.10.6. nustatyti gaires ir teikti praktinę techninę pagalbą labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms ir kooperatyvams, pasitelkiant socialinių partnerių pagalbą šviečiant apie gamybos procesų žalinimą ir šiuo tikslu parengiant naujiems verslo modeliams skirtą priemonių rinkinį bei skatinant dalytis gerąja patirtimi;

2.10.7. plėtoti dialogo ir bendradarbiavimo kultūrą darbovietėse siekiant kuo racionaliau panaudoti turimus išteklius, mažinti atliekų kiekį, naudoti ekologiškus ir saugius darbo metodus ir technologijas bei gerinti užimtumo kokybę.

2.11. Darbo vietų žalinimu ir žaliųjų darbo vietų skatinimu tradiciniuose ir besiformuojančiuose sektoriuose turėtų būti siekiama vystyti ekologiškesnę, konkurencingą ir mažo anglies dioksido kiekio ekonomiką, taip pat tvarius vartojimo ir gamybos būdus, taigi ir prisidėti prie kovos su klimato kaita.

2.12. EESRK jau yra parengęs keletą nuomonių šiuo plačiu klausimu⁽²⁾, kuriose be kita ko pabrėžė, kad:

- visi turi suvokti, kad vyksta nauja pramonės revoliucija, dėl kurios svarbiausiu vystymosi prioritetu tampa gyvenimo ir aplinkos kokybės gerinimas ir kad būtina taikyti naują, integruotą gamtinių išteklių valdymo ir apsaugos, gamybos bei vartojimo būdą,
- būtina kuo greičiau pereiti nuo pasyvios gynybinės ir neveiklios taktikos prie ryžtingos ir aktyvios veiklos,
- remia iniciatyvas, kuriomis siekiama sukurti tvarios gamybos ir vartojimo Bendrijos politiką, visiškai integruotą į kitas Bendrijos politikos sritis, ir kurios tikslas būtų galimus sunkumus paversti galimybėmis, kad ES pramonė būtų konkurencinga,
- reikia rimto dialogo, kuriame dalyvautų ES institucijos, nacionalinės ir vietos valdžios institucijos ir visi socialiniai partneriai, dėl galimybių keisti vartojimo modelius ir visą ekonomikos ir socialinį modelį.

⁽¹⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 142–149.

⁽²⁾ OL C 224, 2008 8 30, p. 1–7; OL C 226, 2014 7 16, p. 1–9; OL C 67, 2014 3 6, p. 23–26 ir OL C 44, 2011 2 11, p. 110–117.

2.12.1. Pastarųjų trisdešimties metų pažangą pramonės sektoriuje padėjo pasiekti priimti teisės aktai ir standartai, kurie privertė pramonės sektorius mažinti taršą ir ieškoti naujų būdų naudingai panaudoti atliekas. Reikia nustatyti naujas mokesčių taisykles, kurios užtikrintų energijos taupymo ir vartojimo pusiausvyrą, taip pat apibrėžti atitinkamas nuostatas, kurios leistų pramonės sektoriams prisiimti atsakomybę už visą produkto gyvavimo ciklą.

2.13. Savo neseniai parengtoje nuomonėje EESRK pabrėžė, kad „dėl sudėtingų ir būtinų gamybos ir vartojimo būdo pokyčių labai svarbu pilietinę visuomenę įtraukti į šį perėjimo prie integracinės ekologinės ekonomikos procesą visais lygmenimis, ypač sektorių ir teritoriniu (Europos, nacionaliniu ir regionų) lygmeniu ⁽³⁾“.

2.14. 2013 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją „Ekologinės inovacijos: kurti darbo vietas ir skatinti augimą įgyvendinant aplinkos politiką“ ⁽⁴⁾, kurioje:

- pabrėžė dvigubą perėjimo prie tvarios ekologinės ekonomikos aplinkosauginį ir ekonominį poveikį, kuriant tvarias darbo vietas,
- pažymėjo, kad naudojantis šiomis galimybėmis turėtų būti kuriamos kokybiškos ir tvarios darbo vietos kvalifikuotiems ir nekvalifikuotiems darbuotojams,
- primygtinai paragino valstybes nares numatyti įmonėms, ypač MVĮ, paskatas siekiant pritraukti didesnes investicijas į privačius mokslinius tyrimus ir plėtrą.

2.15. 2011 m. spalio mėn. Regionų komitetas priėmė nuomonę dėl pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“, kurioje išreiškė savo pritarimą pasiūlymui „sukurti įvairius subjektus suburiančią platformą išteklių naudojimo efektyvumo srityje, kurioje taip pat dalyvautų institucijos, įvairių administracinių lygių, įskaitant regionų ir vietos lygių, politiką formuojantys asmenys.“

3. Bendrosios pastabos

3.1. Komitetas teigiamai vertina dokumentų rinkinį dėl žiedinės ekonomikos, visų pirma šioje nuomonėje aptariamas, su perėjimu prie žiedinės ekonomikos susijusias dvi iniciatyvas: žaliojo užimtumo iniciatyvą ir MVĮ vystymo planą.

3.2. Vis dėlto EESRK kyla tam tikrų nuogastavimų dėl šių iniciatyvų, visų pirma dėl MVĮ veiksmų plano, kuriame pateikiama labai daug informacijos, tačiau susijusioms MVĮ ir darbuotojams nesiūloma nei konkrečių priemonių, nei gairių, kaip pereiti prie ekologiškesnių gamybos procesų ir veiksmingesnių paslaugų nepatiriant didelių išlaidų ir pagerinant darbo kokybę, tačiau neperarandant konkurencingumo.

3.3. EESRK nuomone, perėjimas prie žiedinės ekonomikos negalimas be gamybos sektoriaus, darbuotojų ir vartotojų, taip pat be įvairaus lygmens politinių ir administracinių valdžios institucijų, pradedant ES lygmeniu, dalyvavimo. Šios institucijos turėtų nuo draudimais grindžiamų metodų pereiti prie iniciatyvą skatinančių metodų, kuriais būtų remiamas perėjimas, pavyzdžiui, visoje viešųjų pirkimų sistemoje nustatyti ekologines specifikacijas.

3.4. Reikia ne tik naujų gamybos procesų, kuriems būtini nauji verslininkų ir darbuotojų igūdžiai, novatoriškų organizacinių ir rinkos sistemų, naujų vartojimo ir naudojimo modelių, bet ir naujos pramonės ir paslaugų, o taip pat – galbūt net visų pirma – naujos teisėkūros ir administravimo kultūros.

3.5. Komitetas primygtinai prašo įgyvendinant programą „Horizontas 2020“ ir papildant Europos efektyvaus išteklių naudojimo platformos (EREP) rezultatyvų darbą Europoje pradėti plataus užmojo prognozavimo veiklą, kuri būtų grindžiama dalyvavimu ir leistų konkrečiai apibrėžti bendrą visų viešojo ir privataus sektorių dalyvių viziją ir parengti suderintą ir veiksmingą ES, nacionalinio ir regioninio lygmens politiką ir priemones, kad būtų galima sklandžiai ir darniai pereiti prie žiedinės ekonomikos, visų pirma:

⁽³⁾ OL C 271, 2013 9 19, p. 18–22.

⁽⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0584+0+DOC+XML+V0//LT>

3.5.1. įtraukti piliečius, darbuotojus, vartotojus ir įmones taikant konkrečias novatoriškas skatinamąsias priemones (taip pat ir individualaus pobūdžio), kuriomis būtų įvertinti veiksmai ir elgesys;

3.5.2. ES reguliavimo ir finansavimo sistemomis skatinti aplinkosauginį ir socialinį tvarumą, inovacijas ir investicijas į žmogiškąjį, socialinį ir aplinkosaugos kapitalą;

3.5.3. sukurti darnią ir paprastesnę institucinę sistemą, pagal kurią įmonės, darbuotojai, investuotojai ir vartotojai galėtų aktyviai dalyvauti perėjimo procese;

3.5.4. užtikrinti tinkamą ES, nacionalinę ir teritorinę finansinę paramą, sudaryti sąlygas, visų pirma labai mažoms įmonėms, gauti kreditą;

3.5.5. skatinti tikslines mokesčių lengvatas, viešojo ir privataus sektorių partnerystes ir žaliuosius viešuosius pirkimus, skleisti gerąją praktiką, kuri leistų pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis, kurti įtraukusnę darbo rinką ir apsaugoti teritorijų išteklius;

3.5.6. kurti tvarią darbuotojų ir įmonių bei švietimo ir mokymo sistemų, susijusių su gamyba, vartojimu ir žaliosiomis darbo vietomis, sąveiką ⁽⁵⁾;

3.5.7. teikti pagalbą ir kuruoti labai mažas, mažas ir vidutines įmones šiuo tikslu sukuriant Europos tinklus ir kompetencijų centrus, kurie padėtų ugdyti žinias, gebėjimus ir plėtoti rinkas, tačiau visų pirma skiriant finansinę pagalbą ir paramą mokymui.

3.6. EESRK mano, kad greta pirmiau minėtos veiklos būtina pradėti struktūruotą dialogą su tam tikrais sektoriais, kuriuose būtų galima įgyvendinti bandomąsias programas, atliekančias svarbų vaidmenį ir parodančias, ko galima pasiekti tvaresniais veiksmais, ir į šias iniciatyvas visapusiškai įtraukti socialinius partnerius, vartotojų organizacijas, labai mažas ir mažas įmones ir socialinės ekonomikos įmones.

3.7. Komitetas mano, kad prieš pradedant kurti naujas žaliasias, deramas ir tvarias darbo vietas ir rengti žaliuosius veiksmų planus MVĮ, būtų naudinga pradėti vykdyti kovos su suplanuotu produktų nusidėvėjimu planą.

3.8. Pakartotinio naudojimo ir perdirbimo sektorių patiriamos sąnaudos, būsimų naujų darbo vietų kokybė ir užtikrintumas negali būti siejami tik su aplinkosaugos politika: būtinos kompleksinės iniciatyvos valdymo sistemos ir integruotos priemonės daugelyje strateginių sektorių, taip pat su vartotojais, transportu, žemės ūkiu ir energetika susijusiose srityse ⁽⁶⁾.

3.9. Inovacijos perdirbtų medžiagų rinkose turi būti diegiamos remiantis atnaujinta ir nuoseklia Europos teisine sistema, kuri leistų derinti produktų inovacijas ir gaminių naudojimą, priešingai dabartinei sistemai, kai laužo medžiagos ir sudedamųjų dalių atliekos perdirbamos pigios darbo jėgos šalyse, kuriose menkai rūpinamasi darbuotojų sauga ir sveikata ⁽⁷⁾.

3.10. Komiteto nuomone, perėjimas prie naujo žiedinės ekonomikos, t. y. atnaujinamosios gamybos ir pakartotinio naudojimo modelio turėtų būti susietas su „socialiai atsakingai teritorijai“ būdingų metodų sklaida.

4. Žiedinė ekonomika ir darbo vietų kūrimas

4.1. EESRK mano, kad siūlomų priemonių nepakanka dabartinėms žaliajai ekonomikai reikalingų gebėjimų spragoms pašalinti: neatrodo, kad pakaktų tik dalytis gerąją patirtimi esamuose tinkluose ir geriau įvertinti darbo vietų ir gebėjimų vystymąsi. EESRK nuomone, Europos lygmeniu ir kartu su socialiniais partneriais, MVĮ ir socialinės ekonomikos įmonėmis aiškiau apibrėžus žaliosios ekonomikos gebėjimus ir žaliasias darbo vietas – visų pirma statistinių duomenų tikslumo sumetimais – būtų galima atlikti išsamesnius tyrimus ir tikslingesnes prognozes naujų profesijų ir atgyvenusių profesijų atstovų perkvalifikavimo srityse atsižvelgiant į darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyrą ir ES kokybės sistemą ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ OL C 311, 2014 9 12, p. 7–14.

⁽⁶⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 11–17.

⁽⁷⁾ OL C 107, 2011 4 6, p. 1–6.

⁽⁸⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 116.

4.2. Komitetas mano, kad labai svarbu veiksmingai ir tikslingai naudoti struktūrinių fondų lėšas, taip pat inovacijų priemonės, pavyzdžiui, programas „Horizontas 2020“, COSME ir LIFE, taip pat EIB žaliojo mikrofinansavimo priemonės siekiant skatinti kvalifikuoto darbo vietas, visų pirma labai mažose ir socialinės ekonomikos įmonėse, atsižvelgiant į Komiteto palaikomą konsensusą grindžiamą prognozavimo procesą.

Todėl reikėtų:

4.2.1. vietas, sektorių ir tarpsektoriniu lygmeniu **įvertinti, kiek galima sukurti tvarių ir neperkeliamų darbo vietų** perėjus prie žiedinės ekonomikos, taip pat atsižvelgti į būtinybę nedelsiant atgaivinti tvarų augimą ir darbo vietų kūrimą užtikrinančią Europos ekonomiką;

4.2.2. **užtikrinti teisingą ir tvarų procesą**. Perėjimas prie žiedinės ekonomikos neturėtų kelti socialinio teisingumo problemų darbuotojams, labai mažoms, mažoms ir socialinės ekonomikos įmonėms;

4.2.3. visapusiškai **plėtoti socialinį dialogą įvairiais lygmenimis** kuriant bendrą strateginę viziją ir integruotą politiką, kurios įgyvendinimas užtikrins, kad žiedinės ekonomikos vystymui pakaks ir atitinkamų profesinių gebėjimų, ir darbuotojų;

4.2.4. siekiant užtikrinti tinkamą gebėjimų vystymą **stiprinti darbo rinkos, švietimo ir mokymo sektorių subjektų sąveiką** ir šiuo tikslu kurti tvirtas švietimo, techninio ir profesinio mokymo sistemas ir į šią veiklą tiesiogiai įtraukti socialinius partnerius ⁽⁹⁾.

5. Žaliasis veiksmų planas MVĮ

5.1. EESRK įsitikinęs, kad Europos perėjimas prie žiedinės ekonomikos gali atverti daug galimybių labai mažoms, mažoms ir vidutinėms ir socialinės ekonomikos įmonėms, kurios joms leis tapti svarbia ekonomikos augimo varomąja jėga tiek vidaus, tiek tarptautinėje rinkoje, sustiprins šių įmonių gebėjimus tvariai valdyti gamtinius išteklius ir leis kurti naujas kvalifikuoto darbo vietas.

5.2. Komitetas prašo, kad per visą reglamentavimo ir įgyvendinimo procesą Žaliojo MVĮ veiksmų planu būtų skatinama laikytis principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ ir ypatingas dėmesys, atsižvelgiant į Smulkaus verslo aktą, būtų skiriamas teisės aktams dėl efektyvaus išteklių naudojimo taikant „MVĮ tyrimą“, kadangi būtent MVĮ yra svarbiausias perėjimo prie žiedinės ekonomikos veiksnys.

5.3. Todėl EESRK mano, kad reikėtų pertvarkyti paramos labai mažoms ir socialinės ekonomikos įmonėms priemonės, kadangi ankstesnės priemonės – pavyzdžiui, Ekologinių inovacijų veiksmų planas – leido pasiekti tik labai ribotų rezultatų.

5.4. Komiteto nuomone, iš Komisijos darbo dokumente ⁽¹⁰⁾, kuris pridedamas prie šio pasiūlymo, nurodytų 34 veiksmų pirmenybę reikėtų teikti šiems veiksams:

5.4.1. stiprinti ir **plačiau taikyti bandomąjį savanorišką MVĮ aplinkosaugos audito mechanizmą**, kuris leistų atlikti išsamesnį su ekologiniu projektavimu ir gamybos procesais susijusių aplinkosaugos technologijų patikrinimą, numatant galimybę suteikti ES ekologinį ženklą (pvz., *Ecolabel II* tipo) ir šiuo tikslu skirti ES subsidijas;

5.4.2. **didinti galimybes gauti kreditą**: išplėsti EIB vaidmenį, kad įmonės turėtų tinkamas sąlygas gauti kreditą perėjimui prie žiedinės ekonomikos, taip pat stiprinti Gamtos turtų finansavimo priemonę (angl. *Natural Capital Financing Facility*, NCFF). Kurti specialias garantijų sistemas labai mažoms ir mažoms įmonėms, kad jos galėtų lengvai ir greitai gauti kreditą, mikrokreditą, rizikos kapitalą ir pasinaudoti Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemone (angl. *Private Finance for Energy Efficiency*, PF4EE), kuri turėtų būti įgyvendinama visoje ES;

5.4.3. **finansuoti ekologines inovacijas labai mažose ir mažose įmonėse**: supaprastinti sąlygas MVĮ naudotis naujomis programos „Horizontas 2020“, ERPF, EJRŽF, EŽŪFKP ir programos LIFE priemonėmis pagal vieno langelio principą apjungiant programas, kad būtų galima ES įgyvendinti parodomuosius inovacijų projektus, pavyzdžiui, **sisteminės svarbos ekologinių inovacijų sprendimus** tokiose srityse kaip išmanieji miestai, teritorinės įmonių grupės, laisvosios zonos, t. y. tose, į kurias būtina sutelkti veiksmus, taikyti skatinamąsias priemones ir išimtis nustatant tarpinius, įvertinamus ir aiškiai apibrėžtus tikslus;

⁽⁹⁾ OL C 311, 2014 9 12, p. 7–14.

⁽¹⁰⁾ SWD(2014) 213 final.

5.4.4. **stiprinti verslumo ugdymo ir kuravimo programas įmonėse:** pirmenybę teikti mokymams įmonėse pasitelkiant skaitmenines priemones (bendradarbiaujant su Europos įmonių tinklu ir būsimu Europos efektyvaus išteklių naudojimo kompetencijos centru) ir atitinkamų sričių ekspertus; skirti ES finansavimą vietos labai mažų ir mažų įmonių profesinėms organizacijoms ir naudotis Erasmus+ ir COSME programomis atrinktiems projektams;

5.4.5. sukurti **žiedinę medžiagų, sudedamųjų dalių ir tarpinių produktų rinką:** pradėti **žiedinę eBay** prekybą sudarant paprastas ir saugias sąlygas žaliosioms labai mažoms, mažoms ir socialinės ekonomikos įmonėms prekiauti laikantis sugriežtintų **techninių ir reguliavimo standartų:** CEN-Cenelec-ETSI ir ISO.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Informuotumo apie padėtį didinimas gerinant jūrų stebėjimo institucijų bendradarbiavimą: tolesni veiksmai kuriant bendrą ES jūrų sritys dalijimosi informacija aplinką“

(COM(2014) 451 final)

(2015/C 230/16)

Pranešėjas: Christos POLYZOGOPOULOS

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. lapkričio 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Informuotumo apie padėtį didinimas gerinant jūrų stebėjimo institucijų bendradarbiavimą: tolesni veiksmai kuriant bendrą ES jūrų sritys dalijimosi informacija aplinką“

COM(2014) 451 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 11 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę nariams balsavus vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK teigiamai vertina šį komunikatą, kadangi jis logiškai pratęsia pastangas, dedamas siekiant užtikrinti veiksmingesnį ir ekonomiškai efektyvesnį jūrų stebėjimą, o tai yra vienas strateginių integruotos jūrų politikos tikslų, ir pažymi, kad geresnis institucijų, atsakingų už šį stebėjimą, keitimasis informacija yra vienas pagrindinių veiksmų, lemiančių ES apsaugą, saugumą, ekonomiką ir aplinkos ateitį.

EESRK pripažįsta, kad po to, kai 2010 m. buvo parengtas veiksmų planas⁽¹⁾, pasiekta didelė pažanga Europos ir nacionalinių lygmeniu, tačiau mano, kad būtų ypač naudinga tiksliau įvertinti šią pažangą atsižvelgiant į nustatytus tikslus ir šešis minėtame veiksmų plane numatytus etapus bei 2009 m. spalio 15 d. komunikatą⁽²⁾.

1.2. Neseniai atkreipęs dėmesį⁽³⁾ į jūrų saugumo srityje kylančias vis didesnes geopolitines, strategines ir aplinkosaugos problemas, EESRK ragina Komisiją nedelsiant pradėti „peržiūros procesą siekiant įvertinti jūrų sritys BDIA įgyvendinimą ir tolesnės veiklos būtinybę“⁽⁴⁾ ir imtis naujų priemonių, kurias reikėtų pradėti įgyvendinti iki 2018 m.

1.3. EESRK rekomenduoja toliau plėtojant BDIA (bendra dalijimosi informacija aplinka) pasinaudoti neseniai paskelbto komunikato dėl ES jūrų saugumo strategijos⁽⁵⁾ platesne taikymo sritimi ir teikiamomis galimybėmis, kad būtų suformuotas atnaujintas, nuoseklus ir visuotinis požiūris į jūrų stebėjimą.

1.4. EESRK ragina Komisiją konkrečiau nurodyti, kaip būtų galima paskatinti valstybes nares toliau modernizuoti savo jūrų stebėjimo sistemą tam neturint jokių papildomų išteklių, išskyrus „nedidelės apimties tobulinimui“⁽⁶⁾ numatytą finansavimą, ir rekomenduoja paskirstyti arba reinvestuoti dalį sutaupytų išteklių, kad būtų pašalinti BDIA trūkumai ir apskritai ji būtų patobulinta.

⁽¹⁾ Veiksmų planas, kuriuo siekiama sukurti ES jūrų priežiūrai skirtą bendrą dalijimosi informacija aplinką, COM(2010) 584 final.

⁽²⁾ „Jūrų priežiūros integravimas. ES jūrų sričiai skirta bendra dalijimosi informacija aplinka“, COM(2009) 538 final.

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl ES jūrų saugumo strategijos (OL C 458, 2014 12 19, p. 61).

⁽⁴⁾ COM(2014) 451 final, p. 9.

⁽⁵⁾ „Siekiant jūrų sritys atvirumo ir saugumo pasaulyje: Europos Sąjungos jūrų saugumo strategijos elementai“ (JOIN(2014) 9 final).

⁽⁶⁾ COM(2014) 451 final, p. 8.

1.5. Atsižvelgdamas į projekto savanorišką pobūdį ir į politinės valios reikšmę šioje srityje bei susijusias kultūrines kliūtis, kurias, be kita ko, lemia nuo seno išsisknijęs požiūris, stereotipai ir darbo metodai, EESRK ragina Komisiją pastangas sutelkti į švietimo ir mokymo priemones bei pasitikėjimo didinimo iniciatyvas, pasinaudojant turima teigiama patirtimi, pavyzdžiui, Šiaurės Atlanto pakrantės apsaugos tarnybų forumu ir Tarptautine švyturių asociacija.

1.6. Jis taip pat ragina Komisiją aiškiau nurodyti, kokį priemonių derinį ji ketina taikyti trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu, kad pašalintų teises ir technines kliūtis, neleidžiančias veiksmingai kurti BDIA.

1.7. EESRK perspėja, kad labai sparčiai tobulėjant elektroninėms priemonėms, visos naujos dalijimosi svarbia informacija aplinkos priemonės, kaip ir BDIA, neišvengiamai gali patirti kibernetinių ⁽⁷⁾ ir teroristinių išpuolių, kurių žala gali būti milžiniška transporto, prekybos, uostų, laivų, ekipažų ir krovinių saugumui, todėl prašo Komisijos nedelsiant išnagrinėti kibernetinio saugumo jūrų transporto srityje klausimą ir parengti išsamias BDIA apsaugos priemones. 2014 m. JAV Kongreso audito skyriaus ataskaita dėl Ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros apsaugos akivaizdžiai rodo, kad būtina nedelsiant spręsti šį klausimą (žr. <http://gao.gov/products/GAO-14-459>).

1.8. EESRK pabrėžia, kad geresnis padėties žinojimas ir glaudesnis jūrų stebėjimo institucijų bendradarbiavimas, kurį bus galima užtikrinti naudojantis BDIA, padės išsaugoti ES ekologinį jūrų srities vientisumą geriau apsaugant biologinę įvairovę ir jūrų išteklius nuo branduolinių avarijų, neteisėto toksinių medžiagų išmetimo, didelių katastrofų, kurių metu išmetami teršalai ir skatinama klimato kaita. Be to, užtikrinus didesnį povandeninių kabelių ir vamzdynų saugumą, pagerės energijos vartojimo efektyvumas.

2. Išanga

2.1. Norint suvokti riziką ir pavojus, labai svarbu turėti galimybę laiku gauti tikslią informaciją ir susidaryti bendrą ir realų jūrų padėties vaizdą. Įvairių duomenų šaltinių integravimas ir kompetentingų institucijų veiksmų tarpusavio koordinavimas padeda geriau suprasti, kas vyksta jūroje, ir sukuria pridėtinę vertę ekonomiškai efektyviai naudojant ribotus išteklius.

2.2. Todėl jūrų stebėjimo institucijų optimalus keitimasis informacija yra vienas iš integruotos jūrų politikos strateginių tikslų. ES jūrų srčiai skirtos bendros dalijimosi informacija aplinkos sukūrimas aptartas dviejuose komunikatuose, kuriuos Komisija paskelbė 2009 ir 2010 m. ⁽⁸⁾.

2.3. 2012 m. jūrų saugumo stiprinimas užtikrinant integruotą jūrų stebėjimą tapo svarbiausia mėlynojo augimo darbotvarkės, kuria siekiama skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą jūrų ekonomikos sektoriuje, dalimi ⁽⁹⁾.

2.4. Neseniai (2014 m.) paskelbtame bendrame komunikate dėl ES jūrų saugumo strategijos ⁽¹⁰⁾ remiantis argumentais patvirtinama jūrų stebėjimo ir keitimosi informacija jūrų klausimais svarba, kadangi tai neatsiejama nuo jūrų saugumo.

3. Svarbiausios Komisijos komunikato nuostatos

3.1. Komunikate pristatoma Europos ir nacionaliniu lygmeniu padaryta pažanga nuo tada, kai buvo pristatytas BDIA veiksmų planas, nuolatinis savanoriško bendradarbiavimo procesas, kuriuo siekiama didinti informuotumą, veiksmingumą, kokybę, gebėjimą reaguoti ir Europos jūrų srityje vykdomų stebėjimo veiksmų koordinavimą, taip pat skatinti inovacijas.

3.2. Europos Sąjunga BDIA pagalba siekia ne tik tiesiog užtikrinti keitimąsi informacija, bet ir suteikti įvairioms vartotojų bendrijoms galimybę visapusiškai ir tinkamai ja naudotis, kad būtų išvengta dubliavimosi pasinaudojant decentralizuotu jūrų stebėjimo tinklu, atitinkančiu nuostatas dėl duomenų apsaugos ir tarptautines taisykles. Ja nepakeičiamos šiuo metu veikiančios keitimosi informacija sistemos ir platformos ir nedaromas poveikis valstybėse narėse veikiančioms šios srities sistemoms ar teisės aktams.

⁽⁷⁾ Žr. EESRK nuomonę savo iniciatyva dėl Kibernetinių išpuolių Europos Sąjungoje (OL C 451, 2014 12 16, p. 31).

⁽⁸⁾ COM(2009) 538 *final* ir COM(2010) 584 *final*.

⁽⁹⁾ COM(2012) 494 *final*.

⁽¹⁰⁾ JOIN(2014) 9 *final*, p. 8–10.

3.3. Konkrečiai kalbant, veiksmų plane⁽¹¹⁾ nustatyti šeši BDIA kūrimo etapai, t. y. vartotojų bendrijų nustatymas, duomenų rinkinių atvaizdis ir keitimosi duomenimis atotrūkio analizė, bendrų duomenų klasifikavimo lygmenų nustatymas, pagalbinės sistemos sukūrimas, prieigos teisių nustatymas ir teisinių nuostatų laikymosi užtikrinimas.

3.4. Bendra dalijimosi informacija aplinka yra susijusi su šiais sektoriais, kuriuose vykdomi veiksmai: 1) saugi laivyba (įskaitant paiešką ir gelbėjimą), laivybos apsauga ir laivų keliamos taršos prevencija; 2) žuvininkystės kontrolė; 3) pasirengimas ir reagavimas į atsitiktinę jūrų taršą ir jūrų aplinkos apsauga; 4) muitinės; 5) sienų kontrolė; 6) bendroji teisėsauga; 7) gynyba.

3.5. Sumažėjus administracinėms ir veiklos sąnaudoms, sutaupytos lėšos Europos ekonomikai galėtų duoti maždaug 400 mln. EUR bendros naudos per metus, o viešosios valdžios institucijos tiesiogiai sutaupytų apie 40 mln. EUR per metus. Atitinkamos investicinės sąnaudos sudarytų maždaug 10 mln. EUR per metus pirmuosius dešimt metų.

4. Bendrosios pastabos

4.1. Pabrėždamas Europos laivybos sektoriaus kiekybinį mastą ir svarbą užimtumui ir ekonomikai, EESRK savo ankstesnėse nuomonėse pateikė svarbių pastabų ir rekomendacijų dėl su Europos jūrų politika⁽¹²⁾ susijusių problemų ir išsamiai išdėstė savo poziciją ne tik bendrais jūrų saugumo klausimais, bet ir konkrečiai su integruotu jūrų stebėjimu susijusiomis temomis, ir nurodė, kad būtina sukurti integruotą priemonę tokiam stebėjimui užtikrinti⁽¹³⁾.

4.2. EESRK palankiai įvertino tarpsektorinį požiūrį į jūrų valdymą ir konkrečiai pabrėžė, kad norint sukurti tikrai integruotą jūrų rinką, būtina, kad valstybių narių kontrolės tarnybos, pakrančių apsaugos tarnybos ir karo laivynai užmegztų glaudesnę bendradarbiavimą, kuriam bus reikalinga keitimosi informacija struktūra ir integruota jūrų stebėjimo sistema⁽¹⁴⁾.

4.3. EESRK taip pat pritarė bendram, visoje ES galiosiančiam stebėjimo mechanizmui, grindžiamam suderintais teisės aktais ir leidžiančiam keistis neskelbtina ar skelbtina informacija ES valstybių narių kompetentingoms institucijoms, tarnyboms ir vartotojams⁽¹⁵⁾.

4.4. EESRK ypač pabrėžia, kad svarbu aiškiau apibrėžti ir sutvirtinti valdymo struktūras ir išteklius, jei norima užtikrinti nagrinėjamos itin sudėtingos ir plataus užmojo iniciatyvos, kurioje dalyvauja daugiau kaip 400 kompetentingų institucijų, valdančių didžiulį kiekį su jūrų stebėjimu susijusios informacijos, įgyvendinimą. Daugiausia tai ES valstybių narių ir EEE valstybių valdžios institucijos, pavyzdžiui, Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA), Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūra (*Frontex*), Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) ir Europos gynybos agentūra (EGA).

4.5. EESRK pažymi, kad atsižvelgiant į tai, kad ši iniciatyva yra savanoriško pobūdžio, ir į subsidiarumo principą, šiomis griežto biudžeto taupymo ir krizės sąlygomis pagrindinis vaidmuo visame projekte tenka valstybėms narėms, kurios turės padidinti darbo krūvį savo kompetentingoms institucijoms ir patirs didelių išlaidų svarbios programinės įrangos, kuri dažniausiai (maždaug ketvirtadalis jos) yra pasenusi, įrengta monolitinės ir pasenusios statybos pastatuose, modernizavimui arba atitikties užtikrinimui (žr. Komisijos tarnybų darbo dokumentą SWD(2014) 224 *final* „Poveikio vertinimas“ ir *Gartner*, 2013 m., *Sustainability and Efficiency of Visions for CISE* („BDIA scenarijų tvarumas ir veiksmingumas“), Europos Komisija, Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD).

⁽¹¹⁾ COM(2010) 584 *final*.

⁽¹²⁾ Žr. OL C 211, 2008 8 19, p. 31–36; OL C 128, 2010 5 18, p. 131–135; OL C 107, 2011 4 6, p. 64–67; OL C 161, 2013 6 6, p. 87–92; OL C 255, 2010 9 22, p. 103–109.

⁽¹³⁾ Žr. OL C 44, 2011 2 11, p. 173–177; OL C 67, 2014 3 6, p. 32–46; OL C 76, 2013 3 14, p. 15–19; OL C 168, 2007 7 20, p. 57–62; OL C 32, 2004 2 5, p. 21–27; OL C 61, 2003 3 14, p. 174–183; OL C 458, 2014 12 19, p. 61.

⁽¹⁴⁾ OL C 107, 2011 4 6, p. 64–67.

⁽¹⁵⁾ OL C 44, 2011 2 11, p. 173–177.

4.6. Atsižvelgdamas į atliktą rizikos ES jūrų srityje artimiausius penkiolika metų vertinimo tyrimą, EESRK mano, kad klasifikuojant informaciją, kuria bus keičiamasi, pirmenybę reikia teikti veiksmingam įvairaus pobūdžio pavojaus, grėsmės ir silpnųjų vietų nustatymui kiekviename atskirame sektoriuje, tiek jūrų regionuose, tiek plačiąja prasme (žr. *Wise Pen International*, 2013 m. *Risk Assessment Study as an Integral Part of the Impact Assessment in Support of a CISE for the ES Maritime Domain* (Rizikos vertinimo tyrimas, BDIA skirto poveikio ES jūrų sričiai vertinimo sudėtinė dalis), Europos Komisija, Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD).

4.7. Bet kuriuo atveju konfidencialumas ir neskelbtinų asmens ar komercinių duomenų apsauga yra labai svarbūs klausimai. EESRK nuomone, jiems reikia skirti daugiau dėmesio ir juos išsamiau išnagrinėti, ir primena savo pirmiau išdėstytas pastabas ir rekomendacijas šiuo klausimu.

4.8. EESRK palankiai vertina pažangą, padarytą vykdant su BDIA susijusį veiksmų planą įgyvendinant programas „BlueMassMed“, „Marsuno“ ir „CoopP“, kurios patvirtino veiksmų būtinumą siekiant užtikrinti keitimąsi informacija tarp įvairių sektorių ir suteikė aiškumo šioje srityje; ragina Komisiją išplėsti šias pastangas.

4.9. EESRK taip pat mano, kad vilčių teikia ir jau padaryta pažanga įgyvendinant įvairias priemones⁽¹⁶⁾, padedančias siekti tikslų įvairiose veiklos srityse, o kai kuriais atvejais apimančias daugiau negu vieną sektorių.

4.10. EESRK pabrėžia, kad ES turi išskirtinę jūrų aplinką: šešis jūrų baseinus, atokius regionus, ypatingus salų regionus, ir pažymi, kad didelėms grėsmėms ir pavojams įgaunant pasaulinį mastą nėra prasmės didinti informuotumą apie BDIA ir jos veiksmingumą, jei nebus stiprinamas tarptautinis, regioninis ir tarpvalstybinis bendradarbiavimas reikiamą dėmesį skiriant keitimusi pasirinkta informacija su trečiosiomis šalimis ir šių duomenų saugumo bei abipusiškumo klausimų nagrinėjimui.

4.11. EESRK mano, kad užtikrinant nuoseklų jūrų stebėjimą ES ir tarptautiniu lygmeniu, reikės atsižvelgti į klausimus, susijusius su pagal bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP) vykdomų misijų ir operacijų planavimą ir vykdymą.

4.12. EESRK džiaugiasi, kad labai pagerėjo civilinių ir karinių institucijų keitimasis informacija, kadangi karinės institucijos yra vienos pagrindinių su jūrų stebėjimu susijusių duomenų saugotojų, ir ragina Komisiją pagalvoti apie galimybes tikslingai naudotis NATO ištekliais. Taip pat primena pavyzdingo civilių ir kariškių bendradarbiavimo nacionaliniu ir Europos lygmeniu atvejus įgyvendinant Europos sienų stebėjimo sistemą (*Eurosur*).

4.13. EESRK ragina Komisiją stengtis geriau išnaudoti išteklius ir kosmoso duomenis kuriant BDIA, kadangi jūrų stebėjimas yra viena pagrindinių sričių, kuriose naudojamos ES palydovinės sistemos. Pavyzdžiui, jūrų stebėjimo tarnybos *Copernicus* (anksčiau – Globali aplinkos ir saugumo stebėsenos sistema GMES) remia veiksmus, skirtus kovoti su piratavimu, prekyba narkotikais, neteisėta žvejyba ar toksinių atliekų išmetimu, bendradarbiaudamos su *Frontex*, Europos jūrų saugumo agentūra ar ES sausumos sienų stebėjimo palydovų centru, ir padeda diegti saugumo taikmenas siekiant užtikrinti ES išorės jūrų sienų stebėjimą.

4.14. EESRK prašo Komisijos nedelsiant apsvarstyti kibernetinio saugumo jūrų transporte klausimą ir nustatyti konkrečias BDIA apsaugos priemones atsižvelgiant į tai, kad būtina užtikrinti labai veiksmingą horizontalų susijusių institucijų darbo koordinavimą.

5. Konkretūs klausimai

5.1. EESRK ragina Komisiją dėti daugiau pastangų mokslinių tyrimų, vystymosi ir inovacijų srityje, kad būtų galima valdyti sudėtingus techninius aspektus, t. y. taikmenų, sistemų ir paslaugų sąveikumą ir struktūrą, pavyzdžiui, įvairios programinės įrangos ir prietaisų duomenų kokybės pokyčius, turinčius didelės reikšmės sklandžiam BDIA įgyvendinimui ir jos patikimumui⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ COM(2014) 451 *final*, p. 5.

⁽¹⁷⁾ COM(2014) 451 *final*.

5.2. EESRK mano, kad sukūrus bendrą dalijimosi informacija aplinką jūrų sektoriuje, ES atsivers užimtumo ir novatoriškų verslo perspektyvų, visų pirma susijusių su informacinėmis ir ryšių technologijomis (IRT). Todėl ragina Komisiją pabrėžti šį svarbų projekto aspektą.

5.3. EESRK ragina Komisiją dėti daugiau pastangų siekiant įveikti kultūrinės kliūtis, trukdančias keistis ir informacija ir ją platinti, ir mano, kad siekiant užtikrinti pasitikėjimą ir ugdyti mentalitetą „dėl bendro intereso dalytis žiniomis“ (angl. *care to share to be aware*) sektorių viduje ir tarp skirtingų sektorių nepakanka paskelbti neprivalomą vadovą, kuriame pateikiamos gerosios praktikos rekomendacijos, kaip įgyvendinti BDIA.

5.4. Įvairiuose sektoriuose skirtingai įgyvendinant jūrų stebėjimą atsiranda didelių neatitikimų dedant pastangas prisijungti prie BDIA. Taigi vienos šalys ėmėsi šiai priežiūrai skirtų IT sistemų supaprastinimo, o kitos – ne. Vienos šalys ėmėsi ryžtingų veiksmų elektroniniam sektorių bendradarbiavimui užtikrinti vietoje, o kitos šalys toliau kiekviename sektoriuje naudojasi uždaromis IT sistemomis.

5.5. EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvas, kuriomis siekiama parengti standartus ir sukurti bendrąjį duomenų modelį, t. y. terminų sąrašą, reikšmes, pavadinimų suteikimo tvarką, duomenų formatą ir duomenų ryšius, kurie bus naudojami kaip interpretavimo priemonė sukurti sąsąjas tarp jūrų stebėjimo informacijos sistemų, visų pirma civilinių ir karinių sistemų.

5.6. EESRK džiaugiasi pažanga, pasiekta diegiant nacionalines „vieno langelio“ sistemas, kurios sudarys centrinės nacionalines keitimosi informacija platformas, skirtas su laivais susijusiai informacijai teikti ir ja dalytis; jos bus susietos su Sąjungos laivybos informacijos sistema ir kitomis sistemomis. Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos (JT EEK) surinkti gerosios praktikos pavyzdžiai šioje srityje ir jos Rekomendacija Nr. 33 dėl palankesnių prekybos ir transporto sąlygų sudarymo taip pat yra vertingi kriterijai kuriant BDIA.

5.7. EESRK laikosi nuomonės, kad reikėtų spręsti rimtą problemą, kylančią dėl IT platformų priklausymo nuo atitinkamų tiekėjų, kadangi tai trukdo jų sąveikumui, nes beveik 85 % valstybėse narėse jūrų stebėjimui naudojamų IT sistemų grindžiamos specialia infrastruktūra ir nėra standartizuotos, nors ir toliau išlieka priklausomos nuo tų pačių tiekėjų, jeigu bus nuspręsta jas atnaujinti ar pritaikyti.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse strategijos (komunikatas)“

(COM(2014) 389 final)

(2015/C 230/17)

Pranešėjas: Jacques LEMERCIER

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. liepos 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Prekyba, augimas ir intelektinė nuosavybė. Intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse strategija“

COM(2014) 389 final.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 17 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 127 nariams balsavus už, 0 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

- 1.1. EESRK pritaria šiam komunikatui, kuriuo siekiama apsaugoti ir ginti intelektinės nuosavybės teises trečiosiose šalyse.
- 1.2. EESRK visų pirma remia Komisijos metodus, taikomus vykdant prioritetu laikomą kovą su padirbinėjimu trečiosiose šalyse.
- 1.3. EESRK mano, kad trečiosioms šalims taikomas naujas požiūris proporcingai užtikrina ES pagalbos išlaikymo ir numatomų sankcijų įrodyto sukčiavimo atvejais pusiausvyrą.
- 1.4. EESRK primena, kad vietiniai gyventojai jokių būdu neturi nukentėti nuo galimo tam tikro ES finansavimo sumažinimo.
- 1.5. EESRK pabrėžia, kad reikia geriau informuoti ir šviesti Europos ir trečiųjų šalių pilietinę visuomenę apie intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo pasekmes. Nuo padirbinėjimo nukentčia ne vien tik prabangos prekių sektorius. Jis vykdomas įvairiuose sektoriuose, pavyzdžiui, automobilių, aviacijos, farmacijos, augalų apsaugos produktų, higienos, taip pat plataus vartojimo prekių, pavyzdžiui, žaislų ir elektros prietaisų.
- 1.6. EESRK yra įsitikinęs, kad, papildomai prie tarptautinių susitarimų dėl intelektinės nuosavybės teisių apsaugos, geriausia skirtingų šalių interesų gynimo priemonė tebėra dvišalių prekybos susitarimų, kuriuose numatomas techninės pagalbos teikimas trečiosioms šalims, pasirašymas.
- 1.7. EESRK pritaria pinigų sekimo principui (angl. *Follow the money*), kurį Komisija taiko intelektinės nuosavybės teisėms Europos Sąjungoje, tačiau abejoja, ar jis tikrai veiksmingas, jeigu nepaisysime pavyzdinių savanoriškų priemonių, kurių ėmėsi svarbiausi tarpininkai visoje interneto ekonomikos vertės grandinėje.
- 1.8. Galiausiai, EESRK mano, kad Komisija, kuriai nepavyko didinti visuomenės informuotumo ir sąmoningumo dėl intelektinės nuosavybės teisių apsaugos svarbos, privalo imtis naujų veiksmų šiam klausimui spręsti.

2. Svarbiausios Komisijos komunikato nuostatos

- 2.1. Šio komunikato tikslas – peržiūrėti 2004 m. Europos Komisijos paskelbtą strategiją pasiūlant naują intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse strategiją. Komisija mano, kad per pastaruosius 10 metų ne tik įvyko esminių technologinių pokyčių, bet ir žymiai pasikeitė Europos bendrovių intelektinei nuosavybei kylančių uždavinių bei pavojų prigimtis bei apimtis, taip pat visuomenės santykiai su intelektinės nuosavybės teisėmis. Komunikate siūlomos tikslesnės ir veiksmingesnės priemonės, skirtos intelektinės nuosavybės apsaugai trečiosiose šalyse ir kovai su padirbinėjimu.

2.2. Rūsti išvada: neteisėtas intelektinės nuosavybės pasisavinimas stabdo ekonomikos augimą

2.2.1. Intelektinės nuosavybės teisėms imlūs sektoriai sukuria maždaug 39 % ES BVP (kasmet apie 4,7 trln. EUR) ir iki 35 % tiesioginių ir netiesioginių darbo vietų.

2.2.2. Kai kuriais vertinimais, ES dėl padirbinėjimo ir piratavimo kasmet netenka maždaug 8 mlrd. EUR BVP. Pasaulyje ši kaina iki 2015 m. gali pasiekti net 1,3 trln. EUR.

2.2.3. Atsižvelgiant į tai, kad BRICS šalių ⁽¹⁾ dalis pasaulio prekyboje nuo 8 % 2000 m. išaugo iki 18,2 % 2010 m., ir numatoma, kad iki 2030 m. besivystančioms šalims teks beveik 60 % pasaulinio BVP, kyla pavojus, kad padirbinėjimas, piratavimas, vagystės ir kitos intelektinės nuosavybės pasisavinimo formos paplis dar plačiau.

2.2.4. Internetas tapo gyvybiškai svarbus daugeliui sektorių: apskaičiuota, kad 2006–2011 m. G 8 šalyse dėl interneto ekonomikos BVP padidėjo daugiau nei 20 %. Tačiau naujų skaitmeninių technologijų žala intelektinės nuosavybės teisėms pasiekė precedento neturintį lygį, nes apskaičiuota, kad prekyba padirbtomis ir piratinėmis prekėmis 2008 m. sudarė 2 % visos pasaulinės prekybos.

2.2.5. Intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiamos ne tik prekiaujant skaitmeninėmis kultūros prekėmis, bet ir fizinėmis prekėmis, kurios vis dažniau parduodamos e. prekybos platformose.

2.3. Todėl būtina sukurti tikrą intelektinės nuosavybės „infrastruktūrą“

2.3.1. PPO sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS), paskatino trečiąsias šalis atlikti daugybę reguliavimo reformų. Tačiau įgyvendinimo veiklą stabdo politinės valios trūkumas, nepakankami vietinės administracijos pareigūnų mokymai, pernelyg ilgos teisinės procedūros ir teismų skiriamos per švelnios sankcijos. Be to, kadangi internetas – skirtingai nei intelektinės nuosavybės įstatymai – neturi sienų, sunku parengti proporcingą politiką ir kyla klausimas, kokia atsakomybė tenka tarpininkams, pavyzdžiui, interneto paslaugų teikėjams, administruojantiems intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančias interneto svetaines, ypač jei jos įsteigtos trečiojoje šalyje, kuriose nėra tinkamų įstatymų ir (arba) trūksta valios imtis veiksmų.

2.3.2. Konkrečiu klausimu dėl galimybių įsigyti saugių, veiksmingų ir įperkamų vaistų Europos Sąjunga įgyvendina politiką, kuria siekiama sudaryti palankias sąlygas tiek naujoviškų, tiek ir generinių vaistų prekybai. Vienas iš jos tikslų tebėra kova su prekyba padirbtais ir suklastotais vaistais, kurie pacientams gali būti pavojingi.

2.3.3. Komunikate primenama, kad kovodama su tokiu piktnaudžiavimu Europos Sąjunga gali pasinaudoti įvairiomis „priemonėmis“, tačiau jų veiksmingumas pernelyg dažnai priklauso nuo trečiųjų šalių noro ginti minėtas teises.

2.4. Geresnė komunikacija su suinteresuotaisiais subjektais

2.4.1. Verta pažymėti, kad ginant pagrindines teises ir „internetu naudojimo laisvės“ buvo atmestas pasiūlymas dėl Kovos su klastojimu prekybos susitarimo (ACTA) Europoje ir nepriimti pasiūlymai dėl piratavimo internete sustabdymo įstatymo „Stop Online Piracy Act“ (SOPA) bei intelektinės nuosavybės apsaugos įstatymo „PROTECT IP Act“ (PIPA) JAV. Šios nesėkmės rodo, kaip sunku suderinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą su visuomenės nuomone. Kai kurie Europos visuomenės segmentai laikosi nuomonės, kad padirbinėjimas ir piratavimas nėra nusikaltimai, arba nesuvokia intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo ekonominių pasekmių.

Todėl, kad būtų sukurta išradėjų teisių apsaugai palanki aplinka, būtina geriau paaiškinti ES tikslus ir nurodyti žalą, daromą pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises trečiojoje šalyje, taip pat paaiškinti, kokių veiksmų Sąjunga imasi siekdama šiose šalyse apsaugoti minėtas teises.

2.5. Geresnių duomenų teikimas

2.5.1. Tam tikrus duomenis, kaip antai apie intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų mastą ir poveikį, tebėra sudėtinga gauti.

⁽¹⁾ Brazilija, Rusija, Indija, Kinija ir Pietų Afrika.

2.5.2. Svarbi priemonė buvo *Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų observatorijos* įsteigimas. Prioritetų nustatymo ir suinteresuotųjų subjektų informavimo tikslu observatorija rengia informaciją apie intelektinės nuosavybės teisių apsaugos padėtį ES nepriklausančiose šalyse.

2.6. ES teisės aktų suderinimas siekiant daryti didesnę įtaką trečiosioms šalims

Kaip paaiškėjo, ES lygmeniu suderintais teisės aktais, taikomais intelektinės nuosavybės teisėms, palengvinamos derybos su trečiosiomis šalimis, nes jie suteikia aiškų pagrindą ES derybinei pozicijai.

2.7. Bendradarbiavimo ES viduje stiprinimas

Turėtų būti nagrinėjamos galimybės toliau gerinti Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimą (pvz., dalijantis informacija), remiantis partneryste, kuri, pavyzdžiui, sukurta tarp Komisijos, valstybių narių ir verslo atstovų siekiant įgyvendinti patekimo į rinką strategiją ir taip efektyviau naudoti išteklius.

2.8. Intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse gerinimas

Kaip pažymėta 2010 m. vertinamajame tyrime, „Komisija buvo aktyvi dalyvė ginant intelektinę nuosavybę daugiašaliu lygmeniu, visų pirma PPO TRIPS taryboje, tačiau jai pavyko pasiekti tik ribotų rezultatų, daugiausia dėl trečiųjų šalių pasipriešinimo“.

2.9. Ginčų sprendimas ir kitos teisių gynimo priemonės

2.9.1. TRIPS sutarties pažeidimų atveju galima pasinaudoti PPO ginčų sprendimo procedūromis.

2.9.2. Tais atvejais, kai intelektinės nuosavybės teisių apsaugos srityje šalys nuolat nevykdo savo tarptautinių įsipareigojimų, Komisija gali nuspręsti apriboti jų dalyvavimą tam tikrose Europos Sąjungos remiamose konkrečios techninės pagalbos programose arba sumažinti pagal šias programas minėtoms šalims skiriamą finansavimą.

2.9.3. Siekdamas užtikrinti geresnį dialogą ir sukaupiti vietinės patirties, kai kurios valstybės narės savo delegacijose svarbiausiose šalyse turi „intelektinės nuosavybės atašė“⁽²⁾ pareigybes. Jų tikslas – teikti pagalbą ES teisių turėtojams trečiosiose šalyse.

2.10. Geografinių prioritetų nustatymas

Kas dvejus metus Europos Sąjunga atnaujins „prioritetinių šalių“, kuriose pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, sąrašą.

3. Pagrindiniai argumentai

3.1. Naujausiame *Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų observatorijos* ir *Europos patentų tarnybos* tyrime nagrinėjami intelektinės nuosavybės teisėms imlūs sektoriai Europos Sąjungoje. Jame įvertinamas šių sektorių indėlis į ekonominės veiklos rezultatus ir ES lygmens prekybą, taip pat atliekama analizė valstybių narių lygiu 2008–2010 metais.

3.2. Nagrinėtu laikotarpiu intelektinėms nuosavybės teisėms imlūs sektoriai didžiausiu mastu prisidėjo prie ES prekybos su likusiu pasauliu ir sudarė prekybos perteklių. Intelektinėms nuosavybės teisėms imliuose sektoriuose buvo pagaminta 88 % ES importuotų prekių. Juose pagaminta 90 % eksportuotų prekių. Tokiu būdu šie sektoriai daro teigiamą poveikį Sąjungos prekybos balansui.

3.3. Tyrimas rodo, kad intelektinėms nuosavybės teisėms imliuose sektoriuose tiesiogiai sukuriami 26 % visų ES darbo vietų, t. y. apie 56 mln. tiesioginių darbo vietų, prie kurių papildomai sukuriami 20 mln. netiesioginių darbo vietų. Iš viso Europos Sąjungoje viena darbo vieta iš trijų priklauso intelektinėms nuosavybės teisėms imliems sektoriams.

3.4. Būtų svarbu įvertinti intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo ekonominį ir socialinį poveikį ES valstybėse narėse ir trečiosiose šalyse. Toks įvertinimas būtinas atsižvelgiant į visoje Europos Sąjungoje šiuo metu patiriamus ekonominius ir socialinius sunkumus.

⁽²⁾ Atašė intelektinės nuosavybės apsaugos reikams.

3.5. Tam tikri sektoriai tebėra labai pažeidžiami. Viena tokių sričių – galimybės įsigyti vaistų

3.5.1. EESRK atkreipia dėmesį į ypatingą tarptautinės prekybos sutartyse numatytų privalomų licencijų atvejį. Licencijos apibrėžiamos TRIPS sutarties 31 straipsnyje ir yra priemonė, leidžianti naudoti patento objektą be teisių turėtojo leidimo, pavyzdžiui, visuomenės sveikatos tikslais.

3.5.2. Paprastai patento savininkas gali laisvai asmeniškai naudotis apsaugotu išradimu arba leisti kitam asmeniui juo naudotis. Tačiau pateisinamais viešojo intereso sumetimais nacionalinės valdžios institucijos gali leisti patentu naudotis trečiajam asmeniui be savininko sutikimo.

3.5.3. Tokia procedūra gali būti taikoma trečiojoje šalyje, kuri yra pasirašiusi TRIPS sutartį, taip pat ES valstybėse narėse, kai preparato molekulinę sudėtį, galinčią pagerinti visuomenės sveikatą, trečiojoje šalyse įsteigtos įmonės į rinką pateikia už neįperkama kainą.

4. EESRK pastabos

4.1. EESRK pritaria šiam komunikatui, kuriuo siekiama apsaugoti ir ginti intelektinės nuosavybės teises trečiojoje šalyje.

4.2. EESRK itin palankiai vertina trečiosioms šalims taikomą naują požiūrį, kuris užtikrina proporcingą pusiausvyrą tarp ES pagalbos išlaikymo ir numatomų sankcijų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų atvejais.

4.3. EESRK primena, kad vietiniai gyventojai jokių būdu neturi nukentėti nuo galimo tam tikro ES finansavimo sumažinimo.

4.4. EESRK pritaria 2014 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos pakartotiniam tvirtinimui, kad intelektinė nuosavybė yra svarbus augimo ir inovacijų variklis.

4.5. EESRK remia Komisiją, vykdančią prioritetu laikomą kovą su padirbinėjimu.

4.6. EESRK primena, kad nuo šio reiškinio nukentčia ne vien tik prabangos prekių sektoriai (aprangos, kvepalų, odos gaminių ir pan.). Pavojaingai plinta automobilių sektoriui skirtų mechaninių detalių, pesticidų, kurių sudėtis dažnai yra pernelyg žalinga, taip pat plataus vartojimo asmeninės higienos produktų padirbinėjimas, turintis tiesioginių pasekmių sveikatai ir saugumui.

4.7. EESRK primena, kad 90 % ES eksportuojamų prekių pagaminama intelektinėms nuosavybės teisėms imliuose sektoriuose. Jų nauda ekonomikai ir užimtumui labai didelė.

4.8. EESRK atkreipia dėmesį į naujas priemones, skirtas kovoti su minėtais tarptautinės prekybos teisės pažeidimais.

4.9. EESRK pritaria principui, pagal kurį sistemingai atliekami periodiniai tyrimai, leidžiantys nustatyti pažeidžiančias įmones arba už tokią veiklą atsakingas valstybes.

4.10. EESRK palankiai vertina proporcingų priemonių taikymą nustatytiems pažeidėjams, nenorintiems laikytis taisyklių, bausti.

4.11. Todėl EESRK remia bet kokią politiką, kurios prioritetas – išaiškinti vadinamąją komercinio masto veiklą vykdančius pažeidėjus siekiant konfiskuoti jų pajamas, uždirbtas iš neteisėtos prekybos, kuri visiškai pažeidžia intelektinės nuosavybės teises ir daro itin žalingą poveikį augimui, inovacijų diegimui ir užimtumui.

4.12. EESRK norėtų, kad šioje srityje būtų tiksliau apibrėžta „komercinio masto“ sąvoka, kad būtų išvengta pernelyg riboto planuojamų sankcijų taikymo arba daug ilgesnių įgyvendinimo terminų.

4.13. EESRK pabrėžia tinkamo valstybių narių bendradarbiavimo svarbą. EESRK primena valstybių narių vykdomą veiklą, skirtą intelektinės nuosavybės teisėms apsaugoti ir ginti trečiojoje šalyje.

4.14. Galiausiai, EESRK mano, kad Komisijai nepavyko didinti visuomenės informuotumo ir sąmoningumo intelektinės nuosavybės teisių apsaugos klausimu, ir ragina ją imtis naujų veiksmų šiai problemai spręsti.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Turkijos kilmės žemės ūkio produktų importo į Sąjungą (kodifikuota redakcija)

(COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD))

(2015/C 230/18)

Europos Parlamentas 2014 m. spalio 20 d., vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Turkijos kilmės žemės ūkio produktų importo į Sąjungą (kodifikuota redakcija).

COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymai yra priimtini ir kad dėl jų Komitetas neturi pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 144 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 2 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, sustabdančio tam tikras lengvatas, taikomas į Europos Sąjungą importuojamiems Turkijos kilmės žemės ūkio produktams (kodifikuota versija)

COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD)

(2015/C 230/19)

Europos Parlamentas 2014 m. spalio 20 d., vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, sustabdančio tam tikras lengvatas, taikomas į Europos Sąjungą importuojamiems Turkijos kilmės žemės ūkio produktams (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymai yra priimtini ir kad dėl jų Komitetas neturi pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 145 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, atidarančio tam tikras Sąjungos tarifines aukštos kokybės jautienos, taip pat kiaulienos, paukštienos, kviečių ir meslino bei sėlenų, išsijų ir kitų liekanų kvotas bei numatančio tokių kvotų administravimą (kodifikuota redakcija)

(COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD)

(2015/C 230/20)

Europos Parlamentas, 2014 m. spalio 20 d., vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, atidarančio tam tikras Sąjungos tarifines aukštos kokybės jautienos, taip pat kiaulienos, paukštienos, kviečių ir meslino bei sėlenų, išsijų ir kitų liekanų kvotas bei numatančio tokių kvotų administravimą (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD.

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymai yra priimtini ir kad dėl jų Komitetas neturi pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 150 narių balsavus už, 2 – prieš ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas daugiametis Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklų valdymo ir tų išteklų žvejybos planas ir iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2187/2005 bei panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1098/2007

(COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD)

(2015/C 230/21)

Europos Parlamentas, 2014 m. spalio 20 d., ir Taryba, 2014 m. spalio 27 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas daugiametis Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklų valdymo ir tų išteklų žvejybos planas ir iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2187/2005 bei panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1098/2007

COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD.

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymai yra priimtini ir kad dėl jų Komitetas neturi pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 152 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 2 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos priemonių, numatytų Europos ekonominės bendrijos ir Islandijos Respublikos susitarime (kodifikuota versija)

COM(2014) 308 *final* – 2014/0160 (COD)

(2015/C 230/22)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos priemonių, numatytų Europos ekonominės bendrijos ir Islandijos Respublikos susitarime (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 308 *final* – 2014/0160 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymai yra priimtini ir kad dėl jų Komitetas neturi pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 157 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų eksporto taisyklių (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD)

(2015/C 230/23)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų eksporto taisyklių (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 147 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų importo taisyklių (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD)

(2015/C 230/24)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų importo taisyklių (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 150 narių balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių (nauja redakcija)

COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD)

(2015/C 230/25)

Europos Parlamentas, 2014 m. rugsėjo 15 d., ir Taryba, 2014 m. spalio 8 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių (nauja redakcija)

COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 145 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 7 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tekstilės gaminių, kuriems netaikomos dvišalės sutartys, protokolai ar kiti susitarimai arba kitos konkrečios Sąjungos importo taisyklės, bendrųjų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių (nauja redakcija)

COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD)

(2015/C 230/26)

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tekstilės gaminių, kuriems netaikomos dvišalės sutartys, protokolai ar kiti susitarimai arba kitos konkrečios Sąjungos importo taisyklės, bendrųjų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių

COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), 151 nariui balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio Sąjungos procedūras bendros prekybos politikos srityje siekiant užtikrinti tarptautinėmis prekybos taisyklėmis, ypač sudarytomis globojant Pasaulio prekybos organizacijai (PPO), suteiktą Sąjungos teisių įgyvendinimą (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD)

(2015/C 230/27)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio Sąjungos procedūras bendros prekybos politikos srityje siekiant užtikrinti tarptautinėmis prekybos taisyklėmis, ypač sudarytomis globojant Pasaulio prekybos organizacijai (PPO), suteiktą Sąjungos teisių įgyvendinimą (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 150 narių balsavus už, 3 – prieš ir 1 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl priemonių, kurių gali imtis Sąjunga remdamasi PPO ginčų sprendimo tarybos patvirtinta ataskaita antidempingo ir apsaugos nuo subsidijavimo klausimais (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD)

(2015/C 230/28)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl priemonių, kurių gali imtis Sąjunga remdamasi PPO ginčų sprendimo tarybos patvirtinta ataskaita antidempingo ir apsaugos nuo subsidijavimo klausimais (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 148 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Juodkalnijos Respublikos stabilizacijos ir asociacijos susitarimo (kodifikuota redakcija)

(COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD))

(2015/C 230/29)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Juodkalnijos Respublikos stabilizacijos ir asociacijos susitarimo (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), 152 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos nuo subsidijuoto importo iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 660 *final* – 2014/0305 (COD)

(2015/C 230/30)

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. lapkričio 12 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl apsaugos nuo subsidijuoto importo iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių (kodifikuota redakcija)

COM(2014) 660 *final* – 2014/0305 (COD).

Komitetas, manydamas, kad pasiūlymo turinys yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo nėra pastabų, savo 503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 10 d. posėdis), 154 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

Briuselis, 2014 m. gruodžio 10 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIEUKSEMBURGAS

LT